

KOZMOSZ FANTASZTIKUS KÖNYVEK

STANISŁAW LEM

ÉDEN

TUDOMÁNYOS-FANTASZTIKUS REGÉNY

A fordítás az alábbi kiadás alapján készült
Stanislaw Lem: Eden

FORDÍTOTTA MURÁNYI BEATRIX

KOZMOSZ KÖNYVEK, 1973

ELSŐ FEJEZET

A számításokba hiba csúszott. Nem repültek át a légkör fölött, hanem beleütköztek. A hajó akkora robajjal vágódott a levegőbe, hogy csaknem megrepedt a dobhártyájuk. Fekvőhelyükön elterülve érezték, hogy a lökésesillapítók ütközésig csapódnak, az elülső képernyők lángba borultak és kialudtak, mert a hajó orrának feszül izzó gázpárna megolvasztotta a külső kamerákat, a fékezés későn kapcsolódott be, és elégtelen volt. Égő gumi szaga töltötte be a vezérlőtermet, elvakultak és megsüketültek a lassulás prése alatt; ez volt a vég, de még ennyit sem tudtak végiggondolni, ahhoz sem volt erejük, hogy kitágítsák a mellkasukat, és lélegzetet vegyenek, a végsőkéig működő oxigénpulzátorok dolgoztak helyettük, úgy nyomták beléjük a levegőt, mint kis híján kipukkadó léggömbökbe. Hirtelen megszűnt a dübörgés.

Kigyulladtak a vészlámpák, minden oldalon hat, az emberek vonaglottak; a hajtómű műszerfalán, amely megrepedt, és harmonikává gyűrődött, vörösriadójelzés égett, szigetelésdarabok és pleximorzások csúszkáltak zizegve a padlón, a dübörgés helyett tompa, erősödő sívítás hallatszott.

– Mi az ördög... – szólalt meg rekedt hangon a Doktor, miután letépte az oxigénmaszkot.

– Maradj fekve! – figyelmeztette a Koordinátor, aki az utolsó működő képernyőt nézte.

A rakéta megpördült, mintha falba ütközött volna, az embereket tartó nylonhálók megfeszültek, mint a húrok, egy pillanatig úgy érezték magukat, mint a tótágast álló hajóhintában, aztán felbőgött a fékezőrakéta.

Az utolsó csapást váró, merev izmok ellazultak. A függőleges tűoszlopon álló űrhajó lassan ereszkedett lefelé, a fűvókák megnyugtatóan sivitottak; ez pár percig tartott, aztán megremegtek a falak. A rezgés erősödött, nyilván meglazult a turbinák csapágyrögzítése. Egymásra néztek. Senki sem szólt semmit. Tudták, hogy minden attól függ, kibírják-e a forgórészek a mechanikai túlterhelést.

Hirtelen az egész vezérlőterem rezegni kezdett, mintha kívülről acélkalapács verné őrült sebességgel. Az utolsó képernyőt szempillantás alatt repedések sűrű pókhálója borította el, foszforeszkáló fénye kialudt, a vészvilágítás alulról jövő, kísérteties derengésében látták saját megnőtt árnyékukat a ferde falakon, a dübörgés fülsüketítő robajba ment át, alulról recsegés-ropogás hallatszott, acéltárgyak törtek össze csikorogva. A hajó testén iszonyú rángások futottak végig, ők pedig vakon és tehetetlenül zuhantak tovább. Összehúzódkodtak, visszafojtották a lélegzetüket, teljes sötétség, káosz, testük hirtelen a nylonzsinórok egész hosszúságában kivágódott, de nem ért el a törött műszerfalakig, amelyeken szétzúzódottak volna; ferdén függve maradtak, és lassan lengtek, mint a súlyos ingák...

Az űrhajó ledőlt, mint egy kőszirt. Már csak távoli, tompa moraj hallatszott: a becsapódástól felrepült, visszahulló rögek doboltak halkán a külső páncélon.

Minden mozdulatlaná vált. Alattuk sziszegtek a vezetékek, valami hevesen, gyorsan, egyre gyorsabban bugyborékol, aztán kiömlő víz nesze vegyült ismétlődő, éles sistergéssel, mintha tüzes vasra folyadék csurogna.

– Élünk – szólalt meg a Vegyész a vaksötétben. Semmit sem látott. Úgy függött nylongubójában, mint egy négy sarkán zsinorra kötött zsákban. Ez azt jelentette, hogy az űrhajó az oldalán fekszik. Ha állna, a fekvőhely vízszintes lenne. Kattanás hallatszott.

Felgyulladt a Doktor ócska öngyújtójának benzinlángocskája.

– Legénység? – kérdezte a Koordinátor. Zsákjának egyik zsinórja elszakadt, és ő lassan, tehetetlenül hintázott, hiába próbált a nylonhálóból kinyújtott kezével megkapaszkodni valamiben a falon.

– Első – mondta a Mérnök.

– Második – szólalt meg a Fizikus.

– Harmadik – ez a Vegyész hangja volt.

– Negyedik – mondta a Kibernetikus, homlokát tapogatva.

– Ötödik – fejezte be a Doktor.

– Mindenki megvan. Gratulálok – mondta a Koordinátor nyugodt hangon. – Automaták?

Néma csönd.

– Automaták!

Semmi válasz. Az öngyújtó égetni kezdte a Doktor ujjait. Eloltotta. Megint sötét lett.

– Mindig mondtam, hogy mi jobb anyagból vagyunk – jegyezte meg a sötétben a Doktor.

– Van valakinek bicskája?

– Nekem van. Vágjam el a zsinórokat?

– Ha anélkül is ki tudsz mászni, még jobb. Én nem tudok.

– Megpróbálok.

Mocorgás, lihegés hallatszott, dobbanás, üvegcsikorgás.

– Lent vagyok. Illetve a falon – szólt fel a Vegyész a sötétség mélyéből. – Doktor, világíts egy kicsit, hadd segítsék nektek.

– De siess! Kifogy a benzin.

Megint felvillant az öngyújtó. A Vegyész a Koordinátor zsákjával bajlódott, csak a lábát érte el. Végre sikerült félig kinyitnia az oldalsó villámzárat, és a Koordinátor talpra zuttyant. Kettesben már gyorsabban

ügyködtek. Pár perc múlva mindannyian lent álltak a vezérlőterem fél-rugalmas műanyaggal burkolt, ferde falán.

– Mivel kezdjük? – kérdezte a Doktor. Összeszorította a Kibernetikus homloksebének széleit, és tapaszt tett rá. A tapasz a zsebében volt. Mindig magánál hordta a szükséges holmikat.

– Azzal, hogy megállapítjuk, ki tudunk-e jutni – felelte a Koordinátor. – Először is világosságot kell teremteni. Mi az? Máris kialudt? Ide világíts, Doktor, hátha van áram a műszerfal csatlakozóiban, legalábbis a vészjelző rendszerben.

Az öngyújtó már csak szikrát vetett. A Doktor buzgón csiholta a tűzkövet a műszerfal romjai fölött már szinte lehorzsolta a bőrt az ujjáról. A Koordinátor és a Mérnök térdén állva kotorászott a roncsok között.

– Mi van? – érdeklődött a Vegyész, aki hátrább szorult.

– Egyelőre semmi. Nincs valakinek gyufája?

– Utoljára három évvel ezelőtt láttam gyufát. A múzeumban – dűnnyögte a Mérnök alig érthetően, mert közben a fogával szaggatta le a szigetelést a vezeték végéről. Egyszerre csak kis kék szikra világította meg a Koordinátor tenyeréből formált kagylót.

– Megvan – mondta. – Adjatok valami égőt.

Találtak egy ép izzót az oldalsó műszerfal riadójelzőjében. A kis villanyégő éles fényében a vezérlőterem olyan volt, mint egy hengeres falú, ferdén emelkedő alagút része. Magasan a fejük fölött, ott, ahol most a mennyezet volt, látták a csukott ajtót.

– Több mint hét méter – mondta búsan a Vegyész. – Hogy jutunk fel oda?

– Láttam egyszer a cirkuszban egy oszlopmutatványt, öt ember egymás vállán – morfondírozott a Doktor.

– Az nekünk túl nehéz. Majd felmászunk a padlón – jelentette ki a Koordinátor. Elvette a Vegyész bicskáját, és elkezdte szélesen behasogatni a szivacsos padlóburkolatot.

– Lépcsőfokok?

– Persze.

– Miért olyan hallgatag a Kibernetikus? – csodálkozott el egyszer csak a Mérnök. A szétroncsolódott vezérlőfal maradványaival babrált, voltmérőt illesztett a kihúzott kábelekekhez.

– Megözvegyült – felelte széles mosollyal a Doktor. – Mit ér egy kibernetikus automaták nélkül?

– Majd megbütykölöm még őket – morgott a Kibernetikus. A kitört képernyők mögött tartott szemlét. A villanyégő lassan sárgult, halványodott, egyre sötétebb lett.

– Az akkumulátorok is? – dűnnyögte a Fizikus.

A Mérnök felállt.

– Úgy látszik.

Negyedóra múlva hattagú expedíció indult a hajó mélyébe, vagyis most a tetejébe. Először a folyosóra jutottak ki, onnét az egyes helyiségekbe. A Doktor kabinjában találtak egy zseblámpát – mindig volt nála egy halom fölösleges kacat –, azt magukkal vitték. Mindenütt romhalmaz fogadta őket. A padlóhoz erősített bútorok nem törtek össze, de a műszerekből, készülékekből, segédjárművekből, tartalék alkatrészekből valóságos kása lett, térdig gázoltak benne.

– Most pedig megpróbálunk kijutni – jelentette ki a Koordinátor, amikor ismét a folyosón álltak.

– És az úrruhák?

– A zsilipkamrában vannak. Nem hiszem, hogy megsérültek volna. De nincs rájuk szükség, az Éden légköre elviselhető.

– Járt itt már valaki egyáltalán?

– Igen, tíz vagy tizenegy éve a kutató járőr egyik űrszondája, akkor, amikor Altair odaveszett az űrhajójával. Emlékeztek?

– De ember még nem?

– Az nem.

A zsilip belső ajtaja ferdén a fejük fölött feküdt. Lassan elmúlt az a kezdeti furesza érzésük, amit az okozott, hogy az ismert helyiségek egészen új képet nyújtottak – a falból padló lett, a mennyezetből fal.

– Ezt már nem ússzuk meg tornamutatvány nélkül – vélekedett a Koordinátor. Felfelé világított a Doktor zseblámpájával. A fényfolt körbejárt a csapóajtón: mindenütt tökéletesen zárt.

– Nem is rossz – mondta a Kibernetikus, felfelé bámészkodva.

– Nem hát – helyeselt a Mérnök. Arra gondolt, hogy a roppant erő, amely úgy összepréselte a tartógerendákat, hogy a közük illesztett fő vezérlőtábla darabokra törött, beékelhette az ajtót is, de ezt a gondolatot megtartotta magának. A Koordinátor a Kibernetikusra pillantott, és már szólni akart neki, hogy álljon bakot a falnál, de eszébe jutottak az összevissza csavarodott ócskavasak ott, az automaták szobájában, és inkább a Vegyészt kérte meg: – Állj terpeszállásba, és támaszkodj a térdedre, úgy könnyebb lesz.

– Mindig az volt a leghőbb vágyam, hogy felléhessek a cirkuszban! – biztosította a Vegyész, és előrehajolt. A Koordinátor felkapaszkodott a vállára, és a falhoz támaszkodva ujjai hegyével éppen elérte a megvastagított végű nikkelkart.

Húzta, aztán rángatta, végül ráfüggeszkedett. Akkor csikorogva megmozdult a kar, mintha a zár tele volna üvegtörmelékkel. Negyedfordulat után megállt.

– Jó irányba húzod? – kérdezte a Doktor, aki lentről világított a zseblámpával. – A hajó az oldalán fekszik.

- Azt figyelembe vettem.
- Nem tudod erősebben húzni?

A Koordinátor nem felelt. A fal mellett lógott, fél kézzel a karba kapaszkodva. Lassan megpróbált a másik kezével is megfogódzkodni. Nagyon nehéz volt, de végül sikerült. Most úgy függött, mint egy trapézban. Felhúzta a lábát, hogy meg ne rúgja az alatta gubbasztó Vegyészt, aztán karjaival felhúzódkodott, és egész testsúlyával nagyot rántott a karon. Ezt néhányszor megismételte. Nagyot nyögött, mikor törzse a lendülettől nekiütközött a falnak.

Harmadszorra vagy negyedszerre kicsit engedett a kar. Még vagy öt centi hiányzott az útja végéig. A Koordinátor összeszedte minden erejét, és még egyszer egész súlyával megrántotta.

A kar pokoli csikorgással ütközésig szaladt. A belső retesz nyitva volt.

– Hát ez simán ment – örvendezett a Fizikus.

A Mérnök nem szólt semmit. Ő tudta, amit tudott. Most nekifogtak kinyitni a csapóajtót; ez már nehezebb feladat volt. A Mérnök megpróbálta a hidraulikus nyitószerszerkezetet működtetni, bár úgyis tudta, hogy hiába. A csövek több helyen megrepedtek, és az egész folyadék kifolyt. A kéziforgattyú karikája megcsillant a fejük fölött, mint valami dicsfény, amikor a Doktor felfelé irányította a zseblámpát. Több mint négy méter magasan volt – ez meghaladta tornászkapességeiket.

Elkezdték hát összehordani valamennyi helyiségből a törött készülékeket, a párnákat, a könyveket. Különösen hasznosnak bizonyult a könyvtár, főleg a hatalmas, vaskos csillagatlaszok.

Piramist építettek belőlük, mintha téglák lennének. Csaknem egy óráig tartott, míg a kétméteres építményt felrakták. Egyszer leomlott egy része, attól kezdve módszeresen dolgoztak, a Mérnök parancsnoksága alatt.

– Rémes ez a nehéz testi munka! – lihegett a Doktor. A zseblámpát beékelték a klímaberendezés részébe, hogy megvilágítsa az útkukat, amint a könyvtárba ügetnek, és könyvekkel megrakodva visszatérnek. – Sose hittem volna, hogy az úrutazások ilyen primitív körülmények között folynak – szuszogta a Doktor. Ő volt az egyetlen, aki még győzte szóval. Végül a Koordinátor, társai segítségével, óvatosan felmászott a piramisra, és ujjai hegyével megérintette a kereket.

– Kevés – állapította meg. – Hiányzik még öt centiméter. Nem ugorhatok föl, mert leomlik az egész.

– Itt van egy alkalmas mű, *A gyors repülés elmélete* – mondta a Doktor, egy jókora kötetet méricskélve a kezében. – Azt hiszem, éppen jó lesz.

A Koordinátor megragadta a forgattyú kerekét. Világítottak neki a zseblámpával. Árnyéka ingadozott a fehér műanyag felületen, amely most mennyezetnek számított. Egyszerre csak megmozdult a könyvrakás.

– Vigyázat! – kiáltotta a Fizikus.

– Nem bírok lendületet venni – lihegte a Koordinátor. – Fogjátok... A fene essen belé! – mordult fel. A forgattyú kicsúszott a kezéből. Egy percig egyensúlyozott odafent, végül elveszítette az egyensúlyát. Már senki sem nézett fölfelé – egymás kezét megragadva támogatták mindenfelől az ingatag könyvtornyot, hogy le ne dőljön.

– Csak ne káromkodj, mert ha egyszer elkezdjük, sohasem lesz vége – intette a Doktor odalentről. A Koordinátor újra megfogta a kereket. Egyszer csak hosszú csikorgás hallatszott, aztán a földre omló könyvek tompa dübörgése. A Koordinátor a levegőben lógott fölöttük, de a forgattyú, amelybe kapaszkodott, teljes fordulatot tett.

– És így tovább, még tizenegyszer – sóhajtott, miután földet ért a viharvert könyvhalom tetején.

Két óra alatt megbirkóztak a csapóajtóval. Amikor nyílni kezdett, mindannyian diadalordításban törtek ki.

Az ajtó kinyílt, és megállt a folyosó magasságának felénél, vízszintes hídfélét alkotva, amelyen elég könnyen be lehetett jutni a zsilipkamrába.

Az úrruhákat teljes épségben találták a lapos faliszekrényben. A szekrény most vízszintesen fektült, az ajtaján járkáltak.

– Mind kimegyünk? – kérdezte a Vegyész.

– Előbb megpróbáljuk kinyitni a külső ajtót...

Az ajtó úgy állt a helyén, mintha egybeforrott volna a hajótesttel. A nyitókar meg se moccant, hiába feküdtek neki mind a hatan. Megpróbálták kilazítani a csavarokat, hol erre, hol arra rángatták – semmi eredmény.

– Úgy látszik, elrepülni valahová, az semmi. Kiszállni, az a nehéz! – szögezte le a Doktor.

– De jó humorod van – morogta a Mérnök a foga között. Szemébe csurgott a veríték. Leültek a faliszekrény ajtajára.

– Éhes vagyok – jelentette ki az általános csöndben a Kibernetikus.

– Akkor enni kell – vélte a Fizikus, és felajánlotta, hogy lemegy a raktárba.

– Inkább a konyhába. Hátha maradt valami a hűtőszekrényben...

– Egyedül nem boldogulok. Fél tonna ócskavasat kell eltakarítani, hogy hozzáférjünk a kajához. Ki jön velem?

A Doktor vállalkozott elsőnek, majd némi habozás után a Vegyész. Mikor fejük eltűnt a nyitott

csapóajtó mögött, és a magukkal vitt zseblámpa fénye sem látszott többé, a Koordinátor halkán megszólalt:

- Eddig nem akartam beszélni. Tisztában vagytok nagyjából a helyzettel?
- Igen – felelte a Mérnök a koromsötétségben. Kinyújtott kezével megérintette a Koordinátor lábát, és nem húzta vissza az ujjait. Szüksége volt erre az érintésre.
- Mit gondolsz, nem lehet átvágni az ajtót?
- Mivel? – kérdezte a Mérnök.
- Villamos vagy gázpisztollyal. Van autogénvágónk és...
- Hallottál már olyan autogénvágóról, amely átvág negyed méter keramitot? No ne tréfálj! Elhallgattak. A hajó mélyéből, mint valami vaspincéből, tompa zaj hallatszott.
- Hát akkor? Akkor mi lesz?! – fakadt ki idegesen a Kibernetikus. Hallották ízületei recsenését, amint felállt.
- Ülj le – szólt rá szelíden, de határozottan a Koordinátor.
- Gondoljátok, hogy az ajtó... összeolvadt a páncéllal?
- Nem biztos – felelte a Mérnök. – Tudod egyáltalában, hogy mi történt?
- Pontosan nem. Kozmikus sebességgel a légkörbe ütköztünk, ott, ahol nem kellett volna légkörnek lennie. Miért? Az automata nem tévedhetett.
- Az automata nem is tévedett. Mi tévedtünk – mondta a Koordinátor. – Megfeledkeztünk a csóva miatti módosításról.
- Miféle csóva? Miről beszélsz?
- A gázcsóva, amelyet minden légkörrel rendelkező bolygó maga után húz, a mozgásával ellenkező irányban. Nem tudod?
- Dehogynem, persze. Ebbe a csóvába ütköztünk? De hát annak egészen ritkának kell lennie.
- Tíz a mínusz hatodikon, vagy ehhez hasonló – felelte a Koordinátor –, de gondold meg, öregem, hogy másodpercenként több mint hetven kilométerrel repültünk. Úgy lefékezte a hajót, mintha falba ütköztünk volna. Ez volt az az első rázkódás, emlékeztek?
- Persze – mondta a Mérnök –, és amikor beléptünk a sztratoszférába, volt még tíz vagy tizenkettő. Csoda, hogy kibírta, és nem ment szét apró darabokra.
- A rakéta?
- Hússzoros túlterhelésre van méretezve, és mielőtt a képernyő megrepedt, saját szememmel láttam, hogy a mutató túlugrott a skálán. A skála harmincig mutat.
- És mi?
- Mi van velünk?
- Mi hogy bírhattuk ki? Azt akarod mondani, hogy a tartós lassulás harminc g volt?
- Nem a tartós. Nyilván csak a csúcsértékei. Hiszen a fékezőrakéták teljes erővel működtek. Ezért következett be a pulzáció.
- De az automaták kiegyenlítették, és ha a kompresszorok nem... – kezdte a Kibernetikus némileg makacskodó hangon. Elhallgatott, mert a hajó mélyében csikorogva gurult valami, mintha vaskerekék gördülnének bádoglapon. Aztán csend lett.
- Mit akarsz a kompresszoroktól? – mondta a Mérnök. – Ha bemegyünk a gépházba, megmutatom neked, hogy a teljesítményük ötször akkora volt, mint amire méretezték őket. Hiszen azok csak segédaggregátok. Először kilazult a rögzítésük, aztán mikor megkezdődött a pulzáció...
- Gondolod, hogy a rezonancia?
- A rezonancia is. Tulajdonképpen szét kellett volna kenődnünk több kilométer hosszan, mint az a teherhajó a Neptunon, emlékszel? Majd elhiszed te is, ha meglátod a gépházat. Előre megmondhatom neked, hogy ott mi van.
- Egyáltalán nem az a legforróbb vágyam, hogy meglássam a gépházat. Hol a fenében maradnak ezek ilyen sokáig? Olyan sötét van itt, hogy megfájdul a szemem.
- Világosságot tudunk csinálni, ne félj – mondta a Mérnök.
- Ujjai hegyét, mintegy akaratlanul, még mindig a Koordinátor lábának támasztotta. Az némán ült, meg se moccant.
- A gépházba pedig csak azért megyünk le, hogy ne unatkozzunk. Egyéb dolgunk úgysem igen lesz.
- Komolyan azt gondolod, hogy nem jutunk ki innét?
- Dehogy, csak tréfálok. Imádom a fekete humort.
- Hagyd abba – szólalt meg a Koordinátor. – Először is ott a vészkijárat.
- Köszönöm szépen! A vészkijárat pontosan alattunk van. A hajó nyilván mélyen befúródott a talajba, lehet, hogy még ez az ajtó is a föld alatt van.
- Hát aztán? Vannak szerszámaink, majd alagutat ásunk.
- És a rakodóajtó? – szólt közbe a Kibernetikus.
- Víz alatt van – közölte lakonikusan a Mérnök. – Benéztem az ellenőrző aknába. Biztosan megrepedt az egyik főtartály, mert legalább két méter magasan áll a víz. És valószínűleg szennyezett.
- Honnan tudod?
- Onnan, hogy mindig így van. A reaktor hűtése az első, ami lerobban. Nem tudtad? A rakodóajtót

nyugodtan kihagyhatod a számításból. Ezen át kell kijutnunk – ha sikerül...

– Kiássuk magunkat – ismételte halkán a Koordinátor.

– Ez elméletileg lehetséges – hagyta rá váratlanul a Mérnök. Elhallgattak. Lépések koppantak, egyre közelebből, alattuk a folyosón világos lett, elvakulva hunyorogtak.

– Sonka, kétszersült meg füstölt nyelv vagy mi a csuda ebben a dobozban, mindez a vastartalékból! Csokoládét is hoztunk, és itt vannak a termoszkok. Adogassátok föl! – szólt le a Doktor a másik kettőnek, miután elsőnek kapaszkodott fel a zsilipajtóra. Zseblámpájával világított, mikor mind a hárman bemásztak a zsilipkamrába, és szétrakták a konzervdobozokat. Alumínium tányérokat is hoztak.

Szóttanul ettek a zseblámpa fényénél.

– A termoszkok épségben maradtak? – szólalt meg egyszer csak csodálkozva a Kibernetikus. Kávét töltött a bögréjébe.

– Furcsa, de így van. Konzervekkel sem állunk rosszul. De a fagyasztó, a hűtőszekrények, a sütők, a kis szintetizátor, a tisztítóberendezés, a vízszűrők mind ropitýára törtek.

– A tisztítóberendezés is? – kérdezte aggódva a Kibernetikus.

– Az is. Talán meg lehetne javítani, ha volna mivel. De hát ez bűvös kör: ahhoz, hogy akár a leg-egyszerűbb javító félautomatát is beindítsuk, áram kell; ahhoz, hogy áramunk legyen, meg kell javítanunk az aggregátot, ehhez viszont a félautomatára lenne szükség.

– Nagytanácsot tartottatok, jeles műszakiak? No és? Hol a reménysugár? – kérdezte a Doktor, miközben vastagon vaját kent a kétszersültjére, és sonkát tett rá. Választ sem várva, folytatta: – Kölyökkoromban több könyvet olvastam el az űrhajózásról, mint amennyit megboldogult rakétánk nyom, de egyetlen regényt, történetet vagy akár anekdotát sem találtam olyasmiről, ami velünk történt. Vajon miért?

– Mert unalmas téma lenne – gúnyolódott a Kibernetikus.

– Mindenesetre új téma: csillagközi Robinsonok – elmélkedett a Doktor. Becsavarta a termoszt. – Mihelyt hazaérünk, igyekszem majd megírni, szerény tehetségemhez mérten.

Nagy csend támadt. Összeszedték a konzervdobozokat, a Fizikus azt javasolta, hogy tárolják őket az űrruhás szekrényben, a falhoz húzódtak hát, hogy kinyithassák a padlón levő ajtót.

– Igaz is, valami furcsa hangokat hallottunk, amikor a raktárban kotorásztunk – jegyezte meg a Vegyész.

– Milyen hangokat?

– Nyikorgást és recsegést, mintha valami nyomná a hajót.

– Talán egy szikla zuhant ránk? – kérdezte a Kibernetikus.

– Nem, az egészen más lehetett – szólt közbe a Mérnök. – Amikor behatoltunk a légkörbe, a külső páncél nagyon felhevült, az orrpáncél talán meg is olvadt, most pedig a konstrukció részei lehűlnek, elmozdulnak, belső feszültségek támadnak, és ebből erednek a hangok. Most is hallani, figyeljete csak...

Elnémultak. Csak arcukat világította meg a zseblámpa, amely az ajtó lapos nyitókerekén feküdt. Az űrhajó belsejéből hosszú nyikorgás, majd rövid, gyengülő recsenések sorozata hallatszott, aztán csönd lett.

– De hátha valamelyik automata? – reménykedett a Kibernetikus.

– Hiszen láttad őket.

– Igen, de a tartalék kamrába nem néztünk, be. A Kibernetikus kiállt a csapóajtó szélére, és kihasználva lekiabált a folyosó sötétségébe:

– Tartalék automaták!

A folyosó falai visszaverték a hangját. Válasz azonban nem érkezett.

– Gyere, vizsgáljuk meg rendesen ezt az ajtót – mondta a Mérnök. Letérdelt a kissé homorú csapóajtó elé, és közel hajolva, centiméterről centiméterre megvilágította a peremét. A fényfolt végigvándorolt a hasadékon, amely körül repedések finom hálója rajzolódott ki.

– Belülről sehol sem olvadt meg. Nem is csoda, hiszen a keramit nagyon rossz hővezető.

– Ne próbáljuk meg még egyszer? – javasolta a Doktor, és megragadta a nyitókart.

– Nincs értelme – legyintett a Vegyész.

A Mérnök az ajtóra fektette a tenyerét, és hirtelen felugrott.

– Fiúk, vízre van szükség! Sok hideg vízre!

– Minek?

– Fogjátok csak meg az ajtót! Érzitek, milyen forró?!

Egyszerre több kinyújtott kéz érintette meg az ajtót.

– Majdnem éget – mondta valaki.

– Ez a mi szerencsénk!

– Hogyan?

– A hajótest felhevült, kitágult, az ajtó szintén. Ha lehűtjük az ajtót, összehúzódik, és akkor talán ki lehet nyitni.

– A víz nem elég. De talán van még jegünk. Biztosan maradt a fagyasztókban – mondta a Koordinátor.

Egymás után ugrottak le a folyosóra, aztán futó léptek dobogtak a vízszintes falon.

A Koordinátor a csapóajtó mellett maradt a Mérnökkel.

– Kinyílik – mondta halkan, mintegy önmagának.

– Ha meg nem olvadt – dörmögte a Mérnök. Széttárta karját, és mindkét tenyerével végigsimította az ajtó peremét, a hőfokot vizsgálva. – A keramit háromezer-hétszáz fok fölött kezd olvadni. Nem figyelted, mennyi volt a páncél hőfoka a végén?

– A végén már minden műszer megbolondult. Amikor a fékezőrakéták bekapcsolódtak, kétezer-ötszáz fok fölött volt, ha jól emlékszem.

– Kétezer-ötszáz, az még nem olyan veszélyes!

– No igen, de aztán!

A vízszintesen fekvő belső ajtó fölött megjelent a Vegyész felhevült ábrázata. A zseblámpát a nyakába kötötte, a himbálózó fény megcsillant a vödörben hozott jégtömbökön. Feladogatta őket a Koordinátornak.

– Várjál csak... hogy is csináljuk ezt a hűtést... – akadt meg kissé a Mérnök. – Egy pillanat.

Eltűnt a sötétségben. Újabb léptek közeledtek, a Doktor hozott két vödör vizet, amelyben jégdarabok úsztak. A Vegyész világított, a Doktor meg a Fizikus locsolgatni kezdte az ajtót. A víz lefolyt a padlóra, onnét a folyosóra. Mikor tizedszer öntötték le a csapóajtót, úgy rémlett, hogy hallanak valami halk pattogást. Felkiáltottak örömben. Megjelent a Mérnök. Jókora úrruhareflektort hozott, szalaggal a mellére erősítve. Ennek a fényétől nyomban világos lett. A Mérnök a földre dobott egy nyaláb műanyag lapot, amelyet a vezérlőteremből hozott. Módszeresen munkához láttak: telerakták az ajtó felületét kisebb-nagyobb jégdarabokkal, és rászorították a jeget a műanyag lapokkal meg a felfújható párnákkal és a könyvekkel, amelyeket a Fizikus közben odahordott. Végül, mikor már alig bírták a hátukat kiegyenesíteni, és a jégfalból nem sok maradt, mert az ajtólap melegtől nagyon gyorsan olvadt, a Kibernetikus két kézzel megragadta a nyitókart, és megpróbálta elfordítani.

– Várj, még ne! – kiáltott rá dühösen a Mérnök, de a kar meglepően könnyen fordult. Mindannyian nekiugrottak. Egyre gyorsabban forgott. A mérnök megragadta az ajtót biztosító hármas retesz fogantyúját, megrántotta, vastag üveglap repedéséhez hasonló hang hallatszott, és a csapóajtó nyílni kezdett feléjük, először csak lassan, aztán hirtelen rázuhan a legközelebb állókra, és a sötétlő nyílásból fekete lavina omlott rájuk nagy robajjal, térdig betemetve a szemben állókat. A Vegyész és a Koordinátort, akik a legközelebb álltak, hátralökte a kinyíló ajtó. A Vegyész úgy nekiszorult a falnak, hogy moccanni sem tudott, de nem történt semmi baja. A Koordinátor az utolsó pillanatban félreugrott, kis híján feldöntve a Dokort. Most valamennyien mozdulatlanul álltak. A Doktor zseblámpáját betemette az omladék, csak a Mérnök mellén levő reflektor világított.

– Mi ez? – szólalt meg fojtott hangon a Kibernetikus. Ő állt leghátul, a többiek mögött, a belső ajtólap szélén.

– Talajminta az Éden bolygóból – felelte a Koordinátor. Kisegítette a Vegyész a kinyílt külső ajtó-szárny mögül.

– Hát igen – mondta a Mérnök –, az egész kijárat föld alatt van, alaposan belefúródhattunk a talajba!

– Ez az első leszállás egy ismeretlen bolygó felszíne alá, nem igaz? – kérdezte a Doktor. Egyszerre csak valamennyien nevetni kezdtek, a Kibernetikus úgy kacagott, hogy könnyes lett a szeme.

– Elég! – kiáltott fel erőlesen a Koordinátor. – Nem állhatunk így reggelig. Hozzatok szerszámokat, fiúk, kiássuk magunkat!

A Vegyész lehajolt, és felemelt egy súlyos, kemény rögöt a földrakásról, amely az ajtónyílás alatt halmozódott fel a padlón. A tojásdad nyílásból tovább pergett a föld, egy-egy zsíros fényű, feketés rögcse legurult a halom oldalán, és meg sem állt a folyosóig.

Leugráltak a folyosóra, mert a zsilipkamrában már annyi hely sem volt, hogy leüljenek. A Koordinátor és a Mérnök ugrott le utolsóknak.

– Milyen mélyen fúródhattunk be? – kérdezte halkan a Koordinátor a Mérnöktől. Egymás mellett mentek a folyosón. Jóval előttük gyorsan sikló fényfolt világított. A Mérnök átadta a reflektort a Vegyésznek.

– Milyen mélyen?... Ez rengeteg tényezőtől függ. Tagerssen nyolcvan méter mélyen vágódott be a talajba.

– No igen, de mi maradt a hajójából és belőle!

– És az a holdszonda? Aknát kellett vágni a sziklába, hogy kiszedhessék. A sziklába!

– A Holdon habkő van...

– És honnan tudhatjuk, hogy itt mi van?

– Hiszen láttad. Márgának néz ki.

– Itt az ajtónál, de távolabb?...

Szerszámokkal nagyon rosszul álltak. Az űrhajó, mint minden távolsági rakéta, két teljes készlet automatát és távirányítású félaumatát vitt magával, mindenfajta munkához, ami csak előadódhat a különféle bolygókon, így földmunkákhoz is. Csakhogy ezek a gépek nem működtek, és áram nélkül gondolni sem lehetett a beindításukra. Nagyobb gépük csak egy volt, egy mikroatommáglyás meghajtású exkavátor, de ennek a beindításához is áram kellett volna. Nem maradt más hátra, mint hogy egészen kezdetleges eszközöket fabrikáljanak: csákányokat és lapátokat. Ez is roppant nehéz feladat volt. Ötórai fáradozás után a legénység ismét a zsilip felé baktatott a folyosón, magukkal cipelve há-

rom lapáttá kalapált ásót, két acélrudat és néhány nagy bádoglemezt a járat falának biztosításához. A kiásott föld cipelésére a vödörkőn kívül néhány nagy műanyag láda szolgált, ezekre kétoldalt rövid alumínium csöveket erősítettek fülnek.

Tizennyolc óra telt el a katasztrófa óta, már alig álltak a lábukon a fáradtságtól. A Doktor kijelentette, hogy legalább néhány órát aludniuk kell. Előbb azonban fekvőhelyekről kellett gondoskodni, legalább ideiglenesen, mert a hálófűlkék padlójához erősített ágyak most függőlegesen álltak. Lecsavarozásuk túl fáradtságos lett volna, inkább felfújható gumimatracokat vittek a könyvtárba – ez volt a legépebb helyiség, a könyvek felét már előzőleg kihordták a folyosóra –, és sorjában lerakták őket a földre.

Hamarosan kiderült, hogy a Vegyész és a Mérnökön kívül senki sem tud elaludni. A Doktor tehát újra felkelt, és elment egy zseblámpával altatót keresni. Ez csaknem egy órába tellett, mert a kis műtőbe roppant nehéz volt bejutni: az előtérben a faliszekrényekből kiesett és szilánkokká tört készülékek és laboratóriumi üvegedények halmai eltorlaszolták az ajtót. Végül – karórája hajnali négyet mutatott a fedélzeti idő szerint – kiosztotta az altató tablettákat, eloltották a lámpát, és nemsokára nyugtalan szuszogás töltötte be a sötét helyiséget.

Meglehetően hamar felébredtek, szinte mindannyian, kivéve a Kibernetikust, aki túl nagy adag altatót vett be, és egészen kába volt. A Mérnök viszont panaszkodott, hogy nagyon fáj a válla. A Doktor fájdalmas duzzanatot talált azon a helyen, a Mérnök biztosan túlerőltette az ízületet, amikor az ajtónyitással kínlódtak.

A hangulat komor volt. Mindenki hallgatásba merült, még a Doktor is. A zsilipkamrában hagyott élelemhez nem férhettek hozzá, mert a nagy omladékhalom éppen a faliszekrény ajtajára zuhant. A Fizikus és a Vegyész megint elzarándokolt hát a konyhai raktárba újabb konzervekért. Kilenc óra volt, mikor nekifogtak az alagút ásásának.

Csigalassúsággal haladt a munka. Az ovális ajtónyílásban még lendületet sem lehetett venni, az emberek ásóikkal döfködtek a tömör földfalat, a hátul állók pedig a folyosóra lapátolták az omladékot. Némi tanakodás után elhatározták, hogy a kormányfülkébe szórják be a földet, mert az volt a legközelebb, és nem volt benne semmi olyasmi, ami a közeljövőben szükségesnek bizonyulhat.

Négy óra leforgása után a kormányfülkét térdmagasságig megtöltötte a lehordott föld, az alagút azonban még csak két méter hosszú volt. A márga tömör volt, ha nem is kemény; a rudak és ásók be-leragadtak, és a vasnyelvek meggömbültek a túl heves nyomástól az ádázul dolgozó emberek kezében. Legjobban a Koordinátor acélásója vált be.

A Mérnök aggódott, hogy a földfödém megsüllyed, és különös gondot fordított az aládúcolásra. Estefelé, mikor nyakig agyagosan vacsorához ültek, az alagút, amely az ajtónyílástól meredeken, csaknem hetvenfokos szögben felfelé vezetett, még mindig csak öt és fél méter hosszú volt.

A Mérnök megint lenézett az aknába, amely az alsóbb szintek felé vezetett – odalent volt, harminc méterre a főajtótól a tat irányában, a rakodóajtó, de csak a víz fekete tükrét látta; magasabban állt, mint tegnap, alighanem egy másik tartály is megrepedt, és tartalma lassan kifolyt. A víz, mint a kis Geiger-mérő azonnal jelezte, sugárszennyezett volt. A Mérnök gyorsan bezárta az akna csapóajtóját, és visszatért társaihoz, de semmit sem szólt erről a felfedezéséről.

– Ha minden jól megy, holnap kijutunk, ha rosszabbul megy, akkor holnapután – jelentette ki a Kibernetikus, miközben a harmadik bögre kávéit itta a termoszból. Mindannyian nagyon sok kávéit ittak.

– Honnan tudod? – csodálkozott a Mérnök.

– Csak úgy érzem.

– Rendelkezik az intuíció adományával, ebben különbözik az automatáitól – nevetett a Doktor. Ahogy telt a nap, egyre jobb kedvre derült. Amikor a többiek felváltották az ásásban, mindig leruccant a hajó különböző helyiségeibe, és felderítő útjai gyümölcsként két magnetoelektromos zseblámpával, egy hajnyíró géppel, több tábla vitaminos csokoládéval és egész halom törülközővel gazdagította a társaságot. Mindenki fülig agyagos volt, kezeslábasuk merő kosz; áram híján persze nem is borotválkoztak, és rá sem hederítettek a Doktor nagy szerzeményére, a hajnyíró gépre. Egyébként ő maga sem használta.

Másnap is reggeltől estig ásták az alagutat. A kormányfülkében már olyan magasán állt a föld, hogy egyre nehezebb volt az ajtón át beszórní. A könyvtár került sorra. A Doktornak ebben a kérdésben bizonyos kételyei voltak, de a Vegyész, akivel együtt cipelték a vaslemezről barkácsolt saroglyát, habozás nélkül rázúdította a márgahalmot a könyvekre.

Az alagút egészen váratlanul nyílt meg. A Fizikus ugyan már egy ideje kijelentette, hogy a föld szárazabb lett és lazább szerkezetű, de megfigyelését a többiek kételkedéssel fogadták. Az úrhajó belsejébe szállított márgát továbbra is ugyanolyannak találták. Éppen a Mérnökre és a Koordinátorra került az ásás sora, megragadták az ásók nyelét, amely még meleg volt társaik kezétől, és az első csapásokat mérték a göcsörtös falból kiálló rögökre, mikor az egyik rög hirtelen eltűnt, és az így keletkezett nyíláson enyhe légáramlás hatolt be. Tisztán érezték az enyhe légmozgást – odakinn valamivel magasabb volt a légnyomás, mint az alagútban és az úrhajóban. Az ásó és az acéldorong lázas munkába kezdett, már senki sem hordta el a földet, a legénység többi tagja, minthogy elől nem segíthettek, mert nem volt hely, egy csoportban toporgott az elől dolgozók mögött. Néhány újabb ásó-csapás után a Mérnök ki akart mászni, de a Koordinátor visszatartotta. Előbb ki akarta tágitani a kijáratot. Ezenkívül az utolsó adag földet is levitette az úrhajóba, hogy az alagutat ne torlaszolja el semmi. Így aztán még eltelt vagy egy negyedóra, amíg a hat ember a szabálytalan nyíláson át kimászhatott a bolygó felszínére.

MÁSODIK FEJEZET

Esteledett. Az alagút fekete torka egy kis domb tíz-egynéhány méteres, enyhe lejtőjére nyílt. Közvetlenül előttük véget ért a lejtő. Távolabb, egészen a láthatárig, amely fölött az első csillagok hunyorgtak, nagy síkság terült el. Helyenként, elég messze tőlük, fákhoz hasonló, bizonytalan körvonalú, karcsú oszlopok meredeztek. Nyugaton még keskeny fénycsík szegélyezte a láthatárt, de már olyan kevés világosságot adott, hogy a környezet színei egyhangú szürkeségbe olvadtak össze. A mozdulatlanul álló emberektől balra az úrhajó óriási, domború teste emelkedett ferdén a levegőbe. A Mérnök hetven méterre becsülte a kiálló rész hosszúságát, eszerint több mint negyven méter fúródott be a dombba. Pillanatnyilag azonban senki sem törődött ezzel a hatalmas csővel, amely feketén rajzolódott az égre, végén a kormányfúvókák tehetetlenül meredező csöveivel. Az emberek mélyen beszívták a hűvös levegőt, amelynek valami alig érezhető, ismeretlen, meghatározhatatlan illata volt, és szótlanul néztek maguk elé. Csak most vett erőt rajtuk a teljes tehetetlenség érzése – az ásók vasnyele szinte magától esett ki a kezükből. Álltak, tekintetük lassan körbesiklott a végtelen pusztaságon, a sötétségbe merülő láthatáron és a lassan, egyenletesen hunyorgó csillagokon.

– A sarkcsillag? – szólalt meg a Vegyész akaratlanul is lehalkított hangon, és rámutatott egy alacsonyan álló csillagra, amely halványan pislákol a sötét keleti égbolton.

– Nem, innét nem látni. Most... igen, a Tejútrendszer déli pólusa alatt vagyunk. Várjatok csak... Ott kell lennie valahol a Dél Keresztjének...

Felszegett fejvel szemlélték valamennyien a már csaknem fekete eget a fényesen sziporkázó csillagokkal. Sorolni kezdték a felismert csillagok, csillagképek nevét, ujjukkal mutogatták őket egymásnak, ettől kis időre felvillanyozódtak. Egyedül a csillagok nem voltak teljesen idegenek ezen az üres, halott vidéken.

– Gyorsan hűvösödik, mint a sivatagban – jegyezte meg a Koordinátor.

– Mindegy, ma már úgysem csinálhatunk semmit. Vissza kell mennünk.

– Hová, abba a kriptába?! – fortyant fel a Kibernetikus.

– A nélkül a kriptá nélkül két nap alatt felfordulnánk itt – felelte szárazon a Koordinátor. – Ne legyetek gyerekek!

Többet nem is szólt, sarkon fordult, lassú, kimért léptekkel visszament a nyíláshoz – amelynek fekete feltja már alig látszott néhány méterrel felettük, a domb lejtőjén –, és lábbal előre beereszkedett az alagútba. Egy pillanatig még látszott a feje, aztán eltűnt.

A többiek némán összenéztek.

– Gyerünk – dünnyögte a Fizikus félig kérdő, félig kijelentő hangon. Vonakodva indultak utána. Mikor az elsők már bemásztak a szűk nyílásba, a Mérnök, aki leghátul állt a Kibernetikus mellett, azt mondta:

– Észrevetted, milyen különös szaga van a levegőnek?

– Igen. Olyan kesernyés... Ismered az összetételét?

– Hasonló a földihez, valami egyéb gáz is van benne, de nem ártalmas. Már nem emlékszem, az adatok egy kis zöld kötetben vannak, a második polcon, a könyvtár...

Elnémult, mert eszébe jutott, hogy ő maga hordta tele a könyvtárat földdel.

– Hogy az a... – mondta harag nélkül, nagyon szomorúan, és lassan bemászott a fekete gödörbe. A Kibernetikus, mikor egyedül maradt, hirtelen furcsán kezdte magát érezni. Nem félelem volt ez, inkább az elveszettség nyomasztó érzése, a táj riasztó idegensége nehezedett rá. Ráadásul ebben a viszszafele útszakaszban az agyaggödörbe, volt valami megalázó. Mint a rovarok – gondolta, aztán lehajtotta a fejét és bemászott az alagútba, a Mérnök nyomában. De nem állta meg, hogy vállig lemerülve még egyszer fel ne nézzen, és búcsúpillantást ne vessen a békésen hunyorgó csillagokra.

Másnap némelyikük fel akarta vinni az ennivalót, hogy a szabad ég alatt reggelizzenek, de a Koordinátor ellenezte a dolgot. Azt mondta, felesleges bajlódás lenne. Két lámpa fényénél reggeliztek tehát a külső csapóajtó alatt, és iszogatták a már teljesen kihűlt kávé. Egyszer csak megszólalt a Kibernetikus:

– Mondjátok csak, tulajdonképpen hogy lehet az, hogy egész idő alatt jó levegőnk volt?

A Koordinátor elmosolyodott. Lesoványodott arcán szürke sávok húzódtak.

– Az oxigénpalackok épek. A tisztítással viszont rosszabbul állunk. Csak egyetlen önműködő szűrő dolgozik rendesen, a vegyi tartalék szűrő, mert a villamos szűrők persze mind leálltak. Úgy hat-hét nap múlva kezdtünk volna fuldokolni.

– Te tudtad ezt?... – kérdezte lassan a Kibernetikus.

A Koordinátor nem válaszolt.

– Most mit csinálunk? – kérdezte a Fizikus.

Elmosogatták az edényt egy vödör vízben. A Doktor el is törölggett az egyik törülközőjével.

– Ezen a bolygón van oxigén – mondta, miközben egymásra dobálta a csörömpölő alumínium táányérokat –, tehát élet is van. Mit tudsz erről?

– Semmit a világon. Az az űrszonda mintát vett a légkörből, de ezzel aztán vége az egész tudományunknak.

– Hogyhogy? Nem is szállt le?

– Nem hát.

– Ezt nevezem alapos helyismeretnek – jegyezte meg a Kibernetikus. Egy darab alkoholos vattával igyekezett arcot mosni. Nagyon kevés használható vizük volt, ezért már második napja nem mosakodtak. A Fizikus a saját tükörképét vette szemügyre a lámpafényben, a légkondicionáló készülék csillogó tetejét használva tükörnek.

– Amit tudunk, az nagyon is sokat jelent – felelte nyugodtan a Koordinátor. – Ha a levegő összetétele más volna, ha nem volna benne oxigén, akkor megölnélek benneteket.

– Micsoda? – A Kibernetikus majdnem kiejtette a kezéből az alkoholos üveget.

– Önmagammal együtt, persze. Annyi esélyünk sem lenne, mint egy a milliárdhoz. De most van.

Elhallgattak.

– És ha van oxigén, akkor biztos, hogy növények és állatok is vannak? – kérdezte a Mérnök.

– Nem biztos – felelte a Vegyész. – A Kismedve Alfájának bolygói van oxigén, de nincsenek sem állatok, sem növények.

– Hát mi van?

– Fénylények.

– Lumenoidák? Azok a baktériumok?

– Azok nem baktériumok.

– Az most mindegy – jelentette ki a Doktor. Elrakta az edényeket, és becsukta az élelmiszeres dobozokat. – Most igazán nagyobb gondjaink vannak. A Védőt nem lehetne valahogy beindítani?

– A Védőt nem is láttam – vallotta be a Kibernetikus. – Nem lehet hozzáférni. Minden automata kirepült a helyéről, olyan csatatér van ott, hogy kéttonnás daruval kellene szétszedni az egész ócskavastelepet. A Védő legalul fekszik.

– De valamilyen fegyverre mégiscsak szükségünk van! – emelte fel a hangját a Kibernetikus.

– Ott vannak a sugárvetők.

– Kíváncsi vagyok, mivel töltöd fel őket!

– Nincs áram a vezérlőteremben? Hiszen volt!

– Nincs. Úgy látszik, zárlatosak az akkumulátorok.

– És miért nincsenek feltöltve a sugárvetők?

– A szabályzat szerint tilos feltöltve szállítani őket – morogta kelletlenül a Mérnök.

– Hogy az ördög vinné el a szabály...

– Hagyd abba!

A Koordinátor közbeszólására a Kibernetikus hátat fordított, és megvonta a vállát. A Doktor kiment. A Mérnök hozott a kabinjából egy könnyű műanyag hátizsákot, és telerakta a hátizsák zsebeit lapos konzervdobozokkal. Ekkor visszajött a Doktor, kezében csapban végződő, rövid fémhengerrel.

– Mi ez? – érdeklődött a Mérnök.

– Fegyver.

– Miféle fegyver?

– Altató gáz.

A Mérnök elnevette magát.

– Honnan tudhatod, hogy az, ami ezen a bolygón él, elalszik a gázodtól? És főleg hogy akarsz ezzel védekezni, ha megtámadnak? Cseppenként adagolt narkózissal?

– Nagy veszély esetén legalább önmagadat elaltathatod – mondta a Vegyész. Mindenki nevetett, leghangosabban a Doktor.

– Minden lény, amely oxigént lélegez be, elalszik ettől – mondta –, és hogy hogyan akarom használni? Ide nézz!

Pisztolyszerkezetet illesztett a henger végére. Rögtön elpárolgó folyadék tűvékony sugara hatolt a folyosó sötét mélyébe.

– Hát... jobb híján... – dörögte meggyőződés nélkül a Mérnök.

– Megyünk? – kérdezte a Doktor, kezeslábasa zsebébe csúsztatva a hengert.

– Megyünk.

A nap magasan állt, kicsi volt, távolabbról, de forróbban süttött, mint a Földön. De nem ez döbbenette meg őket, hanem az, hogy nem volt teljesen kerek. Az ujjak résein át nézték, a sötétvörös, félig áttetsző papíron át, amely a sugárvédő csomagocskák burkolatául szolgált.

– A gyors tengely körüli forgástól lapult el, ugye? – kérdezte a Vegyész a Koordinátort.

– Igen. Repülés közben sokkal jobban lehetett látni. Nem emlékszel?

– Lehet, de akkor... hogy is mondjam... egyáltalán nem érdekelt.

Aztán hátat fordítottak a napnak, és a rakétát vették szemügyre. A hengeres, fehér hajótest ferdén állt ki az alacsony dombocskából, amelybe befűródott. Holmi gigászi ágyú csővére hasonlított. Az árnyékban tejfehér, a napfényben ezüstös páncél sértetlennek látszott. A Mérnök odament, ahol a hajótest belemélyedt a földbe, felmászott a göcsörtös szélű földhányásra, amely gallérként vette körül a lejtőbe fűródott testet, és végigsimította a páncélt.

– Nem rossz anyag ez a keramit – mondta vissza sem fordulva. – Hát még ha a fúvókákba is bepillanthatnék... – Tanácstalanul bámult fel a síkság szintje fölött meredező fúvókákra.

lanthatnék... – Tanácstalanul bámult fel a síkság szintje fölött meredező fűvókákra.

– Majd megnézzük azokat is – vigasztalta a Fizikus. – De most, azt hiszem, egy kis felderítő útra kellene indulni.

A Koordinátor felment a domb tetejére. A napsütötte síkság minden irányban egyforma, sima és fakó volt, a messzeségben a tegnap is megfigyelt karcsú oszlopfélék meredeztek, de napvilágnál már jól látszott, hogy nem fák. Az ég a fejük felett kék volt, akár a földön, a láthatár felé azonban kifejezetten zöldes színt öltött. Apró, pihekerű felhőcskék vonultak alig észrevehetően észak felé. A Koordinátor a csuklóján viselt kis iránytű segítségével azonosította az égtájakat. A Doktor lehajolt, a földet rugdosta.

– Miért nem nő itt semmi? – kérdezte csodálkozva.

Ez mindenkinek szöget ütött a fejébe. Valóban – a síkság csupasz volt, ameddig csak elláttak.

– Sivatagosodó vidéknek látszik – mondta bizonytalanul a Vegyész. – Ott messzebb – látjátok azokat a foltokat? – egyre sárgább a talaj. Ott, ott, nyugat felé. Feltételezem, hogy ott sivatag terül el, és a szél onnét hordja ide a homokot. Mert ezen a dombon agyagos a talaj.

– Hát erről az utóbbiról alaposan meggyőződünk – jegyezte meg a Doktor.

– Legalább nagy vonalakban fel kell vázolnunk az expedíció tervét – szólalt meg a Koordinátor. – Az úti készleteink két napra elegendőek.

– Nem nagyon, mert kevés a vizünk – vetette közbe a Kibernetikus.

– A vízzel takarékoskodnunk kell, amíg itt nem találunk. De ha oxigén van, víz is lesz. Azt hiszem, az lesz a legjobb, ha csillagtűrákat teszünk: mindig más irányba indulunk el a bázistól, és annyit meggyünk egyenesen előre, hogy biztonságosan és túl nagy sietség nélkül visszaérhessünk.

– Legfeljebb harminc kilométert egy-egy irányban – mondta a Fizikus.

– Úgy van. Ez amolyan előzetes felderítés.

– Várjatok egy kicsit – szólt közbe a Mérnök, aki eddig néhány lépésre állt tőlük, és látszott rajta, hogy nem a legvidámabb gondolatok foglalkoztatják. – Nem gondoljátok, hogy tulajdonképpen örültséget csinálunk? Szerencsétlenül jártunk egy ismeretlen bolygón. Sikerült kijutnunk az űrhajóból. És ahelyett, hogy a legfontosabb munkához látnánk, ahelyett, hogy minden erőnket a javításra fordítanánk, beindítanánk, amit lehet, megpróbálnánk kiásni a rakétát és így tovább, egyszerűen elindulunk kirándulni, fegyver nélkül, minden védelmi eszköz nélkül, holott nem is sejtjük, hogy mi várhat bennünket.

A Koordinátor szótlánul hallgatta végig. Egyik bajtársáról a másikra nézett. Mindannyian borostások voltak, a háromnapos szakáll már eléggé elvadult külsőt kölcsönzött nekik. A Mérnök szavai szemlátomást hatottak rájuk, de egyikük sem szólalt meg, mintha az ő válaszát várnák.

– Hat ember nem képes kiásni az űrhajót, Henrik – mondta, óvatosan mérlegelve szavait –, ezt te is tudod. A jelenlegi helyzetben a legkisebb aggregát beindításához is sok idő kell, nem is tudjuk kiszámítani, hogy mennyi. A bolygó lakott. De semmit sem tudunk róla. Meg sem kerültük a katasztrófa előtt. Az éjszakai féltke felől közelítettük meg, és egy szerencsétlen tévedés folytán a gázcsővéba ütköztünk. Zuhanás közben eljutottunk az egyenlítő vonaláig. Én annál a képernyőnél feküdtem, amelyik utoljára repedt meg. Láttam... vagy legalábbis úgy rémlett, hogy látok valamit, ami... városra hasonlított.

– Erről miért nem szóltál? – kérdezte lassan a Mérnök.

– Igen, miért? – kérdezte a Fizikus is.

– Mert nem vagyok biztos benne. Azt sem tudom, merre keressük. A rakéta pörgött. Nem tudtam tájékozódni. Mindenesetre van valami reményünk, ha elenyésző is, hogy segítséget kapunk. Nem szívesen beszélek erről, de hiszen úgyis tudjátok: mindenképpen nagyon kevés az esélyünk. Azonkívül vízre van szükségünk. A vízkészlet túlnyomó része elárasztotta az alsó szintet, és szennyezett. Ezért úgy vélem, hogy megengedhetünk magunknak bizonyos kockázatot.

– Egyetérték – mondta a Doktor.

– Én is – tette hozzá a Fizikus.

– Hát jó – dünnyögte a Kibernetikus, és néhány lépéssel arrébb sétált, dél felé bámulva, mintha nem akarná hallani, hogy mit mondanak a többiek. A Vegyész bólintott. A Mérnök nem szólt semmit, csak lement a dombról, felcsatolta a hátizsákot, és megkérdezte:

– Merre?

– Észak felé – felelte a Koordinátor. A Mérnök elindult, a többiek követték. Amikor néhány perc múlva körülnéztek, a dombocskák már alig látszottak – csak az űrhajó teste rajzolódott az égre, mint egy tábori ágyú csöve.

Nagy volt a hőség. Amint haladtak, árnyékuk egyre rövidült, cipőjük a homokba mélyedt, csak az egyenletes léptek és a felgyorsult lélegzetvétel nesze hallatszott. Egyre közelebb jutottak az egyik oszlopféléhez, azok közül, amelyeket a sötétben fáknak véltek. Lassítottak. A szürkésbarna talajból függőleges törzs emelkedett ki, szürke, mint az elefánt bőre, és tompa, fémes fényű. Ez a törzs, amely lent nem volt vastagabb egy férfikarnál, felül kehelyszerűen kiszélesedett. Odafenn, mintegy két méterre a földtől, a kehely laposan szétterült. Nem láthatták, hogy felül nyitott-e vagy sem. A képződmény teljesen mozdulatlan volt. Az emberek néhány méterre a különös valamitől megálltak, csak a Mérnök indult felé ösztönösen, és már emelte a kezét, hogy megérintse a "fatörzset".

– Állj! – kiáltott rá a Doktor.

A Mérnök összerezsent és visszalépett. A Doktor a karjánál fogva hátrább húzta, aztán felvett a földről

egy babszemnél nem nagyobb kavicsot, és feldobta a levegőbe. A kavics meredek ívet írt le, és egyenesen a kissé ráncos, lapos kehely tetejére esett. Valamennyien összerendeztek, olyan heves és váratlan volt a reakció. A "kehely" megvonaglott, összezárult, szisszenés hallatszott, mintha gázt eresztenének ki, és a most lázasan remegő, szürkés oszlop mindenestül eltűnt, mintha a föld beszívta volna. A helyén maradt nyílást egy pillanatig sűrű, habzó, barna folyadék töltötte meg, aztán a tetején homokszemek kezdtek úszni, a homokréteg egyre vastagabb lett, és további néhány másodperc múlva a nyílásnak már nyoma sem maradt; a homokos talaj felszíne ugyanolyan sima volt, mint körös-körül. Még fel sem ocsúdtak az ámulatból, amikor a Vegyész felkiáltott:

– Oda nézzetek!

Körülnéztek. Az imént alig száz méterre tőlük még három vagy négy hasonló karcsú, magas képződmény állott – és most egyiket sem látták többé.

– Mind eltűnt?! – kiáltott fel a Kibernetikus.

Erőltette a szemét, de a "kelyheknek" a legcsekélyebb nyomát sem találta. A nap egyre forróbban tűzött, perzselő volt a hőség. Továbbmentek.

Egy óra múlva már hosszú karavánná húzódtak szét. Elöl haladt a Doktor, most ő vitte a hátizsákot, nyomában a Koordinátor. A menetet a Vegyész zárta le. Valamennyien kigombolták a kezeslábasukat, némelyikük az ujját is felhajtotta, csorgott róluk a veríték, kiszáradt szájjal, lassan vonszolták magukat a síkságon. A láthatáron hosszú, vízszintes csík ködlött fel.

A Doktor megállt, és bevárta a Koordinátort.

– Mit gondolsz, mennyit tettünk meg?

A Koordinátor hátranézett, a nappal szembe, arrafelé, ahol az úrhajót hagyták. Már nem látszott.

– A bolygó sugara kisebb, mint a Földé – mondta. Krákogott, zsebkendőjével megtörölte az arcát. – Körülbelül nyolc kilométert tettünk meg – mondta végül.

A Doktor összehunyorította duzzadt szemhéját. Fekete haján vászonsapkát viselt, amelyet időnként megnedvesített a kulacsából.

– Hát ez tiszta örület! – mondta egyszerre csak, és váratlanul elmosolyodott. Mind a ketten arrafelé néztek, ahol nemrégén még az úrhajó rajzolódott a láthatár fölé apró, ferde vonalként. Most azonban csak a "kelyhek" messziről halvány-szürke, vékony sziluettje látszott. Megint előbújtak, nem tudni, mikor. A menet többi tagja odaért. A Vegyész a földre dobta a tekercsbe csavart sátorlapot, és leült, vagy inkább lerogyott rá.

– Nem nagyon mutatkoznak az itteni civilizáció nyomai – jegyezte meg a Kibernetikus, a zsebeiben kutatva. Megtalálta a gyűrött csomagolású vitamintablettákat, és mindenkit megkínált.

– A Földön nem találunk ilyen kihalt vidéket, igaz? – tette hozzá a Mérnök. – Nincs itt se út, se valamiféle repülő masina...

– Csak nem gondolod, hogy éppen itt találjuk meg a földi civilizáció hú mását? – fortyant fel a Fizikus.

– Ez állandó rendszer – kezdte a Doktor –, és a civilizáció hosszabb ideig fejlődhetett az Édenen, mint a Földön, tehát...

– Feltéve, hogy emberszabásúak civilizációja – szakította félbe a Kibernetikus.

– Nézzétek, itt nincs értelme ücsörögni – mondta a Koordinátor. – Gyerünk tovább, fél óra múlva elérjük azt ott – és a vékony lila sávra mutatott a láthatáron.

– És az micsoda?

– Nem tudom, de valami. Hátha találunk vizet.

– Pillanatnyilag egy kis árnyékkal is beérném – dörögte rekedten a Mérnök. Egy korty vízzel kiöblítette a száját és a torkát.

Nyikorogtak a szíjak, amint ki-ki felvette a csomagját, a csoport ismét széthúzódott, és egyenletes ütemben tovább menetelt a homokos tájban. Elhaladtak egy tucat "kehely" és néhány nagyobb képződmény mellett. Az utóbbiak olyanok voltak, mintha a földre bocsátott liánokra vagy indákra támaszkodnának, de egyik sem volt közelebb kétszáz méternél, és az embereknek nem volt kedvük irányt változtatni. A nap delelőjére hágott, mikor megváltozott a táj.

A homok egyre fogyott – hosszú, enyhén domború sávokban kibukkant alóla a napégette, vörös talaj. Itt-ott fakó, száraz mohacsomók borították. A moha, mikor megrugdosták, szürke porrá esett szét, mint az elégett papír. A lila sáv jól láthatóan növényforma képződmények csoportjaira tagolódott, színe is világosabb lett, inkább zöld volt, fakókékkal tarkítva. Az északi szellő enyhe, finom illatot hozott, amelyet gyanakvó kíváncsisággal szívtak be. Mikor az ágas-bogas, sötét "növények" kissé kihajló falának közelébe értek, az elől haladók valamelyest lassítottak, hogy a többiek utolérjék őket, aztán rendezetlen csoportban baktattak tovább, míg végül megálltak a bizarr alakzatok mozdulatlan fala előtt.

Száz lépés távolságból még növényeknek tűnhettek, holmi cserjéknek, amelyek tele vannak nagy, kékes madárfészkekkel – nem annyira a valóságos hasonlóság miatt, inkább azért, mert a szem az idegen formákat mindenáron valami ismerőssé igyekszik összerakni.

– Nem pókfélék ezek? – szólalt meg bizonytalanul a Fizikus, és akkor egyszerre mindegyiküknek úgy rémlett, hogy pókszerű lényeket látnak, amelyeknek orsó alakú kis törzsét sűrű, merev sörté borítja, és amelyek mozdulatlanul állnak maguk alá húzott, rendkívül hosszú és vékony lábaikon.

– De hiszen ezek növények! – kiáltott fel a Doktor. Lassan megközelítette az egyik magas, szürkészöld "pókot". A "lábak" valóban inkább vastag száraznak bizonyultak, bár szőrös bütykeiket könnyen vélhette volna az ember holmi ízeltlábú rovar ízületeinek. A mohos talajból kinövő hat, hét vagy nyolc ilyen szár fent ívet alkotva összekapcsolódott, és fölöttük emelkedett a kissé lapított potrohra emlékeztető, tobozszerű, vaskos "test", amelyet a napfényben csillogó pókhálósálak vettek körül. A növényi "pókok" elég közel nőttek egymáshoz, de át lehetett menni köztük. A szárazból helyenként világosabb, majdnem a földi falevelekéhez hasonló színű elágazások és nyúlványok nőttek ki, végükön csukott rügyekkel. A Doktor megint a maga módszeréhez folyamodott, először kavicssal dobálta meg a több méter magasán feketéllő "potrohot", aztán mikor nem történt semmi, megvizsgálta a szarát, végül késsel is belevágott – a szárból apró cseppekben halványsárga, vízszerű folyadék szivárgott, ez rögtön habzani kezdett, színét narancssárgára, majd vörösre változtatta, néhány perc múlva pedig gyantára emlékeztető, sűrű, ragacsos anyaggá dermedt. Átható, aromás illatát először mindenki kellemesnek ítélte, de hamarosan valami visszataszítót találtak benne.

A különös liget mélyében valamivel hűvösebb volt, mint a síkságon.

Csak a növények kövér "potroha" adott némi árnyékot – ezekből azonban egyre több volt, amint továbbhaladtak a különös vadonban, ügyelve, hogy lehetőleg ne érjenek hozzá a szárazhoz és főleg a fiatal nyúlványok végén növő fehéres bütykökhöz, mert ezek megmagyarázhatatlan undort keltettek bennük.

A talaj puha és szivacsos volt, nyirkos kigőzölgése megnehezítette a lélegzést, arcukon, kezükön átsuhant a "potrohok" árnyéka; ezek a "potrohok" hol magasabban voltak, hol alacsonyabban, egyik nagyobb, másik kisebb, némelyik vékonyabb volt, és gyűrűi élénk narancsszínűek, a másik száraz, fonnyadt, pudvás, és az ilyenekről hosszú, lengedező pókháló-csimbókók lógtak. Ha feltámadt a szél, az egész bozót tompán, kellemetlenül sustorgott, nem a földi erdők lágy susogásával, hanem mintha kemény, zörgő papírdarabok ezrei hullanának. Olykor egy-egy növény elzárta az útjukat összefonódott nyúlványaival, és másutt kellett átjártót keresniük. Így aztán lassabban haladtak, mint a síkságon. Egy idő múlva már nem néztek fel a gyűrűs "potrohokra", és nem hasonlították őket madárfészekhez, tobozhoz vagy gubóhoz.

Egyszerre csak a Doktor, aki legelől haladt, megpillantott az orra előtt egy vastag, fekete, függőlegesen lelógó szőrszálfélét – olyan volt, mint valami fényes, vastag cérnaszál vagy lakkozott drót. Már félre akarta hajlítani a kezével, de mert eddig ilyesmivel még nem találkozott, ösztönösen felpillantott, és földbe gyökerezett a lába.

Az egyik "gubo" alól sápadt gyöngyszürke valami nézett rá mozdulatlanul. Ez a valami gumóként lógott az odafenn összeérő száraz között. Pillantását előbb érezte, mintsem rájött volna, hol vannak a szemei ennek a formátlan lénynak; nem látott rajta sem fejet, sem végtagokat, csak zsákszerűen daga-dozó, tompa fényű bőrét látta, amely olyan volt, mintha gömböcökkel volna belülről kitömve; egy megnyúlt, sötét tölcserből pedig két méter hosszan lelógott a vastag, fekete szál.

– Mi van? – kérdezte a Mérnök, aki éppen utolérte. A Doktor nem válaszolt, a Mérnök felnézett, és ő is kővé dermedt. – Mivel néz ez? – tört ki belőle a kérdés, és hátrább lépett, olyan undorral töltötte el ez a lény, amely mintha rátapadna mohó, fürkésző pillantásával – bár a szemét a Mérnök nem látta, sőt nem is sejtette, hol van.

– Hű, de ronda! – kiáltott fel a hátuk mögött a Vegyész. Már mind ott álltak a Mérnök és a Doktor mögött. A Doktor először is kihátrált a magasból lefüggő lény alól – a többiek félrehúzódtak, amennyire a rugalmas száraz megengedték –, aztán elővette kezeslábasa zsebéből a fémhengert, lassú, kimért mozdulattal megcélozta a növényi környezetnél világosabb, hólyagszerű testet, aztán megnyomta a ravaszt.

Ekkor – egy másodperc töredéke alatt – nagyon sok minden történt egyszerre.

Először villanást láttak, olyan erőset, hogy teljesen elvakultak, kivéve a Dokort, aki éppen abban a pillanatban hunyorított – a villanás pedig, nem tartott tovább annál a pillanathoz, amikor csukva volt a szeme. A vékony folyadéksugár még mindig felfelé lövellt, amikor a száraz megroggyantak, recsegni kezdtek, fekete páragomoly vette őket körül, és a lény ugyanekkor súlyos, vizenyős cuppanással a földre pottyant. Talán egy másodpercig tehetetlenül feküdt, mint valami gumókkal teli, szürkés-hússzínű ballon, amelyből eltávozik a levegő – csak a fekete szőrszál tekergett és táncolt fölöttük tébo-lyultan, rángatózva és villámgyors csapásokkal hasogatva a levegőt. Aztán eltűnt a szőrszál, és lábuk előtt, a szivacsos mohán araszolva szanaszét kezdtek mászni a lény idomtalan, hólyagszerű tagjai – és mielőtt bármelyik ember megszólalhatott vagy megmozdulhatott volna, ez a menekülés, vagy inkább szétfutás már véget is ért, a lény utolsó darabkái, amelyek csak hernyó nagyságúak voltak, serényen befűrták magukat a földbe a növényiszáraz lábánál, és helyükön csak az üres talaj maradt. Csak ocsmány, émelyítő szaguk facsarta még mindig az emberek orrát.

– Ez valami telep volt?... – kérdezte bizonytalanul a Vegyész. Szemét dörzsölgette, a többiek hunyorogtak, még mindig fekete karikákat láttak az előbbi villanástól.

– *E pluribus unum* – felelte a Doktor –, vagy inkább *e uno plures*. Nem tudom, hogy jól mondtam-e latinul, de alighanem valami több egyedből álló lény, amely szükség esetén részeire oszlik...

– Szörnyen bűdös – mondta a Fizikus –, gyerünk innét.

– Gyerünk – egyezett bele a Doktor. Mikor már tíz-egynéhány méterre távolodtak, váratlanul hozzátette: – Kíváncsi vagyok, mi történt volna, ha megérintem azt a szőrszálat...

– Sokba kerülhetett volna ez a kíváncsiság – vélekedett a Vegyész.

– De az is lehet, hogy nem. Hiszen tudod, hogy az evolúció gyakran teljesen ártatlan lényeket ruház fel rettenetes külsővel.

– Ugyan, hagyjátok már ezt a vitát! – kiáltott fel a Kibernetikus. – Amott, oldalt mintha már világosodna. Mi a fenének kellett nekünk ebben a pókerdőben kódorogni!

Patakcsobogást hallottak és megálltak. Továbbmentek, a csobogás egyre hangosabb lett, aztán gyengült, végül már egyáltalán nem hallották, de a patakot nem sikerült felfedezni. A növényzet ritkult, a talaj egyre puhább lett, olyan kellemetlen volt járni rajta, mintha zsombékos mocsár volna, olykor cuppogott is valami a lábuk alatt, mint a vízzel átitatott fű, de víznek nyoma sem volt sehol.

Egyszerre csak egy negyven-ötven méter átmérőjű, kerek gödör partjára értek. Néhány nyolclábú növény állt benne, távol egymástól, nagyon öregnek látszottak – száraik kihajlottak, mintha nem bírják tartani a vaskos "potrohot", és így ezek a növények még az eddig látottaknál is jobban emlékeztettek holmi nagy, kiszáradt pókokra. A mélyedés fenekét helyenként valami lyukacsos anyag töredezett szélű, rozsdavörös darabjai borították, melyek részben befűrődtak a talajba, részben a növények nyúlványai fonták át őket. A Mérnök rögtön lecsúszott a meredek, de nem magas lejtőn – különös, de csak mikor már odalenn volt, akkor kezdték a fent maradottak a mélyedést kráternek látni, valamilyen katasztrófa színhelyének.

– Mint egy bombatölcsér – mondta a Fizikus. A mélyedést övező földsánc tetejéről nézte, amint a Mérnök odamegy a legmagasabb "pók" lábainál heverő nagy roncsokhoz, és megpróbálja kimozdítani őket a helyükről.

– Vas?! – kiáltott le a Koordinátor.

– Nem! – kiáltott vissza a Mérnök. Eltűnt valaminek a meredek roncsai között, ami repedt kúppalástra hasonlított.

A növénytörzsek közül bukkant újra elő, amelyek recsegve töredezték, mikor széthajtotta őket, és gondterhelten arccal jött visszafelé. Több kéz nyúlt le érte, felkapaszkodott, és a várakozó arcok láttán megvonta a vállát.

– Nem tudom, mi az – mondta. – Fogalmam sincs. Belül üres. Alatta nincs semmi. Előrehaladott korrózió... Valami régi história, száz vagy talán háromszáz évvel ezelőtti...

Szótlatlanul megkerülték a krátert, és a bozót legalacsonyabb része felé folytatták útjukat. Egy helyütt a növényzet kettéoszlott: középen üres sáv húzódott, tökéletesen egyenes folyosóféle, de olyan szűk, hogy egy ember alig tudott rajta áthaladni. Kétoldalt a növénytörzseket mintha elvágta és szétzúzta volna valami, a tobozyszerű nagy "potrohok" egy része féloldalra dőlt, rá a többi pókszerű növényre, egy részük pedig a földbe nyomódott – ezek teljesen laposak, szárazak voltak, és héjuk recsegett a cipőtálp alatt, mint a száraz fakéreg. Elhatározták, hogy ezen a bozótba vágott ösvényen mennek tovább libasorban. Félre kellett hajtogatni útjukból a kiszáradt növénytörzsek maradványait, de így is gyorsabban haladtak, mint eddig. A folyosó nagy ívben, egyre határozottabban észak felé fordult – aztán elhagyták az utolsó, már teljesen csökevényes, élettelen növényi maradványokat, és ismét a síkságon voltak, a bozót túloldalán.

Folyosójuk ott, ahol elhagyta a bozótot, valami sekély nyomban folytatódott – első pillantásra ösvénynek vélték, de nem ösvény volt. A kopár talajba mintegy tizenöt centiméter mély és ennél alig szélesebb barázdát vagy árkokcskát vágott valami. A barázdát zöldesüst, bársonyos tapintású mohaféle nőtte be. Ez a különös "pázsit", mint a Doktor nevezte, nyílegyenesen haladt tovább a messzeségbe, és egy világos sávnál ért véget, amely a síkság egyik szélétől a másikig húzódó falként zárta le előttük az egész horizontot.

A sávból fényes csúcsok emelkedtek ki, ezüstös bádoggal fedett, gótikus toronysisakokra hasonlítottak. A hat ember gyorsan haladt tovább, és szinte minden lépésnél újabb részletek bontakoztak ki előttük. A több kilométer hosszú, világos fal teteje szabályos ívekre oszlott, mintha emberfeletti méretű hangár volna, de az ívek domborulata lefelé nézett, s alattuk szürkésen villódzott valami, mintha finom por hullana vagy zavaros víz patakocskái folynának le a tetőről. Mikor még közelebb értek, idegen szagot hozott feléjük a szél, kesernyés, de kellemes szag volt, mintha ismeretlen virágok illata lenne. Továbbmentek, csökkentve maguk között a távolságot. Az íves tető egyre magasabbnak látszott, a gigászi, fordított hídhoz hasonló ívek hossza talán egy kilométer is megvolt. Ott, ahol a két ív összekapcsolódott, a felhőkre rajzolódó magas csúcson erősen fénylett valami, mintha tükrök vernék vissza a nap sugarait. Ez a fény egyenletesen lüktetett.

Még közelebből észrevették, hogy a fal mozog. A szürkés patakocskákból vagy zsinórokból álló felület sajátosan hullámzott – hullámszerű domborulatok vonultak rajta balról jobbra, egyenlő térközökben. Olyan volt az egész, mint egy különös anyagból készült függöny, amely mögött egymástól szabályos távolságban elefántok haladnak el, oldalukat nekidörzsölve, vagyis inkább az elefántnál jóval nagyobb állatok. Ott, ahol a bársonyos mohával benőtt keskeny barázdá hirtelen véget ért, a kesernyés szag már elviselhetetlenül erős volt.

A Kibernetikus köhögni kezdett.

– Ez valami mérgező kipárolgás lehet – mondta.

Álldogáltak, rövid, formátlan árnyékuk a lábuk elé hullott, és nézték az egyenletesen hullámzó falat. Ismét elindultak, már csak pár lépés választotta el őket a "függönytől", most egységes felületnek

lat. Ismét elindultak, már csak pár lépés választotta el őket a "függönytől", most egységes felületnek látszott – vastag, tompa fényű szálakból fonott anyagnak. A Doktor felvett egy kavicsot, és a függöny felé dobta. Mindannyian látták a kavics röptét és azt is, hogy egyszerre csak eltűnt, mintha elpárolgott volna, de a hullámozó felülethez nem ért hozzá.

– Beesett? – kérdezte habozva a Kibernetikus.

– Dehogy! – kiáltott fel a Vegyész. – Nem is ért hozzá ehhez az... ízéhez...

A Doktor egész marék kavicsot és földdarabkát szedett fel, és sorra elhajította őket. Egyik sem érte el a "függönyt", mind eltűnt néhány centiméterrel előtte. A mérnök egy kulcsot kapcsolt le kis kulcskarikájáról, és az éppen kidomborodó felülethez vágta. A kulcs csengő hangot adott, mintha bádogba ütközött volna, és eltűnt.

– No, most mit csináljunk? – kérdezte a Kibernetikus, a Koordinátorra nézve. Az nem válaszolt. A Doktor ledobta hátizsákját, kiszedett egy konzervdobozt, bicskájával levágott egy darab vagdalt húst, és a "függönyhöz" vágta. A húsdarab odatapadt a fénytelen felülethez, egy pillanatig ott maradt, aztán zsugorodni kezdett, mintha olvadna.

– Tudjátok, mi ez? – szólalt meg a Doktor csillogó szemmel. – Valami szűrő, szelektív védőfal vagy ilyesmi...

A Vegyész a hátizsákja egyik fémkarikájában észrevette egy "póknövény" száraz darabkáját – biztosan beleakadt, amikor áthatoltak a bozóton. Hirtelen ötlettel a hullámozó függöny felé hajította. A száraz inda visszaverődött, és a lábuk elé hullott.

– Szelektor... – mondta bizonytalanul.

– Hát persze! Egész biztosan! – A Doktor a "függönyhöz" lépett, olyan közel, hogy árnyékának csücske már a függőleges felület alá esett, aztán a falnak szegezve fekete fegyverét, és megnyomta a ravaszt. Mihelyt a tűvékony sugár a kidomborodó felülethez ért, a "függönyön" orsó alakú nyílás keletkezett, és azon át nagy, félhomályos térségbe láttak, amelyben magasan és alacsonyan szikrák szállkostak, távolabb pedig fehéres és rózsaszínű lángocskák raja röpködött. A Doktor hátraugrott, köhögött és krákogott, orrát és torkát égette a keserű szag, valamennyien hátrább szaladtak, aztán megint megálltak.

Az orsó alakú nyílás egyre szűkült. A közeledő hullámok lelassultak, mikor a nyíláshoz értek, felülről és alulról megkerülték, aztán sietve haladtak tovább. A nyílás zsugorodott. Belülről hirtelen valami fekete dolog nyúlt ki, végén ujjszerű nyúlvánnyal, villámgyorsan körüljárt a nyílás szélén, és a hézag egy szempillantás alatt bezárult. Ismét csak a "függöny" egyenletes hullámozását látták.

A Mérnök azt javasolta, hogy tanácskozzák meg a helyzetet. Beszélgetésük – a Doktor szavai szerint – maga volt a tanácsstalanság. Végül úgy döntöttek, hogy továbbmennek a nagy épület mentén. Felcsatolták a hátizsákokat, és elindultak.

Gyalogoltak vagy három kilométert. Ütközben tucatnyi keskeny "pázsitesíkot" kereszteztek, mind a síkság felől érkezett. Egy darabig tanakodtak, mik lehetnek ezek – azt a hipotézist, hogy a földműveléshez van valami közük, valószínűtlennek találták és elvetették. A Doktor meg is vizsgálta a sötétzöld barázdákat borító növényzetet, kissé hasonlított a mohára, de a növénykéek gyökerein gyöngyszerű csomók voltak, és azok apró, fekete, kemény magvakat tartalmaztak.

Dél már régen elmúlt. Megéheztek, megálltak hát, hogy egyenek valamit – a tűző napon, mert árnyék sehol sem volt, a nyolcszáz méternyire húzódó bozóthoz pedig nem volt kedvük visszamenni, a pókerdő nem valami előnyös benyomást tett rájuk.

– A történetek szerint, amelyeket srácoromban olvastam – elmélkedett a Doktor tele szájjal –, ebben az átkozott falban most tűzokádó hasadéknak kellene nyílnia, és egy pasasnak kellene kimásznia belőle három kézzel és csak egy, de annál vastagabb lábbal. Interplanetáris telekommunikátort hozna a hóna alatt, vagy bolygóközi gondolatolvasó volna, és közölné velünk, hogy egy roppant fejlett civilizáció képviselője, amely...

– Nem hagynád abba a locsogást? – morgott a Koordinátor. Termoszkulacsából vizet töltött a bögréjébe, s az rögtön harmatossá vált. – Inkább azon törjük a fejünket, hogy mihez kezdünk.

– Szerintem – mondta a Doktor – be kellene menni. – És felállt, mintha máris erre készülne.

– Kíváncsi vagyok, hol akarsz bemenni – dünnyögte lustán a Fizikus.

– Te megőrültél! – kiáltott fel ugyanakkor a Kibernetikus.

– Egyáltalán nem örültem meg. Persze gyalogolhatunk így tovább is, feltéve, hogy az egy lábú ürgek enni adnak közben.

– Csak nem akarsz komolyan bemenni? – mondta a Mérnök.

– Dehogynem, és tudod, miért? Mert egyszerűen elegendem van ebből. – Azzal sarkon fordult.

– Állj! – kiáltott rá a Koordinátor.

A Doktor egyenesen a fal felé ment, rá sem hederítve kiabálásukra. Mikor egy méterre volt a függönytől, a többiek felugrottak, és utána vetették magukat. Lábdobogásukat hallva, a Doktor kinyújtott kézzel megérintette a függönyt.

Keze eltűnt. A Doktor egy másodpercig mozdulatlanul állt, aztán lépett egyet előre, és megszűnt létezni. Az öt ember elakadó lélegzettel megtorpant azon a helyen, ahol a Doktor bal cipőjének a nyoma látszott. Egyszer csak a levegőben, a függöny előtt megjelent a Doktor feje. A nyakánál végződött,

mintha levágták volna. Szeméből könnyek csurogtak, krákogott, köhécselt.

– Kicsit fülledt a levegő idebenn, és rettentően csípős – mondta –, de pár percig ki lehet bírni. Valami könnygáz vagy mi a fene. Gyertek csak utánam, nem fáj, egyáltalán nem lehet érezni.

És vállmagasságban feléjük nyúlt a semmiből a karja.

– Hát tudod! – fakadt ki félig rémülten, félig elismerően a Mérnök, és megragadta a Doktor kezét. A kéz megrántotta, és ő eltűnt a többiek szeme elől. Egymás után áthaladtak a hullámzó függönyön. A Kibernetikus maradt utolsónak. Kicsit habozott, furcsán viszkedett a torka, és vadul dobogott a szíve. Behunyta a szemét, és nagyot lépett előre. Egy pillanatig sötétség vette körül, aztán világos lett.

Ott állt a többiek mellett egy hatalmas térségben, amelyet hangos, asztmás szuszogás töltött be. Ferdén fölfelé, függőlegesen lefelé és egyik oldalról a másik felé óriási, egymást keresztező, különböző vastagságú hengerek, csövek vagy oszlopok húzódtak; helyenként kidomborodtak, másutt összesűkültek, és közben saját tengelyük körül is forogtak, eltakarták egymást, vibráltak, és a fényes csöveknek ebből a minden irányba szétterjedő, szüntelenül mozgó erdejéből valahonnét egyre gyorsabb, cuppogó hang hallatszott, majd hirtelen megszűnt, néhány bugyborékolás követte, aztán az egész hangsorozat előlről kezdődött.

A csípős szagot nehéz volt elviselni. Sorra köhögni kezdtek, szemükből csurgott a könny. Zsebkendő tartva orruk elé, kissé távolabb mentek a faltól, amely belülről valami sűrű, fekete folyadék vízésének látszott.

– No, végre otthon vagyunk! Ez egy gyár, automata gyár! – nyögte ki a Mérnök két köhögés között. Mintha hozzászoktak volna a csípős szaghoz, lassacskán megszűnt a köhögésük, és hunyorgó, könnyes szemmel körülnéztek.

Alig tettek tíz-tizenöt lépést a rugalmasan bemélyedő, felfújt gumimatrachoz hasonló padlón, mikor fekete aknák nyíltak meg előttük. Az aknákból fényes tárgyak ugráltak a magasba, de olyan gyorsan, hogy alakjukat nem lehetett felismerni. Emberfej nagyságúak voltak, izzónak látszottak, felrepültek, és a pipaszerűen az akna fölé hajló nyitott csövek egyike beszívta őket, miközben tovább forgott. Nem tűntek el rögtön, mert a cső remegő falán, mint valami sötét üvegen, átvilágított az izzó tárgyak egyre halványuló rózsaszínű fénye, így hát látszott, hogy a cső belsejében valahová messzebbre vándorolnak.

– Sorozatgyártás, futószalagon – dörögte a Mérnök a zsebkendője mögül.

Óvatosan lépkedve körüljárta az aknát. Honnan jön a világosság? A földém áttetsző volt – az egyforma, szürke derengés a levegőben kígyózó, hajlékony csövek erdején át jutott le hozzájuk. Mintha ezek a rugalmas kígyók mind azonos parancsra, azonos ütemben működnének, itt is, ott is izzó tárgyak szökőkútja szökkent a magasba, ugyanez történt magasan a fejük fölött is, még a mennyezet alatt is vörös íveket rajzoltak a levegőbe a felrepülő tárgyak, de azok sokkal nagyobbak voltak a lentiekénél.

– Meg kell találnunk a késztermékraktárat, vagy legalábbis azt, ami itt a végtermék – jelentette ki izgatottan a Mérnök. A Koordinátor megérintette a karját.

– Mit gondolsz, milyen energiával működik?

A Mérnök vállat vont.

– Fogalmam sincs.

– Attól tartok, hogy a készterméket egy éven belül aligha találjuk meg. Ez a csarnok több kilométer hosszú – jegyezte meg a Fizikus.

Érdekes módon minél beljebb mentek a csarnokba, annál könnyebben lélegeztek, mintha a csípős szag csak a "függöny" körül terjengene.

– Nem fogunk eltévedni? – aggodalmaskodott a Kibernetikus.

A Koordinátor az iránytűjére nézett.

– Nem. Jól mutat... Úgy látszik, itt nincs semmiféle vas vagy elektromágnes.

Több mint egy órát bolyongtak a különös gyár remegő erdejében, míg végre tágasabbá vált körülöttük a térség. Friss légáram csapta meg őket, olyan hideg levegő, mintha hűtenék valahol. A különböző irányú, vastag csövek szétágaztak, és ők egy óriási, kupolaszerű csigaház alsó nyílásánál álltak. A magasból vékony, hajlékony csövek nyúltak a csigaház fölé, ostorként csapkodva a levegőben, vastagabb, tompa végükből pedig hevesen bukfencező, fekete tárgyak záporoztak. A fényes tárgyak – mintha csillogó lakk borítaná őket – a csigaházba potyogtak be, olyan helyen, amelyet ők nem láthattak, mert néhány méterrel a fejük felett volt.

A csigaház domború, sötétszürke fala most kidudorodott velük szemben, belülről nekiütközött valami, egyre duzzadt – akaratlanul is hátrálni kezdtek, olyan fenyegető látványt nyújtott a táguló, piszkosszürke hólyag –, majd egyszer csak hangtalanul megrepedt, és a kerek nyíláson fekete tárgyak özöne zuhogott ki. Ugyanebben a pillanatban letről, egy széles aknából kihajló peremű vályú emelkedett fel, és a tárgyak dobogva, mintha vastag gumipadlóra hullának, belepotyogtak, a vályú pedig ugrált és rázkódott, de mozgása bámulatos módon elrendezte a belé hulló fekete tárgyakat, úgyhogy néhány másodperc múlva a csillogó holmik már rendezett négyzetekben feküdtek a vályú lapos fenekén.

– A késztermék! – kiáltott fel a Mérnök, a vályú széléhez futott, gondolkodás nélkül behajolt, és egy kiálló részénél megragadta a legközelebbi fekete tárgyat. A Koordinátor az utolsó pillanatban kapta el az övének fogva, különben a Mérnök fejével lefelé a vályúba pottyant volna, mert a nehéz tárgyat elengedni nem akarta, kiemelni pedig egyedül nem bírta. A Fizikus és a Doktor segített, és együttes erővel sikerült felhúzni a súlyt.

A fekete tárgy emberi törzs nagyságú volt, világosabb, félig áttetsző sávokkal, amelyekben egyre apróbb, fémes fényű kristályok beolvasztott sorai csillogtak; aztán voltak rajta fülserű gumókkal körülvett nyílások, a tetejét sötétlila, de fénnel szemben fekete, rendkívül kemény anyagból való domborulatok érdes mozaikja borította – egyszerűen mérhetetlenül komplikált volt. A Mérnök letérdelt mellé, mindenfelől benézett a nyílásokba, mozgó alkatrészeket próbált találni, tapogatta, kopogtatta – senki sem zavarta vizsgálódásában. Ez elég sokáig tartott, közben a Doktor azt nézte, mi történik a vályúban. A szabályos négyszögbe rendeződött fekete tárgyak – ugyanolyanok, mint az, amit a Mérnök vizsgált – lassan felemelkedtek a vályú vastag szarán, amely mintha az erőfeszítéstől remegett volna. Egyszerre csak a vályú pereme meglágyult, de csak az egyik oldalon, megváltoztatta formáját, óriási kanállá vált, ekkor vele szemben nagy ormányhoz hasonló valami jelent meg, szétnyílt, csípős szagú, forró levegő tört elő belőle; ez a tátongó száj rémes cuppogással felszívta valamennyi fekete tárgyat, becsukódott, mintha csak elnyelné őket, és hirtelen az egész roppant ormány belseje kivilágosodott – a Doktor látta, amint a belülről felizzó csőben felolvadnak a fekete tárgyak, összefolynak, egységes, narancssárgán izzó péppé válnak, aztán kihunyt a fény, elsötétedett az ormány. A Doktor, társairól megfélemezve, elindult a két vastag, emelkedő cső mentén, amelyekben most óriási kortyokban továbbhaladt az izzó tömeg – ment, ment a labirintusban, és fölszegett fejfelé, könnyező szemét törölgetve, követte a tüzes pép útját. Olykor elveszítette a szeme elől, aztán megint a nyomára bukkant, mert az izzó anyag átvilágított a kígyószerűen vonagló, fekete csöveken. Egyszerre csak ismerősnek tűnő helyre ért a Doktor – látta, amint a részben már megformált, izzó testek egy hasadékba zuhannak, arrébb pedig egy nyitott aknából más, hasonló testek szöktek a magasba, elnyelik őket az elefántormányhoz hasonló, fentről lecsüngő, vastag, fekete csövek, aztán lassan halványodva, rózsás fényű gyöngysorként haladnak tovább ezeknek a csöveknek a belsejében, egyre lejjebb szállnak – a Doktor csak ment, ment hátraszegett fejfelé, semmire sem gondolt, a csőben haladó tárgyak megelőzték, de ez nem számított, hiszen mindig ugyanolyanok követték őket – és egyszer csak földbe gyökerezett a lába, fojtott kiáltás tört ki belőle.

Megint ott állt azon a tágas térségen, előtte magasodott a csigaház kupolája, és a hosszú vándorlásban már teljesen kihűlt, fekete tárgyak a csigaház belsejébe potyogtak. A Doktor körüljárta a csigaházat, mert már tudta, melyik oldalán tűnik majd fel a "késztermék" – és ott találta magát a társai mellett, akik a Mérnök köré csoportosultak. A Mérnök még mindig a fekete tárgyat vizsgálta, miközben a felhasadó, nagy hólyagból éppen újabb adag "késztermék" ömlött az ismét megjelenő vályúba.

– Halló! Ne fárasszátok magatokat! Már mindent tudok, és mindjárt el is mondom! – kiáltott rájuk a Doktor.

– Hol voltál? Már aggódni kezdtem – nézett rá a Koordinátor. – Igazán rájöttél valamire? Mert a Mérnök nem ért semmit.

– Semmit! Az lenne még a jobbik eset! – fortyant fel a Mérnök. Felállt, dühösen belerúgott a fekete tárgyba, és a Doktorra vetette mérges pillantását.

– No, mire jöttél rá?

– A helyzet a következő – mondta furcsa mosollyal a Doktor. – Ezeket a holmikat felszívja az az ormány – mutatott az éppen kinyíló csőre –, figyeljétek csak, most belülről felizzik, látjátok? Ezek a fekete vackok felolvadnak, összekeverednek, adagonként továbbvándorolnak, megkezdődik a feldolgozásuk, aztán mikor még vörös izzásban vannak, lepotyognak a föld alá, nyilván ott is van egy szint, megint történik velük valami, újra feljönnek egy aknán, amikor már kihűlőben vannak, de azért még fénylenek, aztán felsétálnak egészen a tető alá, onnan bepotyognak ebbe a kupolába – mutatott a csigaházra –, innen a "késztermékraktárba" kerülnek, aztán megint felszívja őket az ormány, elolvadnak benne, és így tovább a végtelenségig: megformálódnak, elolvadnak, és újra megformálódnak.

– Megőrültél? – suttopta a Mérnök. Homlokán nagy csöppekben ütött ki a veríték.

– Nem hiszed? Magad is utánajárhatsz.

A mérnök utánajárt – kétszer. Ez legalább egy óra hosszat tartott. Mikor ismét valamennyien a vályúnál voltak, amely éppen újabb, négyszögbe rendeződő adag "késztermékkel" telt meg, már alkonyodni kezdett, és a csarnok elsötétült.

A Mérnök szinte tébolyodottnak látszott. Remegett a dühtől, arca rángatózott. A többieket, bár ők is megrökönyödtek, nem rázta meg ennyire a felfedezés.

– Rögtön ki kell innen mennünk – mondta a Koordinátor –, sötétben nehezen találunk ki.

Megfogta a Mérnök karját. A Mérnök kábán tűrte, hogy vezessék, de hirtelen kitépte magát, visszafutott a fekete tárgyhoz, amelyet otthagytak, és nagy nehezen húzni kezdte.

– El akarod hozni? – mondta a Koordinátor. – Jól van. Segítsetek neki, srácok.

A Fizikus megragadta az egyik fülserű nyúlványt, így cipelték ketten a formátlan, fekete tárgyat. Eljutottak a csarnok hullámozó falához. A Doktor nyugodtan nekiment a sziruposan csillogó "vízesésnek" – és máris kinn volt a síkságon, a hűvös esti szélben. Élvezettel szívta be a friss levegőt. Sorra előléptek a többiek is. A Mérnök és a Fizikus szuszogva cipelte terhét odáig, ahol a hátizsákokat hagyták, aztán a földre dobták a fekete tárgyat.

Begyűjtötták a főzőt, egy kis vizet forraltak, hússűrítményt oldottak fel benne, és farkaséhesen nekiláttak az evésnek. Vacsora közben senki sem szólt egy szót sem. Már teljesen besötétedett, feltűntek a csillagok, percről percre fényesebben ragyogtak, a távoli bozót bizonytalan körvonalait elnyelte a

sötétség, már csak az enyhe szélben libegő, kékes főzőláng adott némi világosságot. Hátuk mögül, az éjszakába merült csarnok felől a legcsekélyebb nesz sem hallatszott. Azt sem lehetett látni, hullámszik-e még a "függöny".

– Olyan gyorsan sötétedik itt, mint nálunk a trópusokon – szólalt meg a Vegyész. – Az egyenlítői övezetbe zuhantunk, igaz?

– Azt hiszem, igen – felelte a Koordinátor –, bár még azt sem tudom, mekkora a bolygó hajlásszöge az ekliptikához.

– Hogyhogy? Hiszen azt már biztosan megmérték.

– Hát persze. Az adatok a hajón vannak.

Elhallgattak. Fázni kezdtek a hideg éjszakában, takarókat csavartak magukra, a Fizikus pedig hozzálátott a sátor felállításához. Felfújta a sátorlapot, míg merev, lapított félgömb lett belőle, kis bejáratú nyílással. Aztán elindult köveket keresni, amelyekkel leszoríthatná a sátor szélét, hogy ne rágassa a szél – cövekeket ugyan hoztak, de nem volt mivel beverni. Köveket azonban nem talált, csak apró kavicsokat, és üres kézzel tért vissza a kékes lángocska körül ülő társasághoz.

Pillantása a csarnokból hozott nehéz tárgyra esett, megragadta, és a sátor peremére gurította.

– Legalább valami hasznunk van belőle – jegyezte meg a Doktor.

A Mérnök görnyedten ült, fejét tenyerébe támasztva, mint a kétségbeesés eleven szobra. Egy szót sem szólt, még a tányérját is csak egy érthetetlen mordulással kérte.

– No, és most aztán mit csinálunk? – fakadt ki hirtelen felegyenesedve.

– Alszunk, természetesen – felelte nyugodtan a Doktor. Szertartásosan előszedett egy csomag cigarettát, rágyújtott, és élvezettel szívta le a füstöt.

– És holnap mit csinálunk? – kérdezte a Mérnök. Látszott, hogy nyugalma vékony, pattanásig feszült hártya.

– Gyerekesen viselkedsz, Henrik – mondta a Koordinátor. Szétmorzsolts földdel tisztogatta a lábost.

– Holnap megvizsgáljuk a csarnok következő részét. Ma körülbelül négyszáz métert nézhettünk meg.

– És gondolod, hogy ott valami mást találunk?

– Nem tudom. Egy napunk van még. Délután vissza kell mennünk a rakétához.

– Igazán örvendek – morogta a Mérnök. Felállt, nyújtózkodott, nyögött egyet. – Minden porcikám sajog – jelentette ki.

– Nekünk is – biztosította jólelkűen a Doktor. – Te igazán semmit sem tudsz mondani erről a vacakról? – mutatott cigarettája izzó végével a sátorlap szélén fekvő, alig látható tárgyra.

– Tudok én. Miért ne? Hát már hogyan tudnék. Ez egy elmés szerkezet, amely arra szolgál, hogy először...

– Nem, komolyan. Hiszen vannak valamiféle alkatrészei. Én nem értek ehhez.

– És azt hiszed, hogy én értek?! – fortyant fel a Mérnök. – Ezt egy órült csinálta – mutatott a láthatatlan csarnok felé. – Vagy inkább sok órült. Ez a drágalátos Éden nem egyéb, mint elmebetegek civilizációja! Az a tárgy, amit kihoztunk, folyamatok egész sorával készült – tette hozzá nyugodtabban. – Sajtolás, az áttetsző sávok beillesztése, hőmegmunkálás, csiszolás. Az anyaga... valamilyen nagymolekulás polimerek meg valami szervetlen kristályok. Hogy mire szolgálhat, azt nem tudom. Valaminek a része, nem önálló egész. De még ha arról az egész ördögmalomról nem is beszélünk – ez az alkatrész egymagában is maga a téboly.

– Hogy érted ezt? – kérdezte a Koordinátor. A Vegyész elrakta a tányérokat és az ennivalót, széthajtogatta a takaróját. A Doktor elnyomta félig szívott cigarettáját, és gondosan visszatette a dobez. Nem tudom bebizonyítani. Vannak benne csatlakozások, amelyek sehová sem kapcsolódnak. Hogy is mondjam... mintha egy zárt áramkört szigetelővel szabdalnának fel. Ez – ez nem működhet. Érzem. Végül is ennyi év után kialakul az emberben valami... szakmai intuíció. Persze tévedhetek, de... Nem, jobb, ha erről egyáltalán nem beszélek.

A Koordinátor felállt. A többiek követték példáját. Mikor eloltották a főzőt, koromfekete éjszaka borult rájuk. A csillagok nem világítottak, csak fényesen ragyogtak a furcsán alacsonynak tűnő égen.

– A Deneb – szólalt meg halkán a Fizikus. Az égre néztek.

– Melyik? Az? – Kérdezte a Doktor. Akaratlanul is lehalkították a hangjukat.

– Az. És az a kisebb mellette, az a Gamma Cygni. Milyen fényes!

– Háromszor olyan fényes, mint a Földről nézve – erősítette meg a Koordinátor.

– Fázom, és a Föld messze van – morogta a Doktor. Többet nem is szólt senki. Egyenként bemásztak a felfújott kunyhóba. Olyan fáradtak voltak, hogy amikor a Doktor szokása szerint jó éjszakát kívánt a sötétségben, már csak az alvók szuszogása válaszolt.

Ő maga még nem aludt el. Arra gondolt, hogy könnyelműek voltak – a közeli erdőből éjszaka elő-mászhat valami ocsmány féreg. Órséget kellett volna állítani. Egy darabig fontolgatta, ne vállalja-e önkéntesen ezt a feladatot, de aztán csak ironikusan elmosolyodott a sötétségben, másik oldalára fordult és felsóhajtott. Észre sem vette, hogy mikor nyomta el az álom.

Napsütéses reggelre ébredtek, de az égen több fehér gomolyfelhő úszott, mint az előző nap. Szerény reggelit ettek, a maradék ételmet az indulás előtti utolsó étkezésre hagyták. További készletek már csak az úrhajóban várták őket.

– Ha legalább egyszer megmosakodhatnék! – panaszkodott a Kibernetikus. – Ilyen koszos még sohasem voltam! Egészen izzadtságzagú az ember, rémes! Valahol csak kell itt víznek lennie...

– Ahol víz van, ott borbély is van – jegyezte meg békésen a Doktor, kis tükrébe nézve. Szkeptikus és hősies arcokat vágott, felváltva. – Csak attól félek, hogy a borbély ezen a bolygón először megborotvál, aztán visszánöveszti a szakálladat. Nem találd ezt nagyon valószínűnek?

– Te a sírban is viccelni fogsz? – tört ki a Mérnök, aztán zavarba jött és hozzátette: – Ne haragudj. Nem akartam...

– Nincs semmi baj – mondta a Doktor. – A sírban már nem, de ameddig csak lehet. No, indulunk?

Összecsomagoltak, kiengedték a levegőt a sátorból, és megrakodva elindultak az egyenletesen hullámzó fal mentén. Egy kilométernyire lehettek a táborhelyüktől, mikor a Fizikus megszólalt:

– Lehet, hogy tévedek, de itt mintha magasabbnak látszana – mondta, miközben hunyorogva nézett fel a mindkét irányban folytatódó ívekre. Csúcsaik ezüstösen csillogtak a magasban.

Lerakodtak, és megindultak a csarnok felé. Simán bejutottak, éppúgy, mint az előző nap. A Fizikus és a Kibernetikus hátramaradt.

– Mit gondolsz, mi ez az eltűnés? – kérdezte a Kibernetikus. – Itt annyi minden történik, hogy tegnap egészen megfélemedeztem róla!

– Valami tükröződési história – felelte tétován a Fizikus.

– És mi tartja a fődémet? Mert ez aligha – mutatott az előttük hullámzó függőnyre.

– Nem tudom. Talán középen vannak az oszlopok elrejtve, vagy a túloldalon.

– Aliz a csodák országában – üdvözölte őket odabenn a Doktor hangja. – Kezdjük? Mintha ma kevésbé köhögnék. Talán alkalmazkodik a szervezetünk. Merre menjünk először?

A környezet nagyjából hasonló volt a tegnapihoz. Már biztosabban és gyorsabban mozogtak. Először úgy látták, hogy minden ugyanolyan, mint ott volt. Csövek, aknák, ferde, lüktető örvénylő kígyók erdeje. A felizzás, villózás, az egész folyamat üteme azonos volt. De amikor szemügre vették a "készterméket", amelynek vályúszerű tartályát hamarosan megtalálták, látták, hogy a fekete tárgyak másfélék, nagyobbak és más formájúak, mint a tegnapiak. De ez még nem volt minden. A "termékek" (amelyek egyébként ugyanúgy visszatértek a körfolyamatba, mint amazok) egymástól is különböztek. Csúcsán rovátkolt fél tojásra emlékeztetett a formájuk. Ezen a fél tojáson különböző nyomai voltak annak, hogy más alkatrészekkel kellene összekapcsolni, csövek álltak ki belőlük, amelyekben lencse formájú lemezek mozogtak, szelephez hasonlóan. Amikor azonban nagyobb számú ilyen tárgyat hasonlítottak össze egymással, kiderült, hogy az egyikén két nyitott cső meredezik, a másikon három vagy négy; a nyúlványok némelyiken kisebbek, és sokszor mintegy befejezetlenek, mintha a megmunkálást félbehagyták volna. A lencseszerű lemezke hol az egész csövet kitöltötte, hol csak egy részét, némelyik példányon pedig teljesen hiányzott; az egyikén csak holmi csőkevényes csíráját találták meg, amely alig volt nagyobb egy búzaszemnél. A "tojás" felszíne hol simára csiszolt, hol érdes volt. A "szelep" tokja is különbözött az egyes példányokon, az egyikén két ikercsövet találtak, amelyek részben összeolvadtak, és apró nyílás kötötte őket össze, a lencseforma lemezek pedig nyolcast alkottak – a Doktor elnevezte őket "sziámi ikreknek". Ezen a példányon ráadásul nyolc csővecske ágaskodott, egyre kisebbek, és a legrövidebbek vége nem is volt nyitott, mint a többieké.

– No, mit szólnsz ehhez? – kérdezte a térdelve vizsgálódó Koordinátor a Mérnököt, aki a vályúforma "raktárból" kiszedett egész kollekciót maga köré rakta.

– Egyelőre semmit. Gyerünk tovább – felelte a Mérnök, és felállt, de szemlátomást kissé megjavult a hangulata.

Már rájöttek, hogy a csarnok mintegy részlegekre oszlik, bár ezeket a végbemenő folyamatok ciklusának belső összefüggésén kívül semmi sem választja el egymástól. A termelőberendezés – tehát a kígyózó, lihegő, csápszerűen vonagló erdő – mindenütt egyforma.

Pár száz méterrel távolabb olyan részlegbe értek, amely ugyanazokat a mozgásokat végezte, mint az előző, kígyózott, cuppogott, lihegett, de amit vezetékeiben szállított, a nyitott aknába dobott, a mélységből felhajigált, elnyelt, feldolgozott, összegyűjtött és felolvasztott – az csak a puszta semmi volt.

Mindenütt, ahol az előző részlegekben az izzó félkész terméket vagy a már kihűlő, megmunkált darabokat látták, az egész bonyolult vándorúton felfelé, lefelé és oldalirányban itt csak a puszta semmi haladt.

A Mérnök először azt hitte, hogy a termék teljesen átlátszó, és azért nem látják. Mélyen behajolt az aknába, megpróbált elfogni valamit, aminek a csövek megnyíló torkából ki kellene repülnie, de nem talált semmit.

– Tiszta örület – kiáltott fel megdöbbenve a Vegyész. A Mérnököt azonban most valahogy nem rázta meg a dolog.

– Nagyon érdekes – mondta, és továbbmentek.

Arrafelé közeledtek, ahonnan egyre növekvő zajt hallottak. Tompa, de annál fülsiketítőbb hangok voltak ezek – mintha súlyos, nedves bőrponyvák milliói csapkodnának egy hatalmas, lazán megfeszített dob. Egyszer csak világosabb lett.

Magasan a fejük fölött, egészen a földem alól tucattal lógtak le a bunkóforma, hintázó csövek, és ezekből valósággal záporoztak az üveges mennyezet alatt a feketéllő tárgyak, nekiverődtek a hol az egyik, hol a másik oldalon kidomborodó irányító falnak – ezek a függőleges falak áttetszően szürké-

sek, hólyagszerűek voltak, és egyenletes ütemben felduzzadtak és lelapultak, mintha gáz fújná fel őket –, aztán félúton sebesen forgó, örvénylő, kígyószerű karok szakították meg a hulló tárgyak záporát, majd innét is továbbpotyogtak, egészen a padlóig. Lent szabályos sorokban helyezkedtek el, egyik tárgy a másik mellett, egyenes sorokból álló négyzetekben, az ellenkező oldalról pedig időnként előkúszott egy bálnafejhez hasonló, óriási, lapos valami, és hosszú szisszenéssel egyszerre több sornyi "készterméket" szívott magába.

– A raktár – magyarázta közönyösen a Mérnök. – Felülről jön a késztermék, ez meg valami szállítószalag. Összegyűjti a kész darabokat, és visszaviszi a körforgásba.

– Honnan tudod, hogy visszaviszi? Hátha itt nem? – kérdezte a Fizikus.

– Onnan, hogy a raktár tele van.

Senki sem értette pontosan, hogy mire gondol, de nem szóltak semmit, hanem továbbmentek.

Négy óra felé a Koordinátor kijelentette, hogy ideje visszafordulni. Az a részleg, amelyben most álltak, két "műhelyre" oszlott. Az első fülszerű fogantyúkkal ellátott, vastag korongokat termelt, a második lenyeste a fogantyúkat, és helyükre tojásdad gyűrűk töredékeit erősítette, majd a korongok a föld alá vándoroltak, és onnét sima peremmel – mint a Doktor mondta, "megkopasztva" – tértek vissza, hogy az első műhelyben ismét fülszerű fogantyúkat kapjanak.

Mikor kiléptek a síkságra, és a még elég magasan álló nap fényében megindultak arrafelé, ahol a sátrat meg a többi holmit hagyták, a Mérnök megszólalt:

– No, ez már lassacskán érthetővé válik.

– Igazán? – kérdezte a Vegyész kissé gúnyos hangon.

– Igazán – tanúsította a Koordinátor. – Neked mi a véleményed? – fordult a Doktorhoz.

– Ez egy hulla – felelte a Doktor.

– Mi az, hogy hulla? – idegeskedett a Vegyész, aki egy szót sem értett mindebből.

– Mozgó hulla – tette hozzá a Doktor. Egy darabig szótlánul mentek tovább.

– Megtudhatnám végre, hogy miről van szó? – kérdezte végül ingerülten a Vegyész.

– Különféle alkatrészeket gyártó, távirányított üzem, amelynek a vezérlése lassacskán teljesen összezilálódott, mert felügyelet nélkül hagyták – magyarázta a Mérnök.

– Ahá! És mit gondolsz, milyen régen?

– Azt nem tudom.

– Nagyon nagy hibahatárral és nem kisebb kockázattal feltételezhetjük, hogy... legalább néhány évtizede – mondta a Kibernetikus.

– De az is lehet, hogy még régebben. Azon se csodálkoznék, ha megtudnám, hogy kétszáz éve.

– Vagy ezer éve – tette hozzá közönyösen a Koordinátor.

– Mint tudod, az ellenőrző elektronikus agyak felbomlási ütemének együtthatója... – kezdte a Kibernetikus, de a Mérnök félbeszakította:

– Más elv alapján is működhetnek, mint a mieink. Egyébként még azt sem tudjuk, hogy elektronikus rendszerek-e. Én a magam részéről kételkedem benne. Az építőanyag nem fémes, félfolyékony.

– A részletek mellékesek – mondta a Doktor –, de mit szóltok az egészhez? Úgy értem, milyennek tartjátok a kilátásainkat? Mert én elég sötétnek.

– A bolygó lakóira gondolsz? – kérdezte a Vegyész.

– A bolygó lakóira gondolok.

HARMADIK FEJEZET

Késő éjszaka értek vissza a dombocskához, amelynek oldalában az úrhajó teste meredezett. Hogy gyorsabban haladjanak, és elkerüljék a találkozást a bozót lakóival, ott haladtak át rajta, ahol a növényzetet több mint tíz méter széles vágat szakította meg, mintha óriási eke szántott volna végig az erdőn. A kiforgatott, mohos göröngyökön csak a parányi, bársonyos növénykéek tenyésztek.

Mire leszállt a hirtelen sötétség, a síkság határán már jól látszott az úrhajó ferde sziluettje, így lámpa nélkül is biztonságosan hazaértek. Éhesek voltak, de még inkább fáradtak, ezért elhatározták, hogy kint éjszakáznak a sátorban. A Fizikus azonban annyira szomjas volt – visszafelé jövet kifogyott a vizük –, hogy mégiscsak lemászott az alagúton a hajóba. Elég sokáig nem jött vissza. Már felfűjták és kicövekeltek a sátrat, amikor meghallották a kiáltását, még a föld alól. Az alagúthoz ugrottak és kíségtették. A Fizikusnak reszketett a keze. Alig tudott beszélni az izgalomtól.

– Mi történt? Nyugodj meg! – faggatták és csillapígtatták egymás szavába vágva. A Koordinátor erősen megragadta a vállát.

– Ott – mutatott a Fizikus a fölöttük sötétlő hajótestre –, ott volt valaki.

– Micsoda?

– Honnan veszed ezt?

– Ki volt az?

– Nem tudom.

– Hát honnan tudod, hogy volt ott valaki?

– A... a nyomairól. Véletlenül a kormányfülkébe mentem be... Tudjátok, tele volt földdel... és most nincsen.

– Hogyhogy nincsen? !

– Nincs benne föld. Majdnem tiszta.

– És hová lett a föld?

– Nem tudom.

– Benéztél a többi terembe?

– Igen. Illetve, én... elfelejtettem, hogy a kormányfülkében föld volt, és először még nem is gondoltam semmire, csak inni akartam, átmentem a raktárba, találtam vizet, de nem volt edény, hát bementem a te kabinodba – nézett a Kibernetikusra –, és ott...

– Mi van ott, mondd már?!

– Minden tele volt nyálkával.

– Nyálkával?

– Igen, átlátszó, ragadós nyálkával... biztosan még rajta van a cipőmon! Nem láttam semmit, csak aztán éreztem, hogy ragad a cipőtalpam.

– Talán kifolyt valami a tartályokból, vagy valami vegyi reakció ment végbe. Hiszen tudod, hogy az edények fele összetört a laboratóriumban.

– Ne beszélj butaságokat! Inkább világítsatok ide a cipőmre.

A fényfolt lefelé vándorolt, és megvilágította a Fizikus cipőjét, amely helyenként úgy fénylett, mintha színtelen lakkréteg lenne rajta.

– Ez még nem bizonyítja, hogy valaki járt ott – mondta gyenge hangon a Vegyész.

– Hát persze, hiszen ebből még én sem jöttem rá! Fogtam egy bögrét, és visszamentem a raktárba. Éreztem, hogy ragad a cipőtalpam, de nem törődtem vele. Megittam egy akó vizet, aztán visszafelé jövet eszembe jutott, hogy benézek a könyvtárba, nem is tudom, miért. Valahogy nyugtalan voltam egy kicsit, de még semmire sem gondoltam. Benyitok, bevilágítok, és tiszta az egész padló – nyoma sincs a földnek! Én magam hordtam oda a földet, hát ez rögtön eszembe jutott, és akkor jöttem rá, hogy hiszen a kormányfülkében is föld volt!

– És aztán? – kérdezte a Koordinátor.

– Aztán semmi, aztán felrohantam.

– Talán még ott van... a vezérlőteremben vagy a másik raktárban – mondta halkan a Kibernetikus.

– Nem hinném – dűnnyögte a Koordinátor. A lámpa, amelyet a Doktor lefelé irányított, csak a föld egy darabját világította meg. Döbbenet álltak körül a Fizikust, aki még mindig lihegett.

– Lemenjünk, vagy mit csináljunk? – töprengett hangosan a Vegyész, de látszott rajta, hogy nem nagyon lelkesedik a lemenésért.

– Mutasd még egyszer a cipődet – szólalt meg a Koordinátor.

Figyelmesen megnézte a bőrhöz tapadt száraz, csillogó réteget. Majdnem összeütötték a fejüket a Doktorral, aki ugyanakkor hajolt le. Egymásra néztek. Egyikük sem szólalt meg.

– Valamit tenni kell – jelentette ki elszántan a Kibernetikus.

– Hiszen nem történt semmi. Az itteni fauna valamelyik példánya bemászott a hajóba, és miután nem talált semmit, ami érdekelné, eltűnt – mondta a Koordinátor.

– Biztosan egy földigiliszta, mi? Csak éppen akkora, mint egy cápa vagy két cápa – háborgott a Kibernetikus. – Azt mondd meg: mi történt a földdel?

– Ez csakugyan furcsa. Talán...

A Doktor elhallgatott, és járkálni kezdett az alagút nyílása körül. A lámpa fénye mutatta távolodó alakját. A fényfolt hol közelről világította meg a földet, hol távolabb keresgélt valamit a sötétben.

– Megvan! – kiáltott fel hirtelen a Doktor. – Megtaláltam!

Odafutottak. Egy néhány méter hosszú földhányás fölött állt, amelynek lenyomott felszínét helyenként csillogó, vékony hártya borította.

– Úgy látszik, ez csakugyan valami földigiliszta – motyogta a Fizikus fojtott hangon.

– Eszerint mégis a rakétában kell éjszakáznunk – döntött hirtelen a Koordinátor. – Először átkutatjuk, a biztonság kedvéért, aztán becsukjuk az ajtaját.

– Öregem, az reggelig fog tartani! – jajdult fel a Vegyész. – Még egyszer sem jártuk végig valamennyi helyiséget!

– Hiába, meg kell csinálni.

Sorsára hagyták a felfújt sátrat, és leereszkedtek az alagútba.

Lassan múltak a negyedórák. Végigjárták a hajót, minden zugba és szögletbe bevilágítottak. A Fizikus szerint a vezérlőteremben a műszerfalak roncsai nem ott vannak, ahol voltak, de ebben senki sem volt biztos. Aztán meg a Mérnöknek támadtak kétségei, hogy az alagútásához használt szerszámokat olyan helyzetben hagyta-e, ahogyan most vannak.

– Mindegy – türelmetlenkedett a Doktor –, ne játsszunk detektívesdit, mindjárt két óra lesz!

Háromkor feküdtek le az ágyakról leszedett matracokra, akkor is csak azért, mert a Mérnök kijelentette, hogy a gépház két szintjének végigjárása helyett egyszerűen elretheszelhetik a gépházba nyíló

ajtókat az acélfalon. A zárt helyiségben fülledtnek érezték a levegőt, mintha valami kellemetlen szag is terjengett volna – de már majdnem összeestek a kimerültségtől. Gyorsan ledobták a cipőjüket és a kezeslábasukat, s mihelyt eloltották a lámpát, nehéz, nyugtalan álomba merültek.

A Doktor hirtelen felébredt a teljes sötétségben, és rögtön egészen ébernek érezte magát. Órájára nézett – egy darabig képtelen volt megérteni, hány óra van, az időpont nem egyezett a sötétséggel; elfelejtette, hogy az úrhajóban van, a föld alatt. Végre megállapította az óra zöld fénypontjainak koszorújáról, hogy nyolc felé jár. Elcsodálkozott. Ilyen keveset aludni! Elégedetlenül dörmögött valamit, és már át akart fordulni a másik oldalára, mikor hirtelen kővé dermedt.

A hajóban történt valami – inkább érezte, mint hallotta. A padló enyhén remegett. Valahol, nagyon messze, megcsikordult valami. Alig hallatszott ez a nesz, de a Doktor rögtön felült a matracán. Érezte, hogy meggyorsult a szívverése.

“Visszajött! – jutott eszébe a lény, amelynek nyálkás nyomait a Fizikus felfedezte. – Be akar hatolni a csapóajtón” – volt a következő gondolata. Egyszer csak megremegett a hajó, mintha egy roppant erő még mélyebben bele akarná nyomni a földbe. Az egyik alvó nyugtalanul felnyöszörgött. A Doktor egy pillanatig úgy érezte, hogy minden haja szála izzó dróttá válik. A hajó súlya tizenhatezer tonna! A padló megremegett – egyenetlen, akadozó remegés volt. Hirtelen megértette.

Ez az egyik hajtómű! Valaki beindította!

– Keljetek fel! – ordította, a lámpa után tapogatózva. Az emberek felugráltak, egymásnak ütköztek az egyiptomi sötétségben, fojtott kiáltások vegyültek össze. A Doktor végre megtalálta a lámpát, és felgyújtotta. Néhány szóval megmagyarázta, hogy mi történik. A Mérnök, még álmossággal, fülelni kezdett a távoli hangra. A hajótestet szagztatott lökések rázták meg, erősödő bűgös töltötte be a levegőt.

– A bal oldali fűvókák kompresszorai! – suttogta a Mérnök. A Koordinátor némán gombolta be a kezeslábasát, a többiek is sietve öltözködtek, a Mérnök úgy, ahogy volt, ingben-glóriában kirohant a folyosóra, útközben kirántva a Doktor kezéből a zseblámpát.

– Hová mész? Mit akarsz csinálni?

Utána futottak. A kormányfülkébe rohant. Láruk alatt egyre hevesebben kongott és remegett a padló.

– Pillanatokon belül eltörhetnek a lapátok! – lihegte a Mérnök, miközben berontott a kormányfülkébe, amelyet a jövevény kitakarított. A főkapcsolókhoz ugrott, lenyomott egy kart.

A sarokban kigyulladt egy jelzőlámpa. A Mérnök és a Koordinátor, most már együtt, előrángatták a faliszekrényből a sugárvetőt, kivették a tartójából, aztán sietve rákapcsolták a töltőcsatlakozóra. Az ellenőrző óra nem működött, de a fegyver csövén levő hosszúkás csövecske kéken világított – van töltőáram!

A padló lázasan vibrált, a le nem csavározott tárgyak ugráltak, a polcokon zörögtek a fémeszközök, egy üvegedény leesett és eltört, cserepei tovább csörömpöltek. A műanyag táblák maradványai egyre erősebben rezonáltak. Hirtelen teljes csend lett, ugyanakkor kialudt az egyetlen lámpa. A Doktor rögtön bekapcsolta a zseblámpáját.

– Sikerült feltölteni? – kérdezte a Fizikus.

– Legfeljebb két sorozatra, de az is tiszta haszon – kiáltotta vissza a Mérnök, miközben gyorsan kirántotta a csatlakozót. Felkapta a sugárvetőt, alumínium csövét a földre irányította, kezét a fogantyúra tette, és elindult a folyosón a gépház felé. Félúton voltak, a könyvtár mellett, mikor pokoli, hosszú csikorgás hallatszott, két-három görcsös rándulás rázta meg az egész hajót, a gépházban nagy robajjal feldőlt valami, aztán csend lett.

A Mérnök és a Koordinátor egymás mellett rohant a pánclajtóhoz. A Koordinátor félretolta a megfigyelőablak fedőlapját, és benézett.

– Adjátok ide a lámpát – mondta.

A Doktor rögtön a kezébe nyomta a lámpát, de nem volt könnyű bevilágítani a szűk, üveges nyíláson, és közben be is nézni. A Mérnök kinyitotta a másik figyelőnyílást, benézett, és elakadt a lélegzete.

– Ott fekszik – szólalt meg hosszabb idő után.

– Ki? Mi? – türelmetlenkedtek a háta mögött.

– A vendég. Világíts jobban, lejjebb, még lejjebb – ez az! Nem mozdul. Semmi sem mozdul.

Hallgatott egy kicsit.

– Akkora, mint egy elefánt – mondta aztán tompán.

– Hozzáért a gyújtósínhez? – kérdezte a Koordinátor, aki nem látott semmit, mert a zseblámpa, amelyet a nézőlyukhoz szorított, az egész nyílást eltakarta.

– Inkább belemászott az elszakadt vezetékekbe. Látom, kiállnak alóla a végződések.

– Minek a végződésai? – idegeskedett a Fizikus.

– A magasfeszültségű kábel végződésai. Nem mozdul. Nos, kinyitjuk?

– Ki kell nyitni – felelte egyszerűen a Doktor, és nekilátott a főretesz elfordításának.

– Hátha csak színlel? – szólalt meg valaki hátulról.

– Ilyen jól színlelni csak a hulla tud – felelte a Doktor, aki még bepillantott a másik figyelőnyíláson, mielőtt a Koordinátor elvette volna a zseblámpát.

Az acélrekeszek könnyen elfordultak. Nyitva állt az ajtó. Egy hosszú percig senki sem lépte át a küszöböt – a Fizikus és a Kibernetikus az elől állók válla fölött nézett be. Odabenn, a képernyőfal törtött lemezein, beszorulva az erőszakkal szétfeszített válaszfalak közé, a zseblámpa fényében enyhén

csillogó, meztelen, púpos tömeg feküdt. Felszínén olykor gyöngre remegés futott végig.

– El – suttogta fojtott hangon a Fizikus.

Erős, visszataszító szag terjengett a levegőben, olyan, mint az égett hajé. Vékony, kékes füstcsík oszlott szét a lámpafény pászmájában.

– Biztonság kedvéért – mondta a Mérnök, felemelte a sugárvetőt, csípőjéhez támasztotta a fegyver áttetsző agyát, és csövét a formátlan tömeg oldalának szegezte. Szisszenés hallatszott. A szikramentes kisülés éppen a púp alatt érte a középujt meredeken emelkedő, másutt szétfolyó testet. A hatalmas test megfeszült, felduzzadt, aztán mintegy összeroskadt, és még jobban szétterült. A fehér válaszfalak felső széle megremegett, amint a nagy súly még jobban szétfeszítette őket.

– Vége – mondta a Mérnök. Átlépte a magas acélküszöböt.

Mindannyian beléptek. Hiába próbálták felfedezni a lény fejét, lábait vagy csápjait. A tehetetlen tömeg formátlanul hevert a transzformátor kitépelt szakaszán, púpja lefittyent, mint egy kocsonyával teli, laza zsák. A Doktor megérintette a tetem oldalát. Főlé hajolt.

– Ez inkább... – dűnnyögte. – Szagoljátok meg – mondta aztán.

Eljűk tartotta kezét, ujjai hegyén halenyvhez hasonló cseppecskék csillogtak. A Vegyész küzdött le először ösztönös undorát. Meglepődve kiáltott fel.

– Megismered, igaz? – mondta a Doktor.

Most mindannyian megszagolták – és felismerték a csípős szagot, amely a "gyár" csarnokaiban terjengett.

A Doktor talált a sarokban egy kiemelhető kapcsolókart, szélesebb végét a test alá tolta, és megpróbálta a tetemet oldalára fordítani. Egyszer csak megcsúszott, a kar vége átütötte a bőrt, és az acélrúd majdnem a feléig behatolt a puha testbe.

– No, szépen vagyunk! Nem volt elég a hajóroncs, most már hullaházzá alakultunk! – vicsorgott dühösen a Kibernetikus.

– Inkább segítenél! – mérgelődött a Doktor, aki egyedül kínlódott a test megfordításával.

– Várj egy kicsit, öregem – mondta a Mérnök. – Hogy lehet az, hogy ez a barom beindította az agregátort?

Meghökkenve meredtek rá.

– Csakugyan... – makogta a Fizikus. – Hát hogy van ez? – tette hozzá kissé elbambulva.

– Ha beledöglünk is, meg kell fordítani, nem értitek?! – fakadt ki a Doktor. – Gyertek ide mind! Ne onnan, innen. Úgy! Nem kell kényeskedni! Na, mi lesz?

– Várj – mondta a Mérnök. Kiment, és kisvártatva az acélrudakkal tért vissza, amelyeket az alagút ásásához használtak. A tetem alá csúszatták a rudakat, és a Doktor vezényszavára megemelték. A Kibernetikus összeborzadt, mikor keze megcsúszott a síkos acélon, és a lény csupasz bőréhez ért. A test cuppanó hangot adva, tehetetlenül az oldalára fordult. Hátraugrottak. Valaki felkiáltott.

Mint egy gigászi, hosszúkás osztrigából, úgy lógott ki két összesimuló, vastag, ráncos húsköteg közül egy kétkarú törzsecske. Saját súlyánál fogva egyre lejjebb csúszott, göcsörtös ujjacskái egészen a padlóig értek. Nem volt nagyobb egy gyermek felsőtesténél. Megnyúlt, halványsárga hártvaszalagokon függött, egyre lassabban himbálózott, aztán megállt. A Doktor szánta rá magát először, hogy odalépjen. Megfogta a puha, sokízű kar végét, és a halványan erezett, apró törzs felemelkedett, megmutatva szem nélküli, lapos arcocskáját, tátongó orrlyukaival és egy elharapott nyelvhez hasonló húscsacattal ott, ahol az embernek a szája van.

– Az Éden-lakó... – mondta tompán a Vegyész. A Mérnök szólni sem tudott a megrendüléstől, le roskadt a generátor hengerére, és anélkül, hogy tudott volna róla, folyvást a ruhájába törölgette a kezét.

– Hát egy lény ez vagy kettő? – kérdezte a Fizikus. Közelről nézte, amint a Doktor óvatosan megérinti a tehetetlen kis törzs mellét.

– Két lény egy testben, vagy egy lény kettőben... Vagy talán valami szimbiózis... Nem lehetetlen, hogy időnként szétváljanak.

– Úgy, mint az a rémség a fekete szőrszállal? – borzongott meg a Fizikus. A Doktor csak bólintott, és folytatta a vizsgálódást.

– De annak a nagynak nincs se lába, se szeme, se feje, se semmije! – szólalt meg a Mérnök. Rágyújtott egy cigarettára, pedig sohasem dohányzott.

– Az majd kiderül – mondta a Doktor. – Gondolom, nem ellenzitek, hogy felboncoljam? Úgy is fel kell darabolni, másképp nem tudjuk kivinni innét. Segíthetne valaki, de... nem lesz túl kellemes munka. Ki vállalkozik?

– Én.

– Majd én – szólalt meg majdnem egyszerre a Koordinátor és a Kibernetikus.

A Doktor felállt.

– Ha ketten lesztek, még jobb. Most összekeresem a szükséges eszközöket, az is elég soká fog tartani. Meg kell jegyezni, hogy itteni tartózkodásunk kezd túl bonyolulttá válni. Ha ez így megy tovább, egy hétig fog tartani, míg kipucoljuk a cipőnket. Semmit sem tudunk befejezni, amit elkezdünk.

A Mérnök és a Fizikus kiment a folyosóra. A Koordinátor a műtőből visszajövet, már gumikötény-

ben és feltűrt ruhaujjal, megállt mellettük. Nikkeltálcát hozott, tele sebészeti eszközökkel.

– Tudjátok, hogy nem működik a tisztító – mondta. – Ha dohányozni akartok, menjetek föl. Felmentek hát az alagútba, a Vegyész csatlakozott hozzájuk, minden eshetőségre magával vitte a sugárvetőt is, amelyet a Mérnök a gépházban hagyott.

Magasan állt a kis, lapos nap, a messzeségben a felhevült levegő úgy remegett a homok felett, mint a kocsonya. Leültek a hosszú árnyéksávba, amelyet a ferde úrhajótest vetett.

– Nagyon fura állat ez, és igazán nem értem, hogy tudta beindítani a generátort – mondta a Mérnök. Végigsimította arcát, a szakála már nem szűrt. Mindannyian szakállat eresztettek, pedig folyton hajtogatták, hogy borotválkozni kellene, de valahogy senkinek sem jutott rá ideje.

– De most, őszintén szólva, annak örülök a legjobban, hogy a generátor egyáltalán áramot adott. Ez azt jelenti, hogy legalább a tekercselés ép.

– És a zárlat? – jegyezte meg a Fizikus.

– Az semmi, kiment az automata biztosító, szóra se érdemes. A mechanikus rész ripityára törött, de majd valahogy megcsináljuk. Csapágyakból van tartalék készletünk, csak meg kell keresni. Persze elméletileg a tekercselést is össze lehetett volna hozni, de így, pusztá kézzel – beleőszültünk volna. Most azt hiszem, egyszerűen azért nem tudtam rászánni magam, hogy alaposan körülnézzek, mert féltem, hogy teljesen ripityára ment minden, és tudjátok, mit jelentene az.

– A reaktor – kezdte a Vegyész. A Mérnök elfintorodott.

– A reaktor, az más tészta. Majd arra is sor kerül. Előbb áramra van szükségünk. Áram nélkül semmit sem tudunk csinálni: A hűtés szivárgását öt perc alatt meg lehet szüntetni, de meg kell forrasztani a vezetékeket. Ahhoz is áramra van szükségem.

– És úgy gondolod, hogy most már hozzáláthatunk a javításhoz? – kérdezte reménykedve a Fizikus.

– Persze. Elkészítjük a javítások sorrendjének tervét, már beszéltem erről a Koordinátorral. Először is legalább egy működő aggregátra van szükségünk. Kockázat nélkül persze semmire nem jutunk, mert az aggregátort atomenergia nélkül kell beindítani – a fene tudja, hogyan! Hacsak kurblival nem... Az ördög vinné el... amíg a villamos vezérlés nem működik, fogalmam sincs, mi történik a máglyában.

– Azzal nincs vész, a neutronlassítók távirányítás nélkül is működnek – mondta a Fizikus. – A máglya önműködően üresjáratra állt át. Legfeljebb az első beindításnál keletkezhet kicsit túl magas hőmérséklet, ha a hűtés...

– Köszönöm szépen! Szétfolyhat a máglya, és erre te azt mondd, hogy “nincs vész”?

Egyre jobban belehevültek a vitába, aztán elkezdtek higgadtabban is megtárgyalni a dolgot, és mivel egyiküknek sem volt kedve lemenni a rakétához, a homokba rajzolgatták az ábráikat. Egyszer csak az alagútból kidugta a fejét a Doktor, és rájuk kiáltott.

Felugrottak.

– No, mi újság?

– Bizonyos szempontból kevés, más szempontból sok – felelte a Doktor, aki elég különös látványt nyújtott, mert csak a feje állt ki a földből, miközben beszélt.

– Kevés – folytatta –, mert bármilyen furcsán hangzik is, még mindig nem tudom biztosan, hogy egy lény-e vagy kettő. Mindenesetre állat. Két véredényrendszere van, de nem teljesen különválasztva. A nagy, a hordozó, azt hiszem, ugrálva vagy lépkedve mozgott.

– Ez elég nagy különbség – jegyezte meg a Mérnök.

– Talán így is, úgy is – magyarázta a Doktor. – Amit púpnak néztünk, abban az emésztőrendszere van.

– A hátán?

– Az nem a háta! Hanyatt esett, amikor az áramütést kapta!

– Hogyhogy? Azt akarod mondani, hogy az a kicsi, amelyik... – A Mérnök nem fejezte be a mondatot.

– Amelyik egy gyerekre hasonlít – egészítette ki nyugodtan a Doktor –, igen, az jóformán lovagolt a hordozóján... vagy mindenesetre ez is lehetséges. No, nem éppen lovagolt – igazította helyre magát –, többnyire valószínűleg annak a nagyobbik törzsnek a belsejében ücsörgött, van ott egy erszényszerű fészke, az egyetlen dolog, amihez hasonlíthatom, a kenguru erszénye, de a hasonlóság nagyon csekély és nem funkcionális.

– És feltételezed, hogy értelmes lény? No persze, nyilván az – mondta a Fizikus.

– Feltétlenül értelmesnek kellett lennie, ha ki tudta nyitni az ajtót, és becsukta maga után, a gépek beindításáról már nem is beszélve – mondta a Doktor, akinek valahogy nem akarózott kimászni a felszínre –, csak az a bökkenő, hogy nincs idegrendszere, úgy, ahogyan mi értelmezzük.

– Hogyhogy?! – döbönt meg a Fizikus. A Doktor felvonta a szemöldökét.

– Mit csináljak? Ez a helyzet. Vannak szervei, amelyeknek a rendeltetését nem is sejtem. Veleje van, de a koponyájában, abban a kis koponyájában nincsen agy. Illetve van ott valami, de minden anatómus kontárnak nevezne, ha meg akarnám győzni, hogy az ott agy... Inkább mirigyfélék, de mintha nyirokmirigyek lennének. De a tüdői között – mert három tüdeje van – találtam a legfurcsábbat. Valamit, ami egyáltalán nem tetszik nekem. Spirituszba tettem, később majd megnézik. Egyelőre sürgősebb munka vár ránk. A gépház, sajnos, olyan lett, mint egy vágóhíd. Azonnal ki kell hordani és el kell ásni mindent, mert a hajóban elég meleg van. Igazán sürgős a dolog, különös tekintettel erre a hőségre. Tegyetek fel sötét szemüveget, kössétek be az arcotokat, a szag nem kellemetlen, de ilyen mennyiségű nyers hús...

– Tréfálsz? – sápadt el a Fizikus.

– Dehogy.

A Doktor csak most mászott ki az alagútból. A gumiköpenye fölé húzott fehér köpeny merő vér volt.

– Belátom, hogy nem valami üdítő látvány. Igazán sajnálom, de hát mit csináljunk? Muszáj. No, gyertek!

A Doktor hátat fordított és eltűnt. A többiek összenéztek, aztán sorra lekecmeregtek az alagútba.

A sírásói munka, mint a Vegyész nevezte, csak késő délután ért véget. Félmeztelenül dolgoztak, hogy össze ne piszkítsák a kezelábasukat, miközben vödörkben és bádogsaroglyákon kicipelték az óriási hústömeget, majd elásták a feldarabolt tetemet kétszáz méterre a rakétától, a domb tetején. A Koordinátor takarékosági intelmei ellenére öt vödör vizet használtak el a mosakodáshoz. A behemót lény vére embervérre hasonlított, amíg meg nem alvadt, de hamarosan narancssárgára változott, majd laza, sárga porrá száradt.

A legénység elcsigázva roskadt le napnyugta táján a rakéta alá. Evésre gondolni sem tudtak, csak a kávé meg a vizet vedelték mohón, aztán sorra elaludtak, pedig még meg kellett volna beszélniük a javítómunkák első szakaszát. Éjszaka volt, mire felébredtek. Megint le kellett menni a raktárba enni- valóért, konzervdobozokat nyitogatni, ételt melegíteni, evés után elmosogatni – éjfélkor hirtelen elhátározták, hogy mivel mindannyian kialudták magukat, most már nem fekszenek le, hanem hozzálát- nak az előkészítő munkálatokhoz.

Hevesen dobogott a szívük, mialatt eltakarították a műanyag- és fémroncsokat a megsérült gene- rátor tetejéről. Kéziemelőkkel, csörlőkkel dolgoztak; órákat töltöttek azzal, hogy az acélroncsok közül kiszedjenek minden pótalkatrészt, minden használható apróságot, színtezőt vagy kulcsot, végül elju- tottak odáig, hogy az oldalsó generátort már teljesen átvizsgálták, a törött csapágyat éppel helyettesí- tették, és a legkisebb kompresszor lapátjait működőképes állapotba hozták. Ezt egyébként igen egy- szerű, sőt primitív módon oldotta meg a Mérnök: mivel tartalék lapát túl kevés volt, egyszerűen kivá- gott minden második lapátot – a forgórész így persze kisebb teljesítményű lesz, de mindenesetre mű- ködőképes. Hajnali ötkor a Koordinátor kijelentette, hogy most befejezik a munkát - mindenképpen szükség lesz még egy pár expedícióra, mondta, már csak a vízkészlet kiegészítése végett is, meg egyéb okokból, tehát nem forgathatják fel az álom és az ébrenlét ritmusát. Reggelig alszanak, aztán megint munkához látnak.

Az éjszaka hátralevő része nyugodtan telt el. Reggel senki sem vágyott kimenni a felszínre, min- denki kész volt folytatni a munkát, mégpedig azonnal. A Mérnök már összehozott holmi szerszámkész- letet, nem kellett minden apróságért befutkosni az összes kabint. Először megvizsgálták az elosztót, amely mindenütt olyan zárlatos volt, hogy szinte újra kellett összeszerelni. A roncsokat ép alkatré- szekkel helyettesítették, amelyeket könyörtelenül kisereltek a többi, nem működő aggregátból, aztán hozzáláttak a generátor voltaképpeni beindításához. A Mérnök terve, amelynek megvalósítására felké- szültek, elég kockázatos volt – a dinamót a kompresszorral forgatták, amelyet palackos oxigénnel haj- tott turbinává alakítottak. Rendes körülmények között a tartalék aggregátot a reaktorból nyert ma- gasnyomású vízgőzzel indítják be – a reaktor ugyanis, mint a hajó szíve, a legkevésbé sérülékeny gé- pezetnek számít –, de most erre nem is gondolhattak, hiszen a villamos berendezés teljesen tönkre- ment. Kénytelenek voltak hát a vastartaléknak számító oxigént felhasználni. Az értékes gáz csak lát- szólag veszett kárba, hiszen arra számítottak, hogy ha majd az egész gépház beindul, a kiürült palac- kokat ismét megtölthetik a légkörből nyert oxigénnel. Más lehetőség nem volt – az atommáglya bein- dítása villanyáram nélkül öröklés lett volna. Ámbátor a Mérnök, bár erről senkinek sem szólt, erre az öröklés lépésre is felkészült – amennyiben az oxigénes terv nem sikerülne. Nem tudhatták ugyanis, hogy a sűrített oxigén kitart-e addig, amíg sikerül beindítani a máglyát. A Doktor egy kis aknában állt a gépház felső emeletének padlója alatt, és fennhangon közölte az oxigén-manométerek adatait a csök- kenő nyomásról. A többiek odafent sűrögtek-forogtak. A Fizikus a máglya ideiglenes vezérlőtáblája előtt állt – ezt úgy bütykölték össze, hogy láttára minden földi szakembernek égnek állt volna a haja. A Mérnök fejfelé lógott a generátor alatt, és a gyűrűkeféket erősítette fel, tetőtől talpig feketén a gépzsírtól. A Koordinátor a Kibernetikus mellett állt, mindketten az egyelőre mozdulatlan neutron- számlálót figyelték, a Vegyész pedig szerszámokat adogató kisinasként szaladgált közöttük.

Sziszegett az oxigén, a gázturbinának kinevezett kompresszor mérgesen bűgött, a generátor kissé csörömpölve és remegve növelte fordulatszámát – forgórésze, mellyel a Mérnök olyan barbárul elbánt, nem volt pontosan kiegyensúlyozva –, bűgása egyre magasabb sívításba ment át, a mennyezet alatt kutya-futásban kifeszített vezetékekről függő lámpák már erős, fehér fényt adtak.

– Kettőszáztizennyolc – kettőszázkettő – százkilencvenöt – hallatszott a láthatatlan Doktor mono- ton hangja, amelyet a bádogfalak visszhangja is eltorzított.

A Mérnök kimászott a dinamó alól, a gépzsírt és verítéket törölgetve borostás képéről.

– Lehet – lihegte.

Kezei reszkettek az erőfeszítéstől. Úgy elfáradt, hogy nem is volt nagyon izgatott, mikor a Fizikus megszólalt:

– Kapcsolom az elsőt.

– Százhatvan, százhatvanhárom, százhatvan – szavalta egyenletesen a Doktor, túlkiabálva a sívító

dinamót, amely már elkezdett indítóáramot adni a reaktornak, és egyre több oxigént igényelt fordulatszám fenntartásához.

– Teljes terhelés! – nyögött fel a Mérnök, a mutatókat figyelve.

– Mindent bekapcsolok! – kiáltotta elszánt, megcsukló hangon a Fizikus, és önkéntelenül összegörnyedve, mintha csapást várna, két kézzel megrántotta a fekete fogantyút.

Kinyitotta a száját. A Koordinátor, anélkül hogy észrevette volna, egyre erősebben szorította a Fizikus karját. A kitört üvegű, négyszögletes óralapra meredtek, sebtiben kiegyenesített, görbe mutatóival: ezek jelezték a gyors neutronok áramlásának sűrűségét, az elektromágneses szivattyúk helyes cirkulációját, mutatták az izotópos szennyeződést és a máglya belső hőelemeinek működését. A dinamó jajgatott, üvöltött, szikrák pattogtak a tökéletlenül érintkező gyűrűk alól. A máglya belsejében, a vastag, fényes páncél alatt dermedt nyugalom honolt. A mutatók meg sem rezdültek. Hirtelen mind berezegtek a Fizikus szeme előtt, összemosódtak, behunyta a szemét, és mikor könnyek között kinyitotta, működési helyzetben pillantotta meg őket.

– Túl van a kritikuson! – ordította a Fizikus, és felzokogott, tovább szorongatva a két fogantyút. Érezte, amint az izmai elernyednek. Egész idő alatt a robbanást várta.

– Biztosan beragadtak a mutatók – mondta nyugodtan a Koordinátor, mintha nem látná, hogy mi történik a Fizikussal. Nehézére esett a beszéd, olyan görcsösen összeszorította eddig az állkapcsát.

– Kilencven, nyolcvanegy, hetvenkettő... – mondogatta egyenletesen a Doktor.

– Most!!! – üvöltötte a Mérnök, és nagy, vörös kesztyűs keze meghúzta a főkapcsolót. A generátor felnyögött, és veszíteni kezdte a fordulatszámát.

A Mérnök a kompresszorhoz ugrott, és lezárta mindkét bevezető szelepet.

– Negyvenhat, negyvenhat, negyvenhat – ismételte ütemesen a Doktor.

A turbina már nem vett fel oxigént a palackból. A lámpák gyorsan sápadtak, egyre sötétebb lett.

– Negyvenhat, negyvenhat... – hajtogatta az aknából a Doktor.

Hirtelen egy csapásra felfénylettek a lámpák. A dinamó már alig forgott, de volt áram, minden bekapcsolt óra mutatta a növekvő feszültséget.

– Negyvenhat... negyvenhat... – ismételte tovább a Doktor, aki semmiről sem tudott acélkalitkájában.

A Fizikus leült a padlóra, és kezébe temette arcát. Majdnem teljes csönd volt. A generátor forgórésze mély hangon zümmögött, egyre lassabban forgott, még hintázott egy kicsit, megingott és megállt.

– Negyvenhat... negyvenhat... – folytatta rendületlenül a Doktor.

– Mi van a szivárgással? – kérdezte a Koordinátor.

– Szabályos – felelte a Kibernetikus. – Nyilván a lassulási csúcsnál következett be a szivárgás. Az automata még be tudta cementezni, mielőtt beállt a zárlat.

Többet nem mondott, de mindenki megértette, milyen büszke erre az automatára. Titkon egyik kezével leszorította másik kezének ujjait, mert annyira remegtek.

– Negyvenhat... – szajkózta a Doktor.

– Hagyd abba, te ló! – kurjantott fel hirtelen az aknába a Vegyész. – Már nem kell! A máglya áramot ad!

Egy pernyi csönd állt be. A máglya működött, hangtalanul, mint mindig. Az acélgerendák között megjelent a Doktor sötét szakállal keretezett, sápadt arca.

– Igazán? – mondta.

Senki sem válaszolt. A műszereket nézték, mintha nem tudnának betelni a mutatók látványával, amelyek rezzenés nélkül munkahelyzetben álltak.

– Igazán? – ismételte a Doktor. Hangtalanul nevetni kezdett.

– Ez meg mi?! – szólt rá mérgesen a Kibernetikus. – Hagyd már abba!

A Doktor felkapaszkodott, leült a Fizikus mellé, és nézni kezdte a műszereket a többiekkel együtt.

Senki sem tudta, meddig ültek így.

– Ide figyeljetek – szólalt meg fiatalos, új hangon a Doktor. Mindenki ránézett, mintha álomból ébredtek volna. – Még sohasem voltam ilyen boldog – sutogta, és elfordította a fejét.

NEGYEDIK FEJEZET

Alkonyatkor a Koordinátor és a Mérnök felment a szabadba friss levegőt szívni. Leültek a kiszórt föld sáncára, és nézték az éppen lenyugvó, rubinvörös napkorongot.

– Nem hittem volna – dünnyögte a Mérnök.

– Én sem.

– Ez a máglya... nem rossz darab, mi?

– Egész rendes holmikat gyártunk a jó öreg Földön.

– No de hogy ezt kibírta!

Egy darabig hallgattak.

– Kezdetnek mindenesetre szép – szólalt meg a Koordinátor.

– Kicsit túl idegesen dolgoznak – jegyezte meg a Mérnök. – Pedig ez maratoni munka, hiszen tudod... Magunk közt szólva, körülbelül a századrészét végeztük el annak, ami ahhoz kell, hogy...

– Tudom – felelte nyugodtan a Koordinátor. – Egyébként még az se biztos, hogy...

– A gravimetrikus vezérlésre gondolsz?

– Nem csak arra. A kormányfűvőkák, az egész alsó fedélzet.

– Megcsináljuk.

– Meg.

A Mérnök pillantása, amely tétován kószált a tájon, hirtelen megpihent egy hosszúkás, alacsony földkupacon a domb csúcsa közelében. Ott ásták el az Éden-lakó maradványait.

– Egészen megfeledeztem róla... – mondta csodálkozva. – Mintha egy évvel ezelőtt történt volna. Te is?

– Én nem. Egész idő alatt órá gondoltam. Amiatt, amit a Doktor a tüdejében talált.

– Micsoda? Ja persze, említett valamit. Mi volt az?

– Egy tű.

– Tű?!

– Az is lehet, hogy nem tű. Megnézheted. Elrakta egy kis üvegbe, ott van a könyvtárban. Egy vékony csövecske letörött darabja, a hegye ferdén metszett, mint az injekciós tűké.

– Mi az ördög lehet?...

– Sejtlemem sincs.

A Mérnök felállt.

– Tudod, mi a furcsa? Magam sem értem, miért, de alig érdekel a dolog. Hogy őszinte legyek, tulajdonképpen egy cseppet sem érdekel. Úgy érzem magam, mint indulás előtt, érted? Vagy mint egy repülőutas, aki pár percre kiszállt egy idegen repülőtéren, elvegyült az ottani lakosok tömegében, tanúja lett valami furcsa, érthetetlen jelenetnek, de tudja, hogy ő nem tartozik oda, pár perc múlva elrepül, és ezért valahogy nagyon távolról, idegenül és közönyösen nézi mindazt, ami körülötte folyik.

– Mi nem repülünk el egyhamar...

– Tudom, de mégis így érzem.

– Menjünk vissza, Addig nem feketünk le, amíg ki nem cseréljük valamennyi ideiglenes alkatrészt. A biztosítót is be kell szerelni. Aztán mehet a máglya üresjáratban.

– No jó, gyereünk.

Az éjszakát az úrhajóban töltötték, a kis lámpákat égve hagyták. Időnként felébredt valamelyikük, félálomban odapillantott, égnek-e a lámpák, és megnyugodva aludt el újra. Reggel frissnek és erősnek érezték magukat. Először a legegyszerűbb takarító félautomatát indították be. A gép tízpercenként elakadt, mert befűródott a mindent elborító romhalmazokba. A Kibernetikus, szerszámokkal felszerelve, követte a masináját, kirángatta, mint egy tacsót a rókalyukból, eltávolította azokat a roncsdarabokat, amelyek túl nagynak bizonyultak a félautomata szívótorka számára, és megint bekapcsolta a gépet. A félautomata bűgva nekirontott a következő romhalmaznak, ádázul belefúrta magát, és minden kezdődött előlről. Reggeli után a Doktor kipróbálta a villanyborotváját, de frissen borotválkozva elég furcsán festett: arca felső részét barnára égette a nap, alsó része pedig teljesen fehér maradt. Olyan volt, mintha barna álarcot viselne. A többiek követték a példáját. Alig ismertek rá egymásra, mert csak most derült ki, milyen sovány, beesett az arcuk.

– Jobban kell táplálkoznunk – szögezte le a Vegyész. Elborzadva nézte magát a tükörben.

– Mit szólnál egy adag friss vadpecsenyéhez? – javasolta a Kibernetikus.

A Vegyész összerázkódott.

– Jó kis ötleteid vannak. Ne is beszélj róla. Csak most jutott megint eszembe. Pedig vele álmodtam...

– Azzal az állattal?

– A fene tudja, állat-e.

– Hát mi lenne?

– Hogy tudna egy állat beindítani egy generátort?

A többiek hallgatták a beszélgetést.

– Megállapították, hogy a fejlődés magasabb fokán minden lény kitalál valamiféle ruházatot – mondta a Mérnök –, ez a dupla jószág pedig meztelen volt.

– Hogy mondtad? Meztelen? – vetette közbe a Doktor.

– Miért?

– Mert egy tehénről vagy majomról nem mondanád, hogy meztelen.

– Mert azoknak szőrük van.

– A vízilónak vagy a krokodilnak nincsen szőre, mégsem neveznéd meztelennek.

– No és? Így jött a számra.

– Éppen erről van szó.

Hallgattak egy darabig.

– Mindjárt tíz óra – szólalt meg a Koordinátor. – Jól kipihentük magunkat. Tehetnénk egy kirándulást, másfelé, mint a múltkor. A Mérnök azt mondta, előkészíti a sugárvetőket. Készen vannak?

– Öt darabunk van, mind feltöltve.
– Jól van. A múltkor észak felé mentünk, hát induljunk most keletnek. Fegyvert viszünk, de persze lehetőleg nem használjuk. Különösen ha ezekkel a... duplákkal találkozánk, ahogy a Mérnök nevezte őket.
– Duplák? Duplák? – ismételte meg a Doktor elégedetlenül, mintha a szót ízlelgetné. – Nem találok szerencsés elnevezésnek, de éppen ezért biztosan rajtuk ragad. Ez mindig így szokott lenni.
– Rögtön indulunk? – kérdezte a Fizikus.
– Az lesz a legjobb. Csak bebiztosítjuk a csapóajtót, nehogy újabb meglepetések érjenek.
– És nem mehetnének a járgánnyal? – kérdezte a Kibernetikus.
– Hát... nemigen. Legalább öt órára lenne szükségem, hogy rendbe hozzam – mondta a Mérnök. – Vagy halasszuk holnapra a kirándulást?

A halasztáshoz azonban senkinek sem volt kedve – így hát nekivágtak az útnak, tizenegy körül, mert még a felszerelést is össze kellett készíteni. Bár ezt senki sem javasolta, mégis mintha összebeszéltek volna, párosával mentek, nem messze egymástól, és a Doktor, az egyetlen, akinek nem jutott fegyver, a középső párba került. Lehet, hogy a talaj volt alkalmasabb a gyalogláshoz, vagy talán frissebben meneteltek – elég az hozzá, hogy egy óra sem telt el, és már nem látták maguk mögött a rakétát. A vidék lassacskán megváltozott. Egyre több karcsú, szürke "kehely" emelkedett az égnek, ezeket gondosan elkerülték, a távolban pedig feltűntek a hegyek: észak felé kopasz kúpok emelkedtek ki a síkságból elég meredek lejtőkkel és sziklafalakkal, az előttük magasodó hegyeket viszont a talajnál sötétebb növényzet foltjai tarkították.

Lépteik alatt csenevész növénykékké zörögtek – olyan szürkék, mintha hamu borítaná őket, de ez volt a természetes színük; fehérrel érzett hajtásaikon apró, gyöngyszerű hólyagocskák nőttek.

– Tudjátok, mi hiányzik itt a legjobban? – szólalt meg a Fizikus. – A fű. A közönséges fű. Sohasem hittem volna, hogy ennyire... – egy darabig kereste a szót – ennyire kell az embernek...

A nap forrón süttött. Amint a hegyekhez közeledtek, távoli, egyenletes nesz ütötte meg a fülüket.

– Furcsa. Nincs szél, és mégis szélzúgást hallok – jegyezte meg a Vegyész, aki az első párban menetelt.

– Onnét jön – mutatta a mögötte gyalogló Koordinátor. – Úgy látszik, ott feljebb fúj a szél. Nézzétek csak, hiszen ezek tisztára olyanok, mint a földi fák!

– De más a színük, és csillognak...

– Nem, ezek kétszínűek – szólt közbe a Doktor, akinek kitűnő szeme volt. – Két színt váltogatnak: hol lilábbak, hol kékek, sárgás árnyalattal.

A síkság elmaradt mögöttük. Találomra elindultak egy tágas szurdokban, amelynek agyagos faláról egyre pergett a föld. A szurdok falát az árnyékban finom foltocskák borították, ezek közelebről nézve mohafélének vagy pókhálónak bizonyultak – a nézetek megoszlottak, mivel a képződmények leginkább még gyengén a lejtőhöz tapadó, laza üvegvattacsomókra hasonlítottak. Az emberek most felnéztek: vagy tizenöt méterrel a fejük fölött, a szakadék peremén meglátták az első facsoportot.

– Hiszen ezek egyáltalán nem fák! – kiáltott fel csalódottan a Kibernetikus, aki a menet végén haladt.

Amit fáknak véltek, azok vastag, erősen csillogó, szinte zsirosnak tűnő törzsek voltak sokrétegu koronával, amely egyenletesen lüktetett: hol megduzzadt és sötétebb lett, hol meg elhalványult, és ilyenkor ezernyi apró nyíláson átsütött rajta a nap. Ezt a váltakozást ismétlődő, álmos nesz kísérte, mintha valaki egy rugalmas anyaghoz szorított szájjal azt suttogná: "fszszsz – hhaaa – ffsz... – hhaaa". Mikor jobban megnézték a legközelebbi fát, észrevették, hogy zegzugos ágaiból banán hosszúságú hólyagok nőnek ki, tele bogyszerű dudorokkal, amelyek hol felfúvódtak és elsötétedtek, hol lelappadtak, és ilyenkor világossá fakultak.

– Ez a fa lélegzik – mormolta ámulva a Mérnök. Figyelmesen hallgatta a fentről jövő, állandó neszt, amely az egész völgyet betöltötte.

– De figyeljétek csak: mindegyik más ütemben! – kiáltott fel szinte boldogan a Doktor. – Minél ki-
sebb, annál gyorsabban lélegzik. Ezek, ezek "tüdőfák"!

– No jó! Gyerünk tovább! – noszogatta őket a Koordinátor, aki már előrement.

Kövezték. Az eleinte elég széles szurdok összeszűkülött, nem túl meredeken fölfelé emelkedett, és végül két facsoport között kivezette őket egy kupolaszerű dombtetőre.

– Ha behunyod a szemed, olyan, mintha a tengerparton állnál! Próbáld csak ki! – unszolta a Fizikus a Mérnököt.

– Inkább nem hunyom be a szemem – dörmögte a Mérnök.

Menetirányukat kissé megváltoztatva, felértek a dombtetőre. Hepehupás, sokszínű táj terült el alattuk: lélegző fák olajzöld és rózsaszínű váltogató ligetei, agyagdombok mézsárga lejtői meg a napfényben ezüstös, árnyékban szürkészöld mohával borított foltok. Az egész vidéket vékony vonalak szelték át minden irányban. Ezek a keskeny csíkok végighúzódtak a völgykatlanok mélyén, körüljárták a hegyek szétágazó nyúlványait; egyik vörös volt, a másik majdnem fehér, mint egy homokkal felszórt ösvény, a harmadik csaknem fekete, mintha salakcsík lenne.

– Utak! – kiáltott fel a Mérnök, de rögtön hozzátette: – Nem, útnak túl keskenyek... Hát akkor mik lehetnek?

– A pókerdő után láttunk ilyesmit: azt a pázsíticsíkot – mondta a Vegyész. Felemelte látcsövét.

- Nem, az más volt – kezdte a Kibernetikus.
- Oda nézzetek! – Összerezzentek a Doktor kiáltására.

Egy sárga csík fölött, amely két domb tágas nyergéből ereszkedett lefelé, pár száz méterre tőlük áttetsző valami suhant el. Halványan csillogott a napfényben, mint egy félig átlátszó, gyorsan forgó, küllős kerék. Amikor egy pillanatra az ég elé került, szinte egyáltalán nem látszott, és csak lejjebb, az agyagos domb lábánál csillant fel, mint világosabb, örvénylő fényfolt. Sebesen siklott az egyenes csík mentén, elhaladt egy lélegző liget előtt, a kontraszt révén felragyogott a sötét facsoport előtt, aztán eltűnt egy távoli völgy kapujában.

A Doktor kicsit sápadtan, égő szemmel fordult társaihoz.

– Érdekes, mi? – mondta. Kivillantotta fogait, mintha mosolyogna, de a szemében semmi vidámság nem volt:

– Az ördögbe, otthon hagytam a messzelátómat! Mutasd a tiedet – fordult a Mérnök a Kibernetikushoz. – Színházi látcső – morogta megvetően, és visszaadta a messzelátót.

A Kibernetikus megmarkolta a sugárvető üveges agyát, és mintha a súlyát méricskélte volna.

– Azt hiszem... a fegyverzetünk elég gyatra – bökte ki végül habozva.

– Miért gondolsz rögtön harcra?! – támadt rá a Vegyész.

Egy darabig szótlanul fürkésztek a tájat.

– Továbbmegyünk, nem? – szólalt meg kissé bizonytalanul a Kibernetikus.

– Hát persze – felelte a Koordinátor. – Ni, ott van még egy! Nézzétek!

A második csillogó korong, amely sokkal gyorsabban siklott az elsőnél, kanyargós vonalat írt le a dombok között; olykor úgy rémlett, hogy egészen alacsonyan a föld felett repül, majd egy darabig egyenesen feljűk tartott, és ekkor teljesen elveszítették a szemük elől; csak amikor bekanyarodott, akkor látták meg ismét az elmosódott, ködösen fénylő, villámgyorsan forgó korongot.

– Jármű ez, vagy mi a fene?... – dűnnyögte a Fizikus. Egyre a fényfoltot nézve, amely folyvást ki-sebb lett, és már el is tűnt a hullámzó erdők között, megfogta a Mérnök karját.

– Sajnos, csak a Földön jártam egyetemre – mordult fel a Mérnök, mintha valami hirtelen felbosszantotta volna. – Mindenesetre... – tette hozzá habozva – a közepén kidomborodik valami, mintha egy légcsonar agya lenne.

– Igen, a közepén nagyon erősen csillog valami – erősítette meg a Koordinátor. – Mekkora lehet, mit gondolsz?

– Ha a lenti fák ugyanolyan magasak, mint azok, amelyeket az előbb láttunk... akkor legalább tíz méter.

– Az átmérője? Én is így gondolom. Legalább tíz.

– Mind a kettő arrafelé tűnt el – mutatott a Doktor a további kilátást eltakaró, legmagasabb hegyvonulatra. – Akkor mi is arrafelé megyünk, igaz?

Elindult lefelé a lejtőn, üres kezeit lóbálva. A többiek követték.

– Fel kell készülnünk az első kapcsolatra – mondta a Kibernetikus. Hol harapdálta az ajkát, hol meg-nedvesítette.

– Nem láthatjuk előre, hogy mi fog történni. Nyugalom, megfontoltság, önuralom – ennél többet egyelőre nem határozhatunk el – mondta a Koordinátor. – De talán jobb lesz, ha más felállást választunk. Egy felderítő elől, egy hátul. És kicsit jobban szétszakadozunk.

– Mutakozzunk nyíltan? Talán jobb lenne, ha előbb igyekeznénk minél többet látni anélkül, hogy észrevennének bennünket – mondta gyorsan a Fizikus.

– Hát... bujkálni sem jó, mert az eleve gyanús. De az igaz, hogy minél többet látunk, annál hasznosabb lehet számunkra...

Miután megvitatták a taktika kérdését, lementek a dombról, és néhány száz lépés után odaértek az első titokzatos csíkhöz.

Kicsit hasonlított egy régi, földi eke nyomára. A kiforgatott föld a kéttenyérenyi széles, sekély barázda két oldalára szóródott. A mohával benőtt, keskeny árkocskák, amelyeket első felderítő útjukon láttak, hasonló méretűek voltak, de volt egy elég lényeges különbség: ott a barázda csupasz földben húzódott, belsejét viszont benőtte a moha, itt pedig, éppen megfordítva, a fehéres növénykék egyenletes rétegét szakította meg a felforgatott, csupasz föld csíkja.

– Furcsa – dörögte a Mérnök, feltápáskodva térdelő helyzetéből. Ruhájába törölte agyagos kezét.

– Ide figyeljetek! – mondta a Doktor. – Én azt hiszem, azokat a barázdákat ott északon nagyon régen nem használják, azért nőtte be őket az az édeni moha...

– Lehet – felelte a Fizikus –, de mi vágja ezt a nyomot? Biztosan nem kerék; a keréknyom egészen más.

– Hátha mégis valami mezőgazdasági gép? – vetette fel a Kibernetikus.

– Ugyan! Tíz centi széles csíkban művelik a talajt?

Átlépték a barázdát, és továbbmentek, toronyiránt, a többi barázda felé. Éppen egy erdő szélén balagtak, s a lélegző fák tompa morajlásától alig hallották egymás szavát, mikor hátulról egyszerre csak éles, átható sivitás hangzott fel. Ösztönösen beugrottak a fák mögé. Rejtekhelyükről megpillantottak egy óriási, fényes, függőleges, forgó korongot, amely gyorsvonati sebességgel, nyílegyenesen szágul-

dott tova. Pereme sötétebb volt, közepe hol lilásan, hol narancssárgán, erősen fénylett. Ennek a lencseszerűen kidudorodó középső résznek az átmérőjét két-három méterre becsülték.

Mihelyt a villogó jármű tovaszárguldott és eltűnt, nyomába eredtek. Az erdő véget ért, szabad terepen kellett haladniuk. Elég bizonytalanul érezték magukat, folyton hátratekingettek. Már egészen közel jártak a lapos nyergekkel szabdalta hegyvonulathoz, amikor újra meghallották az éles süvítést, és fedezék híján a földre vágódtak. Vagy kétszáz méterre tőlük újabb forgó korong suhant el, domború középső része égsszín-kék volt.

– Ez húsz méter magas is lehetett! – kiáltotta izgatottan a Mérnök. Feltápáskodtak. Köztük és a hegyek között völgykatlan terült el, a völgyet különös, színes sáv szabta ketté. Közelébe érve patakot pillantottak meg. Világos, homokos medre jól látszott a víz alatt. Két partja szivárványosan színes volt: közvetlenül a víz felett kékeszöld csík húzódott, mellette halvány rózsaszínű sáv, azon túl pedig csillogó, ezüst növények hajladoztak. Emberfej nagyságú, bolyhos gömbök borították őket, s mindegyiknek a tetején óriási, hófehér virág hármaskelyle pompázott. A különös szivárványban gyönyörködve, meglátszódták lépteiket – és amikor a bolyhos gömbökhöz értek, a legközelebbi fehér “virágok” hirtelen megrezdültek, és lassan felrepültek a levegőbe. Remegő rajuk egy percig még fölöttük lebegett, halk, zümmögő hangot adva, aztán a magasba csapott, a kavargó “kelylek” vakító fehérrel csillantak meg a napfényben, és elrepültek, majd a patak túlsó partján leszálltak az ezüst gömbök sűrűjére. Ahol a barázda keresztezte a patakot, a két partot üveges anyagból való hidacska kötötte össze; íves felületén szabályos tércsovekben kerek lyukak voltak. A Mérnök rálépett a hídra, kipróbálta, megbírja-e, aztán lassan átment a túlsó partra. Mihelyt átért, lába előtt rajokban röppentek fel a fehér “virágok”, és nyugtalanul keringtek fölötte, mint a felrepentett galambok.

Elidőztek a pataknál, hogy megtöltsék a kulacsukat. Persze nem ihattak a vízből, de a helyszínen nem végezheték el az elemzést, mintát kellett vinniük a későbbi vizsgálatokhoz. A Doktor letépett egy apró növénykét – ezek alkották a rózsaszínű sávot –, és a gomblyukába tűzte, mintha virág volna. A száracská tele volt csillogó, rózsaszínű gömböcskékkel, amelyeknek illatát a Doktor elbűvölőnek találta. Bár egyikük sem mondta ki, nehezen váltak meg ettől a gyönyörű helytől.

Hegyoldalón kapaszkodtak tovább, lábuk alatt moha zizegett.

– Ott van valami a csúcson! – kiáltott fel hirtelen a Koordinátor. Odafent mozgott valami, de körvonala- it nem tudták kivenni, mert vakító sugarakat lövellt. Pár száz méterre a csúcstól már látták, hogy tengelye körül forgó, alacsony kupola. Oldalait tükrölapok borították, s a tükrök hol a napfényt verték vissza, hol a táj részleteit.

Amint végigpillantottak a hegyláncon, egy másik ilyen kupolát is felfedeztek; látni ugyan nem látták, csak a szabályos villódzás árulta el. Egyre több ilyen szikrázó pontot vetek észre – szabályos sorakoztak a hegycsúcsokon, egészen a láthatárig.

A csúcs alatti kis nyeregből végre meglátták a hegyeken túli tájat is.

Az enyhe lejtő alatt, a hullámos terepen hosszú oszlopsorok húzódtak. A legtávolabbi oszlopok egy kékes építmény lábánál tűntek el, amely csak homályosan látszott a messzeségben. A közelebbiek fölött erősen vibráló légoszlop látszott, nyilván felhevítették a levegőt. Az oszlopsorok között tucatjával kanyarogtak a barázdák, hurkokat alkottak, elágaztak, kereszteződtek, és mind egy irányba tartott – a keleti láthatár felé: Ott zeg-zugos árkok, magaslatok, aranyos és ezüstös toronycúcsok halvány, elmosódott mozaikjaként épületek erdeje ködlött fel, de annyira messze, hogy szemkápráztató, kékes foltta olvadt össze.

Az ég alja kicsit sötétebb volt arrafelé, helyenként fehér gőzoszlopok emelkedtek a magasba és terültek szét gombaszerűen vékony köd- vagy felhőréteggé, amelyben a feszülten figyelő tekintet párányi, fel-felbukkanó és eltűnő fekete pontocskákat vehetett észre.

– A város... – suttogta a Mérnök.

– Ezt láttam... akkor... – szólt éppolyan halkan a Koordinátor.

Elindultak lefelé. A lejtő alján elérték az első oszlopsort.

Az oszlopok talapzata körülbelül három méter magas, szurokfeke kúp volt. Ebből nőtt ki a félig áttetsző oszlop. Fémesen csillogó csúcsa fölött vibrált a levegő. Egyenletes, tompa zúgás hallatszott.

– Ez valami légcsavar? – mondta félig kérdő hangon a Fizikus.

Először óvatosan, aztán egyre bátrabban megtapogatták az oszlop kúpos talapzatát. Semmiféle remegést nem éreztek rajta.

– Nem – mondta a Mérnök –, odafönn nem forog semmi. Nem érezni légáramlást. Valami adó lehet, vagy mi az ördög...

Továbbmentek az enyhén hullámos terepen. Már rég nem látták a várost, de nem tévedhettek el – nemcsak a hosszú oszlopsorok mutatták az irányt, hanem a számtalan barázda is. Olykor elsuhant egy-egy örvénylő fényfolt, különböző irányban, de mindig olyan messze tőlük, hogy nem is próbáltak fedezéket keresni.

Jókora erdő sárgászöld foltja tűnt fel. Meg akarták kerülni, az oszlopsort követve, de túl nagy kerülő lett volna, mert az erdő mindkét irányban messzire nyúlt. Inkább átvágtak rajta.

Körülvették őket a lélegző fák. A cső formájú növényekkel és fehér mohával benőtt talajt hólyagszerű, száraz levelek borították, s ezek minden lépésnél kellemetlenül ropogtak a talpuk alatt. A

vastag gyökerek közül helyenként sápadt, húsos virágok dugták ki a fejüket, a virágok közepéből hegyes tövisek meredeztek. A fatörzsek vastag héján illatos gyanta cseppecskéi csurogtak. Az elől haladó Mérnök – hirtelen lelassított, és rosszkedvűen mondta:

– A fene egye meg, mégsem kellett volna erre jönni!

A fák között mély árok tátongott, agyagos falát hosszú, kígyószerű növények füzerei borították. Visszafordulni már nem volt érdemes, hát lecsúszkáltak a hajlékony indákkal borított falon az árok fenekére, ahol vékony vízér csordogált. A szemközti fal túl meredek volt, elindultak hát az árok fenekén, olyan helyet keresve, ahol felmászhathatnak. Vagy száz lépést mentek. Az árok kiszélesedett, falai alacsonyabbá váltak. Kissé világosabb lett.

– Hát ez meg... – kezdte a Mérnök, de hirtelen elhallgatott. Émelyítő, édeskés szag csapta meg őket. Megtorpantak. Az erdő hol elsötétedett felettük, hol átengedte a napfény aranyló foltocskáit. Magasan a fejük fölött tompán morajlottak a lélegző fakoronák.

– Ott van valami – sutogta a Mérnök. Már felmászhattak volna az árok ellaposodott, alacsony túlsó partjára, de szorosan egymás mellett, kissé előrehajolva, továbblépkedtek a növények fala felé, amelyen át olykor, mikor a szellő réseket nyitott rajta, valami hosszúkás, sápadt tömeget láttak. A talaj süppedőssé vált, cuppogott a lábuk alatt. Nem törődtek vele. Amikor széthajtották a fürtös nyúlványokkal borított növény szárakat, napsütötte tisztás tárult eléjük. A fák szabadon hagyták ezt a tisztást, majd túlsó oldalán ismét összezárultak, csak egy keskeny nyílás választotta el őket, s abból barázda futott ki a tisztásra. A barázda négyszögletes árokban végződött, az árkot a kidobált agyagföld keretezte. Az emberek földbe gyökerezett lábbal álltak a sűrűben, a tisztás szélén, a lassan tekergő növény szárok zizegve súrolták a ruhájukat, a fürtös végű indák lomhán végigsimították a cipőjüket, és mintegy kelletlenül visszahúzódtak. Ők csak álltak és néztek.

Az árok partján tornyosuló, viaszsápadt halom első pillantásra egy darabból való, puffadt tömegnek tűnt. A szörnyű bűzben alig bírtak lélegzetet venni. Szemük lassacskán felismerte és megkülönböztette az egyes testeket. Némelyik púpjával fölfelé hevert, mások az oldalukon, a mellizmok réséből kilógtak a csenevész, sápadt felsőtestek, a kifordult, egymáshoz szorult arcocskákkal, az egymáshoz szorult, gyűrött, nagy testek összekeveredtek a bütykös ujjú vézna kezecskéikkel – rengeteg ilyen kéz lógott tehetetlenül a puffadt oldalak mellett –, és sárga nedv csurgott le rajtuk.

A Doktor olyan görcsösen szorította a mellette állók karját, hogy felkiáltottak volna, ha egyáltalán érzik.

Lassan előbbre léptek.

Szorosan egymás mellett maradván közeledtek az árokhoz. Már látták, mi van benne. Az árok nagyon nagy volt.

A napfényben csillogó, híg folyadék kövér cseppjei lecsurogtak a viaszos hátakon, oldalakon, meggyűltek a szem nélküli, homorú arcok mélyedésében. Úgy rémlett, még a lehulló cseppek egyenletes csöpögését is hallják.

Összerándultak: távoli, erősödő sívítás hallatszott. Egy pillanat alatt beugrottak a sűrűbe, átszakítva a növényfalat. A földre vetették magukat, kezük ösztönösen megragadta a sugárvető agyát. Az indák még hintáztak előttük, amikor a függőleges korong halványan megcsillant a szemközti fák között, és a levegőt kavarva a tisztásra siklott.

Vagy tíz méterrel az árok előtt lelassított, de sívítása még élesebb lett, szédületes gyorsasággal, zúgva hasította a levegőt, megkerülte az árkot, közelebb siklott hozzá, hirtelen nagy tömeg föld repült a levegőbe, vöröses felhője a fényes korongot majdnem a feléig eltakarta, göröngyök záporoztak a bozóttra és a földön lapuló emberekre, undorító, tompa hang hallatszott, mintha egy gigászi sarkantyú egy halom nedves vásznat hasogatna, a forgó korong már a tisztás túlsó végén járt, ismét közeledett, kis ideig egy helyben forgott, remegő síkja lustán hol jobbra, hol balra fordult, mintha becélozná magát, hirtelen felgyorsult, és az árok túlsó oldalát eltakarta a nagy robaj közepette felrepülő agyagföld felhője. A korong zúgott, egy helyben dülöngélt, úgy rémlett, mintha felfúvódna, mindkét oldalán látták a tükrös domborulatot, a fák és növények kicsinyített tükörképét mutatta, belül megmozdult valami, egy medveszerű árnyék, az éles, vibráló hang hirtelen elhalkult, és a korong elszáguldott ugyanazon a barázdán, amelyen jött.

A tisztáson most friss földhányás emelkedett, körülötte csaknem egy méter mély árok.

A Doktor nézett először a többiek szemébe. Lassan feltápáskodtak, gépiesen leverték ruhájukról a növényfoszlányokat és pókhálószerű szálakat. Aztán, mintha összebeszéltek volna, elindultak visszafelé ugyanazon az úton, amelyen jöttek. Már régen maguk mögött hagyták az árkot, az erdőt, az oszlopsort, már a hegy oldalában jártak, a villogó, tükrőfalú kupola alatt, amikor a Mérnök megszólalt:

– Hátha mégis csak állatok?

– És mi mik vagyunk? – mondta ugyanazon a hangon, mint a visszhang, a Doktor.

– Nem úgy értem...

– Láttátok, ki ült abban a forgó korongban?

– Én nem láttam benne senkit – mondta a Fizikus.

– Pedig volt. Ott a közepében... az valami utasfülke. A felülete csiszolt, de átenged valamennyi fényt. Láttad? – fordult a Koordinátor a Doktorhoz.

– Láttam. De nem vagyok benne biztos, illetve...

– Illetve – inkább nem akarsz biztos lenni?

– Igen.

Továbbmentek. Némán hagyták maguk mögött a legmagasabb hegyek láncát. Amikor a pataknál jártak, az erdő felől fénykorongok bukkantak fel. Az emberek a földre vágódtak.

– Jó színe van a ruhánknak – mondta a Vegyész, amikor felálltak és továbbindultak.

– De azért furcsa, hogy még nem vettek észre – jegyezte meg a Mérnök.

A Koordinátor, aki eddig hallgatott, hirtelen megállt.

– Az alsó RA vezeték ép, ugye, Henrik?

– Igen, ép. Miért?

– A máglyának van tartaléka. Leengedhetünk egy kicsit az oldatból.

– Akár húsz litert is! – mondta a Mérnök, és ádáz mosoly derítette fel az arcát.

– Nem értem – szólt közbe a Doktor.

– Dúsított uránoldatot akarnak leeresztetni, hogy feltöltsék az atomágyút – magyarázta a Fizikus.

– Uránt?!

A Doktor elsápadt.

– Csak nem gondoljátok...

– Nem gondolunk semmit – felelte a Koordinátor. – Amióta *azt* láttam, egyáltalán nem gondolkodom. Majd később gondolkodunk. Most...

– Vigyázz! – kiáltott fel a Vegyész.

A fénylő korong elhaladt mellettük, már kisebbedett, de akkor lelassított, és nagy kanyart leírva, ismét közeledni kezdett. Öt fegyver emelkedett fel a földről, de ezek a fegyverek játékpisztolynak tűntek a koloszusszal szemben, amelynek villogása a fél eget eltakarta. A korong hirtelen megállt, sivítása erősödött, aztán gyengült, valami egyre lassabban forgott, egyszerre csak láthatóvá vált, hogy a korong valójában ágas-bogas sokszög. A csipkés rajzú szerkezet oldalra hajolt, mintha el akarna dőlni, de két, ferdén kiugró kar megtámasztotta. A központi utasfülkéből, amely már nem volt tükrőfényű, sötét színű, gyapjas kis valami mászott elő, és villámgyorsan szedegetve ráncos hártárával összekötött lábfélleit, lesiklott a lyukacsos, ferde szegélylécen, leugrott a földre, és lelapulva egyenesen az emberek felé kúszott.

Szinte ugyanekkor az egész utasfülke szétnyílt, minden irányban egyszerre, mint egy vízszintes virágkehely, és egy nagy, csillogó test siklott le valamin, ami először tojásdad és vastag volt, de egy pillanat alatt elvékonyodott és eltűnt.

Ekkor a nagy lény, amely az utasfülkéből előjött, lassan egész magasságában kiegyenesedett. Felismerték, bár furcsa öltözképet viselt: ezüstösen fénylő anyag borította, mintha széles csíkban tekerték volna testére aljától a tetejéig, ahol egy fekete keretű nyílásban megjelent a lapos kis arc.

A bozontos állat, amely elsőnek ugrott ki a korongból, fürgén kúszott feléjük, bár egy pillanatra sem szakadt el a földtől. Csak most vették észre, hogy maga után vonszol valamit, ami lapátszerűen kiszélesedő, nagyon nagy faroknak látszik.

– Lövök – mondta fojtott hangon a Mérnök. Arcát a fegyver agyához szorította.

– Ne! – kiáltott fel a Doktor.

– Várj – akarta mondani a Koordinátor, de a Mérnök már megeresztett egy sorozatot. A kúszó lényt vette célba, de eltévesztette. A villamos kisülés láthatatlan volt, csak a halk szisszenést hallották. A Mérnök elengedte a ravaszt, de nem vette le róla az ujját. Az ezüstös lény egy helyben állt. Hirtelen megmozdult – és fütttyentett. Legalábbis nekik így rémlett.

A kúszó valami abban a pillanatban elszakadt a földtől, és egyetlen ugrással megtett vagy öt métert. Földet érve szinte gömbbé húzódott össze, szőre felborzolódott, egész teste furcsán megduzzadt, a lapátszerű farok szétterült, felemelkedett, kagylóvá formálódott, ebben a kagylóban valami halványan megcsillant és feléjük repült, mintha a szél hozná.

– Tűz! – kiáltott fel a Koordinátor.

A diónyi tűzgolyó szelíden úszott a levegőben – hol erre, hol arra libbent, de egyre közeledett, már hallották a sziszegését, olyan hangot adott, mint a forró vasra hullott vízcsepp. Egyszerre nyitottak tüzet.

A bozontos kis lényt több találat érte, felbukott, összerándult, legyezőszerű farka teljesen betakar- ta, a tűzgolyó pedig szinte ugyanebben a pillanatban elúszott a szél hátán oldalirányban, mintha hirtelen megszűnt volna a vezérlése, tíz lépés távolságban elrepült mellettük, és eltűnt a szemük elől.

Az ezüst óriás még jobban kiegyenesedett, valami vékony szál jelent meg fölötte, és azon a nyitott fülszerű felé kezdett emelkedni. Mindannyian hallották a roppanást, amikor a fegyverek eltalálták.

Kétrét görnyedt, és tompa puffanással elterült a földön.

Felugrottak és odarohantak hozzá.

– Vigyázat! – kiáltotta ismét a Vegyész.

Két fénylő korong bukkant fel az erdő mögül, és suhant a hegyek felé. Az emberek egy gödörbe ugrottak, mindenre készen, de furcsa dolog történt: a két korong, még csak nem is lassítva, tovább- száguldott, és eltűnt a hegyek mögött.

Néhány másodperccel később tompa recsegés hallatszott. Megfordultak – a zaj a mögöttük levő, lélegző erdőből jött. Az egyik legközelebbi fa derékba tört és ledőlt, ágai recsegték, törzséből páragomolyok törtek fel.

– Gyorsan! Gyorsan! – kiáltotta a Koordinátor. A gyapjas állatkához rohant, amelynek mancsféléi kiálltak a ráterülő húsos, csupasz farok alól, rászögezte leeresztett fegyverét, és folyamatos tűzzel tízegynéhány másodperc alatt szénné égette, aztán szétrugdosta és a földbe taposta a maradványokat. A Mérnök és a Fizikus a ferde lábakra támaszkodó, csipkés szerkezetű sokszög alatt állt, az ezüst tetem előtt. A Mérnök megérintette a kidomborodó púpot, amely mintha lassan növekedett volna.

– Nem hagyhatjuk így! – kiáltotta a Koordinátor. Hozzájuk futott. Nagyon sápadt volt.

– Ekkora tömeget nem tudsz elhamvasztani – mormogta a Mérnök.

– Majd meglátjuk! – felelte összeszorított foggal a Koordinátor, és két lépésről tüzet nyitott. A sugárvető csöve körül remegett a levegő. Az ezüst tetemet fekete foltok borították el, korom szállongott a levegőben, égett hús szörnyű bűze terjengett, bugyborékolás hallatszott. A Vegyész egy darabig elfehéredett arccal bámulta a jelenetet, aztán hirtelen sarkon fordult és elrohant. A Kibernetikus követte. Mikor a fegyver kimerült, a Koordinátor némán kinyújtotta kezét a Mérnök sugárvetőjéért.

Az elfeketült hús összezsugorodott, szétfolyt, füstölgött, pernye röpködött a levegőben, a bugyogás és sistergés ropogásba ment át, mint amikor fába kapnak bele a lángok, és a Koordinátor csak egyre nyomta zsibbadó ujjával a ravaszt, míg a maradványok formátlan üszökhalomná hullottak szét. Akkor felemelte a sugárvetőt, és beleugrott az üszökhalomba, hogy szétrugdossa.

– Segítsetek! – kiáltotta rekedten.

– Nem bírok – nyögte a Vegyész. Behunyt szemmel állt, homlokán veríték gyöngyözött, mindkét kezével a torkát fogta, mintha önmagát fojtogatná. A Doktor úgy összeszorította a fogát, hogy megcsikordult, és beugrott a forró üszökbe a Koordinátor mellé, aki visszakiáltott:

– És azt hiszed, hogy én bírom?!

A Doktor nem nézett a lába alá, csak taposott és taposott. Nevetséges látvány lehetett, amint így ugráltak egy helyben. A földbe tiptorták az el nem égett darabkákat, hamut rugdostak rájuk, aztán a sugárvetők agyával körben feltúrták a földet, és az utolsó nyomokat is gondosan beszórták vele.

– Mivel vagyunk jobbak náluk? – kérdezte a Doktor, mikor izzadtan és lihegve megálltak egy pillanatra.

– Ő támadott meg minket – mordult fel a Mérnök, miközben dühösen és undorodva törölgette a koromfoltokat sugárvetője agyáról.

– Gyertek ide! Már vége! – kiáltotta a Koordinátor. A többiek lassan közeledtek. Az égett hús ocsmány szaga terjengett a levegőben, a fűszerű növényzet nagy darabon elszenesedett.

– És ezzel mi lesz? – kérdezte a Kibernetikus a járműre mutatva.

A sokszög négyemeletnyi magasan tornyosult fölöttük.

– Megpróbáljuk elindítani – dörmögte a Koordinátor.

A Mérnöknek felcsillant a szeme.

– Azt mondd?

– Vigyázat! – kiáltott a Doktor.

Egymás után három fénylő korong tűnt fel az erdő előtt. Az emberek pár lépést futottak, és a földre vágódtak. A Koordinátor megnézte, hogy áll a töltésmérő, aztán könyökét a szúrós mohában szétterpesztve várakozott. A korongok elhaladtak mellettük, és továbbsuhantak.

– Velem jössz? – kérdezte a Koordinátor a Mérnököt, fejével az utasfülke felé intve, amely négy méter magasan függött a föld felett.

A Mérnök szó nélkül a járműhöz futott, a nyílásokba kapaszkodva két kézzel megragadta a támasztólábat, és gyorsan felmászott. A Koordinátor utána. A Mérnök ért elsőnek a fülke alá, megmozgatta az egyik alsó szárnyat, valamit ügködött, fémcattanás hallatszott, hirtelen nekirugaszkodott, és eltűnt odabent. Kinyújtotta a kezét, a Koordinátor megfogta, és már mindketten fent voltak. Jó darabig semmi sem történt, aztán a fülke öt széttárukt lemeze hangtalanul összezárult. A lent maradt emberek akaratlanul összerendeztek, és hátrább léptek.

– Mi volt az a tűzgolyó? – kérdezte a Doktor a Fizikust. Mindketten felfelé néztek. A fülkében bizonytalan, homályos, hajlongó árnyékok mozogtak.

– Kis gömbvillámnak látszott – felelte habozva a Fizikus.

– De az az állat bocsátotta ki!

– Igen, láttam. Talán valami itteni elektromos... oda nézz!

A csipkés szerkezetű sokszög hirtelen megremegett és felbúgott, majd megfordult függőleges tengelye körül. Kis híján feldőlt, mert az oldalsó támasztólábak tehetetlenül ágaskodtak rajta. Az utolsó pillanatban, amikor már veszedelmesen féloldalra dőlt, megint felbúgott valami, ezúttal éles, magas hangon, az egész jármű villámgyorsan forogni kezdett, enyhe légáram legyezte a lent bámészkodókat. A korong hol gyorsabban, hol lassabban pörgött, de nem indult el. Felbőgött, mint egy nagy repülőgép motorja, a lent állók kezeslábasa már csapkodott a széllekeésektől, még hátrább húzódtak, az egyik, majd a másik támasztóláb fölemelkedett, és eltűnt a fénylő forgatagban. Egyszerre csak a nagy korong, mintha puskából lőtték volna ki, nekilendült a barázdának, de kiugrott belőle, és hirtelen lelassult. Felszántotta és szanaszét dobálta a földet, rettentő lármát csapott, bár csak lassan haladt. Kisvártatva visszaugrott a barázdába, szélesebben megindult rajta, és fél perc múlva már csak remegő fénypont volt az erdő alatti lankán.

Visszatérőben még egyszer kiugrott a barázdából, és megint lassan, szinte erőlködve tört előre, alját a felcsapódó rögök felhője vette körül.

A gép felbúgott, a fénykorongból kirajzolódott a szerkezet törékeny csipkéje, az utasfülke kinyílt, a Koordinátor kihajolt és lekiáltott:

– Gyertek föl!

– Micsoda? – ámult a Vegyész, de a Doktor már megértette.

– Ezzel utazunk tovább.

– Elférünk benne? – kérdezte a Kibernetikus. Fél kézzel fogta a fémlábat. A Doktor már felfelé kapaszkodott.

– Valahogy majd csak elférünk, gyertek!

Több korong is elsuhant az erdő mellett, de egyik sem törődött velük. A fülkében nagyon szorosan voltak, négyen még csak elhelyezkedtek valahogy, de hatnak már nem volt hely – kettőnek a homorú padlóra kellett feküdnie. A már ismert, kesernyészag kellemetlenül csiklandozta az orrukat, egyszerre mindazt eszükbe juttatta, amit átéltek, vidám izgalmuk elpárolgott. A Doktor és a Vegyész lefeküdt a padlóra – most semmit sem láttak. Csónakszerűen összekapcsolt, hosszúkás lemezekon feküdtek, fejük fölött éles zúgás hallatszott, és érezték, hogy a jármű elindul. Ezután a lemezek, amelyeken feküdtek, rögtön csaknem teljesen átlátszóvá váltak, úgyhogy két emelet magasságból nézhették a síkságot, mintha léggömbön szállnának felette. A zúgás nem szűnt meg, a Koordinátor lázasan tanácskozott a Mérnökkel; mindkettőjüknek nagyon fárasztó, természetellenes testtartást kellett felvenniük a fülke orrában levő, domború falnál, hogy a járművet irányíthassák. Néhány percenként váltották egymást, ez nagyon nehéz volt a szűkös helyen, a Vegyésznek és a Kibernetikusnak ilyenkor majdnem rá kellett hasálnia a padlón fekvőkre.

– Hogy működik ez? – kérdezte a Vegyész a Mérnököt, aki mindkét kezét a domború fal mély nyílásaiba dugva egyenesben tartotta a járművet. Gyorsan siklottak a földeket átszelő barázdán. A nagy kerék forgása a fülkéből egyáltalán nem látszott – azt hitték volna, hogy a levegőben úsznak.

– Fogalmam sincs – nyögte a Mérnök. – Görcsöt kap a kezem, vedd át! – ugrott hátra, és amennyire lehetett, helyet adott a Koordinátornak.

Az óriási, zúgó korong megingott, kiugrott a barázdából, hirtelen lelassult, és élesen kanyarodni kezdett. A Koordinátor beprézelte kezeit az irányítóberendezés nyílásaiba, hamarosan kivezette a gírgázi gépet a kanyarból, és sikerült visszaugratnia a barázdába. Megint gyorsabban suhantak.

– Miért megy olyan lassan a barázdán kívül? – érdeklődött megint a Vegyész. Hogy megtartsa egyensúlyát, a Mérnök vállára támaszkodott; szétterpesztett lábai között feküdt a Doktor.

– Mondtam már, hogy halvány fogalmam sincs – morgott a Mérnök, alsó karját dörzsölgetve. Csuklóján véres csíkot hagyott a kormányfal nyílásának pereme. – A giroszkóp elve alapján marad egyensúlyban, ennél többet nem tudok.

Már a második hegyvonulatot is elhagyták. Innen fentről jól áttekinthették a vidéket; egyébként részben már gyalogszerrel is megismerték. Fülkéjük körül sivitva forgott az alig látható kerék. A barázdá hirtelen elkanyarodott, le kellett térniük róla, hogy visszajussanak az úrhajóhoz. Sebességük rögtön lecsökkent, húsz kilométert sem tettek meg óránként.

– Barázdá nélkül nemigen tudnak közlekedni! Ezt legalább már tudjuk! – harsogta túl a Mérnök a zúgást és sivitást.

– Váltás! Váltás! – kiáltotta a Koordinátor.

Ezúttal elég simán ment a manőver. Felfelé haladtak a meredek hegyoldalban, nagyon lassan, alig gyorsabban egy jó gyalogosnál. A Mérnök már messziről megkereste a síkságra kivezető szurdokot. Mikor az agyagfal tetején növények alá értek, a Mérnök keze megint görcsöt kapott.

– Vedd át! – kiáltotta élesen.

Kirántotta kezeit a nyílásokból. A Koordinátor szinte vaktában vetette magát a helyére, az óriási korong megdőlt, és veszedelmesen közeledett a rőtes agyagfalhoz. Hirtelen éles csikorgás és recsegés hallatszott, a sivitó malomkerék pereme a fák koronáját súrolta, letört gallyak röpkeidtek a levegőben, az utasfülke nagyot zökkent, és a jármű pokoli zajjal féloldalra dőlt. Egy gyökerestül kitépott fa koronája söpörte végig az eget, a korong utolsó mozgó karja lehúzta, a hőlágyaszerű levelek ezrei sziszegve pattantak fel; a jármű roncsa fölött, amely csonkjával a szurdok falába fúródott, fehéres, gomba formájú magvak felhője libegett. Minden elcsendesedett. A behorpadt utasfülke az agyagfalnak támaszkodott.

– Legénység? – kérdezte gépiesen a Koordinátor, a fejét rázva, mert úgy megsüketítette a láрма, mintha vatta lett volna a fülében. Közben csodálkozva nézte az arca körül szállongó fehér magvakat.

– Első – nyögte a Mérnök. A padlóról tápázkodott fel.

– Második! – A Fizikus hangja valahonnan a mélyből jött.

– Harmadik! – A Vegyész alig tudott beszélni, a száját tapogatta, vér folyt az állára.

– Negyedik – mondta a Kibernetikus, aki hátraesett, de nem történt semmi baja.

– Ötö... dik... – nyöszörögte a Doktor az emberhalom legaljáról.

És hirtelen bolond nevetésre fakadtak.

Egymás hegyén-hátán feküdtek, ujjnyi rétegben behintve a csiklandozó, bolyhos magvakkal, amelyek az utasfülke felső résein özönlöttek be. A Mérnök derekas ökölcsapásokkal igyekezett kinyitni a fülke zárólemezeit. Mindenki illetve aki oda tudott férni, nekifeszítette vállát, kezét, hátát a homorú felületnek. A fal remegett, halk recsegés hallatszott, de a fülke nem nyílt ki.

– Már megint? – kérdezte higgadtan a Doktor. Legalul feküdt, és moccanni sem tudott. – Kezdem már unni ezt a trükköt. Hé, te, ott a hátamon, nem másznál le rólam?

Bár helyzetük nem volt éppen vidám, elfogta őket az akasztófahumor, és lendületesen munkához láttak. Közös erőfeszítéssel kiszakítottak a fülke orrából egy fűrészfogas keretlécet, és mint egy faltörő kos-sal, ütemesen verni kezdték vele az egyik lemezt. A lemez meggörbült, horpadások keletkeztek rajta, de nem engedett.

– Elegem van! – fakadt ki dühösen a Doktor, megfeszítette izmait, hogy kikászálódjon a többiek alól, ebben a pillanatban alattuk megreccsent valami, és mindannyian kipotyogtak a fülkéből, mint érett gyümölcs a fáról. Legurultak az ötméteres meredek lejtőn a szurdok fenekére.

– Mindenki egészben van? – kérdezte a Koordinátor, aki nyakig agyagosan, elsőnek ugrott talpra.

– Igen, de... de te csupa vér vagy! Mutasd magad! – kiáltotta a Doktor.

A Koordinátornak csakugyan mélyen felhasadt a bőre a feje tetejétől a homloka közepéig. A Doktor bekötözte, amennyire tudta. A többiek néhány kék foltot szereztek, a Vegyész vért köpködött, megharapta az ajkát. Elindultak az úrhajó felé. Vissza sem pillantottak a törött járműre.

ÖTÖDIK FEJEZET

A nap már a láthatárig süllyedt, amikor visszaértek a kis dombhoz. A rakéta hosszú árnyéka megszire nyúlt a síkság homokján. Mielőtt bementek volna a hajóba, gondosan megvizsgálták a környéket, de semmiféle nyom nem mutatott arra, hogy távollétükben itt járt volna valaki. A máglya kifogástalanul működött. A félautomata kitakarította az oldalfolyosókat és a könyvtárt, de aztán megrekedt a laboratóriumot vastagon elborító műanyag- és üvegtörmelékben.

Gyorsan megvacsoráztak, aztán a Doktor összevarrta a Koordinátor sebeit, mert az egyre vérzett. Közben a Vegyész elemezte a patakból hozott vizet, és megállapította, hogy iható, bár elég sok vasvegyületet tartalmaz, és ezek elrontják az ízt.

– Most már legfőbb ideje, hogy megbeszéljük a dolgokat – jelentette ki a Koordinátor.

Leültek a könyvtárban a felfújott matracokra, középen a Koordinátor, fején a fehér kötéssel.

– Mi az, amit tudunk? – kezdte. – Tudjuk, hogy a bolygót értelmes lények lakják, amelyeket a Mérnök dupláknak nevezett el. Ez az elnevezés ugyan nem felel meg annak, amit... de mindegy. A "duplák" civilizációjából eddig a következő töredékeket láttuk: először egy automata gyárat, amelyről úgy véltük, hogy magára hagyták, és megbomlott a vezérlése – most már egyáltalán nem vagyok ebben olyan biztos –; másodszor az ismeretlen rendeltetésű, tükörfalú kupolákat a hegycsúcsokon; harmadszor az oszlopokat, amelyek valamit sugároznak, feltehetően valami energiafajtát, de ezeknek a rendeltetését sem ismerjük; negyedszer a járműveiket, amelyekből egyet – miután megtámadott bennünket – megszereztünk, beindítottunk és összetörtünk; ötödször: messziről láttuk a városukat, de arról semmi konkrétat nem tudunk mondani; hatodszor: az előbb említett támadás úgy történt, hogy a "dupla", földi fogalmakkal kifejezve, ránk uszított egy állatot, amely nyilván megfelelő tulajdonságokkal rendelkezik, ez az állat egy kis gömbvillámhoz hasonló valamit bocsátott ki, és távirányította, amíg meg nem öltük. Végül hetedszer: tanúi voltunk egy árok, illetve tömegsír betemetésének, amely tele volt a bolygó kimúlt lakóival. Ha jól emlékszem, ez minden. Javítsatok ki, vagy egészsétsétek ki, amit mondtam, ha tévedtem, vagy kifelejtettem valamit.

– Lényegében ez minden, illetve majdnem minden... – mondta a Doktor. – Itt van még az, ami tegnapelőtt a hajón történt.

– Igazad van. Kiderült, hogy helyesen következtettél: az a lény valóban *meztelen* volt. Talán menekedéket keresett, és páni félelmében bemászott a legelső adódó rejtekhelyre – és ez éppen a mi hajónkba vezető alagút volt.

– Csábító, de kockázatos hipotézis – felelte a Doktor. – Emberek vagyunk, földi módon asszociálunk és következtetünk. Súlyos tévedésekbe eshetünk, ha idegen látszatokat a saját igazságunknak tekintünk, vagyis bizonyos tényeket a Földről hozott sémákba illesztünk be. Biztos vagyok benne, hogy ma mindannyian ugyanazt gondoltuk: egy tömeggyilkosság áldozatainak sírjára bukkantunk. Pedig valójában nem tudom, nem tudjuk...

– Ezt hajtogatod, de magad sem hiszed – kezdte emelt hangon a Mérnök.

– Nem arról van szó, hogy mit hiszek – szakította félbe a Doktor. – Ha valahol különösen ártalmas az efféle hit, hát az Édenen biztosan. Például az a hipotézis, hogy villamos kutyát "uszítottak ránk"...

– Hogyhogy?

– Ezt te hipotézisnek nevezed? Hiszen ez tény – vágott közbe egyszerre a Vegyész és a Mérnök.

– Tévedtek. Miért támadott meg bennünket? Erről nem tudunk semmit. Háttha valami itteni csótányra vagy nyúlra hasonlítunk... Ti viszont, bocsánat, mi viszont ezt a támadást rögtön összekapcsoltuk azzal, amit előzőleg láttunk, és ami annyira megrázott bennünket, hogy nem voltunk képesek higgadtan gondolkodni.

– Ha képesek lettünk volna, és nem lövünk azonnal, akkor most a mi hamvaink repkednének ott az erdőszélen, vagy nem? – fortyant fel dühösen a Mérnök.

A Koordinátor hallgatott, egyikről a másikra nézett.

– Azt tettük, amit tennünk kellett, de nagyon valószínű, hogy félreértés történt – mindkét részről... Úgy találjátok, hogy ebben a fejtörőben már minden kocka a helyén van? És az a gyár, amelyet szerintünk több száz éve magára hagytak, és szétesett a vezérlése? Azzal mi van? Az a kocka hová illik?

Egy darabig hallgattak.

– Azt hiszem, a Doktornak sok mindenben igaza van – szólalt meg a Koordinátor. – Túl keveset tudunk még. A helyzet annyiban kedvező, hogy ők feltehetőleg semmit sem tudnak rólunk, véleményem szerint főleg azért, mert az útjaik, azok a barázdák, mind távol esnek ettől a helytől. De aligha számíthatunk arra, hogy ez sokáig így marad. Arra kérek benneteket, hogy mérlegeljétek a helyzetünket ebből a szempontból, és mondjátok el, mit javasoltok.

– Most jószérivel védtelenek vagyunk ebben a roncban. Ha kívülről betömik az alagutat, máris végünk: megfulladunk, mint az egerek. Szerintem sürgősen cselekedni kell, éppen azért, mert bármelyik pillanatban felfedezhetnek bennünket, és bár a "duplák" agresszivitása csak az én földi képzelődésem – heveskedett a Mérnök –, mindamellett, mivel én már képtelen vagyok másképpen gondolkodni, azt javaslom, sőt követelem, hogy azonnal lássunk hozzá valamenynyire berendezés megjavításához, az aggregátok beindításához.

– Szerinted mennyi időre lesz ehhez szükség? – szakította félbe a Doktor. A Mérnök késett a válasszal. – No látod... – mondta fáradtan a Doktor. – Minek áltassuk magunkat? Úgyis felfedeznek bennünket, mielőtt elkészülnénk. Én nem vagyok szakember, de annyit azért tudok, hogy hosszú hetekre lesz szükség.

– Sajnos, ez igaz – bólintott a Koordinátor. – Azonkívül ki kell egészítenünk a vízkészletünket, arról már nem is beszélve, hogy mennyi bajunk lesz még a sugárszennyezett vízzel, amely előntötte az alsó szintet. Az is kérdéses, hogy elő tudunk-e teremteni a saját erőnkől mindent, ami a javításhoz szükséges lesz.

– Kétségkívül szerveznünk kell még egy expedíciót – helyeselt a Mérnök –, sőt többet is, de talán jobb lenne, ha éjszaka mennénk, és a társaság egy része, mondjuk, a fele, vagy két ember, mindig a rakétánál maradna... De miért csak mi beszélünk?! – fordult váratlanul a vita három néma hallgatójához.

– Az a helyzet, hogy minél gyorsabban meg kell javítanunk a rakétát, de közben az itteni civilizációt is fel kell derítenünk – mondta lassan a Fizikus. – Ezek a feladatok jórészt ütik egymást. Olyan sok az ismeretlen tényező, hogy stratégiai számítással sem megyünk sokra. Csak egy biztos: akármilyen cselekvési módot választunk is, mindenképpen katasztrófával határos a kockázat.

– Látom, mire akartok kilyukadni – mondta megint azon a halk, fáradt hangon, a Doktor. – Meg akarjátok győzni önmagatokat, hogy további felderítő utakra nem indulhatunk nagy erejű fegyver, mármint atomfegyver nélkül. Persze önvédelmi célból. Mivel ez arra vezet, hogy az egész bolygó ellenünk lesz, nekem semmi kedvem részt venni egy ilyen pirruszi vállalkozásban, amely még akkor is pirruszi lesz, ha ezek nem ismerik az atomenergiát... márpedig ez egyáltalán nem biztos. Milyen motor hajtotta azt a korongot?

– Nem tudom – felelte a Mérnök –, de nem atommeghajtású. Ebben majdnem biztos vagyok.

– Ez a "majdnem" sokba kerülhet nekünk – mondta a Doktor. Hátradólt, behuntya a szemét, és fejét a fekvő könyvespolc szélének támasztotta, mint aki nem kíván többet szólni.

– A kör négyesgösesítése – dűnnyögte a Kibernetikus.

– És ha megpróbálnánk... felvenni velük a kapcsolatot? – kezdte vontatottan a Vegyész. A Doktor rögtön felült és ránézett.

– Köszönöm. Már komolyan félni kezdtem, hogy ez senkinek sem jut eszébe!

– De ha megpróbáljuk felvenni a kapcsolatot, az azt jelenti, hogy a kezükbe adjuk magunkat! – kiáltotta a Kibernetikus hevesen előre hajolva.

– Miért? – kérdezte odalopózni a Doktor. – Előbb felfegyverkezhetünk, akár atomágyúval is – de nem fogunk éjnek idején odalopózni a városaikhoz vagy a gyáraikhoz.

– Jó, jó. Hát hogy képzeled azt a kapcsolatfelvételt?

– Tényleg, hogy képzeled? – mondta a Koordinátor.

– Belátom, hogy nem most kell megpróbálnunk – felelte a Doktor. – Minél több berendezést sikerül megjavítanunk a hajón, annál jobb, ez világos. Fel is kell fegyverkezünk – ha nem is feltétlenül atomágyúval... Aztán a legénység egyik része a hajónál marad, másik része, mondjuk, három ember, elmegy a városba. Ketten hátramaradnak, hogy figyelemmel kísérhessék a harmadikat, aki megpróbálja felvenni a kapcsolatot az Éden-lakókkal.

– De pontosan eltervezted! Persze már azt is tudod, hogy melyikünk lesz az, aki bemegy a városba – mondta baljós hangon a Mérnök.

– Igen. Tudom.

– Én pedig nem engedem meg, hogy a szemem láttára öngyilkosságot kövess el! – tört ki a Mérnök, felugrott, és ott termett a Doktor mellett, aki még csak fel sem nézett. A Mérnök egész testében reszketett. Még sohasem látták ilyen felindultnak. – Ha túlélünk – mindannyian! – egy ilyen katasztrófát, ha sikerült kijutnunk a sírból, ebből a hajóroncsból, ha épségben megúsztuk ezeket a könnyelmű kirándulásokat, fűtyülve a mérhetetlen kockázatra – mintha egy idegen bolygó holmi városliget

lenne! – hát nem azért éltük túl, hogy most hülye agyrémekért, üres szóvirágokért... – A Mérnök szinte fuldoklott a dühtől. – Tudom, mi jár a fejedben! – kiabálta ökölbe szorított kézzel. – Az ember küldetése! A humánus! Ember a csillagok között! Jog és igazság! Balek vagy a hülye eszméiddel, tudod? ! Nem is akartak ma megölni bennünket! Nem földeltek be tömegsírt! Mi? Hallod?! Mi? – És a Doktor fölé hajolt. A Doktor ránézett, erre a Mérnök elhallgatott.

– Meg akartak ölni bennünket. És könnyen lehetséges, hogy csakugyan egy tömegmészárlás áldozatait temették el – mondta a Doktor, és látták rajta, mekkora erőfeszítéssel kényszerít nyugalmat magára. – De a városba mégis el kell menni.

– Azután, amit csináltunk? – szólalt meg a Koordinátor.

A Doktor összerezsent.

– Igen – mondta. – Elégettünk egy holttestet... igen. Tegyétek, amit jónak láttok. Döntsetek. Én... alávetem magam.

Felállt és kiment, átbújva a vízszintesen nyíló ajtón. Becsukta maga után. Egy darabig nézték az ajtót, mintha azt várnák, hogy a Doktor meggondolja magát és visszajön.

– Kár volt így elragadtatni magadat – mondta halkan a Mérnöknek a Koordinátor.

– Tudod jól – kezdte a Mérnök, de aztán a szemébe nézett, és halkabban hozzátette: – Igen. Kár volt.

– A Doktornak egyben igaza van – mondta a Koordinátor. Megigazította fején a félrecsúszott kötetést. – Az, amit északon fölfedeztünk, nem vág egybe azzal, amit keleten láttunk. A város nagyjából ugyanolyan messze lehet tőlünk, mint a gyár. Légvonalban nem sokkal messzebb harminc–harmincöt kilométernél.

– Messzebb van – mondta a Fizikus.

– Lehet. Mindenesetre nem hinném, hogy dél vagy nyugat felé ugyanilyen közel megtalálhatnánk az itteni civilizáció valamiféle elemét, mert az azt jelentené, hogy éppen egy hatvan kilométer átmérőjű "civilizációs sivatag", "civilizációs űr" kellős közepébe pottyantunk. Az túl furcsa lenne, tehát nagyon is valószínűtlen. Egyetértetek velem?

– Igen – mondta a Mérnök. Nem nézett senkire.

– Igen – bólintott a Vegyész, és hozzátette: – Mindjárt ebben a hangnemben kellett volna kezdenünk.

– Osztom a Doktor aggályait – folytatta a Koordinátor –, de a javaslatát naivnak és a helyzethez nem illőnek tartom. Nem számol a körülményekkel. Az idegen lényekkel való kapcsolatteremtés szabályait ismeritek, de azok nem olyan helyzetre vonatkoznak, mint amilyenbe mi kerültünk: majdnem teljesen védtelen hajótöröttek, egy földbe fúródott roncs lakói. Természetesen meg kell javítanunk a hajót, de közben az információgyűjtés versenye folyik köztünk és közöttük. Eddig mi vagyunk előnyben. Azt, aki megtámadott bennünket, megsemmisítettük. Nem tudjuk, miért támadott meg. Talán csakugyan valamilyen ellenségükre hasonlítunk – ezt is meg kell majd állapítani, ha lehet. Mivel a hajó megjavításához hosszabb időre van szükség, mindenre fel kell készülnünk. Ha az itteni civilizáció elég magas színvonalú – és azt hiszem, így van –, akkor az, amit tettem... amit tettünk, legjobb esetben is csak késlelteti valamelyest a fölfedeztetésünket. Most tehát elsősorban fegyverkeznünk kell.

– Mondhatok valamit? – szólalt meg a Fizikus.

– Mondjad.

– Visszatérnék a Doktor álláspontjára. Igaz, hogy elsősorban érzelmi jellegű álláspont, de azért más érvek is szólnak mellette. Ismeritek a Doktort. Tudom, hogy nem lenne elragadtatva attól, amit a javaslata mellett fel akarok hozni – de azért elmondom. Arra gondolok: egyáltalán nem mindegy, hogy milyen helyzetben kerül sor az első kapcsolatra köztünk és közöttük. Ha ők jönnek el hozzánk, akkor... a nyomok után jönnek. És akkor aligha számíthatunk kapcsolatteremtésre. Minden bizonnyal támadni fognak, mi pedig kénytelenek leszünk harcolni az életünkért. De ha mi mennénk el hozzájuk, akkor valami esélye mégiscsak lenne a kapcsolatteremtésnek. Stratégiai szempontból tehát jobbnak látszik a kezdeményezés és az aktivitás, függetlenül a morális megítélésektől...

– No jó, de mit jelent ez a gyakorlatban? – kérdezte a Mérnök.

– Gyakorlatilag egyelőre semmi sem változik. Fegyverre van szükségünk, még hozzá minél előbb. Ha már lesz fegyverünk, akkor megpróbáljuk felvenni velük a kapcsolatot – de nem azon a vidéken, ahol már jártunk.

– Miért? – kérdezte a Koordinátor.

– Mert nagyon valószínű, hogy mielőtt elérnénk a várost, harcba keverednénk. A korongokban száguldozó lényekkel nem tudunk kapcsolatot teremteni. Rosszabb körülményeket elképzelni sem lehet.

– És honnan tudod, hogy másutt jobb körülményeket találunk?

– Azt nem tudom, de annyit tudok, hogy északon és keleten nincs keresnivalónk. Legalábbis egyelőre.

– Ezt fontolóra vesszük – mondta a Koordinátor. – Mi van még?

– Üzembe kell helyezni a Védőt – mondta a Vegyész.

– Mennyi idő kell hozzá? – fordult a Koordinátor a Mérnökhöz.

– Nem tudom megmondani. Automaták nélkül hozzá sem férünk a Védőhöz. Tizennégy tonna a súlya. Mondja meg a Kibernetikus.

– Ahhoz, hogy megvizsgáljam, két napra van szükségem. Legalább – nyomta meg az utolsó szót a Kibernetikus. – De előbb az automatákat kell megbütykölnöm.

– Két nap alatt beindítod valamennyi automatát? – kétkedett a Koordinátor.

– A csudát! Két nap kell magához a Védőhöz – majd akkor, amikor már legalább egy automata működik. A javító automata. Azonkívül kell még egy a kiemeléshez. Ezeknek az átvizsgálása önmagában két nap. Persze nem tudom, sikerül-e egyáltalán üzembe helyezni őket.

– Nem lehetne kiszerezni a Védő szívét, és egy ideiglenes páncél mögé helyezni ott fenn, a hajótest mögé rejtve? – kérdezte a Koordinátor. A Fizikusra nézett. Az megrázta a fejét.

– Nem. A szív mindegyik pólusa több mint egy tonna súlyú. Azonkívül a pólusok nem férnek ki az alagúton.

– Az alagutat ki lehet tágitani.

– A csapóajtón sem férnek át. A rakodóajtó pedig öt méterrel a föld fölött van, és elöntötte a víz, mikor a tatban megrepedt a tartály, hiszen tudod.

– Megvizsgáltad már, hogy mennyire szennyezett az a víz? – kérdezte a Mérnök.

– Meg. Stroncium, kalcium, cérium, a bárium minden izotópja és amit még akarsz. Nem lehet leereszteni, mert négyszáz méteres körzetben megmérgezné az egész talajt. Megtisztítani sem lehet, amíg az antiradiátorok szűrői nem működnek.

– A szűrőket pedig nem lehet megtisztítani mikroautomaták nélkül – tette hozzá a Mérnök. A Koordinátor, aki egyik beszélőről a másikra nézett, megjegyezte:

– Sok mindent “nem lehet”, de se baj, ezt is jó volt felsorolni. Térjünk vissza a fegyverekre. Maradnak hát az atomágyúk, igaz?

– Azok nem ágyúk – mondta kissé ingerülten a Mérnök. – Ne áltassuk magunkat. A Doktor olyan lármát csapott körülöttük, mintha éppen atomháborút akarnánk itt kirobbantani. Dúsított oldatot fecskendezhetünk belőlük, de a hatótávolságuk hétszáz méter sincsen. Kézi locsolók, és kész. Ráadásul veszélyesek a kezelő számára, ha nincs rajta páncél. A páncél pedig százharminc kiló.

– Csupa nehéz holmi van ezen a hajón – mondta a Koordinátor olyan hangon, hogy senki sem tudta, gúnyolódik-e. – Elvégezted a számítást, ugye? – fordult a Fizikushoz.

– El. Van még egy ilyen variáns is: két folyadékvető, egymástól legalább száz méterre, úgy lő, hogy a két folyadéksugár a célpontban keresztezze egymást. A két mennyiség külön-külön alatta marad a kritikus mennyiségnek, de a kettő együtt túllépi, és bekövetkezik a láncreakció.

– Ilyesmivel el lehet játszózni a gyakorlótéren – mondta a Vegyész. – Tábori körülmények között az ilyen pontosság elképzelhetetlen.

– Szóval egyáltalán nincs is semmiféle atomágyúnk? – kérdezte a Kibernetikus megrökönyödve. Előrehajolt. Elfutotta a méreg. – Hát akkor mire volt jó ez az egész vita, ez a veszekedés, ez a marakodás, hogy harcba induljunk-e szörnyű fegyvereinkkel, vagy sem? Még egyetlen lépéssel sem jutottunk előre!

– Igaz, sok mindent fejtellenül csinálunk – mondta változatlan nyugalommal a Koordinátor. – Illetve csináltunk eddig – tette hozzá. – De tovább már nem engedhetjük meg magunknak ezt a luxust. Nem egészen úgy van, ahogy mondod – pillantott a Kibernetikusra –, mert itt van az atomágyú felhasználásának első variánsa: ha kilőjük a tartály tartalmának felét, a célpontban bekövetkezik a robbanás. Csak lehetőleg jó fedezékből kell löni, és mindig a maximális távolságra.

– Szóval mielőtt tüzet nyitnánk, egy méter mélyen be kell ásni magunkat a földbe?

– Legalább másfél méter mélyen, kétméteres mellvéd mögé – közölte a Fizikus.

– Akkor ez csak állóharcban jöhet szóba. Menetben egy fityinget sem ér – mondta megvetően a Vegyész.

– Megfeledkezel a helyzetünkről – vágott vissza a Koordinátor. – Szükség esetén egy ember fedezi az atomágyúval a többiek visszavonulását.

– Anélkül, hogy méteres lövészárkot ásna?

– Ha nem lesz rá idő, akkor anélkül.

Egy darabig hallgattak.

– Mennyi használható vizünk van még? – kérdezte a Kibernetikus.

– Nem egészen ezerkétszáz liter.

– Az nagyon kevés.

– Nagyon kevés.

– Akkor most konkrét javaslatokat kérek – szólalt meg a Koordinátor. Sapka formájú fehér kötésén vörös folt jelent meg. – Célunk az, hogy megmentjük magunkat és... a bolygó lakóit.

Csend lett. Egyszerre csak minden fej egy irányba fordult. Halk zene hallatszott a fal mögül. Jól ismert, lassú dallam.

– Nem ment tönkre a készülék?... – suttogta csodálkozva a Kibernetikus. Senki sem válaszolt.

– Várok – ismetelte a Koordinátor. – Senki? Akkor így döntök: a felderítő utakat folytatjuk. Ha a körülmények lehetővé teszik, hogy felvegyük a kapcsolatot a bolygó lakóival, minden tőlünk telhetőt megteszünk, hogy ez a kapcsolat békés és baráti legyen. Vízkészletünk roppant csekély. Pillanatnyilag nem tudunk vizet hozni, mert nincs szállítóeszközünk. Meg kell tehát osztanunk a feladatokat. A le-

génység fele állandóan az úrhajóban fog dolgozni, a másik fele kimegy felderíteni. Holnap elkezdjük a járgány javítását és az atomágúyk felszerelését. Ha elkészül a kocsi, már este elindulunk vele. Ki akar mondani valamit?

– Én – szólalt meg a Mérnök. Görnyedten ült, arcát kezébe temetve, mintha ujjai résén át a padlót bámulná. – A Doktor maradjon a rakétánál...

– Miért? – csodálkozott a Kibernetikus. A többiek mind megértették.

– Ő nem tesz olyat, ami... árthatna nekünk... ha erre gondolsz – mondta lassan a Koordinátor. Óvatosan keresgélte a szavakat. Kötésén kicsit megnőtt a vörös folt. – Tévedsz, ha azt hiszed...

– De ő... nem hívhatnánk be? Nem akarok a háta mögött...

– Beszélj – mondta a Kibernetikus.

– Tudjátok, mit csinált ott, annál a... gyárnál. Elpusztulhatott volna.

– Igen. De... egyedül ő segített nekem... széttaposni... – A Koordinátor nem fejezte be a mondatot.

– Igaz – mondta a Mérnök. Még mindig tenyerébe temette arcát. – Akkor nem szóltam semmit.

– Kinek van még mondanivalója? – A Koordinátor kicsit kihúzta magát, felemelte a kezét, megérintette a kötést, és az ujjára nézett. A falon túl még mindig szólt a zene.

– Itt vagy odakint... Nem tudhatjuk, hol találkozunk velük először – mondta a Fizikus halkán a Mérnöknek.

– Sorsolunk? – kérdezte a Vegyész.

– Nem lehet. Mindig azoknak kell itt maradniuk, akiknek dolguk van a hajón, tehát a szakembereknek – mondta a Koordinátor. Lassan, kicsit bizonytalanul felállt. Hirtelen megingott, a Mérnök odaugrott és elkapta. A szemébe nézett.

– Fiúk – mondta, felvonva a szemöldökét. A Fizikus a másik oldalról átkarolta a Koordinátort. Engedte, hogy felemeljék. A többiek megágyaztak neki a padlón.

– Nem akarok feküdni – mondta. Csukva volt a szeme. – Segítsetek... Köszönöm. Semmi az egész, azt hiszem, felszakadt a varrás.

– Mindjárt csend lesz – mondta a Vegyész, és az ajtó felé indult. A Koordinátor szeme tágra nyílt.

– Ne, ne! Hadd szóljon...

Behívták a Doktort. Kicserélte a kötést, újabb kapcsokat rakott fel, és valami erősítő port adott a Koordinátornak. Aztán mindannyian lefeküdtek a könyvtárban. Éjjel kettőre járt, mikor végre eloltották a villanyt, és csend borult a hajóra.

HATODIK FEJEZET

Másnap reggel a Fizikus és a Mérnök leengedett négy liter dúsított uránsóoldatot a máglya tartálékából. A nehéz folyadék a már kitakarított laboratórium közepén állt egy ólomtartályban, amelynek födelét hosszú nyelű fogóval kellett felemelni. Mindketten hordószerűen dagadozó, műanyag védőruhát viseltek, a csuklya alatt pedig oxigénálcot. Feszült figyelemmel mértek ki egy adagot az értékes folyadékból, gondosan ügyelve, hogy egy cseppel se legyen több. Már négy adagnál megkezdődhetett a láncreakció. Különleges ólomüveg hajszálcsovek képezték az asztalon állványra erősített folyadékvetők "tölténytárát". Mikor befejezték a munkát, Geiger-mérővel ellenőrizték, hogy jól zárnak-e a tartály szelepei, mindegyik folyadékvetőt minden irányba elforgatták és megrázták; nem volt szivárgás.

– Nincs gyorsulás. Minden rendben – mondta elégedetten a Fizikus. Hangja torzan szólt az álarc mögül.

A radioaktív kincstár páncélaajtaja, a tengelyen forgó ólomtömb lassan elmozdult, amint a nyitókart forgatták. Behelyezték az uránoldatos edényt, és amikor a retesz bekattant, megkönnyebbülten rántották le izzadt arcukról az álarcot meg a csuklyát.

A nap hátralevő részében a járgányt javították. Mivel a rakodóajtó a sugárszennyezett víz alatt állt, először szét kellett szedni a kocsit, hogy darabonként kivihessék az alagúton. Így is ki kellett tágitani az alagút két legszűkebb pontját. A járgány majdnem üzemképes volt, eddig csak azért nem használhatták, mert amíg az atomreaktort üzembe nem helyezték, addig nem volt üzemanyag: az a radioizotópos keverék, amely közvetlenül áramot termel, és a kocsi kis villanymotorjait hajtja. A jármű nem volt nagyobb egy tábori ágnál. Négy ember fért el rajta, beleértve a vezetőt, hátul nyitott, rácsos csomagtartója volt, kétszáz kilogramm terheire méretezve. A kerekei voltak a legmulatságosabbak: átmérőjüket menet közben lehetett szabályozni, levegőt szivattyúzva a különleges abroncsokba, amelyek a másfél méter magasságot is elérhették.

Az üzemanyag-keverék elkészítése hat óra hosszát tartott, de csak egy ember kellett hozzá, aki a máglya működését ellenőrizte. A Mérnök és a Koordinátor közben négykézláb mászkált a fedélzet alatti alagutakon, vezetékeket húzva ki és ellenőrizve a hajó orrában levő vezérlőterem és a gépház vezérlőegységei közötti nyolcvanméteres távon. A Vegyész afféle boszorkánykonyhát épített magának kint a szabadban, a hajótest alatt; tűzálló edényeiben valami sűrű masszát kotyvasztott, amely vulkánként fortyogott a szabad tűzön. A hajóból vödörszám felhordott és szétválogatott műanyag törmeléket ol-

vasztotta fel és kavargatta, távolabb már vártak az öntőformák – a vezérlőterem szétört elosztólemezeit készült újraönteni. Dühös volt, és szóba sem állt senkivel, mert az első öntvények törékenynek bizonyultak.

Azt tervezték, hogy a Koordinátor, a Vegyész és a Doktor délután ötkor, három órával a sötétedés előtt útnak indul. Mint rendszerint, most sem sikerült betartani az időpontot; majdnem hat óra lett, mire elkészültek, és minden szükségeset felraktak a kocsira. A negyedik ülésre tették az atomágyút. Útipoggyászuk alig volt, viszont hátulról a csomagtartóhoz kötöztek egy százliteres víztartályt – a nagyobbak nem fértek ki az alagúton.

A Mérnök, egy jókora távcsővel felszerelve, ebéd után felmászott a földből kiálló hajótestre, és óvatosan végiglépkedett rajta. A rakéta nagyon kis szögben fúródott ugyan a talajba, de mivel igen hosszú volt, a hajótest vége a fúvókák tölcseireivel jó két emelet magasan meredezett a síkság fölött. A Mérnök kényelmes ülőhelyet talált a felső tölcser kúposan kiszélesedő alapja és a hajótest mélyedése között. Előbb hátrafelé és lefelé nézett, végigpillantott a napfényben csillogó, óriási csövön, és látta az alagút nyílásának fekete foltját, körülötte a bogár nagyságúnak látszó emberekkel. Aztán két kézzel felemelte a távcsövet, és kagylóit gondosan a szeméhez illesztette. Az erős, nehéz távcső remegett a kezében, térdére kellett támaszkodnia a könyökével, ez pedig nem volt könnyű. "Egy rossz mozdulat, és lecsúszom" – gondolta. A megkarcolhatatlan, kemény keramit felület olyan sima volt, hogy ha megtapintotta, síkosnak tűnt, mintha vékony zsiradékréteg borítaná. Cipője bordás gumitalpát a fúvóka domború falának támasztotta, aztán módszeresen vizsgálni kezdte a tájat, végigvezetve távcsövet a láthatár mentén.

A levegő remegett a hőségtől. A perzselő napsütést szinte fizikai nyomásként érezte az arcán, amikor dél felé nézett. Nemigen remélte, hogy felfedez valamit. Örült, hogy a Doktor szívesen elfogadta a Koordinátor tervét, amelyet mindannyian helyeseltek. Ő maga ismertette a Doktorral a tervet. A Doktor hallani sem akart holmi bocsánatkérésről – tréfával ütötte el a témát. Csak a beszélgetés vége volt az, amin a Mérnök csodálkozott, sőt meglepődött. Kettesben voltak a Doktorral, és úgy látszott, hogy már nincs több mondanivalójuk egymásnak, amikor a Doktor, mintegy szórakozottan és eltűnődve, megbökte a Mérnök mellét:

– Most jut eszembe, kérdezni akartam valamit tőled... Ja igen. Tudod már, hogyan állítjuk majd fel a rakétát, ha megjavítottuk?

– Először üzembe kell helyeznünk az automata darukat és a kotrógépet – kezdte ő.

– Nem – vágott közbe a Doktor –, tudod, hogy én nem értek a technikai részletekhez. Csak azt mondd meg, te magad tudod-e, hogyan csináljuk?

– A tizenhatezer tonna rémít meg? Tudod, Arkhimédész azt mondta, hogy kimozdítja a helyéből a Földet, ha kap egy fix pontot. Majd aláássuk, és...

– Ne haragudj, még mindig nem értesz. Nem azt kérdeztem, hogy elméletileg tudod-e, hogy ismered-e a könyvekben leírt módszereket. Azt kérdezem: biztos vagy-e benne, hogy meg tudod csinálni – várj még! –, és szavadat adhatod-e, hogy ha igennel válaszolsz, akkor azt mondom, amit gondolsz?

A Mérnök tévovázott. Volt néhány homályos pont abban az egész, még eléggé ködös munkatervben, de mindig azt mondta magának, hogy mikor majd elérkeznek a legnehezebb szakaszhoz, valahogyan csak lesz. Mielőtt megszólalt volna, a Doktor lassan megfogta a kezét, és megszorította.

– Jól van, már nem kell válaszolnod – mondta. – Tudod, miért kiabáltál velem? Nem, ne hidd, hogy felhánytorgatom! Azért, mert ugyanolyan balek vagy, mint én, csak nem akarod beismerni.

Elmosolyodott – egészen olyan lett most, mint a diákkori fényképén, amelyet a Mérnök a fiókjában látott – és hozzátette:

– *Credo quia absurdum...* Tanultál te latint?

– Igen – mondta a Mérnök –, de már elfelejtettem.

A Doktor hunyorított, elengedte a Mérnök kezét, és elment, ő pedig ott maradt, érezte, ahogy leeresztett kezéről eltűnik a Doktor ujjainak nyoma, és eszébe villant, hogy a Doktor tulajdonképpen valami egészen mást akart mondani, és ha jól utánagondol, kitalálhatja, mit akart valójában... De ahelyett, hogy elgondolkodott volna, valami ismeretlen okból félelem és kétségbeesés fogta el. Aztán a Koordinátor a gépházba hívta, és ott szerencsére annyi munka volt, hogy egy másodperce sem maradt a töprengésre.

Most eszébe jutott ez a jelenet és az a furcsa érzés, de úgy, mintha valaki mástól hallotta volna. Egy lépéssel sem jutott előre. A távcső csak a síkságot mutatta, amely szelíden hullámozott a kéklő horizontig, és az árnyékok sötétebb csíkjai barázdálták. Az, amire tegnap este számított, bár nem beszélt róla – hogy megtalálják őket, és reggel már harcolniuk kell –, nem következett be. Hányszor elhatározta már, hogy nem törődik baljós előérzeteivel, amelyek olyan gyakran erőt vesznek rajta, és amelyeket mindig bizonyosságnak érez! Összehúzta a szemét, hogy jobban lásson. A távcsőben feltűntek a karcsú, szürke kelyhek csoportjai, olykor eltakarta őket a szélfúttá homok; erős szél fújhat odalenn, bár ezen a kilátóponton semmit sem érezni belőle. A láthatár felé a terep fokozatosan emelkedett, még távolabb hosszú, sötétebb sávok ködlöttek fel – ha ugyan nem csak a tíz-tizenöt kilométer távolságban elúszó felhőket látta –, olykor felemelkedett és szétfoszlott vagy eltűnt valami ott messze; a jelenség olyan bizonytalan volt, hogy semmire sem lehetett belőle következtetni, de volt benne valami érthetetlen szabályosság; nem tudta, mit lát, de megállapíthatta a végbemenő változás gyakoriságát,

és meg is tette; a homályos valamiből kiemelkedő sötétebb valamik feltornyosulása órája szerint nyolcvanhat másodperces időközökben ment végbe.

Tokjába dugta a távcsövet, és lefelé indult. Jó erősen, teljes talpfelülettel lépett rá a keramit lemezekre. Talán tíz lépést tett, mikor meghallotta, hogy valaki jön utána. Olyan hirtelen fordult vissza, hogy elvesztette egyensúlyát. Megtántorodott, kinyújtotta a karját, és hasra esett a páncélon. Mielőtt még felemelte volna a fejét, világosan hallotta saját esésének megismétlődő hangját. Feltérdelt, kezére támaszkodott.

Talán kilenc méterre tőle, a felső kormányfúvóka legszélén, a kétemeletes mélység fölött macska nagyságú lény ült, és figyelmesen nézte.

Az állatkának – mert nyilvánvalónak érezte, hogy állatot lát – halványszürke, gömbölyű pocakja volt, egyenesen ült, mint egy mókus, jól látszottak a lábacska: hasa közepén összefogta mind a négyet, karmai összekulcsolódtak. Sárgásan csillogó, kocsonyaszerű valamivel kapaszkodott a keramit tölcser peremébe; ez a valami a törzse végéből nőtt ki. Kerek, szürke macskafején nem volt se száj, se szem, ellenben az egész tele voltcsillogó, fekete gombocskákkal, mint valami tűpárna, amelyet sűrűn tele-szurkáltak fekete fejű gombostűkkel. A Mérnök felugrott, három lépést tett az állatka felé, olyan elképedten, hogy szinte elfelejtette, hol áll, és három koppanást hallott, mintha lépteinek visszhangja lenne. Megértette, hogy az állatka utánózni képes a hangokat. Lassan közelebb óvakodott, és már azt tervezte, hogy lehúzza az ingét, és foglyul ejti vele az állatkát, mikor az hirtelen megváltozott.

Lábai megrezzentek gömbölyű pocakján, a fényes bőr szétnyílt, mint egy nagy legyező, a macska-fej mereven kinyúlt, hosszú, csupasz nyak vált láthatóvá, és a lény a levegőbe emelkedett, halványan csillogó fénykör vette körül, egy pillanatig mozdulatlanul függött a Mérnök feje felett, aztán csigavonalban eltávolodott, egyre magasabbra emelkedett, még egy kört írt le, aztán eltűnt.

A Mérnök lement, és igyekezett minél pontosabban elmondani a többieknek, amit tapasztalt. – Ennek igazán örülök. Már úgyis csodálkoztam, miért nincsenek itt repülő állatok – mondta Doktor.

A Vegyész emlékeztette a patakparti „fehér virágokra”.

– Azok inkább rovaroknak látszóttak – vélte a Doktor –, amolyan... lepkeféléknek. De itt általában nagyon “gyéren lakott” a levegő. Ha egy bolygón kialakulnak az élő szervezetek, “biológiai nyomás” jön létre, amelynek következtében minden lehetséges életteret, “ökológiai teret” benépesítenek. A madarakat már nagyon hiányoltam.

– Ez inkább denevérré hasonlított – jegyezte meg a Mérnök. – Szörös volt.

– Denevérféle is lehet – hagyta rá a Doktor, aki nemigen törekedett a társaság biológiai szakértőjének tisztségére. Inkább udvariasságnak, mint őszinte érdeklődésnek tűnt, amikor hozzátette: – Azt mondd, hogy utánózta a lépéseid hangját? Érdekes tulajdonság. Biztosan van valami szerepe a környezethez való alkalmazkodásban.

– Nem ártana egy hosszabb terepróba, de remélem, nem döglik be – mondta a Koordinátor, elő-mászva az útra kész járgány alól. A Mérnök kissé csalódott volt, hogy felfedezését ilyen közönnyel fogadták. Azzal vigasztalta magát, hogy biztosan őt is inkább a találkozás rendkívüli körülményei lepték meg, mint maga a repülő állatka. Mindannyian félték egy kicsit az elválás percétől. Az otthon maradók a rakéta alatt álltak, és nézték, amint a mulatságos jármű egyre nagyobb köröket ír le az úrhajó körül. A Koordinátor biztos kézzel vezette a kocsit. Lovagló ülésben helyezkedett el a szélvédő lemezzel védett, nyeregyszerű vezetőülésen, mögötte a Doktor és a Vegyész, mellette csak a vékony csövű atomágyú. Megint a rakéta közelébe hajtott, és odakiáltotta többieknek:

– No, hát akkor igyekszünk éjfélig visszaérni! Viszlát!

Nagyobb sebességre kapcsolt, és a rakéta előtt állók kisvártatva már csak az egyre távolodó és egyre magasabbra csapó, aranyló porfelhőt látták, amelyet az enyhe szél nyugat felé fúj.

A járgány tulajdonképpen puszta fémváz volt, tető és falak nélkül, átlátszó padlóval, hogy a vezető állandóan lássa a terep akadályait. A villanymotorok a kerékagyakban rejtőzködtek, a két tartalék abroncs pedig a csomagtartóra erősített víztartály tetején kapott helyet. Amíg sima volt a terep, óránként hatvan kilométerrel mentek. A Doktor hátranézegetett, de a rakéta hamarosan eltűnt a szeme elől. A motorok halkán zúgtak, a száraztalajról hullámokban szállt fel a por, aztán megritkult, és eloszlott a puszta tájék felett.

Sokáig egyikük sem szólt, már csak azért sem, mert a műanyag szélvédő csak a vezetőt védte. A hátul ülőknek arcába vágott a szél, és csak kiabálva lehetett beszélgetni. A terep emelkedett, és hepehupásabb lett, a szürke kelyhek elmaradtak. Távolabb itt-ott a pókszerű növények bozótjai sötétlettek. Elhaladtak egy-egy félig kiszáradt lélegző fa mellett, amelyeknek petyhüdt csüggő levélfürtjeit csak néha remegtette meg valami gyenge, szabálytalan lüktetés. Messze előttük feltűntek a ritkásan szétszórta, hosszú barázdák, de egyetlen forgó korongot sem láttak. Kocsijuk aprózökkenéssel keresztezte a barázdákat, a talajból hegyes végű, száraz csonthoz hasonlóan fehérülő kövek meredtek ki. Most hegynek felfelé kapaszkodtak, hosszú kőgörgetegek mentén, éles kavicsok csikorogtak idegesítően a jókora kerekek alatt; a hatalmas hegyoldal egyre meredekebb lett, már elég lassan haladtak, a motorokban voltugyan még tartalék kapacitás, de a Koordinátora nehéz terepen alacsony sebességfokozatra kapcsolt.

Feljebb, a fakóbarna hegyhátak között, hosszú, keskeny szalag csillogott – úgy látszott, hogy elzárja az útjukat. A Koordinátor még jobban csökkentette a sebességet. Ott, ahol a meredek hegyoldal fennsíkba ment át, amely fölött nagyon messze bizonytalan körvonallú toronyfélék meredeztek, tükörfényes csík ke-

resztezte a lejtőt. Simán illeszkedett a talajba, és egyik irányban sem látták a végét. A kocsí megállt, első kerekei éppen a tükrőfényes sávot érintették. A Koordinátor leugrott az ülésről, megérintette a tükrőfelületet a sugárvető agyával, megkocogtatta, aztán rálépett, ugrott egyet rajta – a sáv meg se moccant. – Hány kilométert tettünk meg? – kérdezte a Vegyész, amikor visszaült a kocsiba.

– Ötvennégyet – felelte, és óvatosan elindította a kocsit. A járgány kicsit megingott, és áthaladta csíkon. Olyan volt ez a fényes szalag, mint egy fagyott higannyal teli, nyílegyenes csatorna. Egyre gyorsabban haladtak, oszlopsorok között robogtak el, az oszlopok csúcsa fölött remegve vibrált a levegő. Aztán az oszlopsorok nagy ívben keletnek fordultak, ők pedig egyenesen haladtak tovább, iránytűjük tanúsága szerint mindig pontosan délnek.

A fennsík barátságtalan képet nyújtott. A növényzetet lassacskán legyőzte a homok, amelyet a perzselően forró keleti szél hordott ide; az alacsony homokdombokból elfeketedett, csak közvetlenül a föld felett halványpiros növények meredtek elő, bórszerű hüvelytermések hullottak le róluk, olykor valami szürkesség surrant el a száraz bozótban, egyszer-kétszer szinte a kocsí kerekei alól szökkent elő, de olyan széleseben eltűnt a sűrűben, hogy csak egy szürke csík suhant el a szemük előtt, az állat körvonalait nem tudták kivenni.

A Koordinátor ügyel-bajjal kerülgette a sűrű, tüskés bokrok csoportjait, egyszer vissza is fordult, mikor a nyiladék, amelyen elindultak, magas homoktorlaszban végződött a bokrok között. Egyre kietlenebb és aszályosabb lett a vidék, a növények java része kiszáradt, és a forró szélben élettelenül zizegett, mint a papír. A járgány gyorskanyart írt le, lecsüngő ágak falai között haladtak tovább, a felhasadó fűrtökből sárgás por hullott rájuk, belepte a szélvédőt, az utasok ruháját, még az arcukat is; a sűrűben szinte megállt a forróság, alig bírtak lélegzetet venni. A Doktor felállt az ülésről, és előrehajolt, amikor hirtelen megcsikordultak a fékek, és a kocsí megállt.

Előttük húsz-harminc lépésnyire véget ért a lapos fennsík. Egészen odáig húzódtak a sörteszerű bokrok, fekete ágaik a napfénnel szemben borostyánszerűen áttetszővé váltak. A völgy túloldalán magas hegyek tárultak elébük, a völgybe még nem láttak le, mert eltakarták a bokrok. A Koordinátor kiszállt, és elment az utolsó bokorhoz, amelynek hosszú, csupasz, hajladozó ágai az égre rajzolódtak.

– Lemegyünk – mondta, mikor visszatért.

A kocsí óvatosan megindult, hirtelen felszegte a farát, mintha bukfencet akarna vetni, a víztartály csörögve verődött neki a csomagtartó rácsának, a fékek figyelmeztetően csikorogtak, a Koordinátor bekapcsolta a szivattyút, a kerekek szemlátomást nőttek, mindjárt kevésbé érezték a lejtőhepehupáit. Látták, hogy gyaljas felhőréteg felé gurulnak, amelyen lent henger alakú, feljebb hagyma formájú, barna füstoszlop tör át. A füst szinte egyáltalán nem oszlott szét a levegőben, magasan a hegycsúcsok fölé emelkedett. Ez a vulkánkitöréshez hasonló jelenség körülbelül fél percig tartott, aztán a füstoszlop villámgyorsan zsugorodni kezdett, elbújt a fehér felhők közé, és eltűnt mögöttük, mintha visszaszívna egy gigászi torok, amely az imént a magasba lökte.

Az egész völgy két szintre oszlott: felső részét beragyogta a nap, alsó fele eltűnt a láthatatlan messzeségben, mert eltakarta a sűrű felhőréteg, amely felé kocsijuk gurult, imbolyogva és zötyögve, szaggatott fékcsikorgással. A nap már alacsonyan járt, sugarai egy darabig még megvilágították a túloldalon magasodó távoli hegyoldalakat, amelyeken tükrőfényes, zömök toronyfélék nőttek ki a barnás és lila növények sűrűjéből. Vakítóan verték vissza a napfényt, alig, lehetett rájuk nézni. Kocsijuk már a fehér felhőréteg közelében járt, a meredély felső széle magasan fölöttük rajzolódott a kék égre a bokrok fűrészfogas vonalával, egyre lassabban haladtak, hirtelen körülvette őket a gomolygó pára, füledt nedvességbe kerültek, majdnem sötét lett körülöttük. A Koordinátor újra fékezett, lépésben gördültek tovább, aztán világosabb lett, vagy inkább a szemük alkalmazkodott a derengő félhomályhoz. A Koordinátor egy pillanatra felgyújtotta a fényszórókat, de rögtön el is oltotta, mert a fénycsóva tehetetlenül veszett el a ködben. Aztán hirtelen kikerültek a felhőből.

Hűvösebb lett, a levegő párás. Sokkal enyhébb lejtőn haladtak tovább, az alacsony felhőréteg alatt, amely messzire nyúlt, egészen a völgy mélyén felködlő barna, szürke és feketés foltokig. Előttük halványan megcsillant valami, mintha olajos folyadék parányi cseppecskéi lebegnének a levegőben. Úgy érezték, hirtelen elhomályosul a látásuk: A Doktor és a Vegyész szinte egyszerre kapott a szeméhez, dörzsölgették, de hiába. A lebegő csillogásból sötét pont vált ki, és egyenesen feléjük tartott. A járgány most majdnem sík terepen haladt, olyan sima talajon, mintha mesterségesen egyengették és döngölték volna le. A feketepont egyre nőtt, észrevették, hogy nagy kerekeken gurul – az ő járgányuk volt, azt tükrözte vissza valamilyen felület. A tükrökép akkorára nőtt, hogy már szinte a saját arcvonásait is kivehették rajta, aztán imbolyogni kezdett és eltűnt. Azon a helyen, ahol a láthatatlan tükröt várták, akadálytalanul haladtak át, csak valami émelyítő meleg hulláma csapta meg őket, mintha egy megfoghatatlan, forró falat kereszteznének. Ugyanakkor az a "valami", ami az imént elhomályosította a látásukat, hirtelen eltűnt.

A kerekek cuppogni kezdtek – a kocsí sekély, sáros mocsárba, vagy inkább pocsolýába gázolt, tócsákban állt a zavaros víz, némi kesernyész, égett szagot árasztott, mintha üszök és hamu oldódna benne. Helyenként szabálytalan földhányások emelkedtek, a világosabb színű, átázott földből kis patakokban csordogált a víz a tócsák felé. Távolabb, jobbról valami omladék sötétlett, de nem falak romja; inkább olyan volt, mintha piszkos, gyűrött; egymásra dobált, összegabalyodott ponyvából állna ez a

fal, amely helyenként több méter magas, másutt alig emelkedik a föld fölé, és szabálytalan, üres, fekete nyílások tátonganak rajta. Továbbhajtottak a földhányások között; hogy a gödrökben mi van, azt nem látták. Az egyiknél a Koordinátor megállította a kocsit. Olyan közelhajtott az agyagos földhányához, hogy az első kerék nekiütközött, aztán kiszállt, és felmászott a földrakás tetejére. Előrehajolt, és lenézett a négyszögletes gödörbe. A kocsiban ülők látták, hogy az arca elváltozik. Szó nélkül kiugrottak a kocsiból, és a Koordinátor után siettek; a Doktor lába alól kicsúszott egy agyaggöröngy, felfröcskölt a sár, a Vegyész elkapta a Doktort, és maga után húzta.

A gödörben, amelynek falai olyan egyenesek voltak, mintha géppel vájták volna, csupasz tetemfe-küdt a hátán, arca víz alá merült. A fekete víztükör fölött csak a vastag mellizmok látszottak, amelyek közül a csenevész törzs kicsüngött.

A három ember felegyenesedett, egymásra nézett, és lesietett az agyagos földhányásról. Lábuk alatt vízcseppek csurogtak a téstás agyagrögökből.

– Ezen a bolygón csak sírok vannak? – mondta a Vegyész.

Álltak a kocsi mellett, mintha nem tudnák, mihez kezdjenek. A Koordinátor sápadtan megfordult és körülnézett. Mindenfelé földhányások szabálytalan sorai húzódtak, jobboldalt itt is azok a furcsa rongyhalmok sötétlettek, köztük alacsony, fehér fal kígyózott, a másik oldalon, az agyag-halmokon túl, alapjánál széles, feljebb elkeskenyedő, lejtős sík csillogott, olyan, mintha földszínű, lyukacsos fém-ből öntötték volna. Alapjánál zeg-zugos csíkok futottak össze. Messze, a lomhán úszó párafelhők kö-zött függőleges, fekete valami tűnt fel, mintha egy óriási kazán fala lenne, de ezt csak bizonytalanul és homályosan sejtették, mert csupán egyes darabjai látszottak a helyenként felszakadozó kód vagy pára mögött, inkább csak érezték, hogy ott valami hegy nagyságú, óriási tömeg mered az égnek.

A Koordinátor már visszaült a kocsiba, amikor mély sóhajtást hallottak, mintha a föld alól jönne, s baloldalt az eddig mindent elborító fehér ködfelhőt hirtelen elsodorta egy hatalmas szélroham, amely a következő pillanatban átható, keserű szaggal vette őket körül. Ekkor megpillantottak egy különös formájú, vaskos, hatalmas kéményt, amelyből fordított vízesésként legalább száz méter vas-tag, barnás oszlop szökött fel, áttörte a kavargó, tejfehér felhőréteget, és eltűnt. Ez talán egy percig tartott, aztán csend lett, megint felhangzott a fojtott nyögés, a hajukat lobogtató szél megváltoztatta irányát, a felhők lejjebb ereszkedtek, bolyhos karjaik ismét eltakarták a fekete kéményt, csaknem tel-jesen eltűnt a szemük elől.

A Koordinátor intett, beszálltak, a kocsi egyetlen imbolygott az agyaggöröngyökön, majd elérte a következő földhányást. Ebbe a gödörbe is bepillantottak. Üres volt, csak fekete víz állt benne. Ismét felhangzott a távoli, fojtott moraj, a felhők szétrebbentek, a vulkányszerű kéményből feltört a barna gejzír, aztán megint megfordulta szél – egyre kevésbé figyeltek a felhők és a füstoszlop ütemes válto-zásaira és fortyogására a völgyben, továbbhajtottak, és újra meg újra megálltak, térdig sárosan felka-paszzkodtak a csúszós, lazaföldhányásokra, és benéztek a gödrökbe; lépteik nyomán egy-egy göröngy csobbanva esett a vízbe, lesiettek, visszaültek a kocsiba, továbbhajtottak.

A tizenhét megvizsgált gödör közül hétben találtak holttestet. A borzalom, az undor és a meg-döbbenés furcsa módon egyre csökkent bennük. Újra képessé váltak a higgadt megfigyelésre. Észre-vették, hogy a gödrökben annál kevesebb a víz, minél jobban közeledtek, zegzugos vonalban haladva a sáros talajon, a párafalhoz, amely váltakozva hol eltakarta, hol megmutatta a gigászi fekete kéményt. Az egyik négyszögletes gödör fölé hajolva, amelynek egész fenekét eltakarta a kétrét hajlott tetem, észrevették, hogy a holttest valamelyest különbözik a többitől. Halványabb színe és más formája volt – de pontosabban nem tudták megállapítani, hogy miben áll a különbség. Továbbhajtottak, két üres gödört láttak, majd a negyedikben – ez már egészen száraz volt, alig párszáz lépésre a lapátszerű lejtő-től – oldalán fekvőtetemet találtak, amelyen jól látszott a csenevész törzs a széttárt karokkal. Az egyik kar azonbannem kézben végződött: a vége két vastag csonkra vált szét.

– Mi ez? – dadogta eltorzult hangon a Vegyész, és megszorította a Doktor karját. – Látod?

– Látom.

– Ez valahogy más... Nincsenek ujjai...

– Talán nyomorék – dünnyögte a Koordinátor. Nem hangzott túl meggyőzően.

Még egyszer megálltak, az utolsó gödörnél a lejtős sík előtt. Egészen frissnek látszott – agyagmor-zsák váltak le lassan a falakról, és legurultak, mintha egy óriási lapát csak az imént emelkedett volna ki a négyszögletes gödörből.

– Úristen... – nyögte rekedten a Vegyész, és halálsápadtan visszaugrott a földhányás tetejéről. Kis híján elesett.

A Doktor ránézett a Koordinátorra.

– Segítesz kimászni? – mondta.

– Persze. Mit akarsz csinálni?

A Doktor letérdelt, megkapaszkodott a gödörszélében, és óvatosan leereszkedett, igyekezve, hogy rá ne lépjen a gödör alján heverő nagy testre. Fölé hajolt, ösztönösen visszatartotta a lélegzetét. Felül-ről úgy látszott, mintha a mellizmok alatt, egészen közel ahhoz a helyhez, ahol az izmos, nagy test ráncos bőrének redőjéből a másik test kiválik – fémrúd állna ki az élettelen húsból.

Közelről megállapíthatta, hogy tévedtek. A bőrredők alól köldökszerű, kékes, vékonyfalú nyúlvány

bújt elő a testből, a fémcsövecske pedig, amelynek másik, hajlott végét eltakarta a tetem ráomló háta, behatolt ebbe a nyúlványba. A Doktor először óvatosan megérintette a fémcsövecskét, aztán erősebben meghúzta – még közelebb hajolt, és észrevette, hogy a ráhúzódó bőrön átderengő fémcső végét parányi, szorosan egymás mellett csillogó gyöngyöcskék tartják össze a bőrrel, mint valami folyamatos varrás. Kis ideig tanakodott, ne vágja-e le a csövet a nyúlvánnyal együtt; lassan zsebébe nyúlt a kést, még mindig habozva, de amint fölegyenesedett, éppen a lapos arcocskába nézett, amely természetellenesen támaszkodott a gödör falához – és földbegyökerezett a lába.

Ott, ahol annak a lénynek, amelyet az űrhajóban felboncolt, orrlyukai voltak, ennek egyetlen tágra meredt, kék szeme volt. Mintha ez a szem őt nézné feszült, néma figyelemmel. A Doktorfelpillantott. "Mi van?" – hallotta a Koordinátorhangját, látta a Koordinátor fejét feketén a felhőkre rajzolódni, és megértette, miért nem látták ezt fentről: a kis fej a falhoz támaszkodott, és csak onnét lehetett szemből rápillantani, ahol ő most állt.

– Add a kezed – mondta, és lábujjhegyre emelkedett. Megragadta a lenyújtott kezét, a Koordinátor felhúzta, a Vegyész segített, kezeslábasa gallérjánál fogva húzták a Doktort, végül is feljutott nyakig agyagosan. Összehúzott szemmel nézett rájuk.

– Semmit sem értünk – mondta. – Halljátok? Semmit. Semmit! – És csendesebben hozzátette: – Nem tudok olyan helyzetet elképzelni, amelyben az ember ennyire nem ért semmit.

– Mit találtál? – kérdezte a Vegyész.

– Csakugyan különböznek egymástól – mondta a Doktor. Visszamentek a kocsihoz. – Az egyiknek vannak ujjai, a másiknak nincsenek. Az egyiknek orra van, de nincs szeme; a másiknak szeme van, de nincs orra. Az egyik nagyobb és sötétebb, a másik halványabb, és kicsit rövidebb a teste. Az egyik...

– Na és? – szakította félbe a Vegyész. – Az emberek is különböző fajtákhoz tartoznak, különbözőek az arcvonásaik, a bőrük színe, mit nem értesz ezen? Más itt a kérdés: ki és miért rendezi ezeket a szörnyű tömegmészárlásokat?

– Egyáltalán nem vagyok biztos benne, hogy ezek tömegmészárlások – felelte halkan a Doktor. Lehajtott fejjel állt. A Vegyész megrökönyödve pillantott rá.

– Hogyhogy?... Hát akkor mit gondolsz?

– Semmit sem... – mondta nagy erőfeszítéssel a Doktor. Gépiesen, félig öntudatlanul az agyagot törlögette kezéről a zsebkendőjével. – De ezt legalább tudom – tette hozzá hirtelen kiegyenesedve. – Ne várj részletesebb magyarázatot, de ezek a különbségek nem fajtakülönbségeknek látszanak. Annál sokkal fontosabb a szem és az orr, a látás és a szaglás szerve.

– A földön vannak hangyák, amelyek még jobban specializálódtak. Az egyiknek van szeme, a másiknak nincsen, az egyik repülni tud, a másik csak mászni, az egyik dajka, a másik harcos, én tanítalak a biológiára?

A Doktor vállat vont.

– Mindenre találsz egy kész sémát, amelyet a Földről hoztál – felelte. – Ha valamelyik részlet, valamelyik tény nem illik bele, akkor egyszerűen elhajtod. Pillanatnyilag nincs rá bizonyítékom, de tudom, egyszerűen tudom, hogy ennek semmi köze sincs a fajtakülönbségekhez vagy egy faj differenciálódásához. Emlékeztek arra a csődarabkára vagy türe, amelyet a boncolásnál találtam? Persze mindannyian azt gondoltuk, velem együtt, hogy azt a lényt, mit tudom én, meggyilkolták, vagy meg akarták gyilkolni. Pedig van egy nyúlványa, egy szívóka vagy ilyesmi, és az a cső abba van beültetve. Ahogy az embernek gégemetszésnél csövet vezetnek a gégéjébe. Persze ennek semmi köze a gégemetszéshez, mert nincs gégéje azon a helyen. Nem tudom, mi ez, semmit sem értek, de ezt az egyet legalább tudom!

Beszállt a kocsiba, és megkérdezte a Koordinátort, aki a másik oldalról kerülte meg a járgányt, hogy a helyére üljön:

– És te mit mondasz?

– Hogy tovább kell mennünk – felelte a Koordinátor, és megfogta a volánt.

HETEDIK FEJEZET

Sötétedett. Nagy ívben megkerülték a lejtőt – nem építmény volt, aminek vélték, hanem egy magma-folyó ellaposodó vége. Az egész magma-folyót csak most pillantották meg: a völgy felsőszintjéről ereszkedett le a lejtőkön, tucatnyi megszilárdult vízesezt alkotva, másutt pedig görgetegekre töredezt. A hegyoldal alját fémzúzalékhoz hasonló, hepehupás réteg borította, csak feljebb, ahol meredekké vált, álltak ki ebből a kopárrétegből a csupasz sziklaszirtek.

Szemben pár száz méteres szurdok nyílt a felhőkbe nyúló hegylánc falában. A szurdok fenekét zegzugosan repedezett, száraz agyagföld borította, a hegyoldalakat pedig, amennyire a felszakadozó felhőkön át láthatták, feketés növényi réteg: Az ólmos esti félhomályban a megdermedt folyó – bizonyára egy vulkánkitörés maradványa – nagygleccsernek látszott mozdulatlan hullámainak csillogó falaival.

A völgy sokkal tágasabb volt, mint felülről nézve vélték. A szurdokon túl a völgy elágazott, oldal-

ága laposan vezetett tovább a cipószerű magma-nyelvek mentén, jobboldalt karéjos lejtőkkel emelkedett a csaknem teljesen kopár talaj, különálló, szürke felhőcskék úsztak el fölötte. Még magasabban, előttük, a katlan mélyéből időnként felmorajlott a kitörő gejzír, amelyet most eltakarta sziklás hegyoldallal. Ilyenkor az elnyújtott, tompa moraj az egész völgyet betöltötte.

A színek lassan elfakultak, a formák elmosódtak, mintha vízbe merülne a táj. A messzeségben rötes, meredek falak vagy sziklaszirtek rajzolódtak ki a koci előtt, labirintusukon halvány fény derengett, mintha a lemenő nap sugarai világítanák meg – pedig a napot eltakarták a felhők.

Közelebb, az egyre szélesedő szurdok mindkét oldalán szabályos sorban bunkószerű, sötét kolosszusok meredeztek – nagyon magas, vékonyléggömbökre hasonlítottak. Mire az elsőket elérték, már besötétedett, és a nagy építmények árnyékában még sötétebb volt. A Koordinátor bekapcsolta a reflektorokat, és a hármasként fénykéven kívül egy csapásra olyan sötét lett, mintha hirtelenleszállt volna az éjszaka.

A tömör salakpadokon meg-megzökkentek a kerekék, kódarabok csikorogtak, mint az üveg, a reflektorok körbejártak a félhomályban, a tartályok vagy tornyok falai higanyyszerűen csillantak meg a fénykévében; az agyagföld végleg elmaradt mögöttük, dermedt lávához hasonló, enyhén domború felületen haladtak tovább, a mélyedésekben feketéllő sekély tócsák sisteregve fröcsköltek szét a kerekék alól. A felhőkre pókhálószerűen, feketeszerkezet rajzolódott, amely hídként kötött össze két egymástól vagy száz méterre levő, henger alakú tornyot. A reflektorok fényében néhány féloldalra dőlt gépezet csillant meg. Domború aljukon fogazott nyílások voltak, a fogakra korhadt fűcsomók tapadtak. Megálltak, szemügyre vették a gépeket. Látták, hogy már régóta használatlanul hevernek, a fémlemezeket megette a rozsda. A levegő egyre nyirkosabb lett, a henger alakú kolosszusok közül fúvó légáramlat émelyítő bűzt és égett szagot hozott. A Koordinátor csökkentette a sebességet, és a legközelebbi torony felé kanyarodott. Oldalt helyenként töredezett, simaburkolat vezetett a torony lábához, két oldalán hornyolt, ferde fallal. Az építmény lábán hosszú; szurokfekete vonal látszott, ez egyre nőtt, szélesedett, és bejáratnak bizonyult. A bejárat felett a hengeres fal elveszett a magasban, tekintetük már nem tudta átfogni az óriási épületet. A kolosszus láthatatlan mélyébe vezető fekete nyílás felett gombaszerű, lecsüngő, girbegurba ereszt állt ki a falból, mintha az építőmester megfedkezett volna róla, és abban a befejezetlen, idomtalan formában hagyta volna, amely a függőleges felület lesimításánál kialakult.

Behajtottak a jókora ereszféle alá. A Koordinátor levette lábát a gyorsítóról, a tágas bejárat feketén tátongott, a reflektorok fénye tehetetlenül veszett el benne, balra és jobbra széles, enyhén homorú csatornák indultak felfelé, óriási csigavonalban. A Koordinátor fékezett, a koci csaknem megállt, aztán nagyon lassan megindult felfelé a jobbra vezető vágatban.

Koromsötétség vette körül őket, a reflektorok fénykévéjében a falba mélyedő vágat pereme fölött legyezőszerűen szétterülő, teleszkóposan egymásba mélyesztett ferde oszlopok sorai rémlettek fel és tűntek el újra; egyszerre csak halk moraj támadt, és valami megcsillant a fejük felett; amikor felnéztek, látták, hogy odafent derengő, fehér foltok táncolnak. A Koordinátor felgyújtotta a volán mellett levő, nagyszögű fényszórót, fölemelte, és körbevilágított vele. A fénykéve, amely útja végén már elhalványult, lépcsősen sorakozó, kalitkászerű, fehér valamiken vándorolt végig. Ezek a valamik a sötétségből kiszakítva csontfehéren felvillantak, aztán újra eltűntek, de közben visszaverődő fények ezernyi vakító szikrája villant a szemükbe.

– Ez nem jó – hallották a Koordinátor hangját, amelyet eltorzított a zárt tér kongó, fémes visszhangja –, de várjatok csak, itt vannak a világító rakéták!

A derengésben, amely a reflektorok fénykévéjéből szóródott a koci fölé, a Koordinátor kiszállt. Fekete árnyéka kihajolt a vágat pereme fölé, fémcsattanás hallatszott, a Koordinátor felkiáltott:

– Ne ide nézzetek, felfelé nézzetek! – És a kocsihoz ugrott. Csaknem ugyanebben a pillanatban éles sziszsenéssel meggyulladt a magnézium, és a lobogó, kísérteties fény egy csapásra széthasította a sötétséget.

Az öt méter széles vágat, amelyben álltak, valamivel feljebb véget ért: ívesen átment egy átlátszó folyosóra, azaz inkább aknába, mert ez a folyosó meredeken felfelé emelkedett, és ezüstös csőként beletorkollott a fölöttük függő fehér hólyagok vakítóan villogó erdejébe. Ezek a fehérképződmények, egy üveglép számtalan kamrájához hasonlóan, az egész hatalmas, kupolaszerű térséget betöltötték. Az átlátszó falak összegyűjtve és megsokszorozva verték vissza a világító rakéta fényét. Mögöttük, a domború, mintegy kiduzzadó üveggalériák belsejében torz csontvázak fehérlettek. Hófehér, csaknem szikrázó, a lapátszerű lábfélék széles talapatából kiemelkedő csontvázak, egy tojásdad csontkorongból sugarasan elágazó bordák legyezőjével, és mindegyik, elől nyitott mellkasban egy előrebiccent, vékonyka, madár- vagy majomszerű kisebb csontváz, fogatlan, gömbölyű koponyával. Végtelen sorokban fehérlettek egymás mellett, mintegy üvegtojásba zárva, sokemeletes csigavonalban egyre feljebb és feljebb, az ezernyi domború fal megsokszorozta és szétszórta a fényt, úgyhogy a valóságos formákat nem lehetett megkülönböztetni tükörképeiktől.

Az emberek dermedten ültek hat másodpercen keresztül, aztán a magnéziumfény hirtelen kialudt. Utolsó, sárgás villanásában még egyszer felszikkasztak a domború üveggalak, aztán sötétlett. Legalább egy percig tartott, míg érzékelné tudták, hogy a koci reflektorai továbbra is égnek, fénykévéjük megvilágítja az üvegtartályok alját.

A Koordinátor lassan továbbvezette a kocsi, egészen az akna nyílásáig, amelybe a vágat kúpos tölcés formájában ment át. A fékek megcsikordultak, a koci kissé oldalt fordult – keresztbeálltak a lej-

tőn, nehogy a járgány lecsússzon, ha a fékek engednének –, aztán mindannyian kiszálltak.

Az akna átlátszó csöve meredeken felfelé vezetett, de széttárt karokkal támaszkodva fel lehetett mászni. Kiemelték a fényszórót gömbfoglatából, és elindultak az aknában, maguk után húzva a vezetőket. Az akna, mint húsz-harminc méter után észrevették, csigavonalban körbejárta az egész kupolát. Az átlátszó fülkék az akna két oldalán sorakoztak, valamivel a homorú padló fölött, amelyen az emberek, erősen előrehajolva, felfelé kapaszkodtak. Nagyon fárasztó volt ez a kapaszkodás, de az akna meredeksége hamarosan enyhült. Mindegyik üvegfalú fülke kétoldalt laposan illeszkedett a szomszédjához, az alagút felé eső falukból pedig hosszúkás csapféle nyúlt ki, amely kissé homályos üvegféléből készült, és pontosan a nyílásba illeszkedő, lencseszerű, kerek fedőlappal zárult. Mentek, mentek, s az imbolygó fényben sorra elvonultak előttük a csontvázak. Különbözőek voltak. Ezt csak egy idő múlva vették észre, mert a szomszédos csontvázak szinte semmiben sem különböztek. A nagy csigavonal távoli pontjain elhelyezkedő példányokat kellett összehasonlítani, hogy a különbségeket felfedezzék.

Minél magasabbra kapaszkodtak, annál nyitottabbá vált a csontvázak mellkasa. A lábnyúlványok kisebbek lettek, a csontkorong viszont egyre nagyobb. A mellkasba zárt apró szőrnyetegek feje is egyre nagyobb lett, koponyájuk kétoldalt furcsán kidomborodott, halántékaik úgy kidudorodtak, hogy némelyiknek mintha három összenőtt koponyaboltozata lenne, egy nagy középső és két kisebb a fülnyílások fölött.

Libasorban kapaszkodva bejárták a csigavonal másfél emeletét. Hirtelen meg kellett állniuk: a fényszóró vezetőke már teljesen letekeredett. A Doktor tovább akart menni a zseblámpájával, de a Koordinátor nem engedte. A főalagútból minduntalan mellékfolyosók ágaztak ki, könnyen eltévedhetek volna ebben az üvegből fűjt labirintusban. Elindultak visszafelé. Útközben megpróbálták kinyitni egyik-másik fedőlapot, de nem sikerült: mintha egybeforrtak volna átlátszó keretükkel.

A fülkék alját finom, fehér por vékony rétege borította, a porréteg helyenként ritkább volt, és ezek a foltok titokzatos nyomoknak vagy rajzolatoknak látszottak. A Doktor, aki a menet végén haladt, minduntalan megállt a domború falaknál, képtelen volt rájönni, hogyan van felfüggesztve a csontváz, mi tartja. Körül akarta járni a fülkék egyik "fürtjét" egy kis oldalfolyosón, de a Koordinátor sürgette, lemondott hát a további vizsgálódásról, annál is inkább, mivel a Vegyész már előrement a fényszóróval, és ők sötétben maradtak a meg-megcsillanó üvegfalak között.

Egyre gyorsabban ereszkedtek lefelé. Mikor végre leértek a járgányhoz, megkönnyebbülten szívták be a levegőt, amely odalenn sokkal frissebb volt az üvegalagút állott, felhevült levegőjénél.

– Visszafordulunk? – szólalt meg félig kérdő, félig kijelentő hangon a Vegyész.

– Még nem – felelte a Koordinátor. Megfordulta kocsival, a vajatban elég hely volt, a reflektorok nagy ívet írtak le a felcsillanó sötétségben, a kocsi legördült a körbekanyarodó lejtőn, aztán megálltak a bejárat tal szemben, amelyen át az esti félhomályt látták – olyan volt, mint egy széles, alacsony képernyő.

Mikor kiértek, a Koordinátor elhatározta, hogy megkerülik a henger alakú építmény alapját. A fal lefelé szélesedő, domború, öntött fémgallérban végződött. Félig sem kerülték meg az épületet, amikor a reflektorok fényében borotvaéles peremű, egymásba ékelt fémtömbök csillantak meg, és elállták a további utat.

A Koordinátor felemelte a fényszórót, és oldalra világított vele.

A kísérteties fényben az épület mögött barnás-fekete lávafal tűnt fel. A sötétségben láthatatlan, magas hegyoldalból érkező magma félhold alakú falként függött a környezete fölött, és ezt a falatoszlopokból és ágas-bogas karokból álló, sűrű tartószerkezet támasztotta alá, elállva a további utat. A bonyolult, kusza szerkezet, amelynek árnyéka kísértetiesen táncolt a reflektorok fénykévéjében, egymásba kapcsolódó, vastag korongok rendszerével támasztotta alá a lávafalat. Egy-egy óriási, fénytelen felszínű, de törésfelületein frissen, feketén, üvegesen csillogó lávadarab átbukott a kerítés fölött, és lezuhant, a lávatörmelék helyenként magasan elborította a fémfalakat. Azt is megfigyelhették, hogy a felduzzadó magma fal helyenként szétfeszítette a támasztókorongokat, kidomborodott közülük, meggörbítette az oszlopokat, sőt itt-ott egész tartócsöppükkel együtt kidöntötte őket.

Ez a kép: a már-már elveszített, szívszorítóan ádáz csata a bolygó geológiai erőivel, olyan jól érthető és otthonos volt az emberek számára, hogy megerősödött lélekkel hagyták el ezt a helyet. A járgány visszatolatott az óriási hengerek közötti szabad térségre, és továbbhaladt a völgyben.

A különös, kettős oszlopsor nyílegyenesen vezetett tovább. Aztán hirtelen karcsú kelyhek erdejébe értek – ugyanolyan kelyhek voltak ezek, mint a rakéta körüli síkságon, de gabonaföldhöz hasonló, hosszú, szabályos négyszögekben nőttek. A reflektorok fényében látszott, hogy a kígyószerű növények szürke héja alól helyenként kibukkan rózsaszínű húruk. A fény hatására megpróbáltak összehúzódni, mintha felébredtek volna, de nem bújtak a föld alá, csak álmosan imbolyogtak. Gyenge remegés hulláma futott csak végig a növényzárak során pár méterrel előttük, a reflektorok fénykévéjében.

Még egyszer megálltak, az utolsó előtti henger alakú épületnél. A bejáratot romhalmaz torlaszolta el, a roncok csikorogtak lépteik alatt. Bevilágítottak a romhalmaz fölött, de a zseblámpa fénye túl gyenge volt. Megint kivették hát a fényszórót a kocsiból, és bemásztak vele az épületbe.

A sötétséget, amelyben lámpájuk fénye körbejár, átható szag töltötte be: mintha vegyszerekkel szétmárt szerves anyag szaga lenne. Már az első lépéseknél térden felül gázoltak az üvegszerű falak cserepeiben. A Vegyész belegabalyodott egy üvegcsereppel borított kusza fémhálóba; mikor kikecmergett belőle, a törmelék alatt hosszúkás, sárgás-fehér csontdarabokat pillantott meg. A felfelé irányított

reflektor fényében meglátták az üresen tátongó boltozatot: fűtőkben lógtak le a törött, nyitott, üres üvegkamrák, és körös-körül csontvázmaradványok hevertek. Óvatosan átgázolva a recsegő-ropogó törmeléken, visszatértek a kocsihoz és továbbhajtottak.

A hegyoldal egy mélyedésében szürke omladékokat láttak, majd újabb kiszögelléshez értek, s a reflektor fénye felül tölcseyszerűen kiszélesedő, alul kampós lábakkal a földbe erősített tartóoszlopokra esett, amelyek a kiugró sziklafalat támasztották alá. Ezután a kocsi nem imbolygott és zötyögött többé, hanem sima, betonszerű felületen haladt; a reflektorfényben, amely messze előttük félhomályos felhőcskévé szóródott szét, az utat lezáró kerítésféle tűnt fel. Közelebbről nézve hosszú oszlopsor volt, utána újabb oszlopsor következett – egész oszloperdő tartott egy boltíves födémeket. Ez a különös, falak nélküli csarnok minden irányban nyitott volt. A boltívek repülésre készülő szárnyakként emelkedtek ki az oszlopokból, lejjebb pedig további, el nem készült boltívek kezdeményei, mintegy csirái látszóttak, ezek összeragadt levelekhez hasonlóan, kifáragatlanul dudorodtak ki az oszlopokból.

A kocsi felzötyögött néhány egészen alacsonylépcsőfokon, és az oszlopcsarnokba ért. Az oszlopok formájában sajátos szabályosság volt, de nem mértani, hanem inkább növényi, mert noha mindhasonlítottak egymásra, két egyforma nem akadt közöttük – mindegyiknek kicsit mások voltak az arányai, másképp helyezkedtek el rajtuk a csomós dudorok, amelyekből a boltívek kiemelkedtek.

A kocsi nesztelenül gördült tovább a kőpadlón, sorra mögöttük maradtak a hosszú oszlopsorok a körbeforgó árnyékok erdejével együtt, még egy sor és még egy; ekkor a födém eltűnt, szabad térseget láttak maguk előtt, és messze, alacsonyan gyöngye világosság derengett.

A járgány egyre lassabban haladt tovább a kőfelületen, a fékek halkan megcsikordultak: alig egy méterre tőlük váratlanul véget ért a szikla-fennsík, előttük mély szakadék tátongott.

Lenéztek. Alattuk falak erdeje sötétlett, mélyen a földbe építve, mint a régi földi erődítmények. A falak teteje olyan magasra nyúlt, mint a sziklafal, amelyen az emberek álltak. Madártávlatból beláttak a meredek falú, szűk, kanyargós utcácskák fekete mélyébe. A falakon négyszögletes, de lekerekített sarkú, ferdén befelé hajló, mintegy az égre irányított nyílások sötétlettek. A kőfalak körvonalai összeolvadtak, egyetlen fénysugár sem világította meg őket; jóval messzebb, a következőfalak fölött, amelyek közé már nem láthattak be, szabálytalan fényfoltok derengtek, még messzebb a fényfoltok sűrűbbé váltak és összeolvadtak. Ez a derengés mozdulatlan, aranyos ködöt hintett a kőfalak labirintusára.

A Koordinátor felállt, és lefelé világított a fényszóróval. A sziklafal alatt, amelynek tetején kocsijuk megállt, utcácska húzódott. A fénykéve száz lépésnyire álló, magányos, orsó alakú oszlopra esett, amely körül a falak kis teret képeztek. Az oszlopon víz folyt végig csillogva, nesztelenül. Körülötte háromszögletű kőlapokon némi folyami homok látszott. Nem messze, a fényfolt szélén, egyik oldalán nyitott, lapos, felfordult edényhevert. Feltámadt az éjszakai szél, a sikátorokból szalma zizegéséhez hasonló nesz hallatszott.

– Ez valami település... – mondta lassan a Koordinátor. Továbbvezette a reflektor fénykévéjét. A kutas terecskéből felfelé szélesedő utcák nyíltak, a sarkoknál a függőleges falak hajóorrformán kiugrottak. Két ilyen kiszögellés között a fal egészen hátrafelé dőlt; lőrészerű, üres, négy-szögletes nyílásainak felső peremétől halványodó, fekete sávok indultak felfelé, mintha egykori tűzvész nyomai lennének. A fénykéve most a másik irányba fordult, végigfutott a hegyes falszögleteken, megállt egy pincelejárát fekete gödrén, behatolt a térre nyíló utcácskáiba.

– Oltsd el! – szólalt meg hirtelen a Doktor.

A Koordinátor kikapcsolta a fényszórót. Csak most, a sötétben vette észre, hogy a település képe megváltozott.

Az egyforma, kísérteties derengés, amely a távoli falak tetejét és a belőlük kinyúló csöveket vagy kéményeket megvilágította, különálló fényfoltokra esett szét, elhalványodott, és a középpontból kiindulva, fokozatosan mindenütt kialudt. Kis ideig még derengett itt-ott egy-egy halvány fényoszlop, aztán ezek a kihunytak, a sötétség egyre terjedt, lassan ráborult az egész kőlabirintusra, végül az utolsó fényfoltocska is eltűnt – egyetlen szikra sem oszlatta el többé az éjszaka feketeségét.

– Tudják, hogy itt vagyunk... – szólalt meg a Vegyész.

– Lehet – felelt a Doktor –, de miért csak ott voltak fények? És... észrevettétek, hogyan aludtak ki? A központból kiindulva.

Senki sem válaszolt.

A Koordinátor leült, és kikapcsolta a reflektorokat. Koromfeketén borult rájuk a sötétség.

– Kocsival nem tudunk lemenni. Ha itt hagyjuk a járgányt, valakinek mellette kell maradnia – szólalt meg.

Hallgattak. Egymás arcát sem látták, csak a szélzúgott halkan valahol fölöttük. Aztán hátulról, a falak nélküli csarnok felől halk, lassú nesz hallatszott, mintha óvatosan lépkedne valaki. A Koordinátor hegyezte a fülét, lassan hátrafelé fordította a kikapcsolt fényszórót, találomra beirányozta, és hirtelen felgyújtotta. A fény fehérfélkörében csak az oszlopok és a fekete árnyékok látszóttak.

Nem volt ott senki.

– Ki marad itt? – mondta.

Senki sem válaszolt.

– Akkor majd én – határozta el. Megragadta a volánt. A kocsi, újra felgyújtott fényszóróival, lassan

megindult a sziklafal pereme mentén. Párszáz lépéssel arrébb lefelé vezető lépcsőt találtak, kőpárkánnyal, alacsony lépcsőfokokkal. – Én itt maradok – ismételte.

– Mennyi időnk van? – kérdezte a Vegyész.

– Most kilenc óra. Egy órát adok nektek, ezalatt vissza kell érnetek. Lehet, hogy eltévedtek. Negyven perc múlva meggyújtok egy világító rakétát, aztán tíz perc múlva még egyet, és további öt perc múlva a következőt. Igyekeztek akkor valami magaslaton lenni, bár a rakéta fényét letről is meglátjátok. Igazítsuk össze az óráinkat.

Némán állították be az óráikat, csak a szélzúgás hallatszott. Egyre hidegebb lett.

– Atomagyút ne vigyetek, azokban a szűk utcákban úgysem lehetne használni. – A Koordinátor, mint mindegyikük, akaratlanul is lehalkította a hangját. – A sugárvető elég lesz. Különben is a békés kapcsolat a célunk. De nem mindenáron. Világos, ugye?

Ezt a Doktornak mondta. A Doktor bólintott. A Koordinátor hozzátette:

– Az éjszaka nem a legalkalmasabb időpont. Lehet, hogy csak felderítitek a terepet. Ez lenne a legokosabb. Hiszen máskor is visszajöhetünk ide. Ügyeljete arra, hogy együtt maradjatok, fedezzétek egymást, és kerüljétek a szűk sikátorokat.

– Meddig vársz ránk? – kérdezte a Vegyész.

A Koordinátor elmosolyodott. Arca hamuszürkének tűnt a félhomályban.

– Amíg vissza nem jöttök. No, induljatok!

A Vegyész a nyakába akasztotta a sugárvetőt, hogy kezei szabadok legyenek, a fegyver a mellén lógott. Zseblámpájával megvilágította az első lépcsőfokokat. A Doktor már elindult lefelé. Hirtelen megvilágosodott előttük a lépcső – a Koordinátor világított nekik felülről. A kőfal hepehupáit megnagyították az éles árnyékok. Elindultak a sziklafal mentén a rájuk eső fénypásmában. Tágas, sötét tornácot pillantottak meg – kétfelől oszlopok tartották, félmagasságban nyúltak ki a sziklafalból, mintha belőle nőnének ki. Fürtös mintázattal díszített, vízszintes kőlapot tartottak. A kősi fényszórái már alig világítottak idáig, a fény halvány félkörében feketén tátongott a tornác bejárata. A küszöb homorúan bemélyedt, mintha ezernyi lépés koptatta volna ki. Lassan bementek, a kapu hatalmas volt, mintha óriások számára emelték volna; a belső falakon nyoma sem volta kötömbök összeillesztésének, mintha az egészépítményt egyetlen sziklából vájták volna ki. A tornác vakon végződött: a szemközti homorú fal mindkét oldalán fülkék sorakoztak, bennük térdeplőre emlékeztető mélyedésekkel, fenn pedig kéményféle nyílás vezetett a fal mélyébe – a zseblámpák csak a zománcosan fénylő, fekete falú, háromszögletű cső torkolatát világították meg.

Kiléptek az óriási kapun. Zegzugos sikátor nyílt meg előttük, az utca torkolatát alkotó falak szabályos, bár érthetetlen célú sokszöget képeztek. Húsz-harminc lépés után a fal kiszögellése eltakarta előlük a reflektorokat. Továbbmentek a szűkutcácskában. Hirtelen megváltozott valami – a kőfalak szürkése eltűnt, mintha elfűjták volna. A Vegyész visszafordult, mindenfelől teljes sötétség borult rájuk. A Koordinátor kikapcsolta a reflektorokat, amelyeknek fénye eddig bevetődött a kőfalak közé.

A Vegyész felnézett. Az eget nem látta – inkább csak sejtette, egész arcával érezte távoli hűvösségét.

Lépteik visszhangzottak a csöndben. A magas falak közé szorított sikátor röviden, tompán verte vissza az egyenletes dobbanásokat. Mindketten, anélkül, hogy összebeszélték volna, felemelték balkezüket, és a falat tapintva haladtak tovább. A fal hideg volt, és majdnem olyan sima, mint az üveg.

Egy idő múlva a Doktor meggyújtotta zseblámpáját, mert sötét foltokat látott maga előtt. Magas falakkal övezett, kis téren álltak, mintha egy kútfenekén lennének. A homorú falakon, amelyeket csak a betorkolló utcácskák szakítottak meg, két ablaksor futott végig – de a hátradöntött, égre néző ablakok letről alig látszottak. Körbevilágítottak zseblámpájukkal. A legszűkebb utcácska, vagyis inkább meredeken felfelé vezető lépcsőtorkolatát simán a falak közé illesztett, vízszintes kőgerenda hidalta át. Ezen homokóra formájú, sötét hordó függött. A legszélesebb utcácskát választották. Hamarosan érezték, hogy a levegő megváltozik körülöttük, a zseblámpák felfelé irányított fénye szitaszerűen kilyuggatott tetőt világított meg – mintha valaki háromszögletű nyílásokat vágott volna a kőboltozatba.

Sokáig mentek. Magas és tágas folyosóhoz hasonló, kővel fedett utcákon haladtak végig, boltívek alatt mentek át, amelyekről ormótlan harangok vagy hordók lógtak; a gazdag növényi ornamentikával díszített keresztgerendákon pókhálószerű foszlányok lengedeztek. Tágas, üres, dongaboltozatú kapualjakba néztek be; ezeknek a mennyezetén nagy, kerek nyílások tátongtak, a nyílásokat csapszegként kiálló kövek vették körül. Az utcákból helyenként ferde csatornák indultak felfelé, keresztirányú, kidudorodó sávokkal, mintha megdermedő masszával leöntött létrák lennének. Néha váratlanul meleg légáramlat csapott az arcukba, pár száz lépést majdnem fehér útburkolaton tettek meg, megint elágazott az utca, lefelé indultak, itt hatalmas támpillérek tagolták a falat, mindegyik pillérbe fülke nyílt, tele száraz falevelekkel; alacsony lépcsőfokokkal tagolt lejtőn haladtak tovább lefelé, zseblámpáik előtt kavargott a por, amelyet lépteik felvertek, kétoldalt fülledt, dohos levegőjű kripták nyílásai ásítottak rájuk, a zseblámpák fénye tehetetlenül veszett el odabent, csak felismerhetetlen formák régen elhagyottnak tetsző zűrzavarát látták; az út megint felfelé indult, továbbmentek, míg fejük fölött hirtelen meglátták az eget, és megcsapta őket a hideg éjszakai szél.

Sorra hagyták el a sikátorokat, az egymást keresztező galériákat, a tereket. Lámpáik végigpásztázták a falakat; az árnyékok mintha szárnyra kelnének, és fekete rajokban rebbennének fel a lábuk

alól, majd gomolyogva tűnnének el a sikátorok torkában, a falakból kinyúló, egymás felé hajló oszlopok között. Vándorlásukat lépteik szüntelen, éles visszhangja kísérte.

Olykor úgy rémlett, valaki van a közelükben. Ilyenkor eloltották a lámpát, és megálltak a fal tövében. Szívrük hevesen vert. Surranás, motozáshallatszott, a csoszsanások neszét eltorzította a tompa visszhang, megint elcsöndesedett minden, aztán motyogó, dadogó hangok hallatszottak a falak mentén, mintha föld alatti patak csobogna; máskor egy kőfülkében tátongó kút mélyéből, a dohos sötétségből hosszú, szünni nem akaró nyögés hallatszott fel, nem lehetett megállapítani, hogy élőlény hangja vagy a kút mélyének zúgása; a két ember felugrott, továbbment, úgy érezték a sötétségben, hogy ormóttan alakok surrannak el körülöttük; egyszer megpillantottak egy mellékutcából kihajló, a lámpafényben sárgás, homorú arcocskát, repedésekhez hasonló mély ráncokkal, de mire odafutottak, az utcasarok üres volt, csak egy darabka letépett, papírvékony, aranyszínű fólia feküdt a kövezeten.

A Doktor hallgatott. Tudta, hogy ezért a veszélyes, sőt esztelen kóborlásért, ilyen körülmények között, éjnek idején; csakis ő a felelős, a Koordinátor azért egyezett bele a kockázatos vállalkozásba, mert az idő sürget, és ő, a Doktor, mindannyiuk közül a legmakacsabbul követelte, hogy próbálják meg a kapcsolatteremtést. Százszor elmondta magában, hogy már csak a következő sarokig, a következő keresztutcáig mennek, aztán visszafordulnak – és mégis továbbment. Egy magas galérián, amelyet átlátszatlan, üvegszerű anyag egymásra erősített korongjai szegélyeztek – ezekből volt a földem is meg a csónak formájú, különös erkélyek vagy konzolok – fürtös növénytermés hullott a lábuk elé, pár lépéssel előttük. Felemelték, még meleg volt, mintha egy kéz melegét őrizné.

Legjobban azon csodálkoztak, hogy a sötétséget a legcsekélyebb fény sem szakítja meg. Pedig a bolygó lakóinak van szemük, látnak. Ha pedig érkezésüket észrevették, inkább holmi őrséggel való találkozásra lehetne számítani, mint ezekre a teljesen üres, kihalt utcákra – hiszen bizonyos, hogy ez lakott település, a fentről látott fények is tanúsították.

Bolyongásuk egyre hasonlóbba vált egy lidércnyomásos álomhoz. Leginkább világosságra áhítoztak, a zseblámpák csalóka fénye csak még mélyebb tette a környező sötétséget, egy-egy töredéket emelt ki belőle, és ezek a részletek, összefüggéseikből kiszakítva, még érthetlenebbek voltak.

Egyszer olyan világosan és közélről hallották a csoszogást, hogy nyomába eredtek. A hirtelenfelgyorsuló, menekülő léptek és az üldözés hangja betöltötte a szűk utcát, töredezett visszhang verődött vissza a falakról. Égő zseblámpájukat előreszögezve futottak, a halvány derengés végigkúszott fölöttük a boltozaton; hol fejük magasságáig szállt le, mikor a lámpát leeresztették, hol felfelé csapott, a mennyezet hullámozott felettük, feketén tátongó mellékutca előtt rohantak el, kifulladásig álltak meg egy üres téren az esztelen hajsza után.

– Mondd... ezek... csalogatnak minket? – lihegte a Vegyész.

– Hülyeség! – förmedt rá a Doktor. Körbevilágítottak. Egy kiszáradt kókút mellett álltak, köröskörül a falakon feketén ásitóztak a nyílások, az egyikben megvillant egy sápadt, lapos arcocská, de mire a fényfolt visszatért, a nyílás üres volt.

Továbbmentek. A lények jelenlétét már nemcsak sejtették: elviselhetetlenné vált, mindenfelől érezték, még a Doktor is közel volt ahhoz a gondolathoz, hogy az is jobb lenne, ha megtámadnák őket, ha harcolniuk kellene itt a sötétségben, mint ez a konok, értelmetlen, sehová sem vezető bolyongás. Órájára nézett. Majdnem félórát járka, rövidesen vissza kell fordulniuk.

A Vegyész, aki néhány lépéssel megelőzte, felemelte a lámpáját. A fal beszögellésében csúcsíves kapu nyílt, mindkét oldalán vaskos kőcölöpökkel. A sötét kapualj előtt elhaladva gépiesen bevilágított a lámpájával. A fénykéve falmélyedések során futott végig, aztán mozdulatlan, összebújt, csupasz hátakra esett.

– Ott vannak! – kiáltott fel halkán, és ösztönösen hátraugrott.

A Doktor bement a kapun. A Vegyész hátulról világított. A meztelen csoport egy bolthajtás aláhúzóda, mozdulatlanul tapadt a falhoz. Első pillantásra úgy rémlett, hogy nem élnek; a zseblámpa fényében megcsillantak a hátakon lecsurgó, átlátszó cseppek. A Doktor egy darabig tanácstalanul állt.

– Hé! – szólalt meg halkán, érezve, hogy az egész helyzet tökéletesen értelmetlen. Kint, valahol a magasban, hosszú, vibráló fütty hangzott fel. A kőboltozat alatt sokhangú nyögés válaszolt rá. A falhoz lapult lények nem mozdultak; csak elnyújtott, vékony hangon nyöszörögtek, kint az utcán viszont mozgás támadt, távolról léptek közeledtek, egyre gyorsultak, néhány fekete alak suhant el nagy ugrásokkal a kapu előtt, a visszhang egyre távolodott. A Doktor kinézett a kapun, üres volt az utca. Tanácstalansága fojtogató dühvé változott; állt a kapu előtt, és hogy jobban halljon, eloltotta a zseblámpát.

Közeledő dobogás hallatszott a sötétségből. – Jönnek!

A Doktor inkább érezte, mint látta, hogy a Vegyész felemeli a fegyverét. Rácsapott a sugárvető csövére, lefelé fordította.

– Ne lőj! – kiáltott.

Az üres utcát egy pillanat alatt nyüzsgő kavargás töltötte be, a zseblámpák fényfoltjában púposhátak ugráltak felfelé és oldalt, tolongás támadt, hallották a nagy, puha testek összeütközését, hatalmas árnyékok húztak el a falon, zűrzavaros lármá, nyekergő köhögés hallatszott, néhány éles hang szagatatottan sipákkolt, egy hatalmas test a Vegyész lábának rohant, és a földre rántotta; mikor elesett, az utolsó pillanatban még meglátott egy fehér szemű, rájuk meredő arcocskát, aztán a zseblámpa nagyot

koppant a köveken, és sötét lett. A Vegyész kétségbeesetten kereste a lámpáját, vakon tapogatózott a kövezeten.

– Doktor! Doktor! – kiabálta, de hangját elnyelte a zavaros láрма, körülötte tucatjával rohantak el az ormótlan lények, a csenevész kezű, hatalmas testek minduntalan összeütköztek, végre megtalálta a fémhengert, talpra ugrott, egy erőslökés a falnak vetette, a magasban megint felhangzott a fütty, mintha a sziklafal tetejéről jönne, egy másodpercre minden mozdulatlanná vált; a Vegyész érezte a felhevült testekből áradó, közeledő meleg hullámot, valami félrelökte, megtántorodott, kiabált, keze undorító, síkos bőrt tapintott – és már mindenfelől nehéz lihegés vette körül.

Megnyomta a kapcsolót. A zseblámpa kigyulladt. Néhány másodpercig mozdulatlanul feszültek egymásnak előtte a hatalmas, púpos testek, fent a kis arcokban elvakult szemek csillogtak, a ráncos fejcskék bólogattak; aztán rárohantak a hátulról tovább nyomott, csupasz lények. Megint felordított. Saját hangját sem hallotta a kavargó zúrzavarban – a tolongó, forró, nyirkos testek majdnem összeroppantották, elveszítette egyensúlyát, nem is próbált védekezni, érezte, hogy vaktában továbbsodorják, lökik, taszigálják, fulladozott a csupasz testek bűzétől, görcsösen szorította a zseblámpáját, a melléhez szorult lámpa megvilágította a legközelebbi Éden-lakókat, azok meglepődve néztek rá, és igyekeztek elhúzódni, de a tömeg nem engedte őket, a sötétségben szüntelenül jajgattak a rekedt hangok, a kis felsőtestek, amelyekről átlátszó folyadék csorgott, mint a veríték, elbújtak a kidomborodó mellizmok közé; egyszerre csak a tolongás ropant erejű hulláma szomszédaival együtt egy kapuhoz sodorta, a nagy testek közé szorulva, az összefonódó kezek és törzsek sűrűjén keresztül egy pillanatra meglátta a Doktor arcát és lámpájának fényét, úgy rémlett, a Doktor kiált valamit, de már nem látta többé, fulladozott a nehéz szagtól, zseblámpája az álla alatt ugrált, és szem nélküli, orr nélküli, száj nélküli arcocskákat hasított ki a sötétségből, öregesen lötytyedt, lapos arcokat, és mindegyik csuromvizes volt; púpok ütődtek hozzá, egy pillanatig enyhült a nyomás, aztán megint összepréselték, háttal a falnak lökték; egy kis oszlopnak ütközött, megragadta, igyekezett hozzátapadni, a tolongók új hullámai már-már továbbsodorták, teljes erejéből kapaszkodott és küzdött, hogy talpon maradjon, mert ha elesik, agyontapossák, valami lépcsőt, nem, kőcölöpöt tapintott ki, felmászott rá, és magasra emelte a lámpát.

Megdöböntő kép tárult elé. A két fal között fejek tengere hullámozott, a testek egymáshoz préselődtek, az alatta állók kitágult szemekkel meredtek rá, látta, hogy kétségbeesetten igyekeznek eltávolodni tőle, görcsös rángatózás fut át rajtuk, de csak az utcán folyamként végighömpölygő, meztelen tömeggel együtt mozoghattak, a tömegszélén haladók egészen a falhoz szorultak, a szörnyű jajveszékelés egy pillanatra sem maradt abba; egyszerre csak meglátta a Doktort – zseblámpa nélkül sodródott a tömegben, hol erre, hol arra fordították, tehetetlenül vergődött a nála jóval magasabb, nagy testek között, a levegőben rongyfoszlányok szállongtak. A Vegyész a keresztben maga elé tartott sugárvetővel igyekezett elszigetelni magát az áradattól, de karjai már gyengültek – a nedves, síkos testek újra meg újra nekirontottak, elugrottak, továbbrohantak, a tömegritkult, aztán újabb áradat tört elő a sötétségből, zseblámpája kialudt, a szurokfekete sötétség kavargott, sipákkolt, jajveszékel, a veríték a szemébe folyt, tüdeje égető levegőt szívott be – elveszítette az eszméletét.

Lecsúszott a cölöp mellé, hátát a hideg kőfalnak támasztotta, zihálva lélegzett, már meg tudta különböztetni az egyes dobogó lépteket, cuppanó ugrásokat, a kárhozottak menete elvonult, a Vegyész a falnak támaszkodva feltápáskodott. Lábai remegtek, a Doktort akarta hívni, de nem jött ki hang a torkán. Egyszer csak fehér fény lobbant fel a szemközti sziklafal tetején.

Jó ideig tartott, míg megértette, hogy a Koordinátor jelzi a visszatérés irányát a világító rakétával.

Lehajolt, keresni kezdte a zseblámpáját, nem is tudta, mikor ejtette el. A föld fölött a levegőtele volt émelyítő, szörnyű bűzzel, nem bírta elviselni, hányingert kapott tőle. Felállt. Messziről kiáltást hallott. Emberi hang volt.

– Doktor! Ide! Ide! – ordította. A válasz már közelebbről hallatszott, a fekete falak közül fénykéve bukkant elő. A Doktor feléje sietett, kicsit tántorogva, mintha részeg volna...

– Ó – mondta –, hát itt vagy, jól van...

Megfogta a Vegyész karját.

– Elsodortak egy darabon, de sikerült beugranom egy kapualjba. Elvesztetted a lámpádat?

– El.

A Doktor még mindig fogta a Vegyész karját.

– Szédülök – magyarázta nyugodt hangon, kissé még lihegve. – Nem veszélyes, mindjárt elmúlik.

– Mi volt ez? – suttogta a Vegyész, mintha magában beszélne.

A Doktor nem válaszolt. Fülüket hegyezték – a sötétségből megint távoli dobogás hallatszott, nyüzsgő moraj, egy-egy nyögés, de csak messziről, elmosódottan. Másodszor is felragyogott az ég, a rakéta megvilágította a falak tetejét és oldalait, aztán halványodva lehullott, olyan volt az egész, mint valami gyorsított napkelte és napnyugta.

– Gyerünk – mondták egyszerre.

A rakéták nélkül aligha találtak volna vissza pirkadat előtt. Így azonban, követve a fényt, amely még kétszer bevilágított a kőfalak sötét szurdokaiba, végig jó irányban haladtak. Ütközben még találkoztak néhány menekülővel, ezek a zseblámpa fényétől megriadva, vadul elfutottak. Egy meredek lépcső alján már teljesen kihűlt tetembebotlottak. Szó nélkül kikerültek. Pár perccel tizenegy előtt megta-

lálták a terecskét a kőkúttal. Mihelyt a Doktor rávillantotta a zseblámpáját, odafenn felragyogott a reflektorok hármass fénykévéje.

A Koordinátor a lépcső tetején várta őket. Lihegve futottak fel, és lerogytak a járgány szélére.

A Koordinátor lassan utánuk ment, eloltotta a fényszórókat, és a sötétségben fel-alá járkálva várta, míg megjön a szavuk.

Amikor mindent elmeséltek, csak ennyit mondott:

– Hát igen. Jó, hogy így végződött. Egyébként itt is van egy...

Nem értették, miről beszél. Mikor aztán felgyújtotta az oldalreflektort, és hátrafelé fordította, a másik kettő felugrott meglepetésében. Tíz méterre a kocsiól mozdulatlanul feküdt egy dupla.

A Doktor ment oda hozzá először. A reflektorszéles fénypázmájában a kőlapok legkisebb gödre is jól látszott.

A csupasz lény félig fekvő helyzetben hevert ott, nagy törzsének felső részét ferdén felemelve. A mellizmok közül nagy, világoskék szem nézett rájuk – a lapos arcocskának csak egy csíkját látták, mintha résre nyitott ajtón kandikálna ki.

– Hogy került ide? – kérdezte halkán a Doktor.

– Lentről szaladt fel, pár perccel előttetek. Mikor meggyújtottam a rakétát, elmenekült, aztán visszajött.

– Visszajött?!

– Igen. Ide, ahol most van.

Álltak mellette, és nem tudták, mit csináljanak. A lény lihegett, mint aki sokáig futott. A Doktor-lehajolt, hogy a legegyszerűbb gesztussal megsimogassa vagy megveregesse az óriást; az megremegett, ormótlan testének sápadt bőrén nagy, átlátszó cseppek jelentek meg.

– Fél tőlünk... – suttogta a Doktor. – Mit csináljunk vele? – tette hozzá habozva.

– Itt hagyjuk és megyünk. Késő van – mondta a Vegyész.

– Nem megyünk. Ide hallgassatok... – A Doktor tétoázott. – Tudjátok mit? Ülünk le.

A dupla nem mozdult. Csak pajzs alakú, széles mellkasa emelkedett és süllyedt egyenletesen, különben azt hitték volna, hogy nem él. A Doktor példáját követve, leültek körülötte a kőre. A sötétségből a gejzír távoli moraja hallatszott, a láthatatlan növények olykor megzörrentek a szélben, a település koromsötétségbe merült alattuk. Olykor ritkás ködfoszlányok úsztak el a levegőben, a reflektorok fényében élesen kirajzolódó kocsik fekete díszletként állt a sziklafal szélén. Jó tíz perc múlva, mikor már kezdték feladnia reményt, a dupla egyszer csak kikukkantott rejtekéből. A Vegyész egy óvatlan mozdulatára a rés megint összezárult, de most már csak kis időre.

Végül, majdnem fél órával találkozásuk után, az óriás felegyenesedett. Lehetett vagy két méter, de még magasabb lett volna, ha nem görnyed előre. Amikor járt, idomtalan testének alsó része megváltozott. Úgy tűnt, hogy tetszés szerint képes kinyújtani vagy behúzni a lábait, de valójában csak annyi történt, hogy a lábnyúlványok körül összehúzódtak az izmok, így ezek a nyúlványok láthatóbbá és egyben mozgékonyabbá váltak.

Egyikük sem tudta, hogyan csinálta ezt a Doktor – később kijelentette, hogy ő maga sem tudja –, de tény, hogy különféle baráti simogatások, paskolgatások, megnyugtató suttogások után a dupla, már vígan kinyújtva mozgékony kis felsőtestét az erszényéből, szépen hagyta, hogy a Doktor vékony kezénél fogva a járgányhoz vezesse. Kis fejét előrelógatta, mintha naiv csodálkozással pillantott volna le rájuk, mikor összegyűltek a reflektorfényében.

– No, és most mi lesz? – mondta a Vegyész. – Itt nem tudsz vele dűlőre jutni.

– Nem is – felelte a Doktor. – Magunkkal visszük.

– Elment az eszed?

– Nagyon hasznos lenne – mondta a Koordinátor –, de hát... legalább fél tonna!

– No és? A járgány többet is elbír.

– Jópofa vagy! Mi hárman meg a rakomány, az már több mint háromszáz kiló. Tengelytörést kaphatunk.

– Azt mondd? – szólt a Doktor. – Hát akkor nem visszük. Hadd menjen.

És a faluba vezető lépcső felé kezdte tolnia duplát.

Az ormótlan lény (amikor így mellettük állt, különösen ha nem esett rá közvetlenül a reflektorfény, még mindig olyan volt, mintha levágták volna a fejét, és helyette egy másik, idegen, túl kicsi fejet tettek volna rá, de rossz helyre, túl alacsonyra) hirtelen meggörnyedt, mintha összeroskadt volna, bőrét pedig egy pillanat alatt ellepték az átlátszó folyadék fényes cseppei.

– Jaj, ne... hiszen csak tréfáltam... – dadogta a Doktor. A másik kettőt is megdöbbenettette ez a reakció. A Doktornak nem csekély fáradsággal sikerült megnyugtattania a duplát. De az új utas elhelyezése sem ígérkezett könnyű feladatnak. A Koordinátor majdnem az egész levegőt kiengedte az abroncsokból, úgyhogy a kocsi szinte teljesen leült, aztán a kézi reflektor fényénél kiszerezte és a csomagtartóra kötözte a két hátsó ülést, a piramis tetejére pedig még az atomágyút is felerősítették. A dupla azonban nem akarta kocsira szállni – a Doktor unszolta, paskolgatta, taszigálta, többször felszállt és leugrott, hogy jó példát mutasson. Más körülmények között igazán mulatságos látvány lett volna. De tizenegy óra régmúlt, és több mint száz kilométert kellett megtenniük az úrhajóig a sötétségben, nehéz terepen, jórészt meredeken felfelé kapaszkodva. A Doktor végül is elveszítette a türelmét. Megragadta az egyik vézna kezecskét, és felkiáltott:

– Toljátok hátulról!

A Vegyész habozott, de a Koordinátor nekivetette a vállát a dupla púpos hátának. Az ormótlan lény sipákoló hangot adott, és egyensúlyát veszítve a kocsiba zötytyent.

Ettől kezdve már gyorsan ment minden. A Koordinátor levegőt szivattyúzott az abroncsokba, és a járgány, bár eléggé féloldalra dőlve, derekasan megindult. A Doktor foglalta el az új utas előtti ülést, mert a Vegyész óvakodott ettől a szomszédságtól, inkább a Koordinátor háta mögött állva utazott, roppant kényelmetlenül.

A reflektorok hármas fénykévéje megvilágította előttük a már ismert utat, áthaladtak az oszlop-csarnokon, aztán a henger alakú építmények két sora között. A sima terepen gyorsan ment a kocsi, csak a magma folyam lábánál lassult le ismét. Negyedóra alatt elérték az agyagos földhányások és a hátborzongató gödrök vidékére.

Egy ideig sűrű, cuppogó sárban gördült a kocsi, aztán megtalálták saját keréknyomaikat az agyagos talajban, és csaknem ugyanazon az úton haladtak visszafelé, amelyen a völgybe érkeztek.

A járgány, vizet és sarat fröcskölve, ügyesen kerülgette az agyaghalmokat, amelyek hol jobbra, hol balra tűntek fel a hármas fénykévében. Messze, a sötétségben elmosódott fénypont tűnt fel, közeledett, percről percre nőtt, hamarosan három különálló fényfoltba bomlott. A Koordinátor nem lassított, hiszen már tudták, hogy ez a saját tükörképük. A dupla nyugtalankodni kezdett, mocorgott, köhécsejt, sőt veszedelmesen a sarokba húzódott, úgyhogy az egész jármű balra dőlt. A Doktor megnyugtató hangja nemigen hatott rá. Mikor a Doktor hátranézett, látta, hogy a sápadt test felül legömbölyített cukorsüveghez vált hasonlónak – a dupla behúzta kis felsőtestét, és mintha nem is lélegzett volna. Aztán megcsapta őket a már ismert forró hullám, és a kocsi tükörképe eltűnt – áthaladtak a rejtélyes határvonalon. Ekkor a nagy utas megnyugodott, azontúl mozdulatlanul ült, és szemlátomást nem izgatta különösebben az éjszakai utazás, pedig a kocsi most erőlködve kapaszkodott fel az egyre meredekebb hegyoldalon, erősen zötyögött és ingadozott, megnövelt abroncsai keservesen birkóztak a hepehupás talajjal, egyre lassabban haladtak, a kerekek fürge surrogása helyett a motorok erőlködő bűgása hallatszott, a kocsi orra néhányszor veszélyesen felemelkedett – már alig másztak előre, aztán egyszerre csak hátrafelé kezdtek csúszni, pedig a kerekek pörögtek, a laza talaj csúszni kezdett alattuk. A Koordinátor nagyot fordított a volánon. Megálltak.

Óvatosan megfordultak, és ferdén lefelé indultak vissza a völgybe.

– Hová?! – kiáltotta a Vegyész. Az éjszakai szél egy-egy fuvallata apró vízcseppeket hozott, pedig nem esett az eső.

– Megpróbáljuk máshol – kiabálta vissza a Koordinátor.

Megint megálltak, a forgatható reflektor fénykévéje felfelé kúszott, egyre halványabb lett, erőltették a szemüket, de úgyszólván semmit sem láttak. Mivel hiába fürkésztek a sötét hegyoldalt, inkább találmányra vágtak neki ismét; hamarosan megint ugyanolyan meredek lett, mint ott, ahol csúszni kezdtek, de itt száraz volt a talaj, és a járgány derekasan kapaszkodott; valahányszor azonban a Koordinátor északnak igyekezett kanyarodni, a gép veszedelmesen felemelte az orrát, és szinte felágaskodott a hátsó kerekein. Kénytelenek voltak egyre inkább eltérni nyugat felé. Ez baj volt, mert belekeveredhetek a bokrok sűrűjébe. A Koordinátor úgy emlékezett, hogy a fennsíknak, amely felé kapaszkodtak, csaknem az egész peremét benőtte a bozót. De nem tudott irányt változtatni. A reflektorfényben lassan mozgó, fehér alakok tűntek fel – nem, csak ködfoszlányok voltak, egy pillanat alatt elnyelte őket a felhő, sötétebb lett, nehezen lélegeztek, a levegő lehűlt, a szélvédőn és a nikkelkorlátokon vízcseppek csapódtak le, az átláthatatlan köd hol sűrűbb lett, hol megritkult, az orrukig sem láttak. A Koordinátor vaktában vezette a kocsit, csak arra törekedett, hogy lehetőleg egyenesen felfelé kapaszkodjanak.

A reflektorok hirtelen megint megvilágították a terepet, a ködgomolyagok eloszlottak, mögöttük maradtak, a fénykévében meglátták a meredekhegyoldalt, fölöttük pedig a csillagos, fekete égboltot. Ettől valahogy rögtön megjavult a kedvük.

– Hogy van az utasunk? – kérdezte a Koordinátor, de nem fordult hátra.

– Jól. Azt hiszem, alszik – felelte a Doktora Vegyész mögül. A hegyoldal megint egyre meredekebb lett, a kocsi kellemetlenül ingadozott, az első kerekek egyre kevésbé engedelmessé váltak, a súlypont érezhetően hátrafelé tolódott.

Amikor a kocsi megfarolt, és pár métert oldalra csúszott, a Doktor aggódva megszólalt:

– Te, ne üljek át előre, a reflektorok közé, a lökhárítóra?!

– Még ne – felelte a Koordinátor. Kiengedett egy kis levegőt az abroncsokból, a kocsi leereszkedett, és egy ideig kicsit jobban húzott, az ugráló fénykévében magasan fölöttük feltűnt a bokrok görbe vonala, áthaladtak egy nagy, kopár, agyagos részen, a bokrok egyre közeledtek, ágaik feketén meredeztek a kihajló agyagfal legszélén, itt semmiképpen sem juthattak fel, de megfordulni sem tudtak, hogy jobb helyet keressenek, tovább kapaszkodtak hát felfelé, míg tízegynéhány lépéssel a kétméteres fal előtt a kocsi megállt, megrázkódva a hirtelen fékezéstől. Az erős fényben sárgán meredezett előttük a vékony gyökérszálakkal átszőtt agyagfal.

– No, megérkeztünk – mondta a Vegyész, és káromkodott egyet.

– Add az ásót! – kiáltotta a Koordinátor. Kiszállt, az ásó élével kivágott néhány agyagtéglát, a hátsó kerekek alá tette őket, visszatért az agyagfalhoz és felfelé kezdett kapaszkodni. A Vegyész követte.

A Doktor hallotta, amint átvágnak a száraz bozóton, recsegték a letört ágak, a Koordinátor zseblámpája felvillant, elaludt, megint másutt tűnt fel.

– Mi ez a rondaság?! – hallotta a Vegyész felcsattanó hangját. Surrogás hallatszott, a fényfolt imbolygott a sötétségben, aztán megállt.

– Kockázatos lesz – hallotta megint a Vegyészt.

– Az úrhajózás általában kockázatos – felelte a Koordinátor, majd lekiabált: – Doktor! Csinálunk egy kis hegyomlást, akkor talán fel tudunk jutni! Csak vigyázz az utasunkra, hogy meg ne ijedjen.

– Jó! – kiáltotta vissza a Doktor. Hátrafordulta duplához, aki mozdulatlanul kuporgott. A meredély széléről hullani kezdtek a göröngyök.

– Még egyszer! – nyögte a Koordinátor; a göröngyök már széles sávban gurultak le a hegyoldalon, aztán nagy dübörgéssel hatalmas agyagtömb zuhant le közvetlenül a kocsni előtt, a felrepülő rögök kopogtak a szélvédőn, az agyagtömb legördült a hegyoldalon, odalenn elhalt a moraj, az omlás helyén még jó darabig peregettek lefelé a rögök. A Doktor előrehajolt – a dupla egyáltalán nem reagált az eseményre –, és oldalra világított a forgatható fényszóróval. A kihajló agyagfalban széles tölcser keletkezett. Fölötte ott állta Koordinátor, és buzgón ásott. Jóval elmúlt éjfél, amikor előszedték a csomagtartóból a csörlődobot, a horgonyokat, a kampókat, majd a drótkötél egyik végét a reflektorok közé erősítették, a másikat felvitték az omlasztás helyén át a bokrok közé, s ott kétszeresen lehorgonyozták. Aztán a Doktor és a Vegyész félreállt, a Koordinátor pedig bekapcsolta egyszerre mind a négy kerék motorját meg a csörlődob motorját; a dob lassan feltekerte a drótkötelet, és lépésről lépésre felvontatta a kocsit az agyagos lejtőn. Még egyszer előkellett venni az ásókat, hogy a kocsni feljusson a fennsíkra, de fél óra múlva a horgonyokat meg a drótkötelet már el is csomagolták, és a járgány elindulhatott. Nagy recsegéssel-ropogással tört utat a bozóton át, egy darabig nagyon lassan haladtak, bár a bozót szerencsére száraz és törékenyvolt, tehát viszonylag könnyen áthajtottak rajta. Aztán véget értek a bokrok, és a kocsni sebesen robogott tovább.

– Félúton vagyunk! – kiáltotta a Doktornak a Vegyész, aki a Koordinátor háta mögül a kilométerórát figyelte. A Koordinátor arra gondolt, hogy nincsenek még félúton – a viszontagságos hegymászás miatt tíz-tizenöt kilométeres kerülőt tettek. Előrehajolt, arca majdnem a szélvédőt érte, feszülten figyelte az utat, vagyis inkább útvesztőt, igyekezett kikerülni a nagyobb akadályokat, a kisebbeket pedig a kerekek közé venni. Ennek ellenére a kocsni zötyögött, rázkódott, a bádog víztartály csörömpölt, egy-egy gödörnél akkorát ugrott a jármű, hogy csak úgy sziszegtek a lökésállapítók, mikor a négy kerék a földre zökkent. Szerencsére köd nem volt, jól látták a terepet, és egyelőre semmilyen meglepetés nem érte őket. A reflektorok fénykévéjének végénél, a szétszórt, derengő félhomályban elsuhant valami – egy magas árboc, még egy, a harmadik, a negyedik – az oszlopok sorát keresztezték. A Doktor meg akarta figyelni, hogy most is remeg-e a levegő az oszlopok csúcsa felett, de ehhez túlságosan sötét volt. A csillagok békésen hunyorogtak, a nagy böhöm lény mögöttük meg sem nyikkant, csak egyszer mocorgott egy kicsit, helyet változtatott, mintha elszibbadt volna a hosszú mozdulatlanságban, és ez az ismerős, emberi mozdulat furcsán megindította a Dokort.

Az abroncsok keresztirányú barázdákon zötyögtek át. Már lefelé tartottak, a hosszanti völgyekkel barázdált hegyoldalon. A Koordinátor kicsit lassított, a mészkőgörgetegen túl már látta a következő barázdákat a reflektorfényben. Ekkor erősödő sívítás hallatszott balról. A hang egyre élesebb lett, elmosódott tömeg suhant át előttük, óriási korongja megcsillant a reflektorfényben, aztán eltűnt. A fékek élesen megcsikordultak, a kocsni megrázkodott, forró, kesernyés fuvalatot éreztek az arcukon, újabb süvítő hang közeledett, a Koordinátor kikapcsolta a reflektorokat. Mintha légörvények suhantak volna el pár lépéssel előttük a sötétségben, egyik a másik után, magasan a föld felett repültek a foszforeszkáló fényű utasfülkék, körülöttük a láthatatlan, örvénylő koronggal, kissé féloldalt dőlve bekanyarodtak, egyik a másik után, mindegyik egyformán dőlt meg a kanyarban, az emberek számolni kezdték őket: nyolc, kilenc, tíz...

A tizenötödik után szünet következett, akkor elindultak.

– Ennyivel még nem találkoztunk – jegyezte meg a Doktor.

Újabb, eddig ismeretlen hang hallatszott, jóval mélyebb, és lassabban közeledett. A Koordinátor gyorsan hátramenetbe kapcsolt, és a kocsni hátrálni kezdett. Felfelé tolattak, az abroncsok halkán csikorogtak a mészkőgörgetegen, aztán a kocsni megállt. Hatalmas jármű húzott el előttük, olyanhangos dübörgéssel, hogy a járgány beleremegett. Alakját nem tudták kivenni, de magasan a fák fölött is eltakarta a csillagokat, és remegett alatta a föld, mintha lavina omlott volna le a lejtőn. Gigászi dongóként bűgva eldübörgött a következő, aztán még egy; utasfülkét nem láttak rajtuk, csak valami szabálytalan csillagalakzat látszott, vörösesen izzott, és lassan forgott, a jármű mozgásával ellentétes irányban. Megint csend lett, csak messziről hallatszott hol halkabb, hol kissé hangosabb, egyre távolabbi bűgás.

– Ezek óriásiak voltak! Láttátok?! – mondta a Vegyész.

A Koordinátor még jó ideig várt, aztán meggyújtotta a fényszórókat, kiengedte a féket, a járgány először magától kezdett gurulni, aztán a Koordinátor bekapcsolta a motorokat, és a kocsni egyre gyorsabban robogott lefelé. Bár a barázdák mentén kényelmesebb lett volna az út, mert azok kikerülték a nagyobb gödröket és buckákat, a Koordinátor nem akarta megkockáztatni, hogy hátulról nekik rontson egy átlátszó szörnyeteg. Figyelmesen kerülgette az akadályokat, s közben igyekezett gondolatban

meghosszabbítani a hatalmas járművek útirányát – északnyugat felől érkeztek, és keletnek haladtak tovább, de ez semmiről sem tanúskodott, hiszen ahogyan itt bekanyarodtak, éppúgy elkanyarodhattak máshol is. Nem szólt semmit, de nyugtalan volt.

Néhány perccel kettő után megcsillant a reflektorfényben a tükörszalag. A dupla, aki meg sem rezzent, mikor a nagy korongokkal találkozott, most már egy ideje kidugta a fejét, és nézelődött. Mielőtt a kocsí ráhajtott a tükörsávra, a behemót lény hirtelen köhécselni kezdett, aztán nyögve és szuszogva fölegyenesedett, izgett-mozgott, teljes súlyával féloldalra dőlt, mintha kiakarna ugorni a robogó kocsiból.

– Állj! Állj! – kiáltotta a Doktor. A Koordinátorfékezett, egy méterrel a tükörsáv előtt álltak meg.

– Mi történt?

– Meg akar szökni!

– Miért?

– Nem tudom, talán emiatt. Oltsd el a fényszórókat!

A Koordinátor lekattintotta a világítást. Mihelyt sötét lett, a dupla visszazötytyent a helyére. Világítás nélkül indultak el, a kocsí két oldalán egy másodpercre látszott a csillagok tükörképe a fekete sávon, aztán megint a kopár talajon gördültek tovább. A reflektorok belehasítottak az éjszakába. Már a síkságra értek. A járgány egyre gyorsabban robogott, az egész kocsitest remegett és vibrált; egy-egy mészkőszikla mellett haladtak el, a sziklák nagy árnyéka körbefordult a homokon, mintha egy függőleges tengely körül forogna, a kerekek alól surrogva repült fel a homok, a metszően éles, hideg levegő arcukba vágott, a motorok zúgtak, az alváznak csapódó kavicsok nagyokat koppantak. A Vegyész előre hajolt, igyekezett a szélvédő mögött tartani a fejét, a sík terepen egyre gyorsabban robogtak, már ideje volt, hogy megpillantsák az úrhajót.

Megbeszélték, hogy az otthon maradók villogólámpát függesztenek az úrhajó tatjára. A járgány utasai türelmetlenül keresték a villogó fénypontot, de a percek múltak, a kocsí kissé lassított, elkanyarodott, most északkeletnek tartottak, de mindenütt koromsötétség vette körül őket. Már régóta tompított reflektorokkal haladtak, mosta Koordinátor teljesen kikapcsolta a világítást, megkockáztatva, hogy a sötétben valami akadályba ütköznek. Egyszer megpillantottak egy hunyorgó fénypontot, arrafelé indultak, amilyen gyorsan csak bírtak, de pár perc múlva kiderült, hogy a fénypont egy alacsonyan álló csillag. Már húsz perccel múlt két óra.

– Talán elromlott a lámpájuk – szólalt meg a Vegyész. Senki sem válaszolt. Megtettek öt kilométert, megint bekanyarodtak, a Doktor az ülésről felállva fürkészte a sötét tájat. Még jobban lelassítottak, egyszer csak nagyot zökkent a kocsí, először az első, aztán a hátsó kerekek – a homokos talajba vágott barázdán haladtak át.

– Fordulj balra – mondta hirtelen a Doktor. A járgány irányt változtatott, a tompított reflektor fényében buckák tűntek fel, átzökkentek egy másik, fél méter mély barázdán, egyszer csak homályos derengést pillantottak meg, és arra hosszú, ferde árnyék rajzolódott, csúcsát egy másodpercig fénykószorú vette körül, aztán megint sötét lett, és semmit sem láttak. A kocsí nekirugaszkodott, és egyenesen arrafelé robogott, megint felvillant a lámpa a hajótat mögött, fényében három parányi alak is feltűnt, a Koordinátor bekapcsolta a reflektorokat, a három ember felemelt karokkal feléjük rohant.

A Koordinátor lassított, a futva érkezők félrehúzódtak, a kocsí néhány méterrel mögöttük állt meg. Az úrhajó már közel volt. Olyan irányból érkeztek, hogy a tat felső része eltakarta a kiakasztott lámpát.

– Megvagytok? Mind?! – kiáltotta a Mérnök. A járgányhoz futott, de rögtön visszahőkölt a negyedik, fej nélküli alak láttán, amely nyugtalanul mozgolódott.

A Koordinátor egyik karját a Mérnök, másikat a Fizikus vállára tette, és így állt egy másodpercig, mintha rájuk támaszkodna. Öten gyűltek össze az oldalreflektor mellett – a Doktor a duplát nyugtatgatta csöndes szóval.

– Nálunk minden rendben – mondta a Vegyész –, és nálatok?

– Nagyjából – felelte a Kibernetikus. Jó darabig nézték egymást, senki nem szólt semmit.

– Beszámolót tartunk, Kibernetikus megvárunk – kérdezte a Vegyész.

– Te képes lenni aludni? No hallod! – kiáltott fel a Fizikus. – Aludni! Uramisten! Itt voltak, értitek?!

– Gondoltam – mondta a Koordinátor. – És... harcolni kellett?

– Nem. És nektek?...

– Nekünk sem. Azt hiszem... az, hogy felfedezték az úrhajónkat, fontosabb lehet annál, amit mi látunk. Beszéljete. Mondd el talán te, Henrik.

– Azt ott... foglyul ejtettétek?... – kérdezte a Mérnök.

– Hát... inkább ő ejtett foglyul minket. Azaz... saját jószántából jött velünk. De ez hosszútörténet. Hosszú, bonyolult, és sajnos, egy szót sem értünk belőle.

– Nálunk ugyanez a helyzet! – tört ki a Kibernetikus. – Idejöttek, talán egy órával azután, hogy ti elmentetek! Azt hittem... azt hittem, hogy mindennek vége – tette hozzá halkan.

– Nem vagytok éhesek? – kérdezte a Mérnök.

– Eszembe sem jutott az éhség. Doktor! – kiáltotta a Koordinátor. – Gyere ide!

– Tanácskozunk? – A Doktor kiszállt, és odament hozzájuk, de továbbra is a duplán tartotta a szemét, aki váratlanul, meglepően könnyed mozdulattal leugrott a földre, és lassan odacaplatott az emberekhez. A fénykör határánál visszahőkölt. Szótlanul nézték – a hatalmas lény leereszkedett a földre,

egy pillanatig látták a fejét, aztán már csak a mellizmok részéből rájuk tekintő kék szem látszott a fénykévéen túl szóródó halvány derengésben.

– Szóval itt voltak? – kérdezte a Doktor. Most ő volt az egyetlen, aki nem a duplát nézte.

– Itt voltak. Huszonöt forgó koronggal jöttek, ugyanolyanokkal, mint amelyiken mi utaztunk, meg négy sokkal nagyobb géppel. Azok nem függőleges korongok, hanem olyanok, mint egy átlátszó bűgocsiga.

– Találkoztunk velük! – kiáltott fel a Vegyész.

– Mikor? Hol?

– Talán egy órája, visszafelé jövet! Majdnem összeütköztünk velük! És mit csináltak itt?

– Nem sokat – mondta a Mérnök. – Egyszerre érkeztek, nem tudjuk, merről, mert amikor feljöttünk – véletlenül éppen mind a hárman lent voltunk az űrhajóban, de legfeljebb öt percig –, akkor már a rakéta körül keringtek libasorban. Nem jöttek közelebb. Azt gondoltuk, ez valami előőrs, járőr, harcászati felderítő osztag, hát felállítottuk a rakéta alá az atomagyút, és vártunk. A korongok meg csak keringtek körülöttünk, mindig egy irányban, se nem távolodtak, se nem közeledtek. Ez körülbelül másfél óra hosszat tartott. Aztán megjelentek azok a nagyobbak, a bűgocsigák – vagy harminc méter magasak! Óriásiak! Sokkal lassabban haladnak, és valószínűleg csak azokon a barázdákon tudnak közlekedni, amelyeket a korongok hasítanak a földbe. A körbejáró korongok helyet adtak nekik maguk között, két nagy gép közé mindig egy korong került, aztán tovább keringtek. Néha lelassítottak, egyszer pedig két korong kis híján összeütközött, illetve csak a peremük ért össze óriási recsenéssel, de nem történt semmi bajuk, nyugodtan forogtak tovább.

– És ti?

– Mi? Hát mit tehattunk volna? Vacogtunk az atomagyú mellett. Nem volt valami kellemes.

– Elhiszem – mondta ünnepélyesen a Doktor. – És aztán?

– Aztán? Eleinte folyton azt vártam, hogy mikor támadnak meg, később arra gondoltam, hogy csak megfigyelnek, de furcsállottam a harcrendjüket meg azt, hogy egy pillanatra sem állnak meg, pedig mint tudjuk, a korongok egy helyben is képesek forogni. Aztán hét óra körül leküldtem a Fizikust a villanólámpáért. A ti számotokra kellett volna kiakasztanunk, de ezen a kavargó falon keresztül nem tudtuk volna visszajönni – akkor jutott először eszembe, hogy talán blokádnál állunk! Mindenesetre, gondoltam, meg kellene próbálni valahogy szót érteni velük, amíg még lehet. Hát elkezdtünk onnan a fegyverünk mellől jeleket adni a lámpával. Sorozatokat adtunk le, először mindig két villantás követte egymást, aztán három, aztán négy.

– A Pitagorasz-tétel? – kérdezte a Doktor, és a Mérnök hiába kémlelte a magasan függő lámpafelvillanásában, hogy a Doktor gúnyolódik-e.

– Nem – mondta végül –, közönséges számsor.

– No és ők? – sürgette izgatottan a Vegyész.

– Hogy is mondjam... Tulajdonképpen nem reagáltak...

– Mi az, hogy "tulajdonképpen"? Hát mit csináltak?

– Különbőféle dolgokat műveltek egész idő alatt, a mi jeladásaink előtt is, közben is, azután is, de semmi olyat, amit úgy magyarázhattunk volna, hogy válaszolni próbálnak, vagy fel akarják venni a kapcsolatot.

– Mégis, mit csináltak?

– Gyorsabban vagy lassabban keringtek, közelebb húzódtak egymáshoz, az utasfülkékben mozgott valami.

– A nagy bűgocsigáknak is van utasfülkéjük?

– Azt mondtad, láttátok őket.

– Sötét volt, amikor találkoztunk velük.

– Nincs utasfülkéjük, középen egyáltalán nincs semmi. Ott üresek. A kerületükön viszont körbejár vagy kering valami nagy tartályféle, kívül domború, belül homorú, ez különböző helyzeteket foglalhat el, oldalt pedig egy csomó szarva van, vagy minek nevezzem, valami kúpfélék. A világon semmi értelmük, persze az én szememmel nézve. No szóval, hol is tartottam? Ja igen. A bűgocsigák néha kiléptek a körből, és helyet cseréltek a kisebb korongokkal.

– Milyen gyakran?

– Az változó volt. De semmilyen szabályszerűséget nem tudtunk megállapítani benne. Elhihetitek, hogy a mozgásuk minden elemét figyeltem és számoltam, hiszen valami választ vártam. Elég bonyolult mozgásokat is végeztek. A második órában például a nagy gépek egészen lelassultak, majdnem megálltak, minden bűgocsiga elé odaállt egy kisebb korong, és lassan megindult felénk, de nem tett meg többet tizenöt méternél, a nagy bűgocsiga követte, és aztán megint körben kezdtek járni, akkor már két körben: a belsőben a négy nagy gép és négy kisebb keringett, a külsőben meg a többi lapos korong. Mikor már azon törtem a fejem, mit csináljunk, hogy ti hazajöhessetek, akkor egyszerre csak abbahagyták a keringést, és egyetlen hosszú sorban elvonultak, először csigavonalban, aztán egyenesen délnek.

– Hány óra lehetett akkor?

– Pár perccel múlt tizenegy.

– Akkor mi mégsem ugyanezekkel találkoztunk – fordult a Vegyész a Koordinátorhoz.

– Nem biztos. Meg is állhattak valahol útközben.

– No, most ti meséljétek – szólt a Fizikus.

– Beszéljen a Doktor – mondta a Koordinátor.

– Jó. Tehát... – A Doktor néhány perc alatt elmondta, amit tapasztaltak, majd így folytatta: – Figyeljétek meg, hogy mindaz, ami itt történik, részben emlékeztet bennünket a Földről ismert különféle dolgokra, de mindig csak részben. Néhány kocka mindig kimarad, és sehogy sem illeszthető bele a fejtörőbe. Ez nagyon jellemző! Ahogy a járműveik itt megjelentek, az harcrendre hasonlított – de mi volt? Felderítő járőr, előőrs vagy blokád? Látszólag ez is, az is, de végső soron egyik sem. Nem tudjuk, mi volt. És azok az agyaggödrök! Persze hogy szörnyűek voltak, de micsodák tulajdonképpen? Sírok? Annak látszottak. Aztán az a település, vagy minek nevezzem. Az már egészen valószínűtlen volt! Mint egy lidércnyomás. No és a csontvázak? Az mi volt? Múzeum? Vágóhíd? Templom? Biológiai szemléltető eszközök gyára? Börtön? Mindenre gondolhatunk, még koncentrációs táborra is! De nem találkoztunk ott senkivel, aki meg akart volna állítani, vagy bármiféle kapcsolatot akart volna létesíteni velünk – senkivel! Ez talán a legérthetlenebb, legalábbis nekem. A bolygó civilizációja kétségkívül magas fokon áll. Az építészetük technikailag nagyon fejlett. Olyan kupolákat építeni, mint amilyeneket láttunk, nem csekély feladat! És mellettük egy középkori városra emlékeztető, kőből épült település. Szinte hihetetlen, hogy a fejlődés különböző fokai így keveredjenek! Azonkívül nyilván tökéletes jelzőhálózatuk van, hiszen egy perccel az érkezésünk után elsötétítették a városukat, pedig nagyon gyorsan hajtottunk, és útközben nem láttunk senkit... Minden bizonnyal értelmes lények, és mégis: az a tömeg, amely elsodort bennünket, úgy viselkedett, mint egy riadtbirkanyáj. Nyoma sem volt semmiféle szervezetségnak... Először mintha előlünk menekültek volna, aztán körülvettek bennünket, majdnem agyonnyomtak, leírhatatlan zűrzavar támadt, teljesen értelmetlen volt az egész, maga a téboly! No, és így van ez mindennel. Az, akit megöltünk, ezüsfóliába volt öltözve, ezek meg csupaszok voltak, csak némelyiken lógott valami rongy vagy fonadék. A gödörben fekvő hulla bőrnyúlványából egy cső állt ki, és ami még furcsább, szeme volt, mint ennek, akit láttok; más hulláknak nem volt szemük, de volt orruk, vagy megfordítva. Ha erre gondolok, attól kezdek félni, hogy ezzel sem megyünk sokra, akit magunkkal hoztunk. Persze megpróbálunk szót érteni vele, de nem nagyon hiszem, hogy sikerül...

– Az egész információanyagot, amit eddig összegyűjtöttünk, le kell írni, és valahogy rendezni kell, különben belezavarodunk – jegyezte meg a Kibernetikus. – Meg kell mondanom...: a Doktornak biztosan igaza van, de... azok a csontvázak biztosan csontvázak voltak? És ez az egészhistória, hogy a tömeg először közrefogott benneteket, aztán elmenekült...

– A csontvázakat ugyanolyan jól láttam, ahogy most téged látok. Hihetetlen, de igaz. Ami pedig azt a tömeget illeti... – A Doktor széttárta a karját.

– Tiszta örület volt – erősítette meg a Vegyész.

– Talán felébresztettétek az egész falut, és megijedtek. Képzeld el például, hogy egy földi szállodába berontana egy ilyen édeni forgó korong. Nyilvánvaló, hogy pánik törne ki!

A Vegyész konokul csóválta a fejét. A Doktorelmosolyodott.

– Nem voltál ott, hát nehéz megmagyarázni. Mondjuk, kitör a pánik. De aztán, mikor már minden ember elbújt és elmenekült, a korong kigördül az utcára, és akkor az egyik menekülő, meztelenül, ahogy kiugrott az ágyból, reszketve a félelemtől, a korong után rohan, és értésére adja a korong pilótájának, hogy vele akar menni. Ehhez mit szólsz?

– De hát ő aligha kért meg benneteket... – Nem kért meg? Kérdezd meg tőlük, ha nekem nem hiszel, hogy mi történt, mikor úgy tettem, mintha vissza akarnám küldeni a falujába. És különben is – miféle szálloda körül vannak sírok, nyitott sírok hullákkal?

– Háromnegyed négy van, fiúk – mondta a Koordinátor –, és holnap, illetve ma, megint látogatók érkezhetnek. Egyáltalán, bármikor bármi megtörténhet. Én már semmin sem csodálkozom. Mit csináltak az úrhajóban? – fordult a Mérnökhöz.

– Nem sokat, mert vagy négy órát ültünk az atomágyú mellett. Egy mikrotípusú szupravezető elektronikus agyat átvizsgáltunk, a rádióberendezés már majdnem beindítható. A Kibernetikus majd elmondja részletesebben. Sajnos, sok minden ripityára tört.

– Tizenhat nióbtantál diódára lenne szükségem – mondta a Kibernetikus –, a kriotronoképek, de diódák nélkül nem tudom rendbe hozni az agyat.

– Nem szedheted ki a többiből a diódákat?

– Már kiszedtem, sokat találtam, több mint hétszázat.

– Több nincs?

– Talán a Védőben vannak még, ahhoz nem értem hozzá. Legalul fekszik.

– Mondjátok, egész éjjel itt fogunk állni a rakéta előtt?

– Igazad van, gyerünk. De várjatok csak, mi lesz a duplával?

– No és a járgánnyal?

– Szomorú dolgot kell közölnöm: nem maradhatunk tovább őrség nélkül – mondta a Koordinátor. – Az is nagy bolondság volt, hogy eddig nem állítottunk őrséget. Az első két órára, hajnalig, önkéntes jelentkezőt kérek, aztán...

– Majd én – szólalt meg a Doktor.

– Te? Szó sem lehet róla, majd közölünk valaki – mondta a Mérnök. – Mi legalább egy helyben ültünk.

– Én meg a járgányban ültem. Nem vagyok fáradtabb nálad.

– Ne veszekedjetelek. Előbb a Mérnök, aztán a Doktor – mondta a Koordinátor. Nyújtózkodott egyet, átfagyott kezeit dörzsölgette, a kocsihoz ment, kikapcsolta a reflektorokat, és lassan az úrhajó mellé tolta a járgányt.

– Várjatok – állt meg a Kibernetikus a mozdulatlanul fekvő dupla mellett –, és ezzel mi lesz?

– Itt marad. Biztosan alszik. Nem szökik meg. Akkor minek jött volna veletek? – mondta a Fizikus.

– De hát így nem lehet... valahová be kellene zárni – kezdte a Vegyész, de abbahagyta. A többiek egymás után lemásztak az alagútba. Körülnézett, dühösen vállat vont, és utánuk ment. A Mérnök egy gumimatracot tett az atomágyú mellé, és leült, de mivel érezte, hogy rögtön elnyomná az álom, inkább felállt, és fel-alá járkált.

A homok halkan zizegett a lába alatt. Keleten szürkülni kezdett az ég, a csillagok elhalványultak, és már nem hunyorogtak. Mélyen beszívta a tiszta, hideg levegőt – megpróbálta kiérezni belőle azt az idegen szagot, amelyet akkor éreztek, amikor először léptek ki a bolygó felszínére, de már nem találta. A közelben fekvő Éden-lakó oldala egyenletesen emelkedett és süllyedt. A Mérnök hirtelen észrevette, hogy a lény melléből hosszú, vékony csápok nyúlnak ki, és megragadják az ő lábát. Rémülten összerándult, megbotlott, majdnem elvágódott – és kinyitotta a szemét. Úgy látszik, jártában aludt el. Már világosabb volt. Keleten bolyhos felhőcskék sorakoztak ferdevonalban, mint egy hosszú ecsetvonás, a felhőcsík vége lassan rózsássá vált, az ég homályos szürkességét kék szín váltotta fel. Az utolsó, fényes csillag is eltűnt. A Mérnök megállt, és nézte a horizontot. A szürke felhők arany vörössé váltak, peremük felizzott, rózsaszínből és hófehérből összeolvadt fénycsík szökkent fel az égre – a bolygólapos pereme hirtelen behorpadt, ahol a súlyos, vörös korong felbukkant mögötte. Mintha a Földön lett volna.

Elmondhatatlan kétségbeesés fogta el.

– Váltás! – harsant fel mögötte a Doktor hangja. A Mérnök összeresztette. A Doktor nézte és mosolygott, a Mérnök hirtelen meg akart neki köszönni valamit, megmondani, hogy... maga sem tudta, mit – valami hallatlanul fontosat, de nem tudta megfogalmazni. Megrázta a fejét, visszamosolygott a Doktorra, és lemászott a sötét alagútba.

NYOLCADIK FEJEZET

Déltájban öt barnára sült arcú és nyakú, derékig meztelen férfi feküdt a rakéta árnyékában, a fehér hajótest alatt. Körülöttük edények és alkatrészek heverték, egy sátorponyván hányódtak a ledobált zubbonok, cipők, törülközők, a nyitott termoszból friss kávé illata szállt, a síkságon lassan kúszott végig a felhők árnyéka, béke és nyugalom honolt a vidéken. Ha pár lépésnyire tőlük ott nem kuporog az úrhajó alatt egy mozdulatlan, csupasz lény, a jelenet holmi földi táborozásra emlékeztetett volna.

– Hol van a Mérnök? – kérdezte a Fizikus. Lustán felkönyökölt, és az égre nézett. A hófehér, tornyos gomolyfelhő a napszemüvegen keresztül is vakította.

– A könyvét írja.

– Miféle könyvét? Ja úgy, a javítások jegyzékét?

– Azt. Biztosíthatlak, hogy terjedelmes és izgalmas mű lesz!

A Fizikus odapillantott.

– Jókedvű vagy? Örülök neki. Tudod, hogy már majdnem begyógyult a sebed? Azt hiszem, a Földön nem gyógyulna be ilyen gyorsan.

A Koordinátor megérintette homlokán a hegesedő sebet, és felvonta a szemöldökét.

– Lehet. A hajó steril volt, és az itteni baktériumok ártalmatlanok, legalábbis miránk nézve. Róvarok meg, úgy látszik, egyáltalán nincsenek. Én legalábbis egyet sem láttam, és ti?

– A Doktor fehér lepkéi – dűnnyögte a Fizikus. Még beszélni is lusta volt ebben a hőségben.

– Az csak hipotézis.

– És mi nem hipotézis ezen a bolygón? – kérdezte a Doktor.

– Az, hogy mi itt vagyunk – felelte a Vegyész. Hanyatt fordult. – Tudjátok mit – sóhajtott –, nem bánnék már némi környezetváltozást...

– Én sem – jegyezte meg a Doktor.

– Láttad, hogy kipirult a bőre, mikor néhány percig a napon ült? – vetette közbe a Koordinátor. A Doktor bólintott.

– Láttam. Ez vagy azt jelenti, hogy eddig nem tartózkodott a napon, vagy azt, hogy valamilyen ruhát viselt, vagy...

– Vagy?

– Vagy valami mást, nem tudom, mit...

– Nem is állunk rosszul – mondta a Kibernetikus, felnézve egy teleírt papírról. – Henrik azt ígéri, hogy szerez diódákat a Védőből. Tegyük fel, hogy holnap befejezem a butykolést, és minden rendben

lesz. Akkor estére már működik az első automatánk! Azt ráállítom a többire, ha csak hármat hoz rendbe, már megkezdődhet a munka. Beindítjuk a darukat, a kotrógépet, aztán még egy hét, felállítjuk a rakétát és... – nem fejezte be.

– Hogyhogy? – szólalt meg a Vegyész. – Azt képzeled, hogy csak úgy egyszerűen beszállunk a hájba, és elrepülünk?

A Doktor elnevette magát.

– Az úrhajózás az emberi kíváncsiság édesgyermeke! – mondta. – Hallottátok? A Vegyész már nem is akar elmenni innét!

– Csakugyan, Doktor, mi van a duplával? Egész nap mellette ücsörögtél!

– Hát igen.

– No és? Ne titkolózz! Éppen elég rejtély van ezen a bolygón...

– Nem titkolózom én. Bárcsak tudnék valami titkot! Egyszerűen úgy viselkedik... mint egy gyerek. Mint egy szellemileg visszamaradt gyerek. Megismer. Odajön, ha hívom. Ha megtszítom, leül. A maga módján.

– Levitted a gépházba. Ott hogyan viselkedett?

– Mint egy csecsemő. Semmi sem érdekelte. Amikor lehajoltam a generátor mögött, és ezért nem látott, verítékezni kezdett a félelemtől. Ha ugyan az veríték, és ha ugyan félelmet jelent...

– Tud egyáltalán beszélni? Hallottam, hogy gagyog neked.

– Artikulált hangokat nem ad ki. Magnószalagra vettem a hangját, és elemeztem a frekvenciákat. Hallani hallja a hangot, vagy legalábbis válaszol rá. Az egész dolog egyszerűen nem fér a fejembe... Ez a jószág bárgyú, ijedős és félénk, márpedig ilyenekből áll az egész társadalom, hacsak ez nem valami különleges példány... De hát az igazán furcsa véletlen lenne...

– Talán még fiatal. Hátha mindjárt ilyen nagyok?

– Ó, nem, nem fiatal. Az meglátszik rajta, a bőrén, a ráncain, a redőin. Ezek általános biológiai törvényszerűségek. A talpai is, mármint azok a nyúlványok, amiken jár, egészen kemények, elszarusodottak. Szóval semmiképpen sem gyerek, ahogyan azt mi értjük. Egyébként éjjel, amikor hazafelé jöttünk, bizonyos dolgokat hamarabb vett észre nálunk, és sajátosan reagált például arra a tükörképre a levegőben, amiről meséltem. Félt. Attól a... falujuktól is félt. Különben miért menekült volna el onnét?

– Hátha meg lehetne valamire tanítani. Hiszen gyárakat meg forgó korongokat építenek, hát nyilván értelmes lények... – mondta a Fizikus.

– Ez nem az.

– Várjál csak! Tudod, mi jutott eszembe? – könyökölt fel a Vegyész. Felült, és leverte könyökéről a rátapadt homokszemeket. – És hátha ez... gyagyás? Szellemileg visszamaradt? Vagy...

– Ja, úgy gondolsz, hogy az ott... elmeegógyintézet? – mondta a Doktor. Ó is felült.

– Gúnyolódsz velem?

– Miért gúnyolódnék? Lehet éppenséggel egy elszigetelt telep, ahol a betegeiket tartják.

– És kísérleteznek rajtuk – tette hozzá a Vegyész.

– Te kísérletnek nevezed, amit láttál? – kapcsolódott be a beszélgetésbe az eddig hallgatag Koordinátor.

– Nem ítélem meg erkölcsi szempontból. Hogyan tehetném? Hiszen semmit sem tudunk –felelte a Vegyész. – A Doktor talált ott az egyik hullában egy csövecskét, hasonló volt abban a testben is, amelyet felboncolt...

– Értem. Tehát az, amelyik bemászott a rakétába, szintén onnan jött? Megszökött, és éjnek idején idefutott?

– Miért ne? Talán lehetetlen?

– És azok a csontvázak? – vetette közbe a Fizikus. Arca elárulta, hogy nem tartja túl meggyőzőnek a Vegyész következtetését.

– Hát... nem tudom. Talán így őrzik meg a halottaikat, vagy talán azzal gyógyítanak, hogy ezt megmutatják... Valami lelki sokkolásra gondolok.

– Na persze. És Freudjuk is van – mondta a Doktor. – Inkább hagyd abba, öregem. És ne mondd, hogy az a csontvázkartár a szellemvasút a Vidám Parkban. Óriási létesítmény az! Komoly vegyipar kell hozzá, hogy a csontvázakat azokba az üvegtömbökbe foglalják. Talán valami gyár? De mit termel?

– Az nem számít, hogy ebből a duplából semmit sem tudsz kiszedni – jegyezte meg a Fizikus. – Próbálnál csak megtudni valamit a földi civilizációról a mi egyetemi portásunktól.

– Szóval ez egy tökkelütött portás? – kérdezte a Vegyész, és mind nevetni kezdtek. Hirtelen abba hagyták a nevetést. A dupla fölöttük állt. Bütykös ujjacskáit mozgatta a levegőben, fejét lelógatta, lapos kis arca remegett.

– Mi ez?! – dadogta a Vegyész.

– Nevet – mondta a Koordinátor.

Most már valamennyien észrevették, hogy a kis felsőtest aprókat rándul, mintha a nevetéstől rázkódna. Az ormótlan nagy talpak egy helyben topogtak. A rámeredő őt szempár láttán a lény lassan lecsillapodott, egyikükről a másikukra nézett kék szemével, hirtelen behúzta felsőtestét, kezeit, fejét, még egyszer kikukkantott az izomréson, aztán visszacammogott a helyére, és csendes szusszanással a földre ereszkedett.

– Ha ugyan ez nevetés – suttogta a Fizikus.

– Még az sem jelent semmit. A majmok is nevetnek.

– Várj – mondta a Koordinátor. Sovány, napbarnított arcában élénken csillogtak a szemei. – Tegyük fel, hogy náluk sokkal nagyobb a vele született képességek biológiai szóródása, mint nálunk. Egyszóval vannak olyan rétegek... csoportok... kasztok, amelyek alkotómunkát végeznek, és van nagyszámú egyed, aki semmiféle munkára nem alkalmas... egyáltalán semmire. És ezeket a használhatatlan egyedeket...

– Lemészárolják. Kísérleteznek rajtuk. Megeszik őket. Ne ijedj meg, kimondhatsz mindent, ami eszedbe jut – felelte a Doktor. – Nem nevet ki senki, mert minden lehetséges. Csak, sajnos, az ember nem mindent tud megérteni abból, ami lehetséges.

– Várjál. Mi a véleményed arról, amit mondtam?

– És a csontvázak? – szólt közbe kurtán a Vegyész.

– Ebéd után szemléltető taneszközöket készítenek, iskolai szertárak számára – magyarázta a Kibernetikus kesernyész fintorral.

– Ha elmondanám neked mindazokat az elméleteket, amelyek tegnap óta eszembe jutottak – mondta a Doktor –, ötször olyan vastag könyv lenne belőle, mint amit Henrik körmöl, ha nem is olyan rendszeres. Sráckoromban ismertem egy öreg úrhajóst, aki több bolygót látott, mint ahány haja szála volt, pedig még egyáltalán nem volt kopasz... El akarta mesélni nekem, milyen a táj, nem tudom már, melyik holdon. Ott ilyenek vannak, mondta, és széttárta a karját, ilyen nagyok, és ilyenek vannak rajtuk, és emígy van, az ég pedig más, mint nálunk – más és ilyen, folyton ezt ismételte, aztán végül elnevette magát, és legyintett. Aki még nem volt az úrben, annak nem lehet elmondani, milyen az, amikor az ember a semmiben függ, és a csillagok vannak a lába alatt – pedig akkor még csak eltérő fizikai körülményekről van szó! Itt meg egy idegen civilizációról, amely legalább ötven évszázada fejlődik. Legalább! És mi néhány nap után meg akarjuk érteni!

– Nagyon kell igyekeznünk, mert ha nem értjük meg, az... sokba kerülhet nekünk – jegyezte meg a Koordinátor.

Kis ideig hallgatott, aztán hozzátette:

– És szerinted mit kellene csinálnunk?

– Azt, amit eddig – felelte a Doktor –, de a siker esélyét olyan csekélynek tartom, mint egy a tízezerhez... vagy mondjuk, ahhoz a számhoz, ahány éves az Éden civilizációja...

Az alagútból előbújt a Mérnök. Látva, hogy társai úgy heverésznek a széles árnyéksíkban, mint a strandon, ő is ledobta zubbonyát, és odament hozzájuk. Helyet keresett köztük, a Vegyész egy biccen-téssel maga mellé invitálta.

– Hogy ment? – kérdezte a Koordinátor.

– Elég jól, már majdnem a háromnegyed része megvan... Egyébként nemcsak ezen dolgoztam. Megpróbáltam átgondolni azt a korábbi nézetünket, hogy az az első gyár, ott északon, azért működik ilyen háborodottan, mert senki sem ellenőrzi, és felbomlott a vezérlése... Mi az? Mi van ebben nevetség-es? No, mit nevettek?!

– Mondok nektek valamit – szólt a Doktor. Csak ő maradt komoly. – Amikor a hajó indulásra kész lesz, kitör a lázadás. Senki sem akar majd elindulni, amíg meg nem tudjuk... Mert ha már most is, ahelyett, hogy illő szorgalommal bütykölnénk a rakétánkat... – És széttárta a karját.

– Ja, ti is erről beszéltek? – értette meg végre a Mérnök. – És mire jutottatok?

– Semmire. És te?

– Tulajdonképpen én sem, de... Azon gondolkodtam, milyen általános és egyben közös vonásokat lehetne találni azokban a jelenségekben, amelyeket megismertünk. Szöveget ütött a fejembe, hogy az a gyár, tudjátok, az automata gyár, nemcsak körfolyamatban termel, hanem még azt is hanyagul csinálja: a "késztermékek" nem egyformák. Emlékeztek?

A többiek igenlően mormogtak.

– No mármost, tegnap a Doktor észrevette, hogy az egyes duplák furcsa módon különböznek egymástól: az egyiknek szeme nincs, a másiknak orra, az ujjak száma és a bőrük színe is eltérő, de mindezek bizonyos határok között ingadozik. Mintha valami "szerves" technológiai folyamat pontatlanságából következne – mind a két esetben.

– Nagyon érdekes, amit mondasz! – kiáltott fel a Fizikus, aki feszült figyelemmel hallgatta a Mérnököt. A Doktor hozzátette:

– Igen, végre egy lényeges összefüggés. És aztán? Aztán? – fordult a Mérnökhöz. A Mérnök zavartan rázta meg a fejét.

– Á, nem merem folytatni. Mikor az ember egyedül kotlik, mindenféle hülyeség jut eszébe...

– Beszélj! – kiáltott rá a Vegyész szinte haragosan.

– Ha már elkezdted – tette hozzá a Kibernetikus.

– Szóval arra gondoltam: a gyárban egy körfolyamatot láttunk, termelés, rombolás és megint termelés; ti pedig tegnap felfedeztetek valamit, ami szintén gyárnak látszott... Ha pedig gyár, akkor termelnie kell valamit.

– De ott nem volt semmi – mondta a Vegyész.

– Csak a csontvázak. Igaz, hogy nem mindenütt kerestük... – tette hozzá tétován.

– És ha az a gyár... duplákat termel? – kérdezte halkán a Mérnök. Senki sem válaszolt.

– A gyártási rendszer azonos lenne – folytatta –, sorozatgyártás, tömegtermelés, eltérésekkel, amelyek, tegyük fel, nem az ellenőrzés hiányából következnek, hanem maguknak a folyamatoknak a jellegeből: a folyamatok olyan bonyolultak, hogy elkerülhetetlenek bizonyos eltérések a tervezett szabványtól. A csontvázak is különbözőek voltak.

– És... azt gondolod... hogy aztán legyilkolják a “selejtet”?... – kérdezte fojtott hangon a Vegyész.

– Dehogy! Arra gondoltam, hogy azok a... testek, amelyeket láttatok, sohasem éltek! A szintézis csak annyira sikerült, hogy csontokból és húsból álló szervezetek jöttek létre, a szükséges belső szervekkel, de ezek a szervezetek annyira eltérnek a szabványtól, hogy nem működőképesek, tehát egyáltalán nem keltek életre, és eltávolították őket a termelési ciklusból...

– No és... az az árok a város közelében, az mi? Az is “selejt”? – kérdezte a Kibernetikus.

– Nem tudom, bár végső soron az sem lehetetlen.

– Nem lehetetlen – mondta a Doktor. A kékesen ködlő láthatár felé nézett. – Abban, amit mondasz, van valami olyan, hogy... Az a törött csövecske, az egyik és a másik...

– Talán tápanyagokat vezettek be rajtuk a szintézis folyamán.

– Ez részben azt is megmagyarázná, hogy a mi dupláink miért ilyen fogyatékos értelmű – tette hozzá a Kibernetikus. – Mindjárt ilyen “felnőttek” gyártották, beszélni nem tud, nincs semmiféle tapasztalata...

– No, ez nem így van – jegyezte meg a Vegyész. – A mi dupláink azért tud egyet-mást. Nemcsak abba a kőfaluba nem akart visszamenni, ami viszonylag még könnyen megérthető, hanem a tűkörsváttól is félt. Azonkívül tudott valamit arról a lebegő tükörképről, a láthatatlan határról, amelyen áthaladtunk...

– Ha továbbvisszük Henrik feltevését, olyan képet kapunk, amelyet nehéz elfogadni – mondta a Koordinátor. Nem nézett fel, a homokot bámulta a lába előtt. – Az első gyár használhatatlan alkatrészeket termel. És a másik? Élőlényeket?... De milyen célból? Úgy gondolod, hogy azok is... visszakerülnek a körfolyamatba?

– Úristen! – kiáltott fel a Kibernetikus. Megrázkódott. – Csak nem mondd ezt komolyan?

– Várjatok – ült fel a Vegyész. – Ha az élők visszakerülnének a retortákba, akkor teljesen fölösleges lenne eltávolítani az életképtelen, hibás termékeket. Különben sem láttuk semmiféle nyomát ilyen folyamatnak...

A beállott csöndben a Doktor fölegyenesedett, és végigpillantott a többiekén.

– Hiába, meg kell mondanom – kezdte. – Ide figyeljete!... Valamennyiünkre nagy hatást gyakorolt az a közös vonás, amelyet a Mérnök felfedezett, és most a “termelési” hipotézisbe próbáljuk begyömöszölni a tényeket. Márpedig ebből az egészből csak egy következik: hogy mi jámbor és naiv emberek vagyunk...

Csodálkozva néztek rá. A Doktor folytatta:

– Az előbb megpróbáltatok kigondolni a legszörnyűbbet, amit csak képesek vagytok... és olyan feltevésre jutottatok, amely egy gyerek agyában is megszülethetne. Egy gyár élőlényeket termel, hogy aztán szétmorzsolja őket... Attól tartok, a valóság sokkal rosszabb lehet.

– Hogyhogy?! – fortyant fel a Kibernetikus.

– Várj. Hadd beszéljen – szólt közbe a Mérnök.

– Minél többet töprengek azon, amit abban a faluban átértünk, annál szilárdabbá válik a meggyőződése, hogy egészen mást láttunk, mint amit látni véltünk.

– Beszélj világosabban. Hát mi történt ott? – kérdezte a Fizikus.

– Nem tudom, mi történt. De tudom, egész biztosan tudom, hogy mi nem történt.

– Na tessék! Nem hagynád abba a rejtélyeskedést?

– Csak annyit akarok mondani: miután elég sokáig bolyongtunk abban a föld alatti labirintusban, hirtelen ránk rohant a tömeg, egy darabig sodort bennünket, aztán szétfutott és elmenekült. Mivel a faluhoz érve láttuk, hogy eloltják a lámpákat, természetesen azt gondoltuk, hogy ez miattunk történik, a lakosok előlünk bújtak el, és az a rohanó tömeg, mondjuk, óvóhelyekre igyekezett, vagy valami ilyesféle. Hát én megpróbáltam minél pontosabban visszaemlékezni az események minden mozzanatára, mindarra, ami velünk és körülöttünk történt, és azt mondom: ott valami egészen más játszódott le. Olyasmi, ami ellen az értelem úgy védekezik, mint a téboly ellen.

– Még mindig nem beszélsz nyíltan – morogta a Fizikus.

– Nyíltan beszélek. Tessék, adva van a következő helyzet: egy bolygón, ahol értelmes lények élnek, űrhajósok szállnak le. Hogyan reagálhatnak a bolygó lakosai?

Mivel senki sem válaszolt, a Doktor folytatta:

– Még akkor is, ha ezeket a bolygólakókat lombikban gyártották, vagy még fantasztikusabb módon jönnek a világra, csak háromféle magatartást látok lehetségesnek: megpróbálnak kapcsolatot teremteni a jövevényekkel, megtámadják őket, vagy pánikba esnek. De kiderült, hogy egy negyedik fajta magatartás is lehetséges: a teljes közöny!

– Magad mondtad, hogy kis híján agyonnyomtak benneteket, és ezt közönynek nevezed?! – kiáltott fel a Kibernetikus. A Vegyész feszült figyelemmel hallgatta a Doktort, tágra nyitott szemében hirtelen fény gyulladt ki.

– Ha tűzvészből menekülő csorda útjába kerülnél, még rosszabbul is járhatnál, de ebből nem következne,

hogy a csorda törődött veled – felelte a Doktor. – Higgyétek el: az a tömeg, amelybe belecsöppentünk, nem is látott bennünket! Nem érdekeltük őket! Pánikba estek, az igaz, de egyáltalán nem miattunk. Merő véletlen volt, hogy közéjük kerültünk. Persze rögtön biztosra vettük, hogy mi vagyunk az okai az elsötétítésnek, a zűrzavarnak meg mindannak, amit láttunk. De nem igaz. Nem így volt.

– Bizonyítsd be – mondta a Mérnök.

– Előbb hallani szeretném, mit szól mindehhez a társam – felelte a Doktor a Vegyészre nézve, aki furcsán szórakozottnak látszott, és hangtalanul mozgott a szája, mintha magában beszélne. Most összeresztette.

– Igen – mondta. – Azt hiszem, igen. Igazad van. Egész idő alatt, egészen mostanáig rágódtam valamin, ami nem hagyott nyugodni – éreztem, hogy volt ott valami bökkenő, valami félreértés, vagy minek nevezzem... úgy értem... mondjuk, mintha egy zavaros szöveget olvasnék, és nem tudnék rájönni, hol cserélődtek fel a mondatok. De most minden rendeződött. Csakugyan úgy kellett lennie, ahogyan a Doktor mondja. Attól tartok, ezt nem tudjuk bebizonyítani... Nem is lehet. Ott kellett volna lennetek, abban a tolongásban. A duplák egyszerűen nem is láttak bennünket. Kivéve persze azt a néhányat, aki a legközelebb volt, de éppen azokat, akik közé beszorultam, kevésbé ragadta el az általános pánik – sőt ellenkezőleg, azt mondanám, hogy kicsit kijózanodtak, amikor engem megláttak. Egyszerűen úgy néztek rám, mint hallatlanul meglepődött, álmélkodó bolygólakók, akik ismeretlen lényeket pillantottak meg. Egyáltalán nem akartak bántani, sőt emlékszem, hogy bizonyos mértékig még segítettek is kiszabadulni a tolongásból, már amennyire lehetséges volt...

– És ha azt a tömeget valaki rátok uszította? Talán hajtóvadászat volt – vetette fel a Mérnök.

A Vegyész megrázta a fejét.

– Nem volt ott semmi efféle. Se forgó korongok, se fegyveres őrök, semmiféle szervezetség... csak a teljes káosz, semmi egyéb. Igen – tette hozzá –, csodálkozom, hogy csak most jöttem rá! Akik közelről rám néztek, szinte kijózanodtak, és a többi viselkedett örültek módjára!

– De ha így volt – szólalt meg a Koordinátor –, akkor elég furcsán egybeestek az események. Miért éppen akkor oltották el a lámpákat, amikor mi megérkeztünk?

– Ahá, a valószínűség számítás – jegyezte meg a Doktor, majd hangosabban hozzátette: – Én nem látok ebben semmi rendkívülit. Miért ne feltételezhetnénk, hogy az ilyen állapot viszonylag gyakori ezen a bolygón?

– Milyen állapot?

– Az általános pánik.

– De mi okozhatja?

– Talán ez a bolygó civilizációs folyamatának alkonya – szólalt meg hosszabb szünet után a Kibernetikus. – Visszafejlődési szakasz. Leegyszerűsítve azt mondhatnánk: a civilizációt valami... társadalmi rákbetegség pusztítja.

– Ez nagyon ködösen hangzik – jegyezte meg a Koordinátor. – A Föld, mint tudjuk, egészen átlagos bolygó. Voltak visszafejlődő korszakai, egész civilizációk keletkeztek és tűntek le, de az évezredek folyamán az élet végső soron egyre bonyolultabb jelenséggé vált, és egyre nagyobb védelemben részesült. Ezt nevezzük haladásnak. Az átlagos bolygókon ilyen haladás megy végbe. Vannak persze, a nagy számok törvényének megfelelően, statisztikai eltérések az átlagtól, pozitívak és negatívak. Nem kell mindjárt az elfajulás, visszafejlődés szakaszát feltételeznünk. Lehet, hogy a civilizáció keletkezését kísérő szenvedések itt nagyobbak voltak, és most is nagyobbak, mint másutt. Talán éppen a "negatív eltérést" képviselő bolygón kötöttünk ki...

– Matematikai démonizmus – dörögte a Mérnök.

– Az a gyár létezik – jegyezte meg a Fizikus.

– Az első igen. A másodiknak a létezése csak hipotézis, mégpedig tarthatatlan.

– Egyszóval: újabb felderítő utat kell tennünk – jelentette ki a Vegyész.

– Hát ennyit már az elején is tudunk.

A Mérnök körülnézett a vidéken. A nap már jóval alacsonyabban állt, egyre hosszabb árnyékok vetődtek a homokra. Enyhe szellő kerekedett.

– Ma?... – kérdezte a Koordinátorra nézve.

– Ma vízért kellene menni, de máshová nem.

Azzal a Koordinátor felállt.

– Nagyon érdekes beszélgetés volt – mondta olyan arckifejezéssel, mint aki másra gondol.

Felemelte a zubbonyát, de mindjárt vissza is dobta, olyan forró volt a naptól.

– Estefelé lekocsizunk a patakhoz – mondta. – Az útitervtől nem térünk el, hacsak közvetlen veszélybe nem kerülünk.

Visszament a homokban üldögélőkhöz. Egy darabig nézte őket, aztán vontatottan megszólalt:

– Meg kell mondanom nektek, hogy kicsit... aggódok.

– Miért?

– Nem tetszik nekem ez a nagy csend... a tegnapelőtti látogatás után. Több mint huszonnégy órája felfedeztek bennünket, és... semmi. Egyetlen társadalom sem viselkedik így, ha űrhajósok pottyannak le az égből.

– Ez az én feltevésemet támasztaná alá – jegyezte meg a Kibernetikus.

- Azt, hogy az Édent “társadalmi rák” pusztítja? Hát ami azt illeti, a mi szempontunkból nem is ez lenne a legrosszabb eset, csakhoggy...
- Csakhoggy?
- Semmi. Ide figyeljetelek, ássuk ki végre a Védőt. Letakarítjuk róla a törmeléket, belül biztosan éppek lesznek a diódák.

KILENCEDIK FEJEZET

Több mint két óra hosszat keményen dolgoztak. Kihordták az alsó kamrából az automaták törött darabjait, az egymásba préselődött, alig szétszedhető pótalkatrészeket, amelyek a becsapódásnál kirepültek a helyükből, és az alattuk álló Védőre zúdultak. A legnagyobb súlyokat a kis markolódaruval emelték ki, ami pedig nem fért ki az ajtón, azt a Mérnök és a Koordinátor szétszerelte. A Védő tornya és a rázuhant ólomtéglás láda közé két nagy páncéllemez ékelődött, ezeket végül is villamos vágópisztollyal darabolták fel, a gépházból, a reaktor elosztótáblájáról vezették le a kábeleket. A Kibernetikus és a Fizikus osztályozta mindazt, amit sikerült kiemelni az éktelenül csikorgó roncsalmazból. A meg nem javítható alkatrészeket kiselejtezték. A Vegyész ezt a selejtet tovább osztályozta az anyag fajtája szerint. Időnként, mikor valami különösen súlyos szerkezeti elemet kellett cipelni, mindenki otthagyni a maga munkáját, és a “hordárok” segítségére sietett. Néhány perccel hat óra előtt hozzáférhetővé vált a Védő lapos orra, és ki lehetett nyitni a felső csapóajtót.

A Kibernetikus ugrott le elsőnek a Védő sötét belsejébe. Hamarosan lámpáért kiáltott, leengedték neki a vezetékre erősített lámpát. Megint felhangzott a kiáltása, tompán, mintha kút mélyéből jönne.

- Megvannak! – kiáltotta diadalmasan. – Épek!
- Egy pillanatra kidugta a fejét. – Csak be kell szállni, és mehetünk! Ép az egész berendezés!
- Világos, hiszen a Védő arra való, hogy sokat kibírjon – felelte ragyogó arccal a Mérnök. Csuklóján véres csíkok húzódtak a cipekedéstől.
- Hat óra. Ha vízárt akarunk menni, rögtön indulni kell – mondta a Koordinátor. – A Kibernetikusnak és a Mérnöknek rengeteg a dolga. Menjünk mi hárman, akik tegnap voltunk.

- Nem egyezem bele!
- Megérthetnéd – kezdte a Koordinátor, de a Mérnök a szavába vágott:
- Te is meg tudod csinálni, amit én. Ma te maradsz itt.

Egy darabig vitatkoztak, végül a Koordinátor engedett. A Mérnök, a Fizikus és a Doktor indult útnak. A Doktort hiába próbálták lebeszélteni, mindenáron menni akart.

– Különbben sem lehet tudni, hol vagyunk nagyobb biztonságban, itt vagy amott, ha erre gondolsz – vágta el a végén türelmetlenül a Mérnök érvelését. Felmászott az acéllétrán.

– A tartályokat már előkészítettük – mondta a Koordinátor. – A patak legfeljebb húsz kilométer innét. Azonnal forduljatok vissza a vízzel, jó?

- Ha lehet, kétszer fordulunk – mondta a Mérnök –, az már négyszáz liter lenne.
- Majd meglátjuk, nekivághattok-e másodszor is.

A Vegyész és a Kibernetikus ki akarta kísérni őket, de a Mérnök elállta az útjukat.

– Maradjatok. Nincs értelme kísérgetni meg búcsúzkodni. Szevasztok. Egynek úgyis örködnie kell, az velünk jöhet.

- Az én vagyok – mondta a Vegyész –, láthatod, hogy úgyszincs munkám.

A nap már elég alacsonyan állott. A Mérnök ellenőrizte a felfüggesztéseket, a kormányművet és az izotópkeverék-készletet, aztán beült a vezetőülésre. Mihelyt a Doktor felszállt, a rakéta alatt heverő dupla megmozdult, teljes magasságában kiegyenesedett, és feléjük kezdett caplatni. A járgány elindult. A behemót jószág felnyögött, és utánuk eredt, olyan gyorsan, hogy a Vegyész egészen elámult. A Doktor kiáltott valamit a Mérnöknek, a kocsit megállt.

- Most mit akarsz – zsémbelődött a Mérnök –, úgysem hozhatod magaddal!

A Doktor zavarba jött, nem nagyon tudta, mit csináljon. Tanácstalanul nézett fel a nála két fejjel magasabb óriásra, aki lenézett rá, egyik lábáról a másikra állt, és nyöszörgő hangokat hallatott.

- Zárd be a rakétába. Teutánad lemegy – tanácsolta a Mérnök.

- Vagy altasd el – javasolta a Vegyész. – Ha utánunk szalad, még a nyakunkra hozhat valakit.

Ez meggyőzte a Doktort. A kocsit lassan a rakétához hajtott, a dupla követte furcsa ugrásaival, aztán a Doktor maga után húzta az óriást az alagútba. Nem volt könnyű vállalkozás. Negyedóra múlva tért vissza, rosszkedvűen és idegesen.

– Bezártam a műtő előterébe – mondta –, ott nincs se üveg, se éles tárgy. De félek, hogy kárt tesz magában.

- Ugyan – szólt rá a Mérnök –, ne légy nevetséges!

A Doktor válaszolni akart, talán nem is túl szelíden, de aztán mégsem szólt. Megint elindultak, nagy ívben megkerülték a rakétát. A Vegyész integetett utánuk, még akkor is, amikor már csak a porfelhőt látta. Aztán járkálni kezdett az úgy-ahogy beásott atomágyú körül.

Majdnem két óra hosszat járkált, aztán a hosszú árnyékot vető, karcsú kelyhek között megint feltűnt a porfelhő. A tojásdad, vörös napkorong éppen a láthatárig süllyedt, északon felhősáv kékllett, a levegő fülledt volt, még nem hűlt le, mint más napokon alkonyatkor. A Vegyész előfutott a rakéta mögül, és meglátta a járgányt: éppen most zötyögött át a barázdákon, amelyeket a forgó korongok vágtak.

A kocsi még meg sem állt, mikor a Vegyész odarohant. Nem is kellett érdeklődnie az út sikere felől – a járgány súlyosan ült a lelapuló abroncsokon, a tartályokban kotyogott a víz, még a negyedik ülésre is került egy teli hordócska.

– Milyen volt? – kérdezte a Vegyész. A Mérnök levette napszemüvegét, és zsebkendőjével a verítéket meg a port törölgette az arcáról.

– Nagyon kellemes – felelte.

– Nem találkozottak senkivel?

– Hát a szokásos korongokkal, de csak messziről láttuk őket. Megkerültük azt az erdőt a nyiladékkal, emlékszel? A túloldalán alig vannak barázdák. Csak egy kicsit nehéz volt megtölteni a tartályokat. Jó lenne valami szivattyú.

– Megfordulunk még egyszer – tette hozzá a Fizikus.

– Előbb ki kell tölteni a vizet...

– Á, nem érdemes – mondta a Fizikus –, van itt elég üres hordó és tartály, viszünk újakat, aztán majd egyszerre kitöltjük az egészet. Nem igaz?

Összenéztek a Mérnökkel, mintha valami rejtett gondolatuk lenne. A Vegyész ezt nem vette észre, csak egy kicsit csodálkozott, hogy miért sietnek annyira. Lázás sietséggel rakták le a tartályokat, és mihelyt feltették az újakat a csomagtartóra – egyáltalán nem is volt olyan sok üres tartály –, felugrotak a kocsira, és elrobogtak. A porfelhő, amelyet a lenyugvó nap vörösre festett, még el sem ült utánuk, mikor a Koordinátor előmászott az alagútból.

– Nem jöttek meg? – kérdezte.

– Már itt voltak, kicserélték a tartályokat üresekre, és megint elmentek.

A Koordinátor inkább csodálkozott, mint haragudott.

– Igen? Rögtön visszafordultak?

Azt mondta a Vegyésznek, hogy hamarosan felváltja, aztán visszament a hajóba, hogy elmondja a hírt az univerzális automatánál dolgozó Kibernetikusnak, de azzal nemigen lehetett szót váltani. Legalább húsz tranzisztort tartott a szájában, időnként a tenyerébe köpködté őket, mint a szilvamacogokat, a porcelit belsősegekből kihámozott pár száz vezetékét a nyaka köré tekerte, a mellén szétfésülte, és olyan sebesen kapcsolgatta össze, hogy csak úgy táncoltak az ujjai. Máskor meg mindent abbahagyott, és percekig elmerülten bámulta a szeme elé függesztett nagy kapcsolási rajzot.

A Koordinátor megint felment, és átvette az őrseget a Vegyészről. Az lement vacsorát készíteni, ő meg leült az atomágyú mellé, és azzal ültette agyon az időt, hogy gyakorlati megjegyzéseket írkált a Mérnök munkatervkönyvének margójára.

Két napja törték a fejüket, mit csináljanak a kilencvenezer liter sugárszennyezett vízzel, amely a rakodóajtó fölötti térséget elöntötte. Ez volt az egyik látszólag megoldhatatlan, bűvös kör, amelybe folyton beleütköztek – ahhoz, hogy a vizet megtisztítsák, üzembe kellene helyezni a szűrőket, de a szűrőberendezés vezetékéhez éppen az elárasztott helyen lehet csak hozzájutni. Búvárruha volt ugyan a hajón, de olyan kellett volna, amely egyben a sugárzástól is véd, ilyen pedig nem volt. Átalakítani, ólompáncéllal ellátni a búvárruhát túl nagy munka lett volna. Egyszerűbb, ha üzembe helyezik az automatákat, majd azok a víz alá merülnek.

A Koordinátor az úrhajó tatja alatt ült, feje fölött sötétedés óta felfelvillant a lámpa. Sietve jegyezte fel, ami eszébe jutott, mert a lámpa csak három másodpercig égett. Elnevette magát, mikor meglátta, hogy miféle macskakaparás lett az írásából a sötétben. Órájára nézett; már tíz felé járt az idő.

Felállt, és járkálni kezdett. A kassi fényzórót leste, de nem látott semmit. A villanólámpa nehezítette a megfigyelést. Elindult hát arrafelé, ahonnan a kocsit várta.

Mint rendesen, amikor egyedül volt, a csillagokat nézte. A Tejút meredeken ívelte át a sötét eget. A Skorpiótól balra vándorolt a tekintete, és akkor csodálkozva megállt: a Bak legfényesebb csillagai alig látszottak, eltűntek valami sápadt derengésben, mintha a hirtelen kiáradt Tejút nyelte volna el őket – pedig kívül esnek rajta. Egyszer csak megértette. Ez a fény a földről vetődött az égre, és éppen ott, a keleti horizonton. Szíve lassan és erősen kezdett dobogni. Egy pillanatra elszorult a torka. Összeszorította a fogát, és továbbment. A fehéres fény az ég alján ki-kialudt, aztán hosszabb idő múlva többször is felfelvillant. A Koordinátor behunyta a szemét, és feszülten hallgatózott, de csak vére zúgását hallotta a csöndben. A csillagok most már alig látszottak. Mozdulatlanul állt, és nézte az ég alján előmlő, zavaros derengést.

Először vissza akart menni az úrhajóhoz, hogy hívja a többieket – elmehetnének az atomágyúval. De gyalog legalább három óra az út. A járgányon kívül volt egy kis helikopterük, de a rekeszt elöntötte a víz, és ládák zuhantak rá – csak az acéltest tetejét látták, a légcsavar darabokra törött a zuhánásnál, az utasfülke alighanem még rosszabb állapotban van. Ott van viszont a Védő. A Koordinátor arra gondolt, hogy egyszerűen beszállnak a Védőbe, távirányítással kinyitják a rakodóajtót – vezérlése a gépházban van –, és kigördülnek a vízen keresztül; egyébként a víz úgymint kiömlik, mihelyt kinyílik az ajtó. A Védő páncélján nem hatol át a radioaktív sugárzás. De nem biztos, hogy a rakodóajtó egyál-

talán kinyílik, arról ne is beszélve, hogy mit csinálnának később – az úrhajó körül az egész talaj egyetlen nagy radioaktív foltta válna. De azért ha biztos lenne, hogy az ajtó kinyílik...

Elhatározta, hogy még tíz percig vár; ha addig nem látja meg a kocsifényszóróit, elindulnak a Védővel. Órájára nézett: tizenhárom perccel múlt tíz óra. Leengedte a kezét. A derengő fény – nem, nem téved – lassan továbbvonult a láthatár mentén, már a Phoenix Alfájához ért – a felül rózsaszínű, alul zavaros-fehér fénysáv észak felé tartott. Megint órájára nézett. Még négy perc volt hátra, amikor meglátta a fényszórókat.

Először csak egy hunyorgó fénypontot látott, gyorsan remegő csillagocskát, aztán a fénypont kettévált, fel-le ugrált, egyre vakítóbb lett – már a kerekek surrogását is hallotta. A kocsigyorsan közeledett, de azért nem nyaktörő sebességgel – tudta, hogy a járgányból többet is ki lehet hozni, és az, hogy nem sietnek olyan nagyon, végleg megnyugtatta. Mint ilyen körülmények között általában, egyre dühösebb lett.

Maga sem vette észre, hogy közben legalább háromszáz lépésre eltávolodott a rakétától. A járgány élesen lefékezett, a Doktor kikiáltott:

– Szállj be!

Odaszaladt, felugrott a szabad ülésre, félretolta a hordót, és érezte, hogy üres. Az utasokra nézett – úgy látszott, nincs semmi bajuk. Előrehajolt, megérintette a sugárvető csövét – hideg volt.

A Fizikus üres pillantással válaszolt kérdő tekintetére. Nem szólt hát semmit, amíg meg nem érkeztek az úrhajóhoz. A Mérnök élesen vette a kanyart, a centrifugális erő a karfához nyomta a Koordinátort, az üres víztartályok csörömpöltek, aztán a kocsigyállt az alagút bejárata előtt.

– Kiszáradt a víz? – kérdezte közönyös hangon a Koordinátor.

– Nem hozhattunk vizet – felelte a Mérnök. Hátrafordult forgóülésén. – Nem lehet eljutni a patakhoz.

Kelet felé mutatott kinyújtott kezével.

Egyikük sem szállt ki. A Koordinátor hol a Fizikus, hol a Mérnök arcát fürkészte.

– Már először észrevettük, hogy valami megváltozott – mondta a Fizikus –, de nem tudtuk, mi az, és meg akartunk bizonyosodni.

– És ha annyira megváltozott volna, hogy vissza se jöttök többé? Akkor sokra megyünk a gondoságokkal! – mondta a Koordinátor. Már nem titkolta haragját. – No gyerünk, mondjatok el mindent, ne szavanként kelljen belőletek kihúzni!

– Valamit csinálnak ott, a patak mentén is, előtte is, távolabb is, a dombok körül, a völgyekben, a nagyobb barázdák mentén, több kilométer hosszan – mondta a Doktor.

A Mérnök bólintott.

– Először, mikor még világos volt, csak azokat a nagy bűgőcsigákat láttuk, de rengeteg sokat. Ék alakú kötelékben mozogtak, és úgy hasították a földet, mintha árkokat ásnának. Csak visszafelé láttuk jól ezeket az árkokat a dombtetőről, és nagyon nem tetszettek nekem.

– Mi nem tetszett rajtuk? – kérdezte szelíden a Koordinátor.

– Az, hogy háromszögletűek, és mindegyik háromszög csúcsa mifelénk néz.

– Hát ez gyönyörű! És ti egy árva szó nélkül visszafordultatok? Tudod, minek nevezik az ilyen viselkedést?

– Talán ostobaságot csináltunk – mondta a Mérnök. – Biztosan így van, de mi arra gondoltunk, hogy ha itt elkezdünk tanácskozni, elmenjünk-e másodszor is, és megint elkezdődnek a viták, hogy ki tegye kockára azt a drága életét, és így tovább... egyszóval elhatároztuk, hogy inkább gyorsan utána-nézünk a dolognak. Számítottam rá, hogy sötétedés után meg kell világítaniuk a munkahelyeket.

– Nem láttak meg benneteket?

– Majdnem biztos, hogy nem. Legalábbis semmi jelét nem mutatták. Nem támadtak meg bennünket.

– Merre mentetek másodszor?

– Csaknem állandóan a hegygerinc mentén, persze nem a gerincen, hanem egy kicsit lejjebb, nehogy a kocsigy égre rajzolódjon, és észrevegyék. És világítás nélkül, persze. Azért tartott ilyen sokáig.

– Tehát egyáltalán nem azzal a szándékkal mentetek el, hogy vizet hozzatok, és a tartályokat csak azért raktátok fel, hogy becsapjátok a Vegyészt?

– Nem, nem így volt – szólt közbe a Doktor. Még mindig a kocsiban ültek, a villanólámpa fényével váltakozó sötétségben. – Jóval távolabb akartuk elérni a patakot, a másik oldalról, de nem sikerült.

– Miért?

– Ott is ugyanilyen munkákat folytatnak. Most sötétedés óta, valami fénylő folyadékot öntenek a gödrökbe. Elég erősen világít, pontosan lehetett látni.

– Mi lehet az? – A Koordinátor a Mérnökre nézett. Az vállat vont.

– Talán öntvényeket készítenek. Bár a folyadék hígabb, mint a cseppfolyós fém.

– Mivel szállították oda?

– Semmivel. Leraktak valamit a barázdák mentén, feltételezem, hogy esővezetéket, de biztos nem vagyok benne.

– Csővezetéken szivattyúzzák át a cseppfolyós fémet?!

– Én csak azt mondom, amit a sötétben láttam, távcső nélkül, pocsék megvilágításban. Mindegyik gödör belseje vakít, mint egy higanyégő, körülötte pedig minden sötét. Különben sem mentünk soha úgy hétszáz méternél közelebb hozzájuk.

A villanólámpa kialudt, egy percig nem látták egymást, aztán megint világos lett.

– Azt hiszem, ezt el kell oltani – pillantott fel a Koordinátor. – Mégpedig sürgősen – tette hozzá.

– No mi van? – A sötéttségben a hang forrása felé néztek, és mikor megint kigyulladt a lámpa, a Vegyész pillantották meg az alagút bejáratában. A kocsihoz futott, gyors kérdések és válaszok peregtek, közben a Mérnök lement, és kikapcsolta a gépházban az áramot. A lámpa utolsót villant, aztán sötét lett. Így még jobban látszott a derengő fény az ég alján. Most dél felé húzódott.

– Annyian vannak, mint a nyú – mondta a Mérnök, mikor visszatért, és megállt a rakéta mellett, a távoli fényt nézve. Arcát szürkére festette az egyenletes derengés.

– A bűgőcsigák?

– Nem, a duplák. Láttuk őket a világító folyadék fényében. Nagyon sietősen dolgoztak, biztosan megsűrűsödik a folyadék, mikor kihűl. A háromszög két oldalára valami rácsfélét építettek. Az eleje, mármint a felénk forduló oldala üresen maradt.

– És most mi lesz? Itt várjuk ölbe tett kézzel, hogy... – kezdte a Vegyész emelt hangon.

– Szó sincs róla – vágott közbe a Koordinátor. – Mindjárt megvizsgáljuk a Védő berendezéseit.

Egy darabig szótlánul nézték a távoli fényt. Néhány erősebb fellobbanást láttak.

– Le akarod engedni a vizet? – kérdezte komoran a Mérnök.

– Amíg nem muszáj, addig nem. Már gondolkodtam a dologról. Megpróbáljuk kinyitni a rakodóajtót. Ha a jelzőlámpák azt mutatják, hogy a nyitóberendezés működik, rögtön visszacsukjuk az ajtót, és egyszerűen várunk. A kipróbálásnál csak néhány milliméterre nyílik ki, legrosszabb esetben kiömlik húsz-harminc liter víz. Ilyen kis sugárszennyezett folttal még könnyen megbirkózunk. Viszont tudni fogjuk, hogy bármelyik pillanatban kijuthatunk a Védővel, és szabadon manőverezhetünk.

– A legrosszabb esetben mibőlölünk is csak egy folt marad – morogta a Vegyész. – Kíváncsi vagyok, mire megyünk ezekkel a kísérletekkel atomtámadás esetén.

– Háromszáz méterre a nulla ponttól a keramit már kibírja.

– És ha a robbanás száz méterre lesz?

– A Védő száz méterről is kibírja a robbanást.

– Földbe ásva – helyesbített a Fizikus.

– No és? Szükség esetén beássuk magunkat.

– Ha a robbanás négyszáz méterre lesz is, a rakodóajtó kitágul a hőségtől, és nem jutunk ki! Meg fogunk főni, mint a rákok!

– Értelmetlen dolgokat beszélünk. Egyelőre még nem potyognak a bombák, és különben is, mondjuk ki végre: az űrhajót úgysem hagyhatjuk el. Ha elpusztítják, kíváncsi vagyok, miből csinálunk újat!

A Mérnök szavai után csönd lett.

– Várjatok csak – kapott hirtelen a fejéhez a Fizikus –, hiszen a Védőből hiányoznak a diódák! A Kibernetikus kiszedte.

– Csak az irányzó automatából. Automata nélkül is lehet célozni. Különben is, tudod: ha az ember antiprotonokkal lő, nyugodtan melléje is találhat, a hatás ugyanaz lesz...

– Ide figyeljete!... Kérdeznék valamit – szólalt meg a Doktor. Mindenki felé fordult.

– Mi van?

– Semmi különös, csak azt akartam kérdezni, hogy mit csinál a dupla...

Egy pillanatnyi csönd után harsogó kacagás tört ki.

– Hát ez jó volt! – mondta a Mérnök. A hangulat megváltozott, mintha a veszély hirtelen elmúlt volna.

– Alszik – közölte a Koordinátor. – Legalábbis nyolc óra előtt, amikor benéztem hozzá, aludt. Általában nagyon álomszuszek. Mondd, eszik valamit? – kérdezte a Doktortól.

– Nálunk nem akar enni. Nem tudom, mivel táplálkozik. Abból, amit kínáltam neki, semmihez sem nyúlt hozzá.

– Hiába, mindenkinek megvan a maga gondja – sóhajtott fel a Mérnök. Mosolygott a sötéttségben.

– Vigyázat! – hallatszott egy hang a föld alól. –Vigyázat! Vigyázat!

Gyorsan arrafelé fordultak. Az alagútból nagy, sötét valami mászott elő, halkan csikorgott és megállt. Mögötte felbukkant a Kibernetikus, mellén égő lámpával.

– Az első univerzális automatánk! – mutatta be művét diadalmasan. – Mi az?... – tette hozzá, egyi-
kükről a másikukra nézve lámpája fényében. – Mi történt?

– Egyelőre még semmi – felelte a Vegyész. – De még történhet. Több, mint szeretnénk.

– Miért?... Már van automatánk – mondta kicsit megzavarodva a Kibernetikus.

– Igen? Hát akkor mond meg neki, hogy már kezdheti.

– Micsodát?

– A sírokat ásn! – tört ki a Vegyész, aztán ellökte a mögötte állókat, és nagy léptekkel elrohant a sötéttségbe. A Koordinátor kis ideig mozdulatlanul nézett utána, aztán a nyomába indult.

– Mi baja? – kérdezte kábultan a Kibernetikus, aki egy szót sem értett.

– Kiborult – közölte tömören a Mérnök. – Valami készül ellenünk ott a keleti völgyekben. Láttuk, amikor vízért mentünk. Valószínűleg meg fognak támadni bennünket, de nem tudjuk, hogyan.

– Megtámadnak?...

A Kibernetikus feje még annyira tele volt a munkájával és a sikerével, hogy úgy látszott, a Mérnök szavai egyáltalán nem jutnak el a tudatáig. Tágra nyílt szemmel nézett a többiekre, aztán a síkság felé fordult. Az ezüstös derengésben két ember ballagott lassan visszafelé. A Kibernetikus most a háta mögé nézett – a hatalmas automata mozdulatlanul állt az emberek fölött, mint egy kőszobor.

– Valamit tenni kell... – suttogta végre a Kibernetikus, inkább csak önmagának.

– Üzembe akarjuk helyezni a Védőt – mondta a Fizikus. – Ha ér valamit, ha nem, mindenesetre munkához kell látni. Mondd meg a Koordinátornak, hogy küldje utánunk a Vegyészt. Lemegyünk. Megjavítjuk a szűrőberendezést. Az automata majd beköti a vezetéket. Gyere – intett a fejével a Kibernetikusnak. – A legrosszabb így tétlenül várakozni.

Lemásztak az alagútba, az automata egy pillanatig még álldogált, aztán hirtelen megfordult, és követte őket.

– Nézz oda, már a visszacsatolást is megcsinálta – mondta a Mérnök a Doktornak őszinte csodálattal. – Ennek mindjárt hasznát vesszük – tette hozzá –, leküldjük a Feketét a víz alá. Szóbeli utasításokat a víz alatt nem kaphatna.

– Hát milyet? Rádiót? – mondta a Doktor szórakozottan, mintha csak azért felelne, hogy a beszélgetés abba ne maradjon. A két embert figyelte, akiknek alakja a derengő égre rajzolódott. Megint visszafordultak. Mintha csak sétálgatnának a csillagos éjszakában.

– Mikroadóval, hiszen tudod – kezdte a Mérnök, aztán követte a Doktor pillantását, és ugyanazon a hangon folytatta: – Azért borult ki, mert már biztosra vette, hogy sikerül...

– Persze – bólintott a Doktor. – Azért mondta reggel, hogy ne is hagyjuk még itt az Édent...

– Nem veszélyes... – A Mérnök már az alagút felé indult. – Ismerem én őt. Elmúlik ez, ahogyan jött.

– Hát igen, akkor minden elmúlik – hagyta rá a Doktor, és utána ment. A Mérnök megállt, a Doktor arcát kémlelte a sötétben, nem tudta biztosan, hogy gúnyolódik-e, nem látott semmit – túlságosan sötét volt.

Negyedóra múlva a Koordinátor és a Vegyész is lement az űrhajóba. A munka megkezdése előtt felküldték a Feketét, és az automata kétméteres földsáncot épített az alagút bejárata köré, ledöngölte, aládúcolta, aztán levitte a fent hagyott holmikat.

A beásott atomágyún kívül csak a járgány maradt fenn. Sajnálták az időt arra, hogy szétszedjék, az automatára pedig lenn is szükségük volt.

Éjfélkor nekigyürköztek a munkának. A Kibernetikus megvizsgálta a Védő egész belső berendezését, a Fizikus és a Mérnök beszabályozta a szűrőberendezést, a Koordinátor a gépház alsó szintjének aknája fölött állt védőruhában. Az automata lemerült az aknába, és két méterrel a víz szintje alatt dolgozott a vezetékek elágazásánál.

Kiderült, hogy ha sikerül is megjavítani a szűrőberendezést, átbocsátó képessége kisebb lesz, mert néhány szakasza kiesett. Úgy oldották meg a dolgot, hogy meggyorsították a víz keringését. A víz tisztítása elég primitív körülmények között folyt – a Vegyész úgy vizsgálta a sugárszennyezettség fokát, hogy tízpercenként mintát vett a tartályból, mert a mérőműszer nem működött, és megjavítása soká tartott volna, idejük pedig nem volt.

Hajnali háromkor gyakorlatilag már tiszta volt a víz. A tartály, amelyből kiömlött, három helyen repedt meg – a tehetetlenségi erő előrelökte, és fala nekiütközött a páncél egyik fő bordájának. Nem hegesztették meg a tartályt, hanem gyorsabb megoldást választottak: egyszerűen átszivattyúzták a vizet az üres felső tartályba. Rendes körülmények között a rakomány ilyen aszimmetrikus elhelyezése elképzelhetetlen lett volna, de hát az űrhajó pillanatnyilag még úgysem állt útra készen. A víz felszivattyúzása után az alsó helyiséget átfűjték sűrített levegővel. A falakon maradt egy kevés radioaktív üledék, de nem törődtek vele, egyelőre úgysem megy oda le senki. Hozzáálltak a legfontosabb feladathoz: a rakodóajtó kinyitásához. A jelzőlámpák azt mutatták, hogy a nyitóberendezés teljesen üzemképes, de az első kísérletnél mégsem nyílt ki a csapóajtó. Egy darabig tanakodtak, növeljék-e a nyomást a hidraulikus vezetékekben, de a Mérnök úgy döntött, hogy jobb lesz előbb kívülről megvizsgálni az ajtót. Kimentek hát a szabadba.

A csapóajtóhoz nem volt könnyű hozzáférni, a hajótest alsó részén volt, több mint négy méterrel a föld felett. Fémhulladékokból sebtében állványt építettek – ez már gyorsan ment; az automata formátlan, de erős állványt forrasztott az acéldarabokból. Felmásztak, és a lámpák meg a reflektor fényében vizsgálni kezdték az ajtót.

Keleten szürkült az ég, a derengő fény már nem látszott, a csillagok lassan elsápadtak, kövér harmatecseppek folytak végig a fölöttük magasodó hajótest kerámit lemezein.

– Érdekes – mondta a Fizikus –, a berendezés működik, az ajtó tökéletesnek látszik, csak az az apró hibája van, hogy nem akar kinyílni.

– Nem szeretem a csodákat – morogta a Kibernetikus. Fűrészze nyelével ütögette a fémét.

A Mérnök nem szólt semmit. Dühös volt.

– Várjatok csak – szólalt meg a Koordinátor –, mi lenne, ha ősapáink régi jó módszerét alkalmaznánk?...

És felemelte a nyolckilós kalapácsot, amely lába előtt feküdt az állványon.

– Körbekopogtathatjuk a peremét, de csak egyszer – egyezett bele némi habozás után a Mérnök. Nem csodvelte az ilyen módszereket.

A Koordinátor a fekete automatára sandított, amely szögletes szoborként állt a hajnali szürkületben, és mellével támasztotta meg az állványt. Megmérickskélte kezében a kalapácsot, egy kis lendületet vett, és rácsapott a páncélra. Egyenletesen ütögette végig, mindig egyforma lendülettel, és mindig néhány centiméterrel arrébb. Kurtán, élesen csattantak az ütések a páncélon. Kényelmetlen volt így felfelé kalapálni, és elég nagy erőfeszítést igényelt. Az ütemes csattogásba egyszerre csak új hang vegyült, mély dübörgés, mintha maga a föld morajlana alattuk. A Koordinátor kezében megállt a kalapács. Hosszú, élesedő fütty hallatszott, aztán tompa robaj. Az állvány megremegett alattuk.

– Gyerünk le! – kiáltotta a Fizikus. Leugráltak az állványról, csak az automata állt mozdulatlanul. Már elég világos volt, a síkság és az ég hamu-szürke színt öltött. Újabb dübörgés, éles sívítás, pontosan a fejük felett – ösztönösen előregörnyedtek, és behúzták a nyakukat. Még mindig a nagy hajótest alatt álltak. Pár száz méterre tőlük magas földoszlop szökött a levegőbe, meglepően gyenge, fojtott hang kíséretében.

Az alagúthoz rohantak. Az automata követte őket. Leugráltak, a Koordinátor és a Mérnök megállt a földsánc mögött. Az egész keleti láthatárt betöltötte a föld alatti dübörgés, a mennydörgő robaj végigterült a síkságon, az éles füttyök egymást követték, egyre erősebbek lettek, már meg sem lehetett különböztetni az egyes hangokat, az ég zengett és dübörgött, mintha láthatatlan szuperszonikus repülőgépek raja zúdulna zuhanórepüléssel egyenesen rájuk, körös-körül percenként csapott a magasba a föld és a homok, a becsapódások gejzírjei majdnem feketén rajzolódtak az ólomszínű égre, megremegett a föld, védősáncukról agyagmorzsák gurultak le az alagútba.

– Teljesen normális civilizáció – szólt fel odalentről a Fizikus. – Nem igaz?

– Minden lövegük túl közelre vagy túl messzire hord – dörmögte a Mérnök. A Koordinátor nem hallotta a szakadatlan dübörgésben, a földet felszagató becsapódások nem ritkultak, de nem is kerültek közelebb az űrhajóhoz. A két ember hosszú percekig állt így, csak a fejét dugva ki a földsánc mögül, de semmi sem változott. A láthatár felől hallatszódó dübörgés folyamatos, mély, szinte egyenletes morajjá olvadt össze, de robbanások most sem hallatszóttak – a lövedékek csaknem hangtalanul hullottak le, és a felrepülő föld betakarta őket. Már olyan világos volt, hogy látták a találatok helyét jelző, vakondtúráshoz hasonló kis földkupacokat.

– Hozzatok egy látcsövet! – kiabálta a Koordinátor, behajolva az alagútba.

Kisvártatva már látcsóval nézelődött. Nem szólt semmit a Mérnöknek, de egyre jobban csodálkozott – eleinte azt hitte, hogy a támadó tüzérség belövi magát, de irányzékuk szemlátomást nem változott. Körbekémlelt távcsövével, mindenfelé egymást érték a becsapódások, hol közelebb, hol távolabb, de kétszáz méternél egyik sem volt közelebb az űrhajóhoz.

– No mi van?! Nem atomfegyver, ugye? – Az alagút mélyéből fojtottan hangzott fel a kiáltás.

– Nem! Nyugalom! – ordította vissza teli torokból. A Mérnök a füléhez hajolt.

– Látod?! Csupa döglött lövedék!

– Látom!

– Minden oldalról körülölelnek!

Bólogatott. Most a Mérnök látcsövezte a tájat.

Közeledett a napfelkelte. A sápadt, fakó égen halvány kékség ömlött el. A síkságon semmi sem mozgott, csak a föld meg a homok repült egyre-másra az ég felé. A becsapódások gejzírjei furcsa, változékony, hol lehulló, hol ismét felmagasodó, sűrű élősvényként vették körül nagy körben az űrhajót és a dombot.

A Koordinátor egyszerre csak elszánta magát, kimászott az alagútból, felrohant a domb tetejére, lehasalt, és szemügyre vette a vidéknek azt a részét, amelyet az alagútból nem láthatott. Ugyanaz a kép tárult elé – a becsapódások nagy körívben szaggatták fel a földet.

Valaki melléje vetette magát a száraz talajra – a Mérnök. Egymás mellett hasaltak, és nézték, mi történik. A szakadatlan dübörgést már alig hallották; a moraj hol hullámokban közeledett, hol meg úgy rémlett, mintha távolodna – ez a szél hatása volt, mert napkeltekor szél is támadt.

– Ezek nem döglött lövedékek! – kiabálta a Mérnök.

– Hát mik?!

– Nem tudom. Várjunk...

– Menjünk be!

Leszaladtak a domboldalon. Bár a lövedékek messze hullottak le, nem volt kellemes védtelenül állni a fülsüketítő sívításban és dübörgésben. Beugrottak az alagútba. Az automatát az alagútban hagyták, ők pedig bementek a hajóba, a többieket is maguk után húzták. A könyvtárban, ahol letelepedtek, alig hallatszott a lárma, a föld remegését sem nagyon érezték.

– Hát ez mi? Itt akarnak tartani bennünket? Kiéheztetni? – kérdezte csodálkozva a Fizikus, mikor a Koordinátor és a Mérnök elmondta, mit tapasztaltak.

– Fene tudja. Szeretnék közről látni egy ilyen lövedéket – mondta a Mérnök. – Ha szünetet tartanak, érdemes lenne kiugorni.

– Majd az automata kiugrik – jelentette ki hűvösen a Koordinátor.

– Az automata?! – jajdult fel a Kibernetikus.

– Ne félj, nem lesz semmi baja.

A hajótest nagyon gyengén, de az eddigőtől eltérő módon megremegett. Egymásra néztek.

– Eltaláltak! – kiáltotta a Vegyész, és felugrott.

– Megváltottatták az irányzéket?... – mondta habozva a Koordinátor. Felsietett az alagútba. Oda-fent látszólag semmi sem változott. A láthatár ugyanúgy morajlott – de a hajó tatja alatt valami fekete tárgy szilánkjai heverték a napsütötte homokban, olyasformák, mint egy törött csavaranya darabjai. Kereste a helyet, ahol a furcsa lövedék széttörött a páncélon, de a keramit a legcsekélyebb nyomot sem mutatta. Mielőtt a mögötte állók visszatarthatták volna, kirohant a hajó alá, és két kézzel az üres távcsőtokba dobálta a szilánkokat. Még meleg volt.

Visszafutott a zsákmányával. A többiek rögtön szidni kezdték, legdühösebben a Vegyész:

– Elment az eszed! Hiszen ez radioaktív lehet!

Szaladtak vissza a hajóba. A szilánkok nem bizonyultak radioaktívnak. A mérőműszer néma maradt, mikor hozzájuk közelítették. Nagyon furcsa lövedék volt ez – nem volt semmiféle vastagabb fala vagy burka, számtalan apró szemcséből állt, és ezek zsíros fényű, durva szemű fémporrá hullottak szét az ujjai között.

A Fizikus nagyítóval vizsgálta ezt a port, felvonta a szemöldökét, elővette a szekrényből a mikroszkópot, belenézett és felkiáltott.

– No? No?! – A többiek majdnem erőszakkal rángatták el a fejét a mikroszkóptól.

– Órákat küldenek nekünk... – mondta kissé kábultan a Vegyész, amikor ő kelt fel a mikroszkóp mellől.

A mikroszkóp alatt apró tekercsekbe és láncocskába fonódva parányi fogaskerekek, tárcsák, rugók, görbe tengelyek százai látszottak. Arrébb tolták a mikroszkóp állványát, újabb meg újabb mintát szórtak a lencse alá, és mindig ugyanazt látták.

– Mi lehet ez?! – kiáltotta a Mérnök. A Fizikus felborzolt hajjal fel-alá rohangált a könyvtárban, olykor megállt, félőrült tekintettel meredt a többiekre, aztán továbbrohant.

– Valami hihetetlenül bonyolult gépezet... Egyszerűen elképesztő, ebben – a Mérnök egy marék fémport vett a kezébe – sok milliárd vagy talán billió van ezekből az átkozott kis kerekekből! Gyerünk fel – határozta el magát hirtelen –, nézzük meg, mi történik.

Az ágyúzás változatlanul folyt tovább. Az automata ezerszázkilenc belövést számlált meg, amióta őrségen állt.

– Próbáljuk ki most a rakodóajtót – jutott a Vegyész eszébe, mikor visszamentek. A Kibernetikus a mikroszkópnál ült, és adagról adagra átvizsgálta a lövedék maradványait. Nem is felelt, mikor szóltak hozzá.

Csakugyan nehéz volt tétlenül ülni, lementek hát a gépházba.

A nyitószervezet ellenőrző lámpái most is égtek. A Mérnök csak megmozdította a fogantyút, és a mutató engedelmesen megrezdült – a csapóajtó nyíltni kezdett. Rögtön visszacsukta, és azt mondta:

– Bármikor kimehetünk a Védővel.

– A csapóajtó a levegőben fog lógni – jegyezte meg a Fizikus.

– Nem baj, legfeljebb másfél méter lesz a földig. A Védőnek az semmi. Lemegy.

Egyelőre azonban semmi sem sürgette az indulást, hát visszamentek a könyvtárba. A Kibernetikus még mindig a mikroszkóp fölé hajolt. Szinte révülten meredt a parányi alkatrészekre.

– Hagyjátok, hátha kisüt valamit – mondta a Doktor. – Most pedig... valamit csinálnunk kell. Azt javasolom, hogy folytassuk egész egyszerűen a hajó javítását...

Lassan felálltak. Csakugyan, mi mást tehettek volna? Mind az öten lementek a vezérlőterembe, itt maradt a legtöbb javítanivaló. A vezérlőtáblával rengeteget kellett bíbelődni, minden áramkört megvizsgáltak, előbb kikapcsolva, aztán feszültség alatt; a Koordinátor időnként felment a szabadba, és hallgatagon tért vissza. Már nem is kérdezett tőle senki semmit. A vezérlőteremben, tizenöt méterrel a föld alatt, érezték, hogy a hajó körül enyhén remeg a föld. Dél is elmúlt. A munka mindennek ellenére haladt. Sokkal gyorsabban ment volna, ha az automata segít, de annak örködni kellett. Egy óráig több mint nyolcezer becsapódást számolt meg.

Bár senki sem volt éhes, ebédet készítettek, és meg is ették – az erőnlét kedvéért, mint a Doktor kijelentette. Most már könnyen ment a házi munka, mosogatni sem kellett, csak bedobták az edényt a mosogatóba. Két óra után tizenkét perccel a föld remegése hirtelen abbamaradt. Valamennyien rögtön abbahagyták a munkát, és felrohantak az alagúton. A napot egy kis felhő takarta el, az aranyos fényben izzó síkságra csend borult, a becsapódások nyomán már csak finom por lebegett a levegőben, lassan az is leülepedett, néma és nyugodt volt a vidék.

– Vége?... – szólalt meg tévován a Fizikus. Szokatlanul harsánynak tűnt a hangja, fél nap alatt megszokták az állandó dübörgést.

Az utolsó becsapódás, amelyet az automata regisztrált, a tízezer-hatszáznegyedik volt.

Lassan előmászta az alagútból. Semmi sem mozgott. A becsapódások a rakéta körül széles sávban feltúrták a talajt, a felszántott, kör alakú sáv belső széle körülbelül kétszázötven, külső széle háromszáz méterre volt az űrhajótól. Az egyes tölcések helyenként árokká olvadtak össze.

A Doktor felmászott a földsáncra.

– Még ne – tartotta vissza a Mérnök. – Várjunk.

– Meddig?

– Legalább fél órát, de inkább egy órát.

– Késleltetett gyújtásra gondolsz? De hiszen a lövedékben nincs is robbanótöltet.

– Azt nem tudhatjuk.

A nap kibújt a felhő mögül, és beragyogta a dombot. Álltak és nézelődtek. A szél majdnem elült, egyre nagyobb lett a hőség. A Koordinátor hallotta meg elsőnek a zizegést.

– Mi ez? – suttogta.

Füleltek. Nekik is úgy rémlett, hogy hallanak valamit.

Olyan nesz volt, mintha bokrok zizegnének a szélben. De ameddig a szem ellátott, nem volt se bokor, se falevél, semmi, csak a feltúrt kör a homokban. A levegő megállt, átforrósodott, messze, a homokbuckák fölött vibrált a hőségtől. A zizegés nem szűnt meg.

– Onnan jön?...

– Onnan.

Suttogva beszéltek. Most egyenletesen hallották a neszt mindenfelől – talán a homok surrogása?

– Nem is fúj a szél... – mondta halkan a Vegyész.

– Nem, ez nem szél. Ott... ahol a lövedékek...

– Odamegyek.

– Megőrültél? ! És ha időzített aknák?

A Vegyész elsápadt. Hátrálni kezdett, mintha vissza akarna futni az alagútba. De olyan ragyogóan sütött a nap, olyan mozdulatlan volt minden, és mindannyian ott álltak – hát összeszorította a fogát meg az öklét, és maradt. A zizegés folytatódott, mindenfelől hallották az egyenletes, sustorgó neszt. Kicsit meggörnyedve álltak, megfeszített izmokkal, moccanás nélkül, mintha öntudatlanul valami robbanást várnának – ez százszor rosszabb volt az ágyúzásnál! A nap delelőjére hágott, a gomolyfelhők árnyéka lassan vonult át a síkságon, a felhők alul laposak, felül tornyosak voltak, mintha fehér szigetek lennének.

A láthatáron semmi sem mozdult. Teljesen üres volt minden – még a szürke kelyhek is, amelyek máskor apró, sötét vonalként rajzolódtak a távoli homokdombokra, még azok is eltűntek! Ezt csak most vették észre.

– Oda nézzetek!

A Fizikus kiáltott. Maga elé mutatott kinyújtott kezével. De majdnem egyidejűleg kezdődött mindenütt. Akármerre néztek, mindenütt ugyanazt látták.

A tölcésérekkel lyuggatott, feltúrt föld remegni kezdett. Megmozdult. A lövedékek helyén mindenütt előbújt belőle valami, és megcsillant a napfényben. Csillogó bimbócskák majdnem egyenletes, fésűszerű sorai bújtak ki a földből, itt-ott négy sor, másutt öt-hat egymás mellett. Olyan gyorsan nőttek, hogy az emberek, ha erősen figyeltek, szinte szabad szemmel látták ezt a növekedést.

Valaki előrontott az alagútból, és mintha nem is látná őket, egyenesen a földből kibújt, csillogó valamik íve felé vágatott. A Kibernetikus. A többiek kiabálva futottak utána.

– Tudom! – ordította. – Tudom!

Térdre esett az üveges bimbók sora előtt. Már ujjnyira kiálltak a földből, alapjuknál ököl vastagságúak voltak. A homok halkan zizegett körülöttük, a föld mélyében valami lázasan remegett, nyüzsgött, dolgozott. Olyan nesz hallatszott, mintha parányi homokszemecskék milliárdjai peregnének egyszerre.

– Gépi csírasejtek! – kiáltotta a Kibernetikus. A homokba túrt a legközelebbi hajtás körül. Nem tudott leásni, mert a homok forró volt. Elkapta a kezét. Valaki ásókért futott, vadul ástak, csak úgy repült körülöttük a föld. Hosszú, ívelt szálak csillantak meg benne, összefonódva, mint a gyökerek. Kemény, tükröfényes anyaguk fémesen csengett az ásócsapások alatt. Mikor a gödör már több mint egy méter mély volt, megpróbálták kitépni a különös képződményt, de meg sem moccant, olyan erősen összenőtt a többi szállal.

– Fekete! – kiáltottak fel kórusban. Az automata odaszaladt, léptei nyomán porzott a homok. – Tépd ki ezt!

A gép fogói megragadták a karvastagságú, fényes kígyót. Az acéltest megfeszült. Látták, hogy az automata lába lassan a földbe süllyed. Nagyon halk nesz hallatszott a törzs belsejéből, mintha végső-kig megfeszített húr rezegne. Lassan egyenesedett fel, lába egyre mélyebbre süllyedt.

– Engedd el! – kiáltott rá a Mérnök. A Fekete kikecmergett a homokból, és megállt.

Ők is mozdulatlanul álltak. A fényes sővény már majdnem fél méter magas volt. Alján, a föld mentén lassan kicsit sötétebb kékre változott, felül pedig egyre növekedett.

– Hát erről van szó – mondta nyugodtan a Koordinátor.

– Erről.

– Be akarnak zárni bennünket?

Kis ideig hallgattak.

– De hát ez azért elég gyermeteg ötlet. Hiszen most még nyugodtan kísérelhetnánk – mondta a Vegyész.

– Ha itt hagyjuk az úrhajót – felelte a Koordinátor. – Jól megnézhetnék azok a felderítők! Figyeljétek csak meg: majdnem pontosan abba a barázdába lőtték be magukat, amelyet a korongjaik vágtak!

– Tényleg!

– Szervetlen csírasejtek – mondta a Kibernetikus. Egészen megnyugodott. Leporolta kezéről a homokot és agyagot. – Szervetlen magvak, értitek? És tüzérséggel ültették el őket!

– Ez nem fém – mondta a Vegyész. – Ha fém lenne, a Fekete meggörbítette volna. Olyasmi lehet, mint a szupramit vagy a keramit, különleges megmunkálással készült, rendkívül szilárd anyag.

– A csudát! Hiszen ez egyszerűen homok! – kiáltotta a Kibernetikus. – Nem érted? Ez... szervetlen

metabolizmus! Katalízis útján átalakítják a homokot valami nagymolekulás szilíciumszármazékká, és abból hozzák létre ezeket a vastag ereket, ahogyan a növények kivonják a sókat a talajból.

– Gondolod? – mondta a Vegyész. Letérdelt, megtapintotta a fényes felületet. Főlemelte a fejét. – És ha más talajba estek volna? – kérdezte.

– Alkalmazkodnának. Biztos vagyok benne! Ezért olyan ördögien bonyolultak – az a feladatuk, hogy mindig a lehető legszilárdabb, legellenállóbb anyagot hozzák létre abból, ami éppen rendelkezésükre áll.

– Hát ha csak ennyi az egész... A Védő mindenén átmegy. Nem is törik bele a foga – mosolygott a Mérnök.

– Megtámadtak ők bennünket? – szólalt meg halkan a Doktor. Csodálkozva néztek rá.

– Hát mi ez? Nem támadás?

– Nem. Inkább azt mondanám: védekezni próbálnak. Vagy... el akarnak szigetelni.

– No és akkor? Itt fogunk ülni, mint egér a bura alatt?

– De mit akartok a Védővel?

Habozva néztek össze.

– Vízre már nincs szükségünk – folytatta a Doktor. – A rakétát valószínűleg egy hét alatt kijavítjuk. Mondjuk, tíz nap alatt. Néhány óra alatt üzembe helyezzük az atomszintetizátorokat. Nem hinném, hogy ez bura lesz. Inkább magas fal. Olyan akadály, amelyen ők nem tudnak átjutni, tehát úgy vélik, hogy mi sem. Élelmünk lesz elég, hiszen itt vannak a szintetizátorok. Nincs szükségünk semmire, amit ők adhatnának, ők pedig, azt hiszem, elég világosan értésünkre adták, hogy nem kérnek a társaságunkból...

Komoran hallgatták. A Mérnök körülnézett. A tükörfényes szárazak már a térdéig értek. Összefonódtak. Összenőttek. A zizegés olyan hangos zümmögéssé erősödött, mintha méhkasok százai rejtőznének a föld alatt. A kék gyökerek a gödör mélyén egyre vastagodtak, már akkorára híztak, mint egy fatörzs.

– Arra kérlek, hozd ide a duplát – mondta váratlanul a Koordinátor. A Doktor úgy nézett rá, mint-ha rosszul értette volna.

– Most? Ide? Miért?

– Nem tudom. Csak... szeretném, ha idehoznád. jó?

A Doktor bólintott és elment. A többiek szótlánul álldogáltak a napsütésben. Megint feltűnt a Doktor. A csupasz óriás utána kecmergett ki az alagútból, átugrotta a földsáncot, élénknek, sőt vidámnak látszott – halkan gagyogva caplatott a Doktor közelében. Egyszerre csak megfeszült a lapos arcocskája, a kék szem maga elé meredt, a dupla nagyot szusszant, megfordult, és élesen felvinnyogott. Nagy ugrásokkal a fényes kerítésnél termett, mintha neki akarna rontani, aztán esetenül loholni kezdett a sövény mentén, körbeszaladt, szüntelenül nyöszörögve, furcsa, ugató köhögést hallatott, majd a Doktorhoz rohant, bütykös ujjacskáival csipkedni kezdte a zubbonyát, kapargatta a rugalmas anyagot, csorgott róla a veríték, a Doktor szemébe nézett, lökdöste, elszaladt, visszatért, aztán hirtelen még egyszer körülnézett, kellemetlen cuppanással behúzta kis felsőtestét a törzsébe, és fejest ugrott a feketén tátongó alagútba.

Egy pillanatig még látták remegő, lapos talpait, amint bemászott.

Az emberek sokáig hallgattak.

– Ezt vártad? – kérdezte a Doktor a Koordinátort.

– Nem... Nem tudom. Igazán nem tudom. Csak arra gondoltam, hogy talán ismeri ezt. Valamilyen reagálásra számítottam. Mondjuk, érthetetlen reagálásra. De ilyenre nem...

– Azt akarod mondani, hogy ez érthető volt? – kérdezte a Fizikus.

– Bizonyos értelemben igen – felelte a Doktor. – Ismeri ezt. Legalábbis ismer valami hasonlót... és fél tőle. Rettenetes és veszélyes jelenségnek tartja. Alighanem halálos veszedelemnek.

– Kivégzés... édeni módra? – mondta halkan a Vegyész.

– Nem tudom. Mindenesetre úgy látszik, ezt az "élő falat" nemcsak az égből pottyant jövevények ellen használják. Egyébként tüzéség nélkül is el lehet ültetni.

– Hátha egyszerűen mindentől fél, ami csillog? – mondta a Fizikus. – Egyszerű képzettársítás. Ez azt is megmagyarázná, hogy miért félt a tükörcsiktól.

– Nem. Mutattam én neki tükröt, nem félt tőle, nem is érdekelte – mondta a Doktor.

– Akkor pedig nem is olyan buta, és nem is gyagyás – szögezte le a Fizikus. Az ágas-bogas fal mellett állt; már derekáig ért a sövény.

– Ha egy kutya golyót kapott, mindig félni fog a puskától.

– Ide figyeljetelek – mondta a Koordinátor –, úgy látom, holtpontra jutottunk. Valamit ki kell találnunk. Mihez fogjunk ezek után? A hajót persze megjavítjuk, az természetes, de szeretném...

– Újabb expedíció? – érdeklődött a Doktor. A Mérnök rosszkedvűen vigyorgott.

– Igen? Én mindig veled tartok. Hová? A városba?

– Abból biztosan harc lenne – mondta gyorsan a Doktor. – Innen csak a Védővel lehet kijutni. Márpedig azon a civilizációs fokon, amelyet közös erőfeszítéssel sikerült elérnünk, egykettőre lőni kezd az ember, ha antiprotonágyú van a keze ügyében. Mindenáron el kell kerülni a harcot. A háború a legrosszabb módja annak, hogy ismereteket gyűjtsünk egy idegen kultúráról.

– Egyáltalán nem háborúra gondoltam – felelte a Koordinátor. – A Védő tökéletes fedezék, mert sokat kibír. Szerintem minden arra mutat, hogy az Éden lakossága erősen rétegeződött, és azzal a réteggel, amely értelmes tevékenységet folytat, eddig nem tudtunk kapcsolatot teremteni. Abban igazad

van, hogy ha a város felé indulnánk, azt támadásnak tekinthetnék. De nyugat felé még egyáltalán nem voltunk. Két ember elég a Védő kezeléséhez, a többi itt maradhat, és dolgozhat az űrhajóban.

– Te és a Mérnök?

– Nem feltétlenül. Te is elmehetsz Henrikkel, ha akarsz.

– Akkor szükségem lesz egy harmadikra, aki ismeri a Védőt – mondta a Mérnök.

– Ki akar menni?

Mindenki akart. A Koordinátor akaratlanul is elmosolyodott.

– Mihelyt elnémultak az ágyúk, máris a kíváncsiság mérge mardossa őket – szavalta.

– Hát akkor gyerünk – jelentette ki a Mérnök. – A Doktor persze velünk akar jönni, mint a józan és humánus értelem képviselője. Nagyszerű. Jobb is, hogy itt maradsz – mondta a Koordinátornak –, te tudod a munkák sorrendjét. Legjobb lesz, ha a Fekete mindjárt az egyik daruval kezd dolgozni, de ne kezdjétek el a kotrást a rakéta alatt, amíg vissza nem jövünk. Még egyszer át akarom nézni a statikai számításokat.

– Mint a józan értelem képviselője, feltenném a kérdést, hogy mi az utunk célja – mondta a Doktor.

– Ha áttörünk a falon, a konfliktus szakaszába lépünk, akár akarjuk, akár nem.

– Tudsz valami mást javasolni? – vágott vissza a Mérnök. Álltak a halk, szinte dallamos neszrel növekvő kerítés tövében. Már embermagasságú volt. Fényes felületén szivárványos és fehér szikrák táncoltak a napfényben.

– Nem tudok – ismerte be a Doktor. – Az események folyton megelőznek bennünket, és eddig minden előzetes tervünk kudarcot vallott. Talán az lenne a legésszerűbb, ha nem mennénk semmiféle felderítő útra. Pár nap múlva útra kész lesz az űrhajó. Ha kis magasságban bolygó körüli pályára állunk, talán többet megtudhatunk, és szabadabban, mint most.

– Ezt magad sem gondolod komolyan – vitatkozott a Mérnök. – Ha itt lenn, közelről nem tudunk meg semmit, mire megyünk azzal, ha a légkör fölött keringünk? És ami az ésszerűséget illeti, ugyan már... Ha az emberek mindig ésszerűek lennének, nem kerültünk volna ide. Mi ésszerű van a csillagokba repülő űrhajókban?

– Demagógia – dörmögte a Doktor. – Tudtam, hogy úgysem győzlek meg benneteket – tette hozzá. Lassan elindult a csillogó kerítés mentén.

A többiek visszamentek az űrhajóhoz.

– Ne számíts szenzációs felfedezésekre. Feltételezem, hogy nyugat felé hasonló a terep, mint itt – mondta a Mérnöknek a Koordinátor.

– Honnan tudod?

– Nem eshattunk éppen egy sivatagos folt közepébe. Északon gyárat láttunk, keleten várost, délen a hegyeket és a völgyben azt a "falut". Valószínűleg egy sivatag elkeskenyedő nyúlványának a szélén vagyunk. Nyugat felé biztosan egyre szélesebb lesz a sivatag.

– Lehet. Majd meglátjuk.

TIZEDIK FEJEZET

Négy óra után néhány perccel a rakodóajtó megremegett, és lassan leereszkedett, mint egy cápa alsó állkapcsa. Ferde hidat alkotott a levegőben, de a szélétől több mint egy méter hiányzott a földig.

Az emberek a rakéta alá gyűltek, és az ajtó két oldalán megállva, hátraszegett fejjel bámultak felfelé. A tátongó nyílásban először a szétterpesztett hernyótalpak jelentek meg, egyre hangosabb bűgással egyenesen előrenyúltak, mintha az óriási gép ki akarna ugrani a levegőbe; egy pillanatig látták a jármű szürkészöld talpát, aztán a kolosszus hirtelen megingott, előrezuhant, két lánc talpa nagy robajjal a függőhídnak csapódott, legördült rajta, átzökken a méteres ürességen, orra elérte a talajt, a lánc talpak belekapaszkodtak, egy pillanatig mintha a két lassan forgó acélszalag megállt volna, de aztán a Védő megrázkodott, felemelte lapos orrát, tíz-egynéhány métert gördült a sík terepen, és dallamos zúgással megállt.

– No, fiúk – a Mérnök kidugta a fejét a kis hátsó ajtón –, most pedig bújjatok be az űrhajóba, mert itt forró lesz a talaj, és ne gyertek ki fél óránál előbb. Legjobb, ha először a Feketét külditek ki, hogy vizsgálja meg, nem maradt-e sugárszennyeződés.

A rakodóajtó bezárult. A három ember lement az alagútba, utánuk az automata. Az alagút nyílásában hamarosan megjelent a belülről odahelyezett védőpajzs, amely hermetikusan elzárta a nyílást. A Védő nem mozdult, odabent a Mérnök a képernyőket törölgette, a műszereket ellenőrizte, aztán nyugodtan megszólalt:

– Kezdjük.

A Védő rövid és vékony, alul-felül hengeres domborulattal körülvett ormánya lassan nyugat felé fordult.

A Mérnök a kerítés tömör anyagára állította be a fekete vonalkeresztet, oldalra pillantott, megnézte a három – fehér, piros és kék – korongocska helyzetét, és megnyomta a pedált.

A képernyő egy pillanatig olyan fekete volt, mintha bekormozódott volna, s ugyanakkor a légnyomás olyan furcsa hanggal, mintha egy óriás, száját a földre szorítva, azt mondaná: "UMPF!" – hatalmas lökött a Védőn. A gép megingott, aztán a képernyő kivilágosodott.

A tűzgömb formájú felhő egyre tágult, körülötte vadul hullámozott a levegő, mint a folyékony üveg. A fényes sötét tizméteres darabon eltűnt, a vörösen izzó peremű kráterből gőz szállt fel. A homok felső rétege vagy tizméteres körzetben megüvegesedett, és szikrázva verte vissza a napfényt. Csaknem súlytalan, libegő, fehér hamu hullott a Védőre.

– "Kicsit túl sokat adtam rá" – gondolta a Mérnök, de csak annyit mondott:

– Minden rendben, gyerünk. – A zömök gép megremegett, és meglepően könnyedén gördült a kráter felé. Alig hintázott egy kicsit, mikor a kráteren átkeltek. A gödör fenekén egy kevés izzó folyadék gyűlt össze – megolvadt kovaföld.

– "Tulajdonképpen barbárok vagyunk – villant a Doktor eszébe. – És nekem mi dolgom itt?"

A Mérnök helyesbítette az irányt, és gyorsított. A Védő olyan simán gördült, mint egy autópályán. A láncaltapok puha belső felülete halkan surrogott a vezetőhengereken. Óránként majdnem hatvan kilométerrel mentek, de egyáltalán nem érezték a sebességet.

– Ki lehet nyitni? – kérdezte a Doktor. Alacsonyán ült egy kis fotelban, vállá fölött hajóablakhoz hasonló, domború képernyő.

– Persze – mondta a Mérnök –, csak egy pillanat...

Megindította a kompresszort. A torony talpán levő nyílások koszorújából tűhegyes sugarakban szinte len folyadék szökött fel, és lemosta a páncélról a radioaktív hamu maradványait. Aztán világos lett – a páncélfal kinyílt, teteje hátrahúzódott, oldalai a gép mélyébe süllyedtek. Most már csak az ülések körül húzódott egy vastag, átlátszó, hajlított védőfal, a nyitott tetőn befújta a szél, és felborzolta a hajukat.

– Úgy látszik, a Koordinátornak igaza volt – dűnnyögte egy idő múlva a Vegyész. A táj nem változott, homoktengeren hajóztak, a súlyos jármű enyhén himbálózott, amint egyenletes ütemben kereszteltek az uszonyszerű mintázott homokbuckákat. A Mérnök növelte a sebességet, de akkor zötyögni kezdtek, a láncaltapok élesen sívítottak, a kocsori orra egyik buckáról egyenesen a másikra ugrott, egy pillanatra elakadt, nagy homokfelhőket vert fel, néhányszor még az utasokra is jutott a homokból.

Ötven kilométer után simább lett a terep. Továbbhaladtak több mint két óra hosszat.

– Hát igen, úgy látszik, igaza volt – mondta a Mérnök, és kissé megváltoztatta az irányt. Eddig egyenesen nyugat felé tartottak, most egy kicsit délnyugati irányba tértek.

Megint eltelt egy óra, és a homoksivatag nem változott. Ismét irányt változtattak, most már egészen délnyugat felé. Eddig száznegyven kilométert tettek meg.

A homok színe lassan megváltozott. A könnyű, majdnem fehér homokot, amely hosszú felhőben húzódott utánuk, súlyosabb, vöröses homok váltotta fel, ez már nem porzott annyira, mindjárt visszahullott, mikor a láncaltapok felverték. A buckák is ritkábbak és egyre alacsonyabbak lettek. Itt-ott betemetett bokrok ágai meredtek elő a homokból. A távolban elmosódott foltocskák tűntek fel, útirányuktól kissé oldalra estek. A Mérnök feléjük kanyarodott. Gyorsan nőttek, néhány perc múlva már látható volt, hogy a homokból függőleges lapok emelkednek ki, mintha magányos falmaradványok lennének. Lassítottak, behajtottak két dűledező, korhadt fal közé, amelyek szűk átjárót alkottak. Középen nagy kőcölöp feküdt, elállta az utat. A Védő felemelte az orrát, könnyedén áthajtott az akadályon, szűk sikátorba kerültek – az össze nem érő falak résein át további romok látszóttak, mindegyikbe mély, vízszintes csatornákat vájt az erózió. A romváros kövei után ismét szabad térségre jutottak. Megint feltűntek a homokbuckák, de tömörek voltak, mintha hengerelték volna őket, és nem is porzottak. Lassan lejtősödött a terep, enyhe lejtőn gördültek lefelé, messze alattuk husángszerű, tompa kis sziklák és újabb fehérülő romok tűntek fel.

A lejtő véget ért, áthaladtak a foltos sziklával teleszórt völgykatlanon, és felfelé indultak a láthatárig magasodó, másik hegyoldalban; a láncaltapok már egyáltalán nem merültek el, a talaj kemény volt, feltűntek az első, kerek növénycsomók. A fűrtös növények majdnem feketék voltak, de ahol átsütött rajtuk az alacsonyán járó nap fénye, mélyvörössé váltak, mintha hólyaglevélkéiket vér töltené meg. Még messzebb, délnyugat felé, a növények magasabbak lettek, helyenként elállták az utat, a Védő áttört rajtuk – láncaltapai félig a növényzetben gázoltak –, alig csökkentette sebességét; kellemetlen, tompa neszrel pattantak fel a hólyagocskák ezrei, ragacsos, sötét folyadék fröccsent belőlük a kerámit páncélra; hamarosan olyan lett a Védő, mintha barnászörös festékkel fröcskölték volna tele, egészen a tornyáig.

Kétszáz kilométert tettek meg eddig. A nap már a nyugati láthatárt érintette, a jármű hosszú árnyéka hullámozott, hajladozott, egyre hosszabbra nőtt. Hirtelen fülsértő csikorgás hallatszott, a Védő egy pillanatra kissé felemelkedett, aztán visszazökkent, alatta csikorogva tört össze valami. A Mérnök fékezett, de még mentek tíz–egynéhány métert, míg a kocszi megállt. A bozótba vágott széles nyomban valami rozsdás szerkezet darabjait pillantották meg maguk mögött, a Védő súlyától laposra préselt roncsok összekeveredtek a bokrok letört gallyaival. Továbbhajtottak, megint valami rácsos szerkezet maradványai kerültek az egyik láncaltap alá, a lyukacsos, görbe léceket és lemezeket teljesen benőtték a bogyós bokrok, a Védő láncaltapai szétzúzták és a felhasadó fűrtökkel együtt laposra préselték a csikorgó roncsokat. Egy idő múlva még magasabb lett a növények fala, a rozsdás vas fülsértő csikorgása és recsegése megszűnt, a páncélhoz csapódó, feketés, bogyós ágak hirtelen szétváltak – tíz–egynéhány méter, széles nyiladék tárult fel, túloldalán ugyanolyan bozót fala sötétlett, mint az, amelyen átgázoltak. A Mérnök helyben megfordult, és elindultak a nyiladékon, amely erdei úthoz hasonlóan vezetett lefelé. Kemény agyagtalaján iszapos erek kanyarogtak, valamikor víz folyhatott bennük.

A nyiladék nem volt egyenes, a nagy, bíborvörös napkorong fele olykor a gép előtt bukkant fel, és elvakította őket, aztán egy-egy kanyar után eltűnt, csak néhány vérvörös sugár hatolt át a két-három méter magas, tömör, koromfekete erdőn. Az út összeszűkült, meredekebbé vált; hirtelen meglátták a lenyugvó nap teljes, óriási korongját, és előtte, pár száz méterrel alattuk, tágas, színes, változatos táj terült el.

Csillogó víztükrök lángoltak a nap vörös fényében. A tó öblökkel tagolt partját sötét erdőfoltok tarkították, másutt mesterségesen épített mólók, szétterpesztett lábú gépek látszottak. Közelebb, majdnem a szakadék alatt, amelynek peremén a Védő hirtelen megállt, az épületek világos sávjai mentén gyufa nagyságúnak látszó, erősen csillogó, függőleges oszlopok sorai ágaztak szét szabálytalan mozaikként. Élénk forgalom zajlott odalenn, szürke, fehéres és barnás pontok sorai haladtak különféle irányban, összevegyültek egymással, helyenként csomópontokba gyűltek, aztán megint vékony, hosszú sorokra oszlottak szét, és az egész sűrűn lakott területen szüntelenül apró szikrák villantak fel, mintha a lakók tucatnyi házában folyton nyitogatnák és csukogatnák a napfényt visszaverő ablakokat. A Doktor elragadtatottan kiáltott fel:

– Hát ez sikerült, Henrik! Végre a normális, mindennapi életet látjuk, és micsoda remek megfigyelőpontról!

Már mászott is kifelé a nyitott torony peremén. A Mérnök visszatartotta.

– Várj! Öt perc múlva lemegy a nap, és akkor már nem látunk semmit. Filmre kell vennünk az egészet, nagy gyorsítással, különben máris elkéstünk.

A Vegyész már előrántotta széke alól a felvevőgépet, társai segítségével gyorsan rátette a legnagyobb teleobjektív hatalmas csövét, sietükben a földre dobták az állványt, a Mérnök közben letekert egy köteg nyílókötetet, végét a torony tövéhez erősítette, a többi a Védő orra elé dobta, és kiugrott a járműből.

A másik kettő már felkapta az állványt, és futva távolodott a szakadék peremén. Utánuk rohant, kezében két kötélvéggel, utolérte őket, és mindegyiknek az övére csatolt egy kötetet.

– Még lerepültök nekem! – mondta. A napkorong már a tó vöröslő vizére ereszkedett, mikor beállították a felvevőgépet. A gép felzúmmögött, a nagy objektív lefelé tekintett. A Doktor letérdelt, és az állvány első lábait fogta, nehogy az egész a szakadékba zuhanjon. A Vegyész a keresőbe nézett, elfintorodott.

– Rettenetesen vakít! – kiáltotta. – Add a fényvédőt!

A Mérnök visszaroht, hamarosan hozta a legnagyobb fényvédőt, és vad sietséggel megint forgatni kezdtek. A nap már félig a láthatár mögé süllyedt. A Mérnök két kézzel fogta a vezetőrudat, egyenletesen forgatta a kamerát jobbra-balra, a Vegyész időnként megállította ezt a mozgást, és arra a helyre irányította az objektívet, ahol a kereső kis látóterében sűrűn nyüzsgő foltokat és alakokat látott, szabályozta a fókuszváltót; a Doktor csak térdelt az állványnál, a felvevőgép halkán zúmmögött, a filmszalag gyorsan tekeredett le a dobóról, az egyik tekercs kifogyott, lázas sietséggel kicserélték, a másodikkal folytatták a felvételt. A napnak már csak egy darabkája látszott a sötétülő víz felett, amikor az objektív egészen lefelé fordult, a legnagyobb forgalmi csomópont felé. A Doktor majdnem derékig kihajolt a mélység fölé, a feszes kötél tartotta – másképp nem tudták volna elkészíteni a felvételt –, maga alatt a meredek, rőtes, egyenetlen agyagfalat látta az egyre halványabb vörös fényben. A második tekercs utolsó métereinél a vörös nap a láthatár alá süllyedt, az ég még ragyogott, de a síkságra és a tóra kékezzsűrke árnyék borult – a villogó fénypontokon kívül már nem látszott odalent semmi.

A Doktor a kötélbe kapaszkodva felállt. Hárman vitték vissza a felvevőgépet, óvatosan, mint valami kincset.

– Mit gondolsz, sikerültek? – kérdezte a Vegyész a Mérnököt.

– Legalábbis részben. Az eleje talán fényt kapott. Majd kiderül a hajón. Legrosszabb esetben vissza is jöhetünk ide.

Berakták a Védőbe a felvevőgépet, a tekerceket és az állványt, aztán még egyszer megálltak a meredély szélén. Csak most vették észre, hogy keleten a tó partja meredeken emelkedik, és messzebb szabálytalan sziklafalba megy át, amelynek csúcsait még rózsásra festi az alkonypír. A sziklafal fölött, messze, barna füstoszlop csapott fel a kék égre az első csillagok között. A füstoszlop gombaszerűen kiszélesedett, egy pillanatig mozdulatlan maradt, aztán visszاسüllyedt a sziklafal mögé.

– Látod?! Ott van az a völgy! – mondta a Vegyész a Dokornak. Megint lenéztek. Fehér és zöldes fénypontok kúsztak hosszú sorokban mindenfelé a tó partjai mentén, bekanyarodtak, egyenetlenül mozgó sávokat alkottak, helyenként kialudtak, újabb, nagyobb fénypontok tűntek fel. Lassan sötétedett odalent, a fénypontok sokasodtak. Fejük fölött békésen zúgott a koromfekete, magas erdő. Alig akaródzott elindulni, olyan szép volt a táj, a fényes csillagok tükörképét ringató, fekete tó.

Mikor visszamentek a Védőhöz, a Doktor megkérdezte a Vegyészt:

– Mit láttál?

A Vegyész zavartan elmosolyodott.

– Semmit. Egyáltalán nem gondoltam arra, hogy mit látok. Folyton csak arra ügyeltem, hogy éles legyen a kép, és Henrik olyan gyorsan mozgatta a gépet, hogy semmit sem tudtam megfigyelni.

– Nem baj – mondta a Mérnök, és nekitámaszkodott a Védő lehűlt páncéljának. – Kétszáz felvételt csináltunk másodpercenként. Ha majd előhívjuk, mindent látni fogunk, ami odalent van. Most pedig induljunk visszafelé!

– Mint egy vasárnapi kirándulás – dörögte a Doktor. Felkapaszkodtak. A Mérnök hátrafelé irá-

nyitotta a képernyő kameráit, és hátramenetbe kapcsolt. Egy darabig tolattak felfelé a hegyoldalban, aztán egy szélesebb helyen megfordultak. A nyiladék egyenesen észak felé vezetett.

– Nem ugyanazon az úton megyünk vissza – mondta a Mérnök –, legalább száz kilométeres kerülő lenne. Továbbmegyünk a nyiladékban, ameddig csak lehet. Két óra múlva otthon leszünk.

TIZENEGYEDIK FEJEZET

Az út elkanyarodott. A kaptató kissé enyhébb lett, a Védő olykor súrolta a növények falát, ágak csapódtak a torony üveges kupolájának, néha egy-egy fürtös termés pottyant a Vegyész vagy a Doktor ölébe. A Doktor megszagolt egy félig érett fürtöt, és elcsodálkozott.

– Nagyon kellemes illata van – mondta.

Remek hangulatban voltak. A csillagos ég szokatlanul tiszta volt, szinte a tér mélységét is érzékelték, a Tejút minden göröngye külön-külön sziporkázott, az erdő szelíden zizegett a szélben, a Védő alig hallhatóan dorombolva, simán siklott a nyiladékban.

– Érdekes, hogy az Édenen nincsenek csápok – jegyezte meg a Doktor. – Minden könyvben, amelyet valaha olvastam, az idegen bolygók tele vannak tekergőző és fojtogató csápokkal.

– És a bolygóalakúknak hat ujjuk van – tette hozzá a Vegyész. – Majdnem mindig hat. Nem tudod véletlenül, miért?

– A hat misztikus szám – felelte a Doktor. – Kétszer három az hat, és három az úrigazság.

– Ne fecsegi már annyit, mert eltévedünk – szólta le a feljebb ülő Mérnök. Nem tudta rászánni magát, hogy bekapcsolja a fényszórót, bár már alig látott valamit, de az éjszaka szokatlanul gyönyörű volt, és tudta, hogy a reflektorfényben ez a szépség rögtön elenyészik. Radarral sem akart menni, mert ahhoz be kellett volna zárnia a tornyot. Alig látta saját kezét a kormányon, csak a mutatók és az órák halványzöld és piros fénye derengett előtte a műszerfalon; lejjebb, a kocs mélyében, az atomhajtómű apró mutatói narancssárga csillagokként, finoman remegtek.

– Hívhatjuk innét az űrhajót? – kérdezte a Doktor.

– Nem – mondta a Mérnök. – Itt nincs Heaviside-övezet, illetve van, de olyan lyukas, mint a szita. Rövidhullámú kapcsolatról szó sem lehet, más adót meg nem volt időnk felszerelni. Hiszen tudod.

Hirtelen megcsikordultak a láncaltapok, a kocs megingott, a Mérnök egy pillanatra bekapcsolta a fényszórót, és látta, hogy kerek, fehér köveken haladnak, magasan az erdő fölött pedig mészaköszirtek fantasztikus alakja rajzolódott ki. Egy kiszáradt szurdok mélyén vezetett az útjuk.

Ez nem nagyon tetszett neki, mert nem tudta, hová vezet a szurdok, ilyen meredek falakon pedig a Védő sem jutna fel. Továbbrobogtak, egyre kövesebb lett az út, a növényekből már csak egy-egy facsoport maradt, feketén meredeztek a reflektorfényben, az út kanyargott, először felfelé haladt, aztán majdnem egy szintben, a sziklák az egyik oldalon alacsonyabbak lettek, végül egészen elmaradtak, és a Védő enyhén lejtős rétre került, amelyet fent magas sziklák kereteztek; a sziklafaltól kis kőgörgöttegek indultak lefelé. A kövek között hosszú, a reflektorfényben ezüstöszöld, csavaros növénytörzsek tekergőztek.

Már vagy egy negyedórája erősen eltértek északkelet felé, ideje lett volna visszatérni a helyes irányba, de a sziklafal nem engedte. A Védő a sziklafal mentén haladt tovább.

– Azért mégiscsak szerencsénk volt – szólalt meg váratlanul a Vegyész. – Beleeshettünk volna a tóba, vagy lepottyanhattunk volna egy sziklafalról. Nem tudom, megúsztuk-e volna.

– Az igaz – felelte a Mérnök, és hozzátette:

– Várjatok csak...

Különös akadály állta útjukat: mintha háló lenne, hosszú szőrrojtokkal. A Védő lassan az akadályhoz gördült, orra megakadt benne, a Mérnök egy kissé megnyomta a gyorsítót, a furcsa háló halk zizzzenéssel elszakadt és eltűnt, a láncaltapok a földre taposták. A reflektorfényben magas, fekete alakok váltak ki a sötétségből, számtalan fekete alak, mintha egy harcrendbe sorakozott, kővé vált hadsereg bukkant volna fel gépük előtt. Kis híján nekimentek egy csúcsos oszlopnak. Felgyulladt a nagy, középső reflektor, fénye alulról felfelé végighaladt a fekete oszlopon.

Emberfeletti nagyságú szobor állt rajta, némi erőfeszítéssel fel lehetett ismerni benne egy dupla felsőtestét, csak a csenevész felsőtestet, óriási méretűre növelve. Karjait összefogva a magasba emelte, lapos, csaknem homorú arcán négy szabályos gödör volt – tehát nem hasonlított azokra a duplákra, akiket ismertek. A szobor oldalra hajolt, mintha lenézne rájuk négy szemüregével.

A megdöbbenő látványtól jó időre elakadt a szavuk. Aztán a reflektor fénykévéje elhagyta a szobrot, vízszintesen továbbshant a sötétségben, más talapzatokat világított meg, egyik magas és karcsú volt, a másik alacsony és zömök, de mindegyiken hasonló szobrok álltak, fekete vagy foltos anyagból, némelyik egészen fehér, mintha csontból faragták volna, mindegyiknek négy szem volt az arcán, de egyik-másik arc különösen torz volt, puffadt vonásokkal vagy erősen kidudorodó homlokkal. Még messzebb, talán kétszáz méterre a Védőtől, fal húzódott, tetejéről óriási, széttárt, összekulcsolt vagy keresztbe tett kezek meredtek az égnek – mintha a csillagos égbolt különböző pontjaira mutatnának.

– Ez... talán temető – szólalt meg a Vegyész, suttogásig halkítva hangját.

A Doktor már kimászott a hátsó páncélra, a Vegyész követte. A Mérnök a másik irányba fordította a fényszórót, arrafelé, ahol eddig a sziklafal húzódott; helyette most szobrok ritkás sorfalát látta, de ezek a figurák valahogy elmosódottak, zavarosak voltak, formák kusza csomói, amelyeken értetlenül bolyong a tekintet, már-már úgy tetszik, hogy felismer valamit, aztán az egész imét felfoghatatlanná válik.

A Vegyész és a Doktor lassan távolodott a szobrok között, a Mérnök világított nekik a toronyból; már egy ideje mintha távoli, nyöszörgő hangokat hallott volna, de annyira megdöbbenették a különös szobrok, hogy nem törődött a halk, elmosódott nessel. Azt sem tudta megállapítani, merről jöhet.

A reflektorfény elsuhant a két ember feje fölött, egyre újabb szobrokra esett, és ekkor, egészen közel, éles sziszegés hallatszott a szobrok sorfala felől. A szobrok között lassan terjedő, szürke füst gomolygott, és a füstből jajgató, köhögő, sipákoló duplák tömege rohant elő nagy ugrásokkal. Rongydarabok, foszlányok röpködtek felettük. Lökdösődve, összeütközve, vakon törtettek előre.

A Mérnök az ülésre roskadt, megragadta az indítókart, az övéi után akart menni – ez volt az első gondolata, látta is szálépésnyire, egy ágas-bogas fasor végén a Doktor és a Vegyész arcát a reflektorfényben: sápadtan, döbbenten meredtek a rohanó alakokra. De nem indulhatott el, mert a menekülők ügyet sem vetettek a gépre, előtte rohantak át, néhány nagy test a földre zuhant, az éles sziszegés egyre közeledett, mintha a föld alól jönne.

A legközelebbi talapzatok közül, amelyeket a Védő fényszórói megvilágítottak, néhány centiméterrel a föld felett hajlékony cső kúszott elő. Sistergő, bugyborékoló habot fecskendezett. A szétfröcskölő hab erősen füstölögni kezdett, és mindent szürke ködbe borított.

Amikor a szürke köd első hulláma elborította a tornyot, a Mérnök úgy érezte, mintha ezer tű fúródna a tüdejébe. Teljesen elvakult, arcán csurogtak a könnyek, tompán felkiáltott, és fuldokolva, csukladozva a szörnyű fájdalomtól, erősen megnyomta a gyorsítót. A Védő megugrott, mintha puskából lőtték volna ki, feldöntötte a fekete szobrot, egy pillanat alatt felmászott rá, és bögve végiggördült rajta. A Mérnök nem bírt lélegzetet venni, kétrét görnyedt az iszonyú fájdalomtól, de nem csukta be a tornyot, tudta, hogy előbb fel kell vennie a másik kettőt, továbbhaladt a járművel, elvakult szeme alig látta a szobrokat, amelyeket a Védő nagy robajjal a földre döntött, a levegő kitisztult, inkább hallotta, mint látta, hogy a Vegyész és a Doktor kiugrik a növények sűrűjéből, és felkapaszkodik a páncélra, kiáltani akart: "bújjatok be", de agyonmart gégejéből csak hörgés szakadt fel. A Vegyész és a Doktor hevesen köhögve ugrott be a gépbe. A Mérnök vaktában megnyomta a gombot, a fémkupola bezárult fölöttük, de a maró köd benn maradt. Nyöszörögve, fogyatkozó erővel rángatta az acélvezeték fogantyúját, a magas nyomású oxigén szinte berobbant az utastérbe, arcán érezte az ütését, mintha ököllel csaptak volna a szeme közé.

Nem törődött vele, kábultan szívta be az éltető gázt. A másik kettő áthajolt a Mérnök vállán, és mélyeket lélegzett. Szorgosan működtek a szűrők, az oxigén kiszorította a mérgező ködöt, kitisztult a szemük, de még lihegtek, éles fájdalom hasogatta a mellkasukat, úgy érezték, minden korty levegő nyitott sebeket horzsol a gégejükben, de ez az érzés is elmúlt. Alig húsz másodperccel a torony bezárása után a Mérnök már egészen magához tért. Bekapcsolta a képernyőt.

A háromszögletű talapzatok között, egy kis mellékúton, ahol a Védő nem járt, testek borították a földet, némelyik még remegett, a legtöbb már nem mozdult, az összekeveredett vézna kezek, felsőtestek, fejek hol eltűntek, hol előbukkantak a lassan gomolygó, szürke füstfelhők közül. A Mérnök bekapcsolta a külső mikrofont – egyre gyengébb és távolibb köhécselés, nyöszörgés, hátulról lábdobogás hallatszott, megint felhangzott a zűrzavaros, szaggatott hangok kórusa az ágas-bogas fehér szobrok irányából, de semmit sem lehetett látni, mindent eltakart a hullámzó, szürke köd. A Mérnök ellenőrizte, hogy légmentesen zár-e a torony, összeszorította a fogát, és megragadta az indítófogantyút. A Védő lassan körbefordult, láncaltalai csikorogtak a köveken, a három fényszóró megpróbált áthatolni a ködfelhőn, a jármű elindult a törött szobrok között. A Mérnök a sziszegő fecskendőt kereste, meg is látta vagy tíz méterrel arrébb a felfelé és oldalt szétfröcskölő habot, a gomolygó füstfelhő már eltakarta az előttük álló szobor égnek emelt karjait.

– Ne! – kiáltotta a Doktor. – Ne lőj! Élők is lehetnek ott!

Már késő volt. A képernyő egy pillanatra elsötétült, a Védő felugrott, mintha iszonyatos ökölcsapás érte volna, és fülsértő csikorgással zökkent vissza a földre, az irányzó és vezérlő hullámok még alig indultak el az ormányba rejtett generátorból, már el is találták azt a tíz-egynéhány méterre fekvő valamit, ami sziszegve fecskendezte a habot, és az antiproton-töltet azonos mennyiségű anyaggal egyesült.

Mire a képernyő kivilágosodott, izzó kráter tátongott a szobortalapzatok messzire szétszórta darabjai között.

A Mérnök feszülten figyelte a képernyőt, de nem a krátert nézte; azt kereste, hol tűnik el a cső maradványa. A Védő ismét kilencvenfokos fordulatot tett, és lassan elindult a légnyomástól földre döntött szobrok között. A szürke köd egyre ritkult. Három-négy élettelen, rongyokkal borított tetem mellett haladtak el. A Mérnök lefékezte a bal oldali láncaltalat, nehogy átgázoljanak a legközelebbi holttesten. Valamivel lejjebb, a fák sűrűjében mozdulatlan, nagy tömeg rémlett fel. Hosszú tisztás nyílt meg előttük, s a tisztás túlsó végén a sűrűbe menekülő, ezüst alakok csillantak meg a reflektorfényben. Kis felsőtestük helyén nagyon hosszú, keskeny, kétoldalt lapos, fent csőrfélében végződő páncélt vagy sisakot viseltek.

A Védő orrát tompa ütés érte, a képernyő elsötétült, és újra kivilágosodott. A bal oldali fényszóró kialudt.

A középső fényszóró végigsiklott a sötét erdőszélen, az ágak között megcsillantak az ezüstös alakok, mögöttük valami forogni kezdett, egyre gyorsabban forgott – letört ágak, kitépett bokrok repültek a levegőbe, és a reflektorfényben megcsillanó, vadul forgó malomkerék elindult oldalirányban. A Mérnök megelemezte a kavargás közepét a Védő ormányával, és megnyomta a pedált. A hatalmas, tompa "UMPF!" megrázta a tornyot. Mihelyt a képernyő felvillant, a Mérnök a tornyot oldalra fordította.

Olyan világos lett, mint fényes nappal. Majdnem a tisztás közepén álltak. Lejjebb, ahol az imént erdő volt, a láthatár ötödrésze fehér tűztengerré vált. A csillagok eltűntek, a levegő lázasan vibrált, és ebből a füstölgő, remegő háttérből repedezett, szikrákat szóró tűzgömb rohant feléjük. A Mérnök semmit sem hallott, csak a tűz ropogását. A Védő földhöz ragadt paránynak tűnt a közelgő kolosszushoz képest, amely egyre gyorsabban forgott, hegymagasságú, kavargó tűzörvénné vált, közepén zengugos fekete vonallal – a Mérnök már célba vette, amikor pár száz lépésnyire menekülők halvány alakját látta meg a tűz fényében.

– Kapaszkodjatok! – ordította. Úgy érezte, mintha szögeket vernének a gégéjébe.

Pokoli robaj, rázkódás, recsegés. Összeütköztek.

Egy pillanatig úgy érezték, hogy rájuk szakad a torony. Az egész Védő felnyögött, a lökésállapítók jajgattak, a páncél olyat kondult, mint egy harang, és recsegett, mintha meg akarna repedni. A képernyő egy pillanatra elsötétült, aztán megint kivilágosodott. A robaj most sem szűnt meg – mintha száz pokoli kalapács verné eszeveszetten a felső páncélt. Aztán lassan gyengült ez a fülsüketítő láрма, a csattanások ritkultak, egy szögletes kar néhányszor még sívítva megfordult a levegőben, aztán a lezuhanó vasszerkezet tompa dübörgése hallatszott a páncél mellett, a kerék néhány karja éppen a Védő elé terült, és lustán összehúzódott, majd újra kiegyenesedett, mint a pókláb. Az egyik kar ütemesen dobolt a páncélon, mintha simogatná – ez a mozgás is egyre gyengült, aztán abbamaradt. A Mérnök megpróbált elindulni, de a lánc talpak alig kezdtek forogni, máris recsegetve elakadtak. Hátramenetbe kapcsolt – így már sikerült kimozdulni. A Védő lassan, ide-oda fordulva hátrált, a magával vonszolt fémroncsok feltúrták a földet, aztán hirtelen kiszabadult a lánc talp, fémcattanás hallatszott, és a gép sebesen megugrott hátrafelé.

Az idegen jármű roncsa olyan volt az égő erdő tűzfala előtt, mint egy harmincméteres, széttaposott pók – egyik karjának csonkja még görcsösen túrta a földet. A hosszú póklábak közül kimagaslott a hordószerű utasfülke, amelyből szarvak meredtek elő; most nyitva állt, és ezüst alakok ugráltak ki belőle.

A Mérnök ösztönösen megnézte, hogy nem áll-e valaki a tűzvonalban, és megnyomta a pedált.

Dördülés hallatszott. Megint nappali fény öntötte el a tisztást. A roncs darabjai sívítva repültek szanaszét, középen agyagföld, homok, üszök és pernye gejzírje szökött fel. A Mérnök hirtelen elgyengült. Érezte a közeledő hányingert. Hideg veríték folyt végig a hátán, arca csuromvizes lett. Egy pillanat alatt elzsibbadt kezét a fogantyúra tette, amikor meghallotta a Doktor kiáltását:

– Fordulj vissza, hallod?! Fordulj vissza!

A tüzes kráterből feltörő füst vörös fényben gomolygott, mintha az erdő helyén vulkán keletkezett volna, az izzó salak lefelé kúszott a lejtőn, és lánggra lobbantotta a kidőlt fákat, az összepréselt bozótot.

– Fordulok már – mondta a Mérnök –, fordulok...

De nem mozdult. Arcáról még mindig csurgott a veríték.

– Mi bajod? – hallotta nagyon messziről a Doktor hangját. Felnézett, látta, hogy a Doktor fölője hajlik. Megrázta a fejét, tágra nyitotta a szemét.

– Semmi, semmi – mormolta. A Doktor visszanyomakodott a hátsó ülésre.

A Mérnök bekapcsolta a motort. A Védő megremegett, körbefordult – nem hallottak semmit, minden hangot elnyelt a tengerként zúgó, óriási tűzvész –, és felfelé indult ugyanazon az úton, amelyen lejtött.

Az egyetlen fényszóró – a középső is kialudt az összeütközésnél – megint a földre dőlt szobrokat mutatta, meg a közöttük heverő holttesteket. Mindent fémes, szürke hamuréteg borított. Áthajtottak két fehér szobor törmelékei között, és északnak fordultak. A Védő úgy hasította lánc talpaival a recsegő bozótot, mint hajó a vizet, néhány riadtan menekülő, sápadt alak suhant át a fényszóró előtt, egyre gyorsabban robogtak, a kocsik nagyokat zökkent a hepehupás talajon, a Mérnök nehezen lélegzett, összeszorított foggal védekezett a rosszullét ellen, mindegyre maga előtt látta a kavargó pernyét – ennyi maradt a kiugrából, ezüst alakokból –, szemét tágra meresztette. A fényszóró előtt meredek, agyagos lejtő jelent meg, a Védő felszegte az orrát, és kapaszkodni kezdett, rugalmas indák csapódtak a páncéljának, a lánc talpak meg-megcsikordultak valami láthatatlan akadályon. Egyre gyorsabban robogtak, hol hegynek, hol völgynek, a terepet kis szurdokok szabdalták; kanyargós vízmosságokat kereszteztek, a gép kidöntötte az útjában álló magas, összefonódott növényeket, áttört a pókfák erdején, a gyűrűs "potrohok" tehetetlenül, puhán csapódtak a páncélnak, a töredező száraz és ágak recsegetek-ropogtak. A hátsó képernyőkön még mindig a tűz fénye vöröslött. Lassan halványodott – végül egyforma sötétség borult az egész tájra.

TIZENKETTEDIK FEJEZET

Egy óra múlva már a síkságon robogtak. Csillagos, fekete éjszaka volt, az egyenletesen zúgó gép körül egyre ritkultak a bokorcsoportok, végül teljesen elmaradtak, és már csak az alacsony homokbuckák hullámszórtak a fényoszlop előtt, mintha életre kelnének. A Védő olyan lendülettel rohant fel rájuk, mintha fel akarna repülni, az ülések enyhén hintáztak, a láncotlappak úgy sivítottak, mint a fémbe hatoló fúró, a műszerek mutatói rózsaszínűen, narancssárgán, zölden világítottak. A Mérnök a képernyőre hajolva kereste az űrhajó lámpáját.

Most örütségnek érezte, amit eddig természetesnek találtak: azt, hogy rádiókapcsolat nélkül indultak útnak. Úgy siettek, mintha pótolhatatlan lenne az az egy vagy két óra, amelyre egy másik adó felszereléséhez szükségük lett volna. Amikor már majdnem biztosra vette, hogy a sötétben elkerülte az űrhajót, és továbbmentek észak felé, egyszer csak meglátta a rakétát – illetve egy furcsán szétfolyó fényfoltot. A Védő lassított. Egyetlen fényoszlopja előtt ezüstösen-aranyosan csillant meg a befelé hajló, magas fal. Rendkívüli látvány volt: amikor a villanólámpa kigyulladt, a felül nyitott, sokemeletes kupola a szivárvány minden színében szikrázott, az üveges fonadékról visszaverődő fény széles körben megvilágította a homokot.

A Mérnök nem akart lőni, arrafelé irányította a Védő lapos, páncélos orrát, ahol kifelé menet utat nyitottak – de a szikrázó fal már újra összenőtt, az áttörés helyét csak a megüvegesedett homok mutatta a kerítés lábánál.

A Védő nekilendült, és megrohamozta a falat a maga tizenhat tonnás súlyával. Óriási csattanás. A fal meg sem moccan.

A Mérnök lassan hátrált kétszáz métert, a lehető legalacsonyabbra állította az irányzékot, és amikor a fénygömb előszökött a sötétségből, gyorsan megnyomta a pedált.

Meg sem várta, míg a fortyogó peremű nyílás kihűl, elindult, a torony súrolta a nyílás felső szélét, de a hőségtől meglágyult anyag engedett, a félszemű Védő benézett az üres körbe, és halkuló bűgással az űrhajóhoz gördült.

Csak a Fekete üdvözölte őket, de ő is rögtön eltűnt. Nem szállhattak még ki – előbb le kellett tisztítani a páncélról a radioaktív csapadékot, meg kellett vizsgálni a környezet radioaktivitását, csak azután mászhattak ki a gép szűk utasteréből.

Lámpafény jelent meg az alagútban. A Koordinátor, aki elsőnek jött ki, egy pillantást vetett a Védő fekete foltos orrára, a két törött fényoszlóra, a visszatérők sápadt, beesett arcára, és azt mondta :

– Harcoltatok.

– Igen – felelte a Doktor.

– Gyertek le. Még 0,9 röntgen percenként. A Fekete itt marad.

Senki sem szólt többet. Lementek az alagúton, a Mérnök megpillantott egy másik, kisebb automatát, amely vezetékeket kapcsolt össze a gépház előterében, de meg sem állt mellette. A könyvtárban égett a villany, az asztalon alumínium tányérok, terítékek, középen egy üveg bor. A Koordinátor megállt.

– Ünnepelni akartunk – mondta –, mert az automaták átvizsgálták a gravimetrikus vezérlést, és teljesen épnek találták... A főmáglyát beindítottuk. Ha felállítjuk az űrhajót, elindulhatunk. Most beszéljete.

Egy darabig csend volt. A Doktor a Mérnökre nézett, hirtelen megértette, és beszélni kezdett:

– Igazad volt. Nyugat felé valóban sivatag van.

Majdnem kétszáz kilométert tettünk meg nagy ívben, délnyugati irányban.

Elmondta, hogyan jutottak el a tóparti, lakott síkság fölé, hogyan filmezték le, hogyan bukkantak hazafelé jövet a sötétségben a szoborkertre – aztán tétovázni kezdett.

– Olyan volt, mint egy temető, vagy... mint valami kultikus hely. Ami azután történt, azt nehéz elmondani, mert nem tudom, mit jelentett... Ezt a szöveget már ismeritek. Egy csapat dupla pánikszerűen menekült. Úgy látszott, hogy kiugrasztották őket a rejtékhelyükről, vagy valami hajtóvadászattal kergették őket oda, a "síremlékek" közé. Mondom, ez volt a látszat... Többet nem tudok. Pár száz méterrel lejjebb, mert az egész egy hegyoldalon történt, volt egy kis erdő, és ott más duplák rejtőzködtek, olyanok, mint az az ezüst, akit megöltünk. Mögöttük állt, talán álcázva, egy forgó jármű, egy nagy bűgőcsiga. De azt akkor még nem láttuk... és azt sem, hogy azok, akik az erdőben rejtőzködtek, egy hajlékony csövet vezettek előre a föld felett, egy fecskendőt, amelyből nagy nyomással mérgező anyagot fecskendeztek, a levegőben szétporló vagy gázzá váló habot. Meg lehet majd vizsgálni, biztosan lerakódott a szűrőkön, igaz? – fordult a Mérnökhöz.

A Mérnök bólintott.

– Kiszálltunk a Vegyészszel – folytatta a Doktor –, hogy megnézzük a szobrokat. A Védő tornya nyitva volt. Majdnem megfulladtunk, de Henrik járt a legrosszabbul, mert az első gázhullám a Védőt érte. Amikor bejutottunk a kocsiba, és átszellőztettük a tornyot oxigénnel, Henrik rálőtt a vezetékre, illetve arra a helyre, ahol előzőleg láttuk, mert akkor már sűrű felhő vett körül bennünket.

– Antianyaggal? – kérdezte a Koordinátor a beállott csendben.

– Azzal.

– Nem használhattad volna a kis sugárvetőt?

– Használhattam volna. De nem azt használtam.

– Mind a hárman... – a Doktor a szavakat kereste – meg voltunk rendülve. Láttuk elesni az áldozatokat. Ezek a duplák nem voltak meztelenek. Rongyos ruhaféle volt rajtuk, talán a harcban rongyolódott össze, de ebben nem vagyok biztos. Szemünk láttára pusztult el valamennyi, vagy csaknem valamennyi. És előzőleg mi is majdnem megfulladtunk. Hát így volt. Aztán Henrik a vezeték folytatását kereste, ha jól emlékszem. Igaz?

A Mérnök bólintott.

– Így mentünk le az erdőbe, és ott megláttuk azokat az ezüstöket. Valami álarcot viseltek. Biztosan légszűrős álarcot. Ránk lőttek, nem tudom, mivel. Kialudt az egyik fényszórónk. Ugyanakkor a nagy bűgőcsiga elindult. Oldalba akart támadni bennünket. Mindenesetre kijött a bokrok közül. Akkor... Henrik... sortüzet nyitott.

– Az erdőre?

– Igen.

– Az... ezüstökre?

– Igen.

– És a bűgőcsigára?

– Nem. Az nekirohant a Védőnek, és összetört. Persze nagy tűz keletkezett... A növényeket a robbanás pillanatában kiszáritotta a hőhullám, úgy égtek, mint a papír.

– Ellentámadással nem próbálkoztak az ezüstök?

– Nem.

– Nem is üldöztek benneteket?

– Nem tudom. Nem hinném. A forgó korongok alighanem utolértek volna.

– Azon a terepen nem. Rengeteg szurdok, vízmosás, horhos van ott. Olyan, mint a Földön a Jura-hegység, mészkősziklák, görgetegek – magyarázta a Mérnök.

– Értem. És aztán egyenesen hazajöttetek?

– Majdnem egyenesen, kicsit eltértünk kelet felé.

Néhány másodpercig csendben ültek. A Koordinátor felemelte a fejét.

– Sokat megöltetek?

A Doktor a Mérnökre nézett, és látva, hogy az nemigen akar válaszolni, ő felelt:

– Sötét volt. Ők az erdőben rejtőzködtek. Legalább húsz ezüst ruhát láttam megcsillanni. De beljebb, a sűrűben is derengett még valami. Többen is lehettek.

– Azok, akik rátok lőttek, biztosan duplák voltak? Nem valaki más?

A Doktor tétovázott.

– Mondtam, hogy a felsőtestükön valami páncélt vagy sisakot viseltek. De az alakjukból, a nagyságukból, a mozgásukból ítélve duplák voltak.

– Mivel lőttek rátok?

A Doktor hallgatott.

– Valószínűleg nem fémes lövedékkel – mondta a Mérnök. – Legalábbis ez volt a benyomásom. Nem vizsgáltam meg a találatok helyét, egyáltalán meg se néztem. De az volt az érzésem, hogy a lövedék átütőereje csekély.

– Igazad lehet – helyeselt a Fizikus. – Én futólag megnéztem a fényszórókat. Nincsenek átlőve, inkább csak behorpadtak.

– Az egyik akkor tört el, amikor összeütköztünk a bűgőcsigával – magyarázta a Vegyész.

– Most beszéljetek a szobrokról. Milyenek voltak? – kérdezte a Koordinátor.

A Doktor igyekezett leírni őket, amennyire csak tudta. Amikor a fehér figurákra került sor, elhallgatott, aztán halvány mosollyal megjegyezte:

– Sajnos, itt megint csődöt mond az elbeszélő képességem...

– Négy szem? Nagyon domború homlok? –ismételte lassan a Koordinátor.

– Igen.

– Faragott szobrok voltak? Kőből? Vagy fémszobrok? Vagy gipszöntvények?

– Nem tudom megmondani. Gipszöntvények biztosan nem; életnagyságnál sokkal nagyobbak, ha erre gondolsz. Azonkívül... a formáik, az arányaik sem természetesek. Azt mondanám, hogy... – elharrapta a szót.

– Milyenek?

– Idealizáltak – mondta ki habozva a Doktor. – De lehet, hogy csak rám tettek ilyen hatást. Egyébként nagyon rövid ideig néztük őket, és aztán annyi minden történt... Persze megint egész csomó analógia kínálkozik. Temető. Szerencsétlen üldözöttek. Rendőrség. Razzia. Mérgezgáz-fecskendő. A rendőrökön gázálarc. Szándékosan használok ilyen meghatározásokat, mert csakugyan az lehetett a benyomásunk, hogy ez történt, de tudni nem tudjuk. A bolygó egyes lakói a szemünk láttára megöltek más Éden-lakókat. Azt hiszem, ez az egyetlen kétségtelen tény. De kik a gyilkosok, és kik az áldozatok? Pontosán egyforma lények, vagy különböznek egymástól?

– És ha különböznek, akkor már minden világos? – kérdezte a Kibernetikus.

– Nem. De... akkor megint adódik egy lehetőség. Bevallom, a mi szempontunkból elég hátborzón-

gató. Mint tudjuk, az ember a legszigorúbban elítéli a kannibalizmust. De a majomhús fogyasztását moralistáink általában nem tekintik szörnyűségnek. És ha a biológiai fejlődés itt úgy alakult, hogy az emberhez hasonlóan értelmes lények és a fejlődés állati fokán megmaradt lények között sokkal kisebb a külső különbség, mint az ember és az emberszabású majom között? Ebben az esetben akár azt is feltehetjük, hogy egy vadászat tanúi voltunk...

– És az az árok a város határában? – fortyant fel a Mérnök. – Azok is vadásztrófeák, mi? Bámulom az ügyvédi fífikáidat, Doktor!

– Amíg nem tudjuk biztosan...

– Itt van a filmünk – szakította félbe a Vegyész. – Nem tudom, miért, de eddig semmit sem láttunk a rendes, hétköznapi életből ezen a bolygón. Ezek a filmek végre az átlagos, mindennapi életet mutatják, legalábbis ez volt a benyomásom...

– Hogyhogy? Hát nem láttatok semmit? – csodálkozott a Fizikus.

– Nem. Nagyon kellett sietnünk, mert éppen lement a nap. A távolság elég nagy volt, nyolcszáz méter, vagy még több, de két tekercs filmünk van, és mind teleobjektívval készült. Hány óra? Még nincs éjfé! Rögtön előhívhatjuk.

– Add oda a Feketének – mondta a Koordinátor. – Hanem a második automatánk... Doktor, Mérnök, látom, hogy kiborultatok, csakugyan pocskék zsákutcába jutottunk, de azért...

– Mindig így kell végződnie a fejlett civilizációk találkozásának? – mormolta a Doktor. – Nagyon szeretnék választ kapni erre a kérdésre.

A Koordinátor megrázta a fejét, felállt, és levette az asztalról a borospalackot.

– Eltesszük egy más alkalomra... – mondta.

Amikor a Mérnök és a Fizikus kiment megnézni a Védőt, a Vegyész pedig elhatározta, hogy mindeusztól szemmel tartja a film előhívását, a Koordinátor megfogta a Doktor karját, távolabb sétált vele a megdőlt könyvespolcok között, és halkan megkérdezte:

– Mondd csak, nem lehetséges, hogy azt a fejvesztett menekülést a ti váratlan megjelenések okozta? Hát ha csak benneteket akartak megtámadni és nem a menekülőket?

A Doktor rámeredt.

– Ez egyáltalán nem jutott eszembe – ismerte be. Eltűnődött. – Nem tudom – mondta végül. – De nem valószínű... Nagyon sikerületlen támadás lett volna, hiszen mindjárt az... övéik ellen fordult... Persze – tette hozzá kiegyenesedve –, az egész másféleképpen is lehet magyarázni. Igen, most már világosan látom. Tegyük fel: valami védett területre hatoltunk be. A menekülők lehettek, mondjuk, zarándokok, búcsújárók, mit tudom én. Az őrség, amely ezt a területet védi, akkor hozta a fegyverét, már-mint azt a fecskendőt, a szobrok közé, amikor a Védő megállt. Igen, de a gáz első hulláma egész határozottan a duplákat érte, és nem minket... Jó, tegyük fel, hogy ez, az ő szempontjukból, szerencsétlen véletlen volt. Akkor... igen. Így is lehetett.

– Tehát nem zárható ki ezt a feltevést?

– Nem. Sőt, minél tovább gondolkodom rajta, annál inkább úgy találom, hogy éppen olyan jogosult, mint az első magyarázatunk. Hiszen az is lehet, hogy mindenhová őrséget állítottak, miután a jelenlétünk-ről tudomást szereztek. Mikor abban a völgyben jártunk, még nem tudtak rólunk, azért nem találkoztunk ott fegyveresekkel... Hiszen aznap este jelentek meg először a forgó korongok az űrhajónál.

– Az a mi nagy bajunk, hogy mindeddig semmit sem fedeztünk fel az információs hálózatukból – szólalt meg az egyik sarokból a Kibernetikus. – Távíró, rádió, írott szöveg, dokumentumok vagy bármi... Minden civilizáció létrehoz ilyen technikai eszközöket, megőrököti velük a történelmét és a tapasztalatait. Biztosan ez is. Csak eljuthatnánk a városba!

– A Védővel eljuthatnánk – fordult felé a Koordinátor. – De akkor kitörne a harc, és nem láthatjuk előre, hogyan folya le, és mi lenne a vége. Ezzel tisztában vagy, ugye?

– Hát akkor tudod, mi lenne jó? Ha egy értelmes szakemberükkel találkozhatnánk, egy mérnökkel vagy tudóssal.

– De hogyan? Rendezzünk vadászatot? – kérdezte a Doktor.

– Hiszen ha tudnám, hogyan! Pedig olyan egyszerűnek látszik: leszállunk az idegen bolygón egész csomó interkommunikátorral, elektronikus fordítógéppel, Pitagorasz-háromszögeket rajzolunk a homokba, ajándékokat cserélünk...

– Hagyd abba a meséidet, jó?

Ezt a Mérnök mondta. Az ajtóban állt.

– Gyertek! Már előhívtuk a filmet.

A laboratóriumban rendezték a vetítést, mert az volt a leghosszabb helyiség a hajón. Amikor beléptek, a már fixált, de még nedves filmszalag a forró levegővel működő szárítódobban forgott. Onnan egyenesen a vetítógép dobjára került. A Koordinátor leült a géphez, hogy bármikor leállíthassa vagy visszaforgathassa a filmszalagot, valamennyien letelepedtek, s az automata eloltotta a villanyt.

A filmszalag első néhány métere fényt kapott. Aztán felvillantak a tó tükrének részletei, majd megjelent a part. Épített part volt, helyenként hosszú lejtők ereszkedtek le a vízbe, fölöttük szétterpesztett lábú tornyok álltak, ezeket rácsos szerkezetű szalagok kötötték össze. Egy percre életlenné vált a kép, majd amikor ismét kivehették a részleteket, látták, hogy mindegyik torony tetején két ötlapátos légcsavar forog,

ellentétes irányban. Nagyon lassan forogtak, hiszen a kép erősen gyorsított felvétellel készült. A tóba vezető lejtőkön tárgyak csúsztak le, de körvonalait nem lehetett kivenni; úgy látszott, elmerülnek a vízben. Az egész mozgás nagyon lassú volt. A Koordinátor visszaforgatott tíz-egynéhány méter filmet, és újra levetítette, jóval gyorsabban. A tárgyak most gyorsan siklottak le, rezgő húrokhoz hasonló, elmosódott, vékony csíkok mentén, beleestek a vízbe, a tó felszínén gyűrűk keletkeztek. A part szélén egy dupla állt, hátul a felvevőgépnek, csak a nagy test felső része emelkedett ki egy hordószerű valamiből, amely fölött elmosódott foltban végződő, vékony rúd meredt az égnek.

A tópart eltűnt. Most rácsos szerkezetű oszlopokra helyezett, lapos, dobozszerű tárgyak vonultak el a képernyőn. Tetejükön számos olyan hordóféle volt, mint amilyenben a duplát látták a kikötőben. Ezek a hordók azonban üresek voltak, némelyik lassan mozgott, kettő-három ugyanabban az irányban, aztán megálltak, és visszatértek előbbi helyükre.

Lassan továbbvándorolt a kép. Feltűnt a fénypontok raja; helyüket túlexponált, fekete foltok mutatták. Túl sok fényt kapott a film, a fekete foltokat homályos karikák vették körül. A foltok között apró alakok látszottak, madártávlatból. A duplák párosával jöttek-mentek, kis felsőtestüket bolyhos anyag vette körül, csak a fejük látszott ki belőle, de a kép nem volt olyan éles, hogy arcvonásait is látni lehetett volna.

Most egyenletesen emelkedő és süllyedő, nagy tömeg jelent meg a vetítővászonon. A kép alsó sarka felé folydogált, mint valami habzó szirup, duplák tucatjai közlekedtek rajta tojásdad alaplapon állva, mintha valamit tartottak volna kis kezükben, meg-megérintették vele a szirupszerű masszát, simítgatták vagy söpörték. A masszából időnként csúcsos buckák domborodtak ki, s ezekből szürke kehelyhez hasonló valami szökkent elő. A kép továbbvándorolt, de továbbra is a mozgékony massa töltötte ki, a részletek most nagyon jól látszottak, középen több karcsú kehely nőtt ki egymás közelében, mindegyiknél megállt két vagy három dupla, a kehely fölé hajtotta arcát, kis ideig mozdulatlanul állt, aztán fölemelte a fejét, és ez többször megismétlődött. A Koordinátor megint visszaforgatta a filmet, és gyorsabban is lejátszotta. Most úgy látszott, hogy a duplák a kehelyek belsejét csókolgatják. A háttérben más duplák álltak – ezeket eddig észre sem vették –, kis felsőtestük félig kibújt az erszényükből, s mintha az előbbieket figyelték volna.

Megint változott a kép. A massa széle látszott, sötét vonal keretezte, s mellette forgó korongok közlekedtek. Ezek a korongok sokkal kisebbek voltak az eddig látottaknál, lassan és mintegy szaggatottan forogtak, a rácsos karok látszólag ugrásszerűen mozdultak tovább – ez persze csak a filmen látszott így, a jelenséget az okozta, hogy a forgó elemek más-más állásban kerültek az egyes filmkockákra.

A forgalom egyre élénkebbé vált a képen, bár a lassított vetítés miatt úgy tetszett, mintha ez a forgalom egy nagyon sűrű, zsúfolt gócban bonyolódna le. Feltűnt az, amit a filmezők "belvárosnak" véltek. Árkok sűrű hálójá volt, ezekben az árkokban különös, rövid oldalukon lekerekített, a másikon laposan elvágott, hordószerű alkotmányok haladtak minden irányban. Mindegyikben duplák szorongtak, némelyikben öt is, másokban csak kettő. Legtöbbször hármasával utaztak. Úgy rémlett, kis felsőtestüket szalagféle veszi körül, s ez a szalag a hordójármű külső oldalán folytatódik, de lehet, hogy ez csak árnyék volt. A lemenő nap nagyon hosszú árnyékokat rajzolt, ez megnehezítette a részletek felismerését. Az árkokat kecses formájú, rácsos szerkezetű hidak ívelték át. A hidakon itt-ott egy helyben forgó, nagy bűgőcsigák álltak, a forgás ezúttal is bonyolult körmozgások és sugárirányú mozgások sorozatára esett szét, mintha az ívelt lábak valami láthatatlan dolog után kapkodnának. Az egyik bűgőcsiga abbahagyta a forgást, és erősen csillogó anyagba öltözött duplák szálltak ki belőle. A fekete-fehér filmen nem lehetett megállapítani, ezüstös-e az öltözkűk. Amikor a harmadik dupla szállt ki, homályos valamit húzva maga után, a kép megváltozott. Középen vastag kötél haladt át, ez sokkal közelebb volt a felvevőgéphez, mint a háttér. A kötél vagy csővezeték enyhén himbálózott, végén keskeny szivar lógott, s ebből csillogó valamik hullottak, mint a falevelek, de ezek az apró tárgyak súlyosak lehettek, mert nem libegtek a levegőben, hanem fémgolyókként zuhantak le; odalent pedig egy homorú felületen hosszú sorokban álltak a duplák, és vézna kezükből állandóan apró szikrák repültek a föld felé. Teljesen érthetetlen volt az egész, mert a felülről hulló tárgyak sűrű zápora nem jutott el az odalent állókig, hanem mintha útközben szétfoszlott volna. A kép lassan továbbhaladt, szélén mozdulatlanul feküdt két dupla, egy harmadik közeledett hozzájuk, akkor az előbbi kettő lassan fölemelkedett. Az egyik erre-arra hajladozott – behúzott felsőtestével olyan volt, mint egy cukorsüveg. A Koordinátor visszaforgatta a filmet, újra megindította, és amikor a fekvő testek feltűntek, leállította. Megpróbálta élesebbre állítani a képet, aztán a vetítővászonhoz ment egy jókora nagyítóüveggel.

A nagyítóüvegen át csak összefolyó, nagy foltokat látott.

Sötét lett – itt végződött az első filmtekercs. A másodiknak az elején ugyanez a kép tűnt fel, csak egy kicsit más szögből és sötétebben, nyilván gyengült a megvilágítás, és ezt már a teljesen nyitott fényrekesz sem ellensúlyozta. A két dupla lassan elment, a harmadik félig fekvő helyzetben hevert a földön. Rezgő csíkok vonultak át a vetítővászonon, a felvevőgép mozgása olyan gyors volt, hogy semmit nem lehetett kivenni; aztán nagy háló jelent meg a képen, ötszögletű szemekkel, mindegyikben egy dupla állt, némelyikben kettő. A háló alatt egy második, elmosódott háló remegett; hirtelen rájöttek, hogy az első valóságos, a második pedig az árnyéka a földön. A talaj olyan sima volt, mintha betonhoz hasonló anyag borítaná. A háló szemeiben álldogáló duplák buggyos, sötét öltözetet viseltek, amely-

ben vaskosabbnak és szélesebbnek látszottak. Csaknem valamennyien ugyanazokat a mozdulatokat végezték: áttetsző anyagba burkolt kis felsőtestük lassan ide-oda hajladozott, s ez a különös tornagyakorlat rendkívül lassú ütemű volt. A kép remegni kezdett, megdőlt, egy darabig megint rosszul látszott, egyre sötétedett is. Feltűnt a háló pereme: kötelekkel volt kifeszítve, az egyik kötél egy ferdén álló, nagy, mozdulatlan korongnál végződött. Távolságban ugyanolyan "utcai" forgalom zajlott, mint amelyet már láttak – hordószerű járművek haladtak mindenfelé, duplákkal megrakva.

A felvevőgép még egyszer a hálóra siklott, most a másik oldalról, aztán továbbvándorolt, gyalogos duplák tűntek fel, egészen felülről nézve; párosával kacsztak, távolabb egész tömeg látszott, a tömeget hosszú, keskeny utcácska választotta ketté. Közepén vastag kötél siklott elmosódott kerekeken, a kötél egyik vége kifutott a képből, másik vége csillogó-villogó, hosszúka tárgyat húzott, olyasfélét, mint egy hosszú, szögletes kristály vagy egy tükörlapokkal borított cölöp. A csillogó tárgy kissé imbolygott, fényfoltokat hintett a körülötte állókra. Egyszerre csak kis időre megállt, ekkor átlátszó lett, és belsejében egy fekvő alak vált láthatóvá. Valaki fojtottan felkiáltott. A Koordinátor visszaforgatta a filmet, megint lejátszotta, s mikor a hosszúka tárgy a már ismert imbolygás után megmutatta tartalmát, megállította a képet. Mindannyian a vetítővászonhoz rohantak. A duplák sorfala között, az üres utcácska közepén egy ember feküdt.

Halotti csönd lett.

– Azt hiszem, mégiscsak meg fogunk örülni – szólalt meg valaki a sötétségben.

– Előbb azért nézzük végig – felelte a Koordinátor.

Visszamentek a helyükre, a filmszalag peregni kezdett, a kép megrezdült és megelevenedett. Az utcácskán, a duplák tömegének közepében egymás után siklottak el a hosszúka, koporsószerű tárgyak, de most már valami világos anyaggal letakarva, amely a földet söpörte, mintha vastag szövet lenne. A kép megváltozott, üres teret mutatott, egyik oldalán ferde fallal, amelynek tövében növény-csomók nőttek; magányos dupla mendegélt az egész képen átvonuló barázda mentén, hirtelen félreugrott, mintha megrémült volna – a lassú filmen úgy látszott, mintha a felugró test a levegőben vitorlázna, forgó bűgőcsiga jelent meg a barázdában, éles villanás, a kép ködbe borult, s amikor kitisztult, a dupla az oldalán feküdt mozdulatlanul. Teste majdnem fekete lett. Egyre sötétebb volt a kép, úgy látszott, a fekvő alak összerándul, aztán mintha kúszni kezdett volna, sötét csíkok futottak át a vetítővászonon, majd fényes fehérség öntötte el. Így végződött a film.

Amikor villant gyújtottak, a Vegyész fogta a tekercseket, és a sötétkamrába ment, hogy kinagyítsa a legfontosabb filmkockákat. A többiek a laboratóriumban maradtak.

– No, most jöhet az értelmezés – mondta a Doktor. – Máris szolgálhatok két, sőt három különböző magyarázattal.

– Feltétlenül kétségbe akarsz ejteni bennünket? – fortyant fel dühösen a Mérnök. – Ha tisztességesen tanulmányoztad volna a duplák fiziológiáját, elsősorban az érzékszerveiket, akkor már biztosan sokkal többet tudnánk!

– Mikor csináltam volna? – kérdezte a Doktor.

– Kollégák! – emelte fel hangját a Koordinátor. – Kezd olyan lenni a hangulat, mint a kozmológiai intézet ülésén! Természetesen mindannyiunkat megdöbbsentett az az emberi alak. De hát csak mozdulatlan bábú volt, alighanem valamilyen műanyagból öntött figura. Nagyon valószínű, hogy az információs hálózatuk útján a bolygó minden városába eljuttatták a képmásunkat, és az adatok alapján a helyszínen emberi formájú bábukat készítettek.

– Honnan vették a képmásunkat? – kérdezte a Doktor.

– Hiszen két nappal ezelőtt órák hosszat keringtek az űrhajó körül. Módjuk volt, hogy alaposan megfigyeljenek bennünket.

– De minek csinálnak ilyen figurákat?

– Tudományos célokra vagy vallási célokra... Ezt nem tudjuk eldönteni, akármeddig vitatkozunk róla. Mindenesetre nincs szó megmagyarázhatatlan jelenségről. Egy kisebbfajta települést láttunk, ahol különféle, feltehetőleg termelőmunkák folynak, talán a szórakozásaikat is megfigyelhettük, vagy a "művészetüket", aztán az átlagos "utcai forgalmat". Láttunk valami munkát a kikötőben meg a felülről hulló tárgyak alatt, bár ezek a jelenetek elég érthetetlenek.

– Ez a helyes kifejezés – vakkantott közbe a Doktor.

– Talán a hadseregükből is láttunk valamit. Elég jogos feltevés, hogy az ezüstruhások katonák. Az utolsó jelenet nem világos. Elképzelhető persze, hogy megbüntettek valakit, amiért a bűgőcsigák útvonalaán haladt. Lehet, hogy ezt tiltja a törvény.

– Közlekedési szabálysértésért helyszíni kivégzés! Elég szigorú népek ezek, nem találod? – kérdezte a Doktor.

– Miért forgatsz ki mindent a képtelenségig?

– Mert továbbra is állítom, hogy pontosan annyit láttunk, amennyit a vakok láthatnának.

– Van még valakinek mondanivalója, agnosztikus hitvallásokon kívül? – kérdezte a Koordinátor.

– Nekem – mondta a Fizikus. – Úgy látszik, a duplák csak kivételesen járnak gyalog. Erre vall az is, hogy ilyen ormótlan a testük, és ilyen aránytalanul kicsinyek a végtagjaik, főleg a karjuk. Azt hiszem, roppant tanulságos lenne, ha megpróbálnánk felvázolni azt a lehetséges törzsfejlődést, amely

ilyen felépítésű egyedekhez vezetett. Biztosan észrevettétek, milyen élénken gesztikuláltak. De azokkal a vézna kezecskékkal egyik sem cipelt terhet, egyik sem húzott vagy tolt valamit, pedig egy földi városban mindig látni ilyesmit. Az is lehet tehát, hogy a kezük más célokat szolgál.

– Milyeneket? – kérdezte érdeklődve a Doktor.

– Nem tudom. Ez a te szakmád. Mindenesetre sok feladat van még itt. Talán elhamarkodott dolog volt, hogy mindjárt a társadalmuk felépítését próbáltuk megérteni ahelyett, hogy alaposan tanulmányoztuk volna az egyedeket.

– Ebben igazad van – mondta a Doktor. – A kezük... igen, ez biztosan nagyon fontos kérdés. A törzsfejlődés is. Még azt sem tudjuk, emlősök-e. Rászánnék egypár napot, hogy válaszoljak ezekre a kérdésekre, de félek; hogy azt nem tudom megmagyarázni, ami az egész filmből a legjobban meglepett.

– És mi az? – kérdezte a Mérnök.

– Az, hogy egyetlen magányos járókelőt sem láttam. Egyet sem. Nem vettétek észre?

– Egy azért volt... a legvégén – mondta a Fizikus.

– Hát éppen ez az.

A Doktor szavait hosszú hallgatás követte.

– Még egyszer meg kell néznünk a filmet – szólalt meg kissé habozva a Koordinátor. – Azt hiszem, a Dokornak igaza van. Nem voltak magányos járókelők. Legalább kettesével jártak. Ámbár a legelején, várj csak! A kikötőben csak egy dupla volt.

– De az abban a hordószerű gépezetben ült – mondta a Doktor. – A korongokban is egyedül ülnek. Én a gyalogosokról beszéltem. Csak a gyalogosokról.

– Kevés gyalogos volt.

– Pár száz biztosan. Képzeld el egy földi város utcáját madártávlatból. A magányos járókelők aránya biztosan nagy lesz. Egyes órákban ők alkotják a többséget. Itt pedig egy sincs.

– Mit jelenthet ez? – kérdezte a Mérnök.

– Sajnálom – rázta meg a fejét a Doktor –, most én kérdezek.

– Az is egyedül volt, aki veletek jött... – jegyezte meg a Mérnök.

– De tudod, milyen körülmények között.

A Mérnök nem válaszolt.

– Nézzétek – szólalt meg a Koordinátor –, az ilyen vitákból egykettőre meddő szócséplés lesz. Nem folytattunk rendszeres kutatómunkát, mert nem vagyunk tudományos expedíció. Más gondjaink voltak, a pusztá létünkért kellett harcolnunk. Most el kell terveznünk a további teendőket. Holnap beindul a kotrógép, ez már biztos. Lesz összesen két automatánk, két félautomatánk, a kotrógép és a Védő, amely a rakéta kiemelésében is segíthet, persze kellő óvatossággal. Nem tudom, ismeritek-e a tervet, amelyet a Mérnökkel kidolgoztunk. Az eredeti elképzelés az volt, hogy az űrhajót először vízszintes helyzetbe juttatjuk, aztán fokozatosan felállítjuk, mégpedig úgy, hogy ledöngölt földdel támasztjuk alá. Ezt a módszert alkalmazták már a piramisok építésénél is. De most új ötletünk van: megfelelő nagyságú darabokra vágjuk az "üvegfalunkat", és abból építünk állványzatot. Anyag van bőségesen, és már tudjuk róla, hogy magas hőfokon olvasható és forrasztható. Ha sikerül megvalósítani ezt a tervet és felhasználni az anyagot, amelyet az Éden-lakók akaratlan jótékonyaságból rendelkezésünkre bocsátottak, akkor az egész folyamat jóval kevesebb időt vesz majd igénybe. Nem lehetetlen, hogy három nap múlva elindulhatunk. Várjatok még – tette hozzá, látva, hogy szavai nagy hatást keltettek –, ezek után most már feltenném a kérdést: elinduljunk?

– Igen – mondta a Fizikus.

– Nem! – kiáltotta csaknem ugyanakkor a Vegyész.

– Még nem – szólt a Kibernetikus.

Kis ideig hallgattak. A Mérnök és a Doktor még nem nyilatkozott.

– Én azt hiszem, el kellene indulnunk – szólalt meg végül a Mérnök. Mindenki meglepődve pillantott rá.

A hallgatás hosszúra nyúlt, mintha magyarázatot várnának tőle. Folytatta hát:

– Eddig más volt a véleményem. De attól félek, túl magas ára lenne annak, ha itt maradnánk. Két-séggkívül sok mindent megtudhatnánk még, de ez a tudás... túl sokba kerülhetne. Mindkét félnek. A történetek után szerintem már lehetetlen békés kapcsolatot teremteni az Éden-lakókkal. Azonkívül is, amit elmondtunk egymásnak, nyilván mindegyikünknek kialakult a saját koncepció-ja erről a világról, akár akarta, akár nem. Nekem is megvolt az elképzelésem. Úgy láttam, itt iszonyatos dolgok történnek, és nekünk be kell avatkoznunk. Amíg Robinsonok voltunk, és a hátunkon cipeltük ki a roncsokat, nem beszéltem erről. Várni akartam, míg többet fogunk tudni, és meglesznek a szükséges technikai eszközeink. És most? Bevallom, továbbra sem látok olyan meggyőző érvet, amelynek alapján el kellene vetnem az Édenről alkotott koncepciómat, de minden beavatkozásunk, segítségünk, minden ilyen kísérletünk valószínűleg úgy végződné, mint ez a mai kirándulás. Az annihilátor használatával. Természetesen mindig találunk mentséget, hogy szükséges önvédelem volt és így tovább, de segítség helyett csak pusztítunk. Hát most nagyjából mindent tudtok.

– Ha világosabban látnánk, hogy mi történik itt tulajdonképpen... – mondta a Vegyész. A Mérnök megrázta a fejét.

– Akkor nyilván kiderülne, hogy mindegyik félnek megvannak a maga indítékai...
 – És mit érdekelnek bennünket a gyilkosok indítékai? – heveskedett a Vegyész. – Mi az áldozatokat akarjuk megmenteni.
 – De mit nyújthatunk a Védő annihilátorán kívül? Mondjuk, felperzseljük a fél bolygót, hogy leálítsuk a tömeggyilkosságokat, azt az érthetetlen "termelést", a hajtóvadászkatákat, az elgázosítást. És mi lesz aztán?
 – Erre a kérdésre is megtalálnánk a választ, ha többet tudnánk az Édenről – makacskodott a Vegyész.
 – Nem olyan egyszerű ez – kapcsolódott be a vitába a Koordinátor. – Mindaz, ami itt történik, egy hosszú történelmi folyamat láncszeme. Amikor mi segíteni akarunk, abból a meggyőződésből indulunk ki, hogy a társadalom "jókra" és "gonoszokra" oszlik.
 – Szó sincs róla – szakította félbe a Vegyész. – Mondd így: üldözöttekre és üldözőkre. Ez nem ugyanaz.
 – Jó. Képzeld el, hogy pár száz évvel ezelőtt, a vallásháborúk korában megérkeznek a földre egy nagyon fejlett társadalom képviselői, és be akarnak avatkozni a konfliktusba... a gyengébbek oldalán. Hatalmi szóval megtiltják az eretnekek máglyára küldését, a másvallásúak üldözését és így tovább. Gondolod, hogy el tudják terjeszteni a Földön a maguk racionalizmusát? Hiszen akkor csaknem az egész emberiség vallásos volt, lassacskán az utolsó szál emberig ki kellett volna irtaniuk, és egyedül maradtak volna a racionális eszményeikkel!
 – Hát igazán azt gondolod, hogy egyáltalán nem lehet segíteni?! – háborodott fel a Vegyész.
 A Koordinátor hosszan ránézett, és csak aztán válaszolt:
 – Segíteni... Istenem, hát mit jelent az, hogy segítség? Az, ami itt történik, amit itt látunk, egy meghatározott társadalmi szerkezet gyümölcse. Az egész társadalmi rendszert össze kellene zúzni és újat, jobbat teremteni – de hogyan tehetnénk? Hiszen ezeknek a lényeknek más a testalkatuk, más a lelkiviláguk, más a történelmük, mint a miénk. Nem valószínű, hogy náluk a mi civilizációnk modelljét. Egy másikat kellene tervezned, amely a mi távozásunk után is működik... Persze már régóta sejtem, hogy némelyikünk olyan gondolatokat melenget, mint a Mérnök és a Vegyész. Azt hiszem, a Doktor is tudta, azért hadakozott mindig a földi analógiák ellen. Igaz?
 – Igaz – mondta a Doktor. – Félttem, hogy csupa nemes jószándékból "rendet" akartok itt teremteni, ami gyakorlatilag terrort jelentene.
 – De hátha az üldözöttek tudják, hogyan akarnak élni, csak még gyengék ahhoz, hogy megvalósítsák? – vitatkozott a Vegyész. – És ha csak annyit tudunk tenni, hogy megmentünk egy csoport halálraítéltet, már az is sokat jelentene...
 – Egyet már megmentettünk – felelte türelmetlenül a Koordinátor. – Talán tudod, hogy mihez kezdjünk vele?
 Senki sem válaszolt.
 – Ha nem tévedek, a Doktor is az indulás mellett van – mondta a Koordinátor. – Jó. Én is, tehát a többség.
 Elnémult. Szeme tágra meredt a megdöbbenéstől. Csak ő ült arccal az ajtó felé – és az ajtó lassan kinyílt. A teljes csendben – csak a sötétkamrából hallatszott halk vízcsobogás – mindenki megfordult, és követte a Koordinátor tekintetét.
 A nyitott ajtóban egy dupla állt.
 – Hogy került ez... – kezdte a Fizikus, de torkán akadt a szó. Már rájött, hogy tévedett. Ez nem az ő duplájuk volt. Az a műtőben szunyókált, bezárva. Az ajtóban sötét bőrű, hatalmas dupla állt, kis felsőtestét mélyen előre hajtotta, feje így is majdnem az ajtó tetejét érte. Barnás öltözéke simán omlott le a földre, és gallérként övezte a kis felsőtestet; a gallér körül vastag, zöld drótfonadékot viselt. A barnás anyagon oldalt hasíték volt, ezen át szorosan a testhez simuló, fémesen csillogó, széles öv látszott. A dupla mozdulatlanul állt. Ráncos, lapos arcát, amelyből két nagy, kék szegmés nézett rájuk, lefelé szélesedő, tölcser alakú, átlátszó fejfedő takarta. Ebből keskeny, sötét szalagok indultak ki, többszörösen körütekerekedtek a kis felsőtesten, majd elöl összekapcsolódtak, és kis fészket alkottak; ebben a fészkekben pihentek az ugyanígy körütekert kezek. Csak a lazán csüngő, bütykös ujjak nyúltak ki belőle, végük egymáshoz ért.
 Az emberek mozdulatlanul ültek, bénultan a meglepetéstől. A dupla még jobban előre hajolt, köhécselt, és lassan beljebb lépett.
 – Hogy jött be?... A Fekete ott van az alagútban... – suttogta a Vegyész.
 A dupla lassan kihátrált. Egy pillanatra megállt a folyosó félhomályában, aztán másodszor is belépett, azaz inkább csak a fejét dugta be az ajtón.
 – Azt kérdezi, bejöhet-e... – suttogta a Mérnök, és felkiáltott: – Tessék! Tessék!
 Felállt, és a túlsó falhoz hátrált. Valamennyien követték. A dupla kifejezéstelen arccal pillantott a szoba üresen maradt közepére. Becammogott, lassan körülnézett.
 A Koordinátor a vetítővászonhoz lépett, meghúzta a zsinórját, a vászon feltekereedett. Fekete tábla volt mögötte.
 – Álljatok félre – mondta.
 Fogott egy krétát, felrajzolt egy kis kört, köré egy ellipszist, majd egy még nagyobb, még egyet

és még egyet – összesen négyet. Mindegyikre kis karikát rajzolt, aztán a szoba közepén álló óriáshoz lépett, és bütykös ujjai közé nyomta a krétát.

A dupla ügyetlenül fogta meg a krétát, ránézett, a táblára bámult, lassan a falhoz ment. Le kellett hajolnia a gallérból ferdén kiálló kis felsőtestével, hogy körütekert keze elérje a táblát. Az emberek lélegzetviasszafojtva figyelték. Megkereste a harmadik ellipszisen levő kis karikát, és erőlködve, ügyetlenül megütögette a krétával, aztán firkált rajta egy kicsit, majdnem teljesen bekrétázta.

A Koordinátor bólintott. Mindannyian fellelegeztek.

– Éden – mondta a Koordinátor.

A kis krétakörre mutatott.

– Éden – ismételte.

A dupla látható érdeklődéssel figyelte a száját.

Köhintett.

– *Éden* – mondta nagyon lassan és tagoltan a Koordinátor. A dupla most többször is köhintett.

– Nem tud beszélni – fordult társaihoz a Koordinátor. – Ez biztos.

Álltak egymással szemben, és nem tudták, mit csináljanak. A dupla megmozdult, elejtette a krétát, az koppanva esett a padlóra. Zizzenés hallatszott, mintha villámzárat nyitnának ki. A barnás köntös szétnyílt, mintha felülről lefelé felhasították volna. Meglátták a dupla testéhez simuló széles, arany övet.

Az öv vége levált, zizegve, mint a fémfólia. A dupla kis felsőteste előre hajolt, mintha ki akarna ugrani a nagy testből, csaknem kétrét görnyedt, vékony ujjai megragadták a fólia végét. A letekert fólia hosszú lappá simult ki. A dupla maga elé tartotta, mintha át akarná adni nekik. A Koordinátor és a Mérnök egyszerre nyújtotta ki érte a kezét. Összerezcentek, a Mérnök halkan felkiáltott. A dupla meglepettnek látszott, néhányat köhintett, arcán hullámozott az átlátszó fátyol.

– Villamos töltés, de nem túl erős – magyarázta a Koordinátor a többieknek, és újra megfogta a fólia szélét. A dupla elengedte. Alaposan szemügyre vették a lámpafényben az aranyfényű felületet: teljesen sima és üres volt. A Koordinátor találmányra megtapintotta egy helyen, és megint gyenge áramütést érzett.

– Mi ez?! – dörmögte a Fizikus, közelebb hajolt, többször végigsimította a fóliát, ujjait ezernyi apró áramütés érte, inai csak úgy rángatóztak. – Adjatok grafitport! – kiáltott fel. – Ott van a polcon!

Kiterítette a fóliát az asztalon, nem bánta, hogy kezén az izmok kellemetlenül rángatóznak az apró tűszúrásoktól; a Kibernetikus odaadta a grafitport, a Fizikus gondosan telehintette a fóliát, és lefújta a fölösleget.

Az aranyszínű felületen rendszertelenül szétszórt, fekete pontocskák értelmetlen ábrája maradt.

– A Lacerta! – kiáltott fel hirtelen a Koordinátor.

– Az Alfa Cygni!

– A Lyra !

– A Cepheus!

A duplához fordultak, aki nyugodtan nézte őket. Szemükben diadal ragyogott.

– Csillagtérkép! – mondta a Mérnök.

– Hát persze.

– No, végre helyben vagyunk! – szólt a Koordinátor széles mosollyal. A dupla köhintett.

– Elektromos írásuk van?

– Úgy látszik.

– Hogyan rögzítik a töltéseket?

– Nem tudom, talán elektrét.

– Biztosan elektromos érzékszervük van!

– Lehet.

– Fiúk... Nyugalom! Rendszeresen kell csinálnunk – mondta a Koordinátor. – Mivel kezdjük?

– Rajzold fel neki, honnan jöttünk.

– Helyes.

A Koordinátor gyorsan letörölte a táblát, felrajzolta a Centaur csillagait, egy kicsit gondolkodott, mert olyan projekcióban kellett ábrázolnia a Tejútrendszernek azt a részét, ahogyan az Édenről látszik; nagy pontot rajzolt, ez jelképezte a Sírúst, felrajzolt még egy tucat kisebb csillagot, majd a Göncölszékér vidékén egy kereszttel jelezte a Napot. Önmagára mutatott, aztán a társaira, egy kézmozdulattal körbemutatott az egész helyiségen, majd krétával ismét a keresztre bökött.

A dupla köhintett. Elvette a krétát, kis felsőtestét nagy nehezen a táblához hajtotta, és három ponttal kiegészítette a Koordinátor rajzát: az Aquila Alfájával és a Protion kettős rendszerével.

– Csillagász! – kiáltott fel a Fizikus. És halkabban hozzátette: – Kolléga...

– Könnyen lehetséges! – felelte a Koordinátor. – Most gyérünk tovább! – Nagy rajzolás kezdődött. Az Éden bolygó és az űrhajó pályája. A gázcsóvába belépő űrhajó. Az összeütközés (nem voltak benne biztosak, hogy a rajz kellőképpen tisztázza-e a katasztrófa körülményeit, de pillanatnyilag nem tudtak jobb magyarázattal szolgálni). Az űrhajó befúródása a talajba (a rajz a domb keresztmetszetét ábrázolta a befúródott rakétával). Innen már nehezebb volt továbbhaladni. Megálltak.

A dupla nézte a rajzokat, és köhécselt. Időnként közelebb hajolt a táblához: Aztán az asztalhoz cammogott. A gallérja körül függő zöld fonadékból kihúzott egy vékony, hajlékony drótocskát, lehajolt, és villám-

gyorsan rajzolni kezdett vele az aranyfóliára. Elég sokáig rajzolgatott, aztán hátrább lépett. Behintették a fóliát grafitporral. Nagyon furcsa dolog történt. Már a fölösleges por lefújása közben mozogni kezdtek a kirajzolódó vonalak. Először nagy félkör tűnt fel, benne ferde oszlop. Azután egy kis folt kúszott a félkör felé. Egyre nagyobb lett. Felismerték: a rajz, ha sematikusan és pontatlanul is, a Védőt ábrázolta. A félkörből eltűnt egy darab. A Védő bement az így keletkezett nyíláson. Most minden eltűnt – a grafitpor egyenletesen szóródott szét a fólián. Aztán hirtelen csillagtérképpé formálódott. A csillagok között, nagy vonalakban felvázolva, egy dupla alakja jelent meg. A mögöttük álló lény köhintett.

– Ő az – mondta a Koordinátor.

A csillagok eltűntek, most csak a dupla látszott. Aztán a dupla tűnt el, és megint a csillagtérkép jelent meg. Ez négyszer ismétlődött. A grafitpor most, mintha láthatatlan fuvallat irányítaná, megint a kis darabon nyitott félkört rajzolta eléjük. A félkör nyílásához apró dupla közeledett, mintha a földön kúszna. Bement a nyíláson. A félkör eltűnt. Az úrhajó ferde oszlopa megnőtt. A hajótest alján nyitott ajtó látszott. A dupla az ajtó alatt felegyenesedett, és bemászott az úrhajóba. A rajz eltűnt, a grafitpor rendszertelenül szétszóródott. Ez volt a közölt információ vége.

– Hát így jött be... A rakodóajtón! – mondta a Mérnök. – Hanem azért nagy hülyék vagyunk, hogy nyitva felejtettük.

– Várj csak! Tudod, mi jutott eszembe? – kiáltott fel a Doktor. – Ezek talán nem is minket akartak bezárni a fallal, hanem azt akarták megakadályozni, hogy az övéik – teszem azt, a tudósaik – kapcsolatot teremtsenek velünk!

– Látod, az lehet!

A vendéghez fordultak. A dupla köhintett.

– No, ebből elég volt – mondta a Koordinátor. – Nagyon kellemesen elcsevegtünk, de most már lássunk munkához! Rendszeresen kell hozzáfognunk, nem így összevissza. Azt hiszem, kezdjük a matematikával. Ez a Fizikus dolga lesz. Matematika, természetesen metamatematika is. Anyagelmélet. Atomfizika, energetika. Aztán: információelmélet, az információs hálózat elmélete. Az információk közlésének és rögzítésének módjai. Ezzel együtt: mondatalkotó funktorok, mondatfunkciók. Nyelvtani szerkezet, szemantika. Fogalomalkotás. Az alkalmazott logikák típusai. Nyelv. Szókincs. Ez mind a te dolgod – fordult a Kibernetikushoz. – No, és amikor már meglesz az összekötő híd, akkor jön a többi. Anyagcsere, táplálkozásmód, a termelés jellege, a közösségi relációk formái, reagálásmódok, szokások, társadalmi megoszlás, csoportkonfliktusok és így tovább. Ezzel már nem fogunk annyira sietni. Egyelőre – fordult a Kibernetikushoz és a Fizikushoz – kezdjétek ti. Megfelelően be kell állítani a fordítógépet. Segítségül ott vannak a filmek, ott a könyvtár, szedjétek össze mindent, amire szükségetek lehet.

– Azzal kellene kezdeni, hogy az egész hajót megmutatjuk neki – mondta a Mérnök. – Nem gondolod? Sok mindent megtudhatna rólunk, azonkívül látná, hogy semmit sem titkolunk előtte.

– Az utóbbi különösen fontos – helyeselt a Koordinátor. – De... amíg nem tudunk szót érteni vele, addig ne vigyétek a műtőbe, nehogy valami félreértés támadjon. No gyerünk, mutassuk meg neki a hajót. Hány óra?

Hajnali három volt.

TIZENHARMADIK FEJEZET

Az úrhajó bejárása elég sokáig tartott. A duplát különösen az atommáglya és az automaták érdekelték. A Mérnök rengeteg vázlatot rajzolt neki, csak a gépházban négy jegyzetömböt fogyasztott el. Az automatát a, vendég őszinte csodálattal nézte. Alaposan megszemlélte a mikrohálózatot, és ámulva vette tudomásul, hogy az egész egy cseppfolyós héliummal hűtött tartályba merül; szupravezetős kriotrion-agy volt, különösen gyors reakciókhoz. De úgy látszik, megértette, mire szolgál a hűtés, mert rendkívül hosszan köhécselt, és nagy elismeréssel tanulmányozta a vázlatokat, amelyeket a Kibernetikus rajzolt. Úgy tűnt, a villamos kapcsolások kérdésében hamarabb megértik egymást, mint abban, hogy milyen gesztussal vagy szimbólummal jelöljék a legegyszerűbb szavakat.

Hajnali ötkor a Vegyész, a Koordinátor és a Mérnök aludni ment, a rakodóajtót bezárták, a Feketét az alagútba állították őrködni, a másik három ember pedig a könyvtárba indult a duplával.

– Várjatok csak – mondta a Fizikus, mikor elhaladtak a laboratórium mellett –, még megmutatjuk neki a Mengyelejev-táblázatot. Azon rajta vannak az atommodellek.

Bementek a laborba. A Fizikus egy papírhalomban keresgélt a polc alatt, amikor valami ketyegni kezdett.

A Fizikus zizegő papírtekercseket dobált ki a sarokból, úgyhogy nem hallott semmit, de a Doktor felfigyelt.

– Mi ez? – mondta. A Fizikus felállt, és ő is meghallotta a ketyegést. Riadtan nézett társaira.

– Ez a Geiger-mérő... Ne gyertek beljebb! Valahol szivárgás van...

A műszerhez sietett. A dupla eddig mozdulatlanul állt, és a készülékeket nézegette. Most az asztalhoz caplatott. A műszer olyan sebesen kattogott, mint a dobpergés.

– Ő az! – kiáltott fel a Fizikus, két kézzel megragadta a Geiger-mérő fémhengerét, és az óriás felé fordította. A dobpergés erősödött.

– Radioaktív? Ő? Hogy lehet az? – kérdezte megrökönyödve a Kibernetikus.

A Doktor elsápadt. Az asztalhoz lépett, a rezgő mutatóra pillantott. Kivette a Fizikus kezéből a fémhengert, és mozgatni kezdte a levegőben a dupla körül. Amikor feljebb emelte, a kattogás észrevehetően gyengült. Amikor leeresztette a vendég vaskos, ormótlan lábaihoz, a dobpergés tetőfokára hágott. Kigyulladt a műszer vörös jelzőlámpája.

– Sugárfertőzés... – suttogta a Fizikus. A dupla egyikükről a másikra nézett. Csodálkozva, de szemlátomást nyugodtan figyelte a számára érthetetlen műveletet.

– Ott jött be, ahol a Védő megolvasztotta a falat – mondta halkan a Doktor. – Átjött a radioaktív folton...

– Ne menj a közelébe! – tört ki a Fizikus. – Legalább egy milliröntgent sugároz ki másodpercenként. Várj... valahogy majd... ha beburkoljuk keramit fóliával, meg lehet kockáztatni...

– De ember, itt nem rólunk van szó! – vágott közbe felemelt hangon a Doktor. – Órula van szó! Meddig tarthatott, amíg átjött a folton? Hány röntgent kapott?

– Nem tudom... Honnan tudhatnám... – A Fizikus nem tudta levenni szemét a ketyegő műszerről. – Hát csinálj már valamit! Acetátfürdő, bőrlédörzsölés... És nézzétek, nem érti, semmit sem ért!

A Doktor szó nélkül kirohant a laboratóriumból. Kisvártatva visszatért a sugármentesítő elsősegélyládával. A dupla eleinte húzódozott, de aztán megadóan viselte az érthetetlen műveleteket.

– Vedd fel a kesztyűt! – ordított rá a Fizikus a Doktorra, aki pusztá kézzel nyúlt a dupla bőréhez.

– Felkeltsük a többieket? – kérdezte tétován a Kibernetikus. A falnál állt, kezét tehetetlenül leeresztve. A Doktor felhúzta a nehéz kesztyűket.

– Minek? – mondta. A fekvő dupla fölé hajolt. – Egyelőre semmi... A bőrpír csak tíz-tizenkét óra múlva jelentkezik, amennyiben...

– Ha meg tudnánk értetni vele – mormolta a Fizikus.

– Vérátömlesztés, de hogyan? Honnét? – A Doktor szinte megszállottan meredt maga elé.

– A másik! – kiáltott fel hirtelen. De rögtön elfogta a kétség. ,

– Nem – töprengett félhangon –, nem lehet... Előbb agglutináció-vizsgálatot kell csinálnom... Különböző vércsoportokhoz tartozhatnak...

– Ide hallgass – húzta félre a Fizikus –, nagy baj van. Aggódok, érted? Nyilván rögtön átment a folton, mihelyt a nyílás lehűlt. A mikro-annihilációs reakció nyomán mindig rengeteg radioaktív izotóp marad. Rubidium, stroncium, ipprium meg a többi. Ritka földfémek. Most még nem érez semmit, legkorábban holnap... azt hiszem. Vannak fehér vérsejtjei?

– Vannak, de nem olyanok, mint az emberé.

– A sugárbetegség minden gyorsan termelődő sejtet egyformán érint, fajra való tekintet nélkül. A dupla ellenállóképessége valamivel nagyobb lehet, mint az emberé, de...

– Honnan tudod?

– Mert a talaj normális radioaktivitása itt majdnem kétszer akkora, mint a Földön, és ehhez bizonyos mértékig alkalmazkodhattak. Az antibio-tikumaid persze semmit sem érnek?

– Semmit. Persze, hogy semmit. Itt biztosan egészen más baktériumok vannak...

– Gondoltam. No, ide figyelj. Az a legsürgősebb, hogy minél több kérdésben szót értsünk vele. Biztosan van néhány óránk, amíg a reakció bekövetkezik...

– Ó! – A Doktor gyors pillantást vetett a Fizikusra, aztán a duplára nézett. Ötlépésnyire álltak a félig fekvő óriástól, aki rájuk függesztette világoskék szemét.

– Hogy minél többet kihúzzunk belőle, mielőtt... elpusztul?

– Nem így gondoltam – mondta a Fizikus. Nyugalmat kényszerített magára. – Feltételezem, hogy az emberhez hasonlóan fog viselkedni. Néhány óráig megőrzi szellemi épségét, aztán apátiába süllyed... hiszen tudod. Az ő helyében közlünk is mindenki elsősorban arra gondolna, hogy teljesítse a feladatát!

A Doktor vállat vont, komoran felpillantott a Fizikusra, aztán hirtelen elmosolyodott.

– Közölünk, azt mondod? Igen, lehet, ha tudja, hogy mi történt. De ő miattunk lett sugárbeteg. A mi hibánkból.

– No és? Most vezekelni akarsz? Ne légy nevetséges!

A Fizikus arcán vörös foltok ütöttek ki.

– Nem – mondta a Doktor. – Nem egyezem bele. Érted? Ez itt – mutatott a duplára – beteg, én meg – ütött a mellére – orvos vagyok. És az orvoson kívül itt most senkinek sincs semmi keresnivalója.

– Így gondolod? – mondta tompán a Fizikus. – De hát... ez az egyetlen lehetőségünk. Neki meg nem ártunk vele. Nem a mi hibánk, hogy...

– De igen! Azért kapta a sugáradagot, mert a Védő nyomában jött! És most elég volt a vitából. Vért kell vennem tőle.

A duplához lépett a fecskendővel. Megállt felette, mintha tétovázna, aztán visszament az asztalhoz a másik fecskendőért. Két tűt vett ki a gamma-sterilizátorból, és a fecskendőkre illesztette őket.

– Segíts – fordult a Kibernetikushoz. A duplához lépett. A dupla szeme láttára feltúrta az ingujját, a Kibernetikus a Doktor vénájába szúrta a tűt, vért vett tőle, aztán hátralépett, ekkor a Doktor elővette

a másik fecskendő, megkereste a dupla bőrén az eret, a dupla szemébe nézett, és az érbe dőfte a tűt. A Kibernetikus felettük állt. A dupla meg sem rezzent. Világospiros vére megtöltötte az üveghengert. A Doktor ügyesen kihúzta a tűt, egy darab vattát szorított a parányi, vérző sebre, és kezében a magasra tartott fecskendővel kisietett.

A másik kettő egymásra nézett. A Kibernetikus még kezében tartotta a fecskendőt a Doktor vérével. Letette az asztalra.

– És most mi lesz? – kérdezte.

– Ez a dupla mindent elmondhatna nekünk!

A Fizikus reszketett, mintha lázas lenne.

– És akkor a Doktor...

Hirtelen a Kibernetikus szemébe nézett.

– Keltsük fel a többieket?... – kérdezte megint a Kibernetikus.

– Azzal nem érünk semmit. A Doktor nekik is ugyanazt mondja, amit nekem. Csak egy lehetőség van... Neki magának kell döntenie. Ha ő akarja, a Doktor nem akadályozhatja meg.

– Neki? – A Kibernetikusnak leesett az álla. – No jó... de hát hogyan döntsön? Hiszen nem is ért semmit... és nem tudjuk neki megmagyarázni!

– De igen. Meg tudjuk magyarázni – mondta elszántan a Fizikus. A sterilizátor mellett heverő, vérrel teli fecskendőre szegezte a szemét. – Van körülbelül egy negyedóránk, amíg a Doktor megszámlálja a veresjtjeit. Add ide azt a táblát!

– De hát ennek nincs semmi...

– Add ide a táblát! – kiáltotta a Fizikus, és egész halom krétát szedett össze.

A Kibernetikus leemelte a falról a táblát, és együtt felállították a duplával szemben.

– Kevés a kréta! Hozzál színes krétát a könyvtárból!

A Kibernetikus kiment, a Fizikus pedig felkapott egy darab krétát, és gyorsan felrajzolta a nagy félkört, közepén az űrhajóval. Érezte a világoskék szemek ráfüggesztett pillantását, egyre gyorsabban rajzolt. Amikor befejezte, a duplához fordult, erősen a szemébe nézett, ujjával a táblára bökött, letörölte a táblát a szivaccsal, és tovább rajzolt.

A félkör fala – sértetlenül. A fal – és előtte a Védő. A Védő ormánya – és a kirepülő lövedék. Keresett egy darab lila krétát, kiszínezte vele a fal egy részét a Védő előtt, aztán ujjával közepén letörölte a krétát, úgyhogy lila keretű nyílás keletkezett. Most egy duplát rajzolt fel. A fekvő duplához ment, megérintette a testét, visszatért a táblához, krétájával a duplát ábrázoló rajzra bökött, gyorsan letörölt mindent, a szivaccsból a padlóra csöpögött a víz, sietve újra felrajzolta a vastag lila keretű nyílást a falban, a nyílásba odarajzolta a duplát, aztán mindent letörölt körülötte: Csak a behemót alak képe maradt a táblán. A Fizikus most úgy állt, hogy a dupla jól láthassa minden mozdulatát, és a krétáról ledörzsölt lila porral lassan kiszínezte a felrajzolt dupla lábait. Megfordult. A dupla eddig a gumipárnán pihent, amelyet a Doktor fűjt fel számára. Most lassan felemelte kis felsőtestét, és ráncos majomarcát a Fizikus felé fordította. Értelmes szemeiből néma kérdés sugárzott.

A Fizikus ekkor bólintott, felkapott egy bádogdobozt meg egy pár védőkesztyűt, és kirohant a laboratóriumból. Az alagútban majdnem összeütközött az automatával, de az idejében felismerte és félrehúzódot. A Fizikus kiugrott az alagútból, futtában felrángatta a kesztyűket, és arrafelé rohant, ahol a Védő áthatolt a falon. Letérdelt a sekély kráter előtt, sietve kiszakította a hőtől megüvegesedett, megszilárdult homok néhány darabját, és a dobozba zárta. Aztán felugrott, és futott vissza az űrhajóba. A laboratóriumban egy ember állt. A Fizikus elvakulva hunyorgott. A Kibernetikus volt az.

– Hol a Doktor? – lihegte a Fizikus.

– Még nem jött vissza.

– Húzódj hátrább. Legjobb lesz, ha leülsz a fal mellé.

Mint várta, a megüvegesedett homok halványlila volt. Nem véletlenül választotta éppen a lila krétát. Amikor belépett, a dupla rögtön feléje fordult, szemlátomást várta.

A Fizikus a tábla elé, a padlóra szórta a doboz tartalmát.

– Te megőrültél! – ugrott fel a Kibernetikus. Az asztal másik végén hagyott Geiger-mérő felébredt, és hevesen ketyegni kezdett.

– Hallgass! Ne zavarj!

A Fizikus hangjában olyan elszánt düh remegett, hogy a Kibernetikus ott maradt a falnál, és meg sem moccant többé.

A Fizikus az órájára pillantott – már tizenkét perc telt el. Bármikor visszajöhet a Doktor. Lehajolt, s a félig megolvadt homok üveges, lila darabjaira mutatott. Felemelt egy maroknyit, és nyitott tenyerén a táblára rajzolt dupla lila krétával kiszínezett lábaihoz tartotta. Néhány homokmorzsát szétörzsölt a rajzon, a dupla szemébe nézett, ledobta a homokrögöket a padlóra, a terem végébe hátrált, aztán határozott léptekkel elindult, mintha messzire menne, belelépett a lila foltba, kis ideig ott állt, aztán behunyta a szemét, és izmait elernyesztve, lassan, tompa puffanással végigzuhan a padlón. Néhány másodpercig fekve maradt, hirtelen felugrott, az asztalhoz szaladt, felkapta a Geiger-mérőt, és maga elé tartva, mint egy fényszórót, a táblához ment. Mihelyt a fekete henger vége a bekrétázott lábához közelített, felhangzott a riasztó dobpergés. A Fizikus néhányszor elhúzta és ismét a táblához

közelítette a műszert, hogy a mozdulatlanul figyelő dupla jól lássa, mi történik, aztán lassan a dupla felé fordult, és meztelen talpaihoz tartotta a Geiger-mérőt.

A műszer hevesen ketyegni kezdett.

A dupla halk, csuklásszerű hangot hallatott. Néhány másodpercig – végtelennek tűnt ez az idő – a Fizikusra függesztette sóváran kérdő, világos szemét. Azután – a Fizikus homlokáról veríték csurgott – a dupla hirtelen elernyedtt, behunyta a szemét, és a párnájára roskadt, két kezének vézna, bűtykös ujjait furcsán szétfeszítve. Egy darabig mozdulatlanul feküdt, majd hirtelen kinyitotta a szemét, felült, és a Fizikusra szögezte pillantását.

A Fizikus bólintott, visszavitte a műszert az asztalra, belerúgott a táblába, és tompán odaszólt a Kibernetikusnak:

– Megértette.

– Mit értett meg? – dadogta a Kibernetikus, aki megrendülten bámulta a néma jelenetet.

– Hogy meg kell halnia.

Belépett a Doktor, a táblára nézett, a szétszórt, üveges rögökre, az emberekre.

– Mit csináltok? – kérdezte. – Mit jelent ez?! – emelte fel haragosan a hangját.

– Semmi különös. Már két beteged van – mondta közönyösen a Fizikus. A Doktor megdöbbenve meredt rá, a Fizikus felvette az asztalról a műszert, és saját testére irányította. A radioaktív por behatolt a kezeslábas anyagába – a Geiger-mérő élesen ketyegni kezdett.

A Doktor elvörösödött. Egy pillanatig mozdulatlanul állt, már azt hitték, földhöz vágja a kezében tartott fecskendő. Aztán lassan kifutott a vér az arcából.

– Igen? – mondta. – Na jó. Gyere.

Mihelyt kimentek, a Kibernetikus védőruhát kapott fel, és gyorsan összeszedte a radioaktív törmeléseket. Előhúzta a falból a takarító félautomatát, és a megmaradt foltra irányította. A dupla mozdulatlanul feküdt, nézte a sürgő-forgó Kibernetikust, néhányszor halkán köhintett. Vagy tíz perc múlva visszajött a Fizikus és a Doktor. A Fizikuson fehér vászonruha volt, nyakát és kezét vastag kötés takarta.

– Készen is vagyunk – mosolygott majdnem vidáman a Kibernetikusra. – Semmi az egész, első fokú, vagy még az sem.

A Doktor és a Kibernetikus hozzálátott, hogy felemelje a földről a duplát. Az megértette, mit akarnak, felállt, és engedelmesen kicammogott a laboratóriumból.

– De mire volt jó mindez? – kérdezte a Kibernetikus. Idegesen járkált a laborban, minden réshez és zughoz odatartotta a Geiger-mérő fekete csövét. A ketyegés időnként kissé felgyorsult.

– Majd meglátod – felelte nyugodtan a Fizikus. – Ha a duplánk rendes fickó, akkor... majd meglátod.

– És miért nem vettél fel védőruhát? Azt az egy percet sajnáltad?

– A legegyszerűbben kellett megmutatnom – mondta a Fizikus. – Minél természetesebben, minden "adalék" nélkül, érted?

Elhallgattak. A falióra mutatója lassan számlálta a percek. A Kibernetikust már-már elnyomta az álmom. A Fizikus ügyetlenül cigarettára gyújtott a kötésből kiálló ujjával. Egyszer csak berontott a Doktor foltos fehér köpenyében, és dühösen rátámadt a Fizikusra:

– Te vagy az oka! Te voltál, igaz?! Mit csináltál vele?!

– Miért, mi van? – nézett fel a Fizikus.

– Nem akar fekvé maradni! Alig tudtam ellátni, folyton feláll, és az ajtóhoz csörtet. Na, már itt is van... – tette hozzá halkabban.

A dupla bejött. Esetlenül sántikált. Maga után húzta a letekeredett kötés végét.

– Nem gyógyíthatod akarata ellenére – jelentette ki szárazon a Fizikus. – Ledobta a cigarettáját, felállt és rátaposott. – Elhozzuk a kalkulátort a kormányfülkéből, jó? Annak a legnagyobb az extrapolációs tere – fordult a Kibernetikushoz.

Az összerezzen, mintha álmából ébredt volna, talpra ugrott; kábán körülnézett és kisietett. Az ajtót nyitva hagyta. A Doktor a laboratórium közepén állt, ökölbe szorított kezét köpenye zsebébe dugva. A halk csoszszanásra megfordult. Ránézett a lassan közeledő óriásra, és felsóhajtott.

– Már tudod? – mondta. – Már tudod, igaz?

A dupla köhintett.

A másik három az egész napot átaludta. Estefelé ébredtek fel. Egyenesen a könyvtárba mentek. Meghökkenő kép fogadta őket. Az asztalokon, a padlón, minden szabad széken halomszám hevertek a könyvek, térképek, nyitott albumok; telerajzolt papírlapok százai borították a földet, a szétdobált könyvek közé a legkülönbözőbb tárgyak keveredtek: készülékek alkatrészei, színes ábrák, konzervdobozok, tányérok, nagyítóüvegek, kézi számológépek, tekercsek; a falhoz támasztott tábláról krétapóros víz csurgott, a kiszáradt krétapor vastag, kemény rétegben borította a három ember kezét, ruháját, még a térdüket is. Borostásan, véres szemmel ültek a duplával szemben, és nagy bögrékből kávét ittak. A könyvtár közepéről kivitték az asztalt, helyén a nagy elektronikus kalkulátor állt.

– Hogy megy? – érdeklődött az ajtóból a Koordinátor.

– Remekül. Már ezerhatszáz fogalmat egyeztetünk – felelte a Kibernetikus. A Doktor felállt. Még mindig fehér köpenyben volt.

– Rákényszerítettek – mondta. – Ez sugárbeteg – mutatott a duplára.

– Sugárbeteg?! – A Koordinátor belépett. –Hogyhogy?

– Átjött a radioaktív folton, a fal nyílásában –magyarázta a Fizikus. Félretette félig kiivott kávéját, és a gép mellé térdelt.

– Már tíz százalékkal kevesebb a fehér véresejtje, mint hét órával ezelőtt – mondta a Doktor. – Hialin-degeneráció, pontosan úgy, mint az embernél. El akartam különíteni, nyugalomra lenne szüksége, de nem hagyja magát gyógyítani, mert a Fizikus azt mondta neki, hogy úgysem használ semmi!

– Igaz ez? – fordult a Koordinátor a Fizikushoz. Az fel sem nézett a bűgő készülékről, csak bólintott.

– És csakugyan menthetetlen?... – kérdezte a Mérnök.

A Doktor vállat vont.

– Nem tudom! Ha ember volna, azt mondanám, hogy harminc százalék esélye van. De hát nem ember. Kezd már egy kicsit apatikussá válni. De talán csak azért, mert kimerült, és rég nem aludt. Ha elkülöníthetném...

– Minek? Hiszen így is megcsinálasz vele mindent, amit akarsz – mondta a Fizikus. Fel sem nézett, buzgón szerelt valamit a gépen bekötözött kezével.

– És veled mi történt? – kérdezte a Koordinátor.

– Megmagyaráztam neki, hogyan kapta a sugárbetegséget.

– Ilyen pontosan megmagyaráztad?! – fakadt ki a Mérnök.

– Muszáj volt.

Egy darabig hallgattak.

– Ami történt, megtörtént – mondta lassan a Koordinátor. – Jól vagy rosszul, de megtörtént. És most mi van? Mit tudtok már?

– Sokat.

A Kibernetikus válaszolt:

– Már nagyon sok szimbólumunkat ismeri, főleg a matematika területéről. Az információelméleten nagyjából végigmentünk. A legnehezebb ügy a duplák elektromos írása. Különleges készülék nélkül nem tudjuk megtanulni, ilyen készülékünk pedig nincsen, és időnk sincs rá, hogy megszerkesszük. Emlékeztek a testükbe vezetett csődarabokra? Hát képzeljétek, az az írókészülékük! Amikor a dupla a világra jön, rögtön beültetik a testébe azt a csövet – ahogy nálunk régen átfúrták a kislányok fülcimpáját... Kétoldalt elektromos szerveik vannak, azért olyan nagy a testük! Ez a szerv valami agyféle és egyben plazmaelem, amely közvetlenül továbbítja a villamos töltéseket az "íróvezetékbe". A mi dupláknál a vezeték abban a drótfűzerben végződik a "gallérja" körül, de ez egyénileg különböző. Az írást persze meg kell tanulniuk. A cső beültetése csak előkészítő lépés. Ezt a kis műtétet évezredek óta gyakorolják.

– És csakugyan egyáltalán nem beszélnek? –kérdezte a Vegyész.

– Dehogynem! Hallottátok, hogyan köhécsel? Hát az a beszédjük. Egyetlen "köhintés" egy egész mondat. Erősen gyorsított beszéd. Magnószalagra vettük – frekvenciaspektrumra bomlik.

– Értem! Szóval a hangrezgések frekvencia-modulációján alapul a beszédjük?

– Inkább zörejelekről van szó. A beszédhangok zöngétlenek. Zöngés hangokkal kizárólag érzelme-
ket, hangulatokat fejeznek ki.

– És azok az elektromos szervek... a fegyverek?

– Nem tudom. De megkérdezhetjük.

Lehajolt, előhúzott a papírlapok közül egy nagy ábrát, amelyen egy dupla vázlatos, függőleges keresztmetszete látszott, rámutatott két hosszúkas, szakaszosan tagolt szervre, és a mikrofonhoz hajolva megkérdezte:

– Fegyver?

A gép másik oldalán, a fekvő duplával szemben levő hangszóró megreccsent. A dupla, aki az új emberek láttán kissé fölemelte csenevész felsőtestét, egy pillanatig mozdulatlan maradt, aztán köhécselni kezdett:

– Nem – fegyver – recsegte a hangszóró. – Sok bolygófordulat – régen – fegyver.

A dupla megint köhintett.

– Biológiai – fejlődés – csőkevénytiszta – másodlagos – civilizációs adaptáció – recsegte monoton géphangján a hangszóró.

– Ejha! – dünnyögte a Mérnök. A Vegyész összehunyorított szemmel, feszülten figyelt.

– Hát csakugyan! – tört ki akaratlanul a Koordinátor. Aztán összeszedte magát. – Hogy állnak a tudományai? – kérdezte.

– A mi szemszögünkéből elég furcsán – mondta a gép mellett térdelő Fizikus. Felállt. – Nem tudom megszüntetni ezt az átkozott recsegést – szólt oda a Kibernetikusnak. – A klasszikus fizikából sokat tudnak – folytatta aztán. – Optika, villamosságtan, mechanika, az utóbbi sajátos módon összekapcsolódik a kémiával, talán mechanokémiának lehetne nevezni. Ebben érdekes eredményeik vannak.

– No?! – lépett előre a Vegyész.

– A részleteket majd később. Mindent rögzítettünk, ne félj. Ugyanebből a kiindulópontból, más irányban haladva tovább, jutottak el az információelmélethez. De azzal, néhány különleges intézményt kivéve, tilos foglalkozni. A leggyengébb pontjuk az atomkutatás, főleg a magkémia.

– Várj csak... hogyhogy tilos? – csodálkozott a Mérnök.

– Egyszerűen nem szabad ilyen kutatásokat folytatni.
– Ki tiltja meg?
– Ez bonyolult kérdés. Mi sem értjük – szólalt meg a Doktor. – A társadalmi viszonyaik a leghomályosabbak.
– Atomkutatással szerintem azért nem foglalkoznak, mert bőven vannak egyéb energiaforrásaik – jegyezte meg a Fizikus.
– Egyszerre csak egy témáról beszéljünk, ha lehet! Mi van azokkal a tilos kutatásokkal?
– Üljetek le. Kérdezzük tovább – mondta a Kibernetikus. A Koordinátor a mikrofonhoz hajolt, de a Kibernetikus visszatartotta.
– Várj! Az a baj, hogy minél bonyolultabb szerkezetű egy mondat, annál kevésbé boldogul a kalkulátor a nyelvtannal. Azonkívül, azt hiszem, a hanganalizátor nem elég szelektív. Válasz helyett sokszor csak rébuszokat kapunk. Egyébként mindjárt meglátjátok.
– A bolygón – sok dupla van – mondta lassan, tagoltan a Fizikus. – Milyen a duplák sokaságának – dinamikus struktúrája?
A hangszóró kettőt vakkantott és elhallgatott. A dupla elég sokáig nem válaszolt. Aztán rekedten köhintett.
– Kettős – dinamikus struktúra. Kettős – reláció – nyekeregte a hangszóró. – Egész bolygó – központilag – kormányzott társadalom.
– Nagyszerű! – kiáltott fel a Mérnök. Roppant izgatott volt, akárcsak a Vegyész és a Koordinátor, hiszen ők csak most kapcsolódtak be a munkába. A másik három közönyös arccal, mozdulatlanul ült; talán már nagyon fáradtak voltak.
– Ki kormányozza a társadalmat? Ki van a csúcson, egy személy vagy egy csoport? – kérdezte a mikrofonhoz hajolva a Koordinátor. A hangszóró recsegett, bűgő jel hallatszott, a készülék műszerfalán kilendült egy piros mutató.
– Rossz a kérdés – magyarázta a Kibernetikus.
– A kalkulátor szótárában nincs megfelelője az olyan szóképnak, hogy “a csúcson”. Várj, majd én megpróbálom.
Előrehajolt.
– Hány dupla van a társadalom kormányánál? Egy? Több? Sok?
A hangszóró gyorsan nyekergett.
– És a kormány, az nem szókép? – kérdezte a Koordinátor. A Kibernetikus megrázta a fejét.
– Információelméleti műszó – mondta gyorsan, mert a dupla már válaszolt is, és a hangszóró szaggatottan tolmácsolta:
– Egy – több – sok – kormány – nem tudható. Nem – tudható – ismételte.
– Mi az, hogy nem tudható? Mit jelent ez? – lepődött meg a Koordinátor.
– Mindjárt kiderül! Te – nem tudod – vagy – senki – nem tudja – az egész bolygón? – mondta a Kibernetikus a mikrofonba. A dupla válaszolt, a kalkulátor fordította:
– Kettős – dinamikus reláció. Egyik – tudható – van. Másik – tudható – nincs.
– Egy szót sem értek! – nézett a Koordinátor a többiekre. – És ti?
– Várj – mondta a Kibernetikus, a duplát nézve, aki lassan ismét mikrofonjához hajolt, és kettőt köhintett.
A kalkulátor fordította:
– Sok bolygófordulat – régen – megosztott központi kormányzás. Szünet. Egy dupla – egy kormány. Szünet. Száztizenhárom bolygófordulat így. Szünet. Száztizenegyedik bolygófordulat – egy dupla – kormány – halál. Szünet. Másik dupla – kormány – halál. Szünet. Egy – egy – halál. Szünet. Azután – egy dupla kormány – nem tudható – ki. Nem tudható – ki – kormány. Tudható – központi – kormány. Szünet. Nem tudható – ki – kormány. Szünet.
– Hát ez csakugyan rébusz – mondta a Koordinátor. – Mihez fogtok ezzel?
– Ez nem rébusz – felelte a Kibernetikus. – Azt mondta, hogy a száztizenharmadik évig, mostantól visszafelé számítva, több tagú központi kormányuk volt. “Megosztott központi kormányzás”. Aztán egyszemélyi uralom következett, nyilván valami monarchia vagy zsarnokság. 112-ben és 111-ben – visszafelé számítják az éveket, a mostani a nulla – palotaforradalmak zajlottak le. Két év alatt négy uralkodó követte egymást, mindegyik meghalt, persze nem természetes halállal. Aztán jött egy új uralkodó, és nem lehetett tudni, ki az. Tudták, hogy létezik, de nem tudták, kicsoda.
– Hogyan? Névtelen uralkodó? – csodálkozott a Mérnök.
– Úgy látszik. Próbálkozzunk tovább.
A mikrofon felé fordult.
– Most tudható, hogy egy személy kormányozza a társadalmat, de nem tudható, ki az? Így van? – kérdezte. A kalkulátor krárogott valamit, a dupla visszaköhintett, tétován elhallgatott, aztán tovább köhécselt, és a hangszóró válaszolt:
– Nem. Nem így van. Szünet. Hatvan bolygófordulat – tudható, egy dupla központi kormány. Szünet. Azután tudható, senki. Szünet. Senki. Senki központi kormány. Így tudható. Senki kormány. Szünet.
– Most már én sem értem – vallotta be a Fizikus.

A Kibernetikus a gép fölé görnyedt, ajkát harapdálta.

– Várjatok. Az általános információ az, hogy nincs központi hatalom? Igen? – mondta a mikrofonba. – A valóság pedig az, hogy van központi hatalom. Igen?

A kalkulátor károgó hangokat hallatva értekezett a duplával. Az emberek a hangszóró felé fordulva vártak.

– Ez az igazság. Igen. Szünet. Aki információ – van központi kormány – az van, nincs. Aki –ilyen – információ – az van, nincs. Az régen van, aztán nincs.

Az emberek némán összenéztek.

– Aki azt mondja, hogy a hatalom létezik, az megszűnik létezni. Így mondta? – szólalt meg halkan a Mérnök. A Kibernetikus lassan bólintott.

– De hát ez lehetetlen! – kiáltott fel a Mérnök. – Hiszen a hatalomnak székhelye van, törvényeket, rendeleteket kell kiadnia, nyilván vannak alárendelt végrehajtó szervei, fegyveres erői – hiszen találkoztunk is velük...

A Fizikus a Mérnök karjára tette a kezét. A Mérnök elhallgatott. A dupla hosszasan köhécselt. A kalkulátor zöld szeme sebesen pillogott. Egy darabig csak a gép zümmögése hallatszott, aztán megszólalt a hangszóró:

– Kettős – információ. Szünet. Aki egyik információ – az van. Szünet. Aki – másik információ – az régen van, azután nincs. Szünet.

– Létezik egy zárolt információ? – szólt a Fizikus a mikrofonba. – Így van? Aki ezzel az információval kapcsolatos kérdéseket tesz fel, azt halál fenyegeti, így van?

A másik oldalon a gép megint nyekergett valamit, a dupla köhécselt.

– Nem. Nem így van. Szünet – válaszolta közönyös hangján a kalkulátor. Minden szó után kis szünetet tartott. – Aki régen van, azután nincs – az nem halál. Szünet.

Fellélegzettek.

– Tehát nem halálbüntetés! – kiáltott fel a Mérnök. – Kérdezd meg, hogy akkor mi történik velük – fordult a Kibernetikushoz.

– Attól tartok, nem fog menni – mondta a Kibernetikus, de a Koordinátor és a Mérnök ragaszkodott a kérdéshez. Végül megadta magát:

– Ahogy akarjátok. De az eredményért nem felelek.

– Milyen annak a jövője, aki a zárolt információt terjeszti? – mondta a mikrofonba.

A kalkulátor és az ernyedten fekvő dupla rekedt párbeszéde elég soká tartott. Végre megszólalt a hangszóró:

– Az, aki ilyen információ beiktatva önkormányzó csoport ismeretlen fok valószínűség degeneráció szünet. Kumulatív effektus szó hiányzik alkalmazkodás szükségszerűség harc erő lelassulása potenciál szó hiányzik szünet. Kevés bolygófordulat halál szünet.

– Mit mondott? – fordult a Vegyész, a Koordinátor és a Mérnök egyszerre a Kibernetikushoz. Az megvonta a vállát.

– Fogalmam sincs. Mondtam, hogy ez nem fog menni. Túlságosan bonyolult kérdés. Fokozatosan kell haladnunk. Annyi biztos, hogy az ilyen személy sorsa nem irigylésre méltó. Korai halál várja, az utolsó mondat teljesen világos volt, de az egész folyamat mechanizmusáról sejtelmem sincs. Önkormányzó csoportok, azt mondja... Persze erről is gyárthatunk hipotéziseket, de nekem már elegendem van az önkényes találgatásokból.

– Jó – mondta a Mérnök –, akkor kérdezd meg, mi az a gyár ott északon.

– Már megkérdeztük – felelte a Fizikus. – Ez is nagyon bonyolult história. Van róla egy elméletünk...

– Miért csak elmélet? Nem válaszolt világosan? – szólt közbe a Koordinátor.

– Nem, mert ez is magasabb szintű jelenségekkel függ össze. Ami magát a gyárat illeti, akkor hagyták ott, amikor éppen megkezdte volna a termelést. Ezt pontosan tudjuk. Kevésbé világos, hogy miért. Nem egészen ötven évvel ezelőtt belefogtak egy tervbe, amelynek célja a duplák biológiai átalakítása volt. A szervezet működését akarták átformálni, vagy talán az egész testalkatot... Sötét ügyek ezek. Éveken át különféle beavatkozásokat hajtottak végre csaknem az egész lakosságon. Nem annyira az élő nemzedéket akarták átformálni, inkább a következőket, a gének irányított mutációi révén. Legalábbis mi így értettük. A biológiai kérdéseket nagyon nehéz tisztázni vele.

– Hogyan képzelték ezt az átalakítást? Milyen irányban? – kérdezte a Koordinátor.

– Azt nem sikerült kideríteni – felelte a Fizikus.

– No, valamit azért tudunk – jegyezte meg a Kibernetikus. – A biológia, főleg az életfolyamatok kutatása különleges területnek számít náluk, nem olyan, mint a többi tudományág. Inkább amolyan doktrína.

– Talán vallási jellegű – vetette közbe a Doktor. – De a vallásuk inkább az evilági életre vonatkozó parancsolatok és szabályok rendszere, nincsenek transzcendentális elemei.

– Sohasem hittek egy teremtőben? – kérdezte a Koordinátor.

– Azt nem tudjuk. Értsd meg, az olyan elvont fogalmakat, mint vallás, isten, erkölcs, lélek, a kalkulátor nem tudja azonosítani. Konkrét kérdések hosszú sorát kell feltennünk, és a válaszok, félreértések, egymást részben fedő jelentések egész tömegéből igyekszünk kihozni az értelmes és általánosított

extrapolációt. Szerintem az, amit a Doktor vallásnak nevez, egyszerűen hagyomány, történelmileg egymásra rétegződött szokások, rítusok.

– De mi köze lehet a vallásnak vagy a hagyománynak a biológiai kutatáshoz? – kérdezte a Mérnök.

– Éppen ez az, amire nem tudtunk rájönni. De annyi biztos, hogy nagyon szoros kapcsolat van közöttük.

– Talán az volt a céljuk, hogy bizonyos biológiai tényezőket hozzáigazítsanak a hiedelmeikhez vagy babonáikhoz?

– Nem, a dolog ennél sokkal bonyolultabb.

– Térjünk vissza a tényekhez – mondta a Koordinátor. – Milyen következményekkel járt ennek a biológiai tervnek a megvalósítása?

– Az lett belőle, hogy torzszülöttek kezdtek a világra jönni, orr nélküli, szem nélküli, egyszemű vagy a kelleténél több szemű egyedek, nyomorékok és rengeteg gyengeelméjű.

– Ó! A mi duplánk meg a többi!

– Igen. Nyilván téves elméletből indultak ki. Tíz-húsz éven át tízezerrel jöttek a világra a nyomorék, torz mutánsok. Máig is ennek a szerencsétlen kísérletnek a súlyát nyögik.

– A tervről persze letettek?

– Ezt meg sem kérdeztük – vallotta be a Kibernetikus. A mikrofon felé fordult. – A biológiai átalakítás terve most is létezik? Milyen a jövője?

A kalkulátor hosszan nyekergett. Mintha vitatkoztak volna a duplával. Az Éden-lakó bágyadtan köhécselt.

– Rosszul van? – kérdezte halkán a Doktortól a Koordinátor.

– Hát... jobban, mint vártam. Kimerült, de a beszélgetést nem akarja abbahagyni. Vérátömlesztést sem csinálhatok, mert a mi duplánk vére kicsapja ennek a vérésejtjeit. Nyilván...

– Psszt! – szólt rájuk a Fizikus. A hangszóró megszólalt:

– Terv van, nincs. Szünet. Most – terv régen –nem volt. Szünet. Most – mutációk – betegség. Szünet. Igaz információ: terv volt, most nincs.

– Nem értem – sóhajtott a Mérnök.

– Azt mondja, hogy most az egész tervet letagadják, mintha egyáltalán nem is létezett volna, a mutációkat pedig valami betegségnek nyilvánították. Az igazság az, hogy a tervet végrehajtották, aztán elvetették, de nem ismerték be nyilvánosan a kudarcot.

– De kik?

– Hát az az állítólag nem létező hatalom.

– Várjatok – mondta a Mérnök –, hogy van ez? Mióta az utolsó névtelen uralkodó letűnt, az "anarchia korszaka" köszöntött be? De akkor ki hajtotta végre a tervet?

– Hiszen hallottad. Senki sem hajtotta végre. Nem is volt semmiféle terv. Ezt állítják most.

– No jó, de akkor, ötven vagy hány évvel ezelőtt?

– Akkor mást állítottak.

– De hát ez teljes képtelenség!

– Miért? Hiszen tudod, hogy a Földön is vannak bizonyos jelenségek, amelyekről nem beszélnek nyilvánosan, bár tudnak róluk. A társasági életben például nélkülözhetetlen némi képmutatás. Nálunk ez mellékes, szűk körű jelenség, náluk viszont mindenre kiterjed.

– Mindez zavaros és valószínűtlen – jelentette ki a Mérnök. – És mi köze van az egészhez az északi gyárnak?

– Valami olyasmit kellett volna termelnie, ami a terv végrehajtásával függött össze. Talán a beavatkozásokhoz szükséges készülékeket, vagy olyan tárgyakat, amelyekre nekik maguknak nem volt szükségük, csak a jövődő, "átalakított" nemzedékek vették volna hasznát. De ezek csak az én feltevéseim – tette hozzá nyomatékosan a Kibernetikus. – Nem tudjuk, hogy voltaképpen mit gyártottak volna.

– Nyilván több ilyen gyár is volt, igaz?

– A biológiai tervvel összefüggő gyárak – kevés vagy sok? Mennyi? – kérdezte a Kibernetikus. A dupla köhintett, és a kalkulátor szinte azonnal válaszolt:

– Nem tudható. Valószínűség: sok gyár. Szünet. Információ: semmi gyár.

– Úristen, micsoda társadalom... Hátborzongató! – kiáltott fel a Mérnök.

– Miért? Még sohasem hallottál hadititokról vagy ilyesmiről?

– Milyen energiával működnek azok a gyárak? – fordult a Mérnök a Kibernetikushoz, de olyan közel hajolt a mikrofonhoz, hogy a kalkulátor rögtön lefordította a kérdést. A hangszóró egy ideig csak bűgött, aztán rákezdte:

– Szervetlen szó hiányzik bio bio szünet entrópia konstans bio rendszer. – A folytatás bűgásba és recsegésbe fulladt. Piros lámpa gyulladt ki a készüléken.

– Hiányoznak a szükséges szavak – magyarázta a Kibernetikus.

– Tudod mit, kapcsoljuk át polivalenciára – javasolta a Fizikus.

– Minek? Szkizofréniás fecsegést akarsz hallani?

– Hátha abból többet megértünk.

– Miről van szó? – érdeklődött a Doktor.

– Csökkenteni akarja a kalkulátor szelektivitását – magyarázta a Kibernetikus. – Ha valamelyik szó fogalomtartománya nem éles, a kalkulátor azt mondja, hogy nincs rá szava. Ha átkapcsolom polivalenciára, akkor kontaminálni kezd: új szavakat gyárt, szótöredékeket olvaszt össze.

– Így közelebb jutunk a duplák nyelvéhez – erősködött a Fizikus.

– Hát jó. Megpróbálhatjuk.

A Kibernetikus sietve átállított egy kapcsolót.

A Koordinátor a duplára nézett. Az Éden-lakó most behunyt szemmel feküdt. A Doktor odament hozzá, megvizsgálta, aztán szótlanul visszaült a helyére.

A Koordinátor beszélni kezdett a mikrofonba:

– Ettől a helytől délre – van egy völgy. Ott –nagy épületek, az épületekben csontvázak, körülöttük, a földben – sírok. Mi az?

– Várj. Sírok, az nem jelent semmit.

A Kibernetikus maga felé hajlította a mikrofont.

– Délen – építészeti konstrukció, mellette a földben üregek; az üregekben holttestek. Halott duplák. Mit jelent ez?

A kalkulátor ezúttal hosszabb ideig váltott nyekergő hangokat a duplával. Észrevették, hogy a gép most először tesz fel magától is újabb kérdéseket. Végül megszólalt a monoton géphang:

– Dupla fizikai munka nem. Szünet. Elektromos szerv munka igen, de akcelero involúció degeneráció visszaélés. Szünet. Délen önkormányzó prokrusztika példázása szünet. Bioszociozárlat antihalál szünet. Társadalmi elszigetelődés nem erőszak, nem kényszer szünet. Önkéntesség szünet. Csoport mikroadaptációja centroönvonzás termelés igen nem szünet.

– Nesze neked! – A Kibernetikus mérgesen nézett a Fizikusra. – “Centroönvonzás”, “anti-halál”, “bioszociozárlat”. Nem megmondtam? Mit tudsz ebből kihámozni?

– Nyugi – csitította a Fizikus. – Valami kényszerszermunkáról van szó.

– Csudát. Azt mondta: “nem erőszak, nem kényszer”. “Önkéntesség”.

– No jó, akkor kérdezzük meg még egyszer. – A Fizikus magához húzta a mikrofont. – Nem érthető – tagolta. – Mondd meg – nagyon egyszerűen – mi van a déli völgyben? Lakótelep? Fegyház? Elkülönítő tábor? Termelőüzem? Kik dolgoznak ott? Mit termelnek? És minek? Milyen célból?

A kalkulátor legalább öt percig tanácskozott a duplával, majd végre megszólalt:

– Izolomikrocsoport önkéntesség interoadhézió nem kényszer. Szünet. Minden egyes dupla szemben izolomikrocsoport. Szünet. Fő reláció centripetális önvonzás szünet. Kötőanyag gyűlölködő szünet. Aki bűn az büntetés. Szünet. Aki büntetés az izolomikrocsoport önkéntesség szünet. Mi az izolomikrocsoport? Szünet. Polindividuális visszacsatolós interrelációk gyűlölködő önmeg gyűlölködő önmeg szünet. Belső szociopszicho cirkuláció antihalál szünet.

– Várjatok! – kiáltotta a Kibernetikus, látva, hogy a többiek nyugtalanul moccognak. – Mi az az “önmeg”?

– Önmeg... mentés – bökte ki a kalkulátor. Ezúttal meg sem kérdezte a duplát.

– Ja úgy! Önfenntartási ösztön! – kiáltotta a Fizikus, és a kalkulátor sietve megerősítette:

– Önfenntartási ösztön. Igen. Igen.

– Csak azt ne meséld, hogy te értetted, mit mondott! – pattant fel a Mérnök.

– Nem tudom, hogy jól értettem-e, de sejtem. A büntető intézményeiről van szó. Úgy látszik, afféle mikrotársadalmak, autonóm csoportok, amelyek egymást tartják sakkban.

– Hogyhogy? Örök nélkül? Felügyelet nélkül?

– Igen. Világosan megmonda, hogy nincs semmiféle kényszer.

– Az lehetetlen!

– Miért volna lehetetlen? Képzeld el két embert, az egyiknél van a gyufa, a másiknál a gyufásdoboz. Gyűlölködhetnek egymást, de tüzet csak együtt gyújthatnak. A gyűlölködő, az düh és gyűlölködés vagy valami hasonló. A csoport együttműködése tehát a visszacsatoláson alapul, mint az én példámban, de persze nem ilyen egyszerűen! A kényszer mintegy magától jön létre – a csoport belső helyzete az, ami megteremti.

– No jó, de hát mit csinálnak? Hogyan élnek? És kik fekszenek a sírokban? És miért?

– Nem hallottad, mit mondott a kalkulátor? “Prokrusztika.” Gondolj a Prokrusztészágyra.

– Ne hülyéskedj! Honnan tudna a dupla Prokrusztészarról?!

– Nem a dupla, hanem a kalkulátor! A legközelebb álló fogalmat keresi ki a szemantikai spektrumból, a rezonancia alapján! A csoportokban kimerítő munka folyik. Lehetséges, hogy céltalan és értelmetlen munka – azt mondta, “termelés igen nem”. Tehát azért termelnek, mert muszáj, mert ez a büntetésük.

– Hogyhogy muszáj? Ki kényszeríti őket, ha nincs semmiféle őrség?

– De makacs vagy! A termelés kérdésében tévedhetek, de az biztos, hogy a kényszerszert a helyzet teremti. Nem hallottál még kényszerhelyzetekről? Teszem azt, egy süllyedő hajón nagyon kevés a választási lehetőség. Talán egész életüket egy ilyen hajón töltik... A szervezetük megsínyli a fáradságos munkát, így keletkezik a “biozárlat”, talán az elektromos szervükben.

– Azt mondta, “bioszociozárlat”. Ez valami más lehet.

– De hasonló. A csoportban adhézió érvényesül, kölcsönös vonzás, vagyis a csoport mintegy önmagára van utalva, elkülönül a társadalomtól.

– Nagyon ködös história. Végül is mit csinálnak azokban a csoportokban?!

– Honnan tudjam? Én is pontosan annyit tudok, mint te. Ne felejtsd el, hogy nemcsak mi érthetjük félre az információkat – a kalkulátor és a dupla párbeszédében is biztosan sok a félreértés, a jelentéseltolódás! Talán külön tudományág náluk ez a “prokrusztika”, az ilyen csoportok dinamikájának elmélete! Előre megtervezik a csoportban érvényesülő cselekvésmódokat, konfliktusokat, kölcsönhatásokat. Úgy tervezik meg és osztják el a funkciókat, hogy a düh, félelem és gyűlölet sajátos egyensúlya, cseréje, keringése jöjjön létre, hogy ezek az érzések összeforasszák a csoport tagjait, és egyben megakadályozzák, hogy a csoporton kívül bárkivel is közös nyelvet találjanak...

– Ezek a te egyéni variációid a kalkulátor szkizofrén zagyvaságaira, és nem magyarázat! – fakadt ki a Vegyész.

– Nagyon kimerült – mondta a Doktor. – Legfeljebb még egy-két kérdést. Ki akarja föltenni?

– Tessék, ülj a helyemre. Neked talán jobban megy.

Egy darabig hallgattak.

– Majd én – mondta a Koordinátor. – Honnan tudtál rólunk? – szólt a mikrofonba.

– Információ – meteorit – űrhajó – válaszolt kisvártatva a kalkulátor, miután néhány rövid, krakogó hangot váltott a duplával. – Űrhajó – másik bolygóról – kozmikus sugárzás – degenerált lények. Szünet. Halált hoznak. Szünet. Üvegfall célja elzárás likvidálás. Szünet. Csillagvizsgáló. Szünet. Dörej. Bemértem – a hang irányát – a dörej forrását – becsapódások középpontja űrhajó. Szünet. Idejöttem éjszaka. Szünet. Vártam – Védő áttörte a falat. Bejöttem. Itt vagyok. Szünet.

– Azt a hírt terjesztették, hogy holmi szörnyetegek érkeztek a lezuhant űrhajóval, igaz? – kérdezte a Mérnök.

– Igen. Meg hogy a kozmikus sugárzástól degenerálódtunk. És ezzel az üvegfallal el akarnak zárni minket, elszigetelni a fertőzést. Ő a hang alapján bemérte az ágyúzás irányát, megállapította a célpontot, és így talált meg bennünket.

– Nem féltél a szörnyetegektől? – szólt a Koordinátor a mikrofonba.

– Nem féltél, az nem jelent semmit. Várj csak, milyen szó is volt az? Ja igen, gyűlölködüh. Így talán lefordítja.

A Kibernetikus a maga furcsa zsargonjában ismét feltette a kérdést a kalkulátornak.

– Igen – válaszolt a hangszóró szinte azonnal. – Igen. De – a lehetőség – egymillió bolygófordulatban egyszer.

– Természetes. Mindegyikünk odament volna – bólintott mély megértéssel a Fizikus.

– Akarsz velünk maradni? Mi... meggyógyítunk. Nem halsz meg – mondta lassan a Doktor. – Velünk maradsz?

– Nem – felelte a hangszóró.

– El akarsz menni? Vissza akarsz térni a tieidhez?

– Visszatérni – nem – felelte a hangszóró.

Egymásra néztek.

– Igazán nem halsz meg! Meggyógyítunk, hidd el! – kiáltott fel a Doktor. – Mondd meg, mit akarsz csinálni, ha majd meggyógyulsz?

A kalkulátor recsegett, a dupla egyetlen, alig hallhatóan rövid hanggal válaszolt.

– Nulla – mondta a hangszóró, mintegy habozva. És kisvártatva megismételte, mintha nem volna benne biztos, hogy jól értették: – Nulla. Nulla.

– Itt maradni nem akar, visszamenni sem akar – mormolta a Vegyész. – Talán... félrebeszél?

A duplára néztek. Világoskék szemei mozdulatlanul nyugodtak rajtuk. A csöndben hallatszott a dupla lassú, tompa lélegzése.

– Elég volt – állt fel a Doktor. – Menjete ki.

– És te?

– Nemsokára én is megyek. Kétszer vettem be pszihedrint, egy darabig még mellette tudok maradni.

Amikor az emberek felálltak, és az ajtó felé indultak, a dupla kis felsőteste, amely eddig mintha láthatatlan támasznak dőlt volna, hirtelen összeroskadott, szemei becsukódtak, feje hátrahanyatlott.

– De mondjátok, csak mi kérdeztük őt? Ő miért nem kérdezett tőlünk semmit? – szólalt meg a folyosón a Mérnök.

– Hogyne kérdezett volna – felelte a Kibernetikus. – A földi viszonyokról, a történelmünkéről, az űrhajózás fejlődéséről. Még egy fél órával azelőtt, hogy bejöttek, sokkal beszédesebb volt.

– Nagyon legyengült, ugye?

– Biztosan. Nagy sugáradagot kapott. De már attól is alaposan elfáradhatott, hogy átgyalogolt a sivatagon, hiszen elég öreg.

– Sokáig élnek?

– Hatvan bolygófordulat körül van az élettartamuk, ez valamivel kevesebb hatvan földi évnél. Az Éden gyorsabban forog a napja körül, mint a Föld.

– Hogyan táplálkoznak?

– Elég különös módon. Úgy látszik, a fejlődés itt más úton haladt, mint a Földön. Közvetlenül képesek feldolgozni egyes szervetlen anyagokat.

– Ez csakugyan különös – vélte a Mérnök.

– Értem már! A föld, amit az az első kihordott! – kapott a fejéhez a Vegyész. Megálltak.

– No igen, de így évezredekkel ezelőtt táplálkoztak. Most rendes körülmények között már sohasem teszik. Azok a karcsú kelyhek a síkságon, tudjátok... azok afféle "élelem-akkumulátorok".

– Élőlények?

– Azt nem tudom. Mindenesetre kiválasztják a talajból azokat az anyagokat, amelyek a duplák táplálékai, és a "kehelyben" raktározzák őket. Sok különböző fajtájuk van.

– Biztosan tenyésztik, vagy jobban mondva termesztik őket – mondta a Vegyész. – Délen egész ültetvényeket láttunk ezekből a kelyhekből. De akkor miért hordta ki a földet az a dupla, amelyik az űrhajóba tévedt?

– Mert a kelyhek sötétedéskor behúzódnak a föld alá.

– De hát elég föld van mindenfelé, miért választotta éppen azt, ami a hajóban volt?

– Talán mert az porhanyós volt, ő meg éhes. Erről nem beszéltünk a... csillagászuinkkal. Lehet, hogy az az első csakugyan a déli völgyből menekült...

– Menjetek most aludni, fiúk – fordult a Fizikushoz és a Kibernetikushoz a Koordinátor –, mi pedig munkához látunk. Mindjárt tizenkettő.

– Éjjel tizenkettő?

– Hát persze. Látom, már teljesen elveszítetted az időérzékedet.

– No hallod, ilyen körülmények között...

Lépéseket hallottak a folyosón. A Doktor jött ki a könyvtárból. Kérdően néztek rá.

– Alszik – mondta. – Nagyon rosszul van. Amikor kimentetek, már azt hittem...

– Nem fejezte be.

– Már nem beszéltél vele?

– De igen. Illetve... tudjátok, azt hittem, hogy már vége, és megkérdeztem, tehetnénk-e valamit értük. Mindannyiukért.

– És mit mondott?

– Nulla – felelte lassan a Doktor, és a többieknek úgy rémlett, hogy a kalkulátor színtelen géphangját hallják.

– Menjetek most mind a hárman lefeküdni – szólt rövid hallgatás után a Koordinátor –, de még kihasználom az alkalmat, hogy együtt vagyunk, és felteszem a kérdést: elindulunk?

– Igen – mondta a Mérnök.

– Igen – szólt a Fizikus és a Vegyész majdnem egyszerre.

– Igen – helyeselt a Kibernetikus.

– És te? Hallgatsz? Most? – kérdezte a Koordinátor a Doktort.

– Gondolkodom. Tudjátok, én sohasem voltam olyan nagyon kíváncsi...

– Tudom, téged inkább az érdekelt, hogyan lehetne segíteni rajtuk. De hiszen most már tudod, hogy...

– Nem. Nem tudom – szólt halkán a Doktor.

TIZENNEGYEDIK FEJEZET

Egy órával később a leeresztett rakodóajtón kigördült a Védő. A Mérnök vezette. Kétszáz méterre a félbemaradt kupolához hasonló, felül befelé hajló üvegfaltól megállt, és munkához látott. A sötétség óriási ugrásokkal menekült a sivatagba. A napnál fényesebb metszésvonalak mentén mennydörgő robajjal hasadt meg a tükörfényes fal, a megolvadt peremű darabok a földre zuhantak, fehér füst gomolygott a fortyogó anyag fölött. A Mérnök hűlni hagyta az építőanyag kockáit, és tovább vágta a falat az annihilátorral. Ablakokat hasított a boltozatba, a vágások mentén lecsordult az izzó, megolvadt massa. A félig áttetsző, homályos fal négyszögletes ablakaiban feltűnt a csillagos ég. Füstgomolyok kavargtak a homok fölött, a roppant üvegfal erei recsegték-ropogtak, a kivágott téglák izzó pereme sötétebb vörössé vált. A Védő visszatolatott az űrhajóhoz. A Mérnök messziről megmérte a téglák sugárzását. A műszerek figyelmeztetően búgtak.

– Legalább négy napig kellene várnunk – mondta a Koordinátor –, de majd odaküldjük a Feketét meg a tisztítógépeket.

– Igen, a radioaktivitás csak a felszínen erős. A Fekete majd elintézi nyomás alatti homoksugárral. A maradványokat pedig egy helyre gyűjti és elássa.

– Talán jobb lenne behordani a tatba, a derítőtartályba. – A Koordinátor elgondolkodva nézte a meggyvörösén izzó peremű, nagy téglákat.

– Azt mondd? Minek? – csodálkozott a Mérnök. – Nem használhatjuk semmire, fölösleges teher.

– Nem szeretnék radioaktív nyomokat hagyni... Nem ismerik az atomenergiát, és jobb is, ha nem ismerik meg...

– Talán igazad van – dünnyögte a Mérnök. – Éden... – tette hozzá rövid szünet után. – Tudod, kezd valamilyen kép kialakulni bennem, annak alapján, amit a dupla mondott, a csillagásznak, vagyis inkább... a kalkulátor... Rettenetes kép.

– Az – bólintott lassan a Koordinátor. – A végsőig menő, szinte már bámulatra méltóan következetes visszaélés... az információelmélettel. Úgy látszik, az információelmélet sokkal szörnyűbb kínzóeszköz lehet, mint minden valóságos kínzókamra... Az információk szűrésével, fékezésével, zárolásával csakugyan ki lehet alakítani egy mértani pontosságú, hátborzongató "prokrusztikát", ahogyan a kalkulátor nevezte.

– És mit gondolsz, ők... ő érti ezt?

– Hogyhogy érti-e? Ja, arra gondolsz, hogy normálisnak tekint-e ezt az állapotot? Hát... bizonyos értelemben alighanem igen. Hiszen semmi mást nem ismer. Ámbár hivatkozott a régebbi történelmükre, a közönséges zsarnokokra, aztán a "névtelenekre", tehát van összehasonlítási alapja. Igen, biztosan, mert ha nem volna, akkor mindezt nem tudta volna elmondani nekünk.

– Ha a zsarnokság jelenti a "régi jó időket", akkor... köszönöm szépen...

– Mégis, gondold csak végig. Ez az egész... bizonyos fajta... összefüggő fejlődési folyamat. Az egyik zsarnoknak nyilván eszébe jutott, hogy az adott uralmi rendszerben előnyös lesz számára, ha névtelen marad. A társadalom ellenállása, ellenséges érzülete nem összpontosulhat egy konkrét személyre, és ez bizonyos mértékig lefegyverzi.

– Szóval így értelmezed? Az arc nélküli zsarnok!

– Lehet, hogy téves analógia, de... egy idő múlva, amikor már létrejöttek ennek a "prokrusztikának" az elméleti alapjai, a névtelen zsarnok valamelyik utóda még tovább ment, felszámolta – látszólag – még ezt az ismeretlen személyt is, eltörölte önmagát, az egész kormányzati rendszert – természetesen csak a fogalmak, a szavak, a tömegkommunikáció szférájában...

– De miért nincs itt semmiféle szabadság-mozgalom? Ezt nem tudom megérteni! Még ha úgy is van, hogy a "bűnözőiket" besorolják holmi autonóm, elszigetelt csoportokba – hiszen ha nincs semmiféle őrség, felügyelet, külső erőszak, akkor az egyéni szökésnek, sőt a szervezett ellenállásnak semmi akadálya!

– Szervezet csak akkor jöhet létre, ha a kölcsönös megértés, a kommunikáció eszközei megvannak.

A Koordinátor kidugta a Védő tornyának ajtaján a Geiger-mérő kis tárcsáját. A ketyegés fokozatosan lassult.

– Figyeld csak meg: bizonyos jelenségeknek van ugyan nevük és összefüggésük a többi jelenséggel, de a nevek is meg a valóságosnak feltüntetett összefüggések is csupán álarcok. A mutációk okozta torzulásokat valami járványos betegségnek nevezik, és biztosan mindennel így van. Ahhoz, hogy úrrá lehessünk a világon, először nevén kell nevezni. Tudás nélkül, fegyver és szervezet nélkül, a többi lakostól elvágván nem sokat tehetnek.

– Igen – mondta a Mérnök –, de... az a jelenet a temetőben vagy az az árok a város közelében azt mutatja, hogy a rend talán mégsem olyan tökéletes, mint az ismeretlen uralkodó szeretné. Még az is, hogy a duplánk megrémült az üvegfaltól, emlékszel? Úgy látszik, nem megy minden olyan simán.

A Geiger-mérő egyre álmosabban ketyegett a fejük felett. Az úrhajót övező fal tövében az üvegkockák már elsötétedtek, csak a föld füstölgött még, és a forró levegő olyan magas oszlopban vibrált fölötte, hogy a csillagképek furcsán imbolyogtak.

– Úgy határoztunk, hogy elindulunk – folytatta a Mérnök –, pedig... jobban is megismerhetnénk a nyelvüket. Megtudhatnánk, hogyan működik az az átkozott hatalom, amely úgy tesz, mintha nem létezne. És... fegyvert adhatnánk nekik...

– Kinek? Azoknak a szerencsétleneknek, akik olyanok, mint a mi duplánk? Kezébe adnád az annihilátort? Ember!

– Hát akkor... először mi magunk...

– Megsemmisíthetnénk azt a névtelen hatalmat, igaz? – mondta nyugodtan a Koordinátor. – Vagyis... felszabadíthatnánk őket, erőszakkal.

– Ha másképpen nem megy.

– Először is: a duplák nem emberek. Ne felejtse el, hogy végső soron mindig a kalkulátorral beszélsz, és a duplát csak annyira érted meg, amennyire maga a kalkulátor. Másodszor: azt, ami van, senki sem erőszakolta rájuk. Legalábbis nem egy más bolygó lakói. Ők maguk...

– Ha így okoskods, mindenhez hozzájárulásodat adod. Mindenhez! – kiáltotta a Mérnök.

– Hát hogyan okoskodjam? Egy bolygó lakossága nem zsákutcába tévedt kisgyerek, akit kézen lehet fogni és kivezetni. Istenem, ha ilyen egyszerű lenne a dolog! Gondold meg, Henrik, mivel kezdődne a felszabadítás? Azzal, hogy ölnünk kellene, és minél ádázabb lenne a harc, annál kevésbé ismerhetnénk ki magunkat a helyzetben, végül már csak azért gyilkolnánk őket, hogy utat törjünk magunknak visszafelé vagy az ellentámadáshoz, és mindenkit megölnénk, aki a Védő elé kerül... hiszen tudod, milyen könnyen megy ez!

– Tudom – mormolta a Mérnök. – Egyébként – tette hozzá – még akármi megtörténhet. Biztosan figyelnek bennünket, és aligha tetszik nekik, hogy ablakokat vágunk az ő "áthatolhatatlan" falukba.

Számítanunk kell rá, hogy újra megpróbálkoznak valamivel.

– Lehetséges – bólintott a Koordinátor. – Már arra is gondoltam, hogy távolabbi őrsemeket kellenek állítani. Elektronikus szemeket és füleket.

– Nagyon sok időbe kerülne. Meg egy csomó anyag is kellene hozzá, pedig amúgy is kevés van.

– Erre is gondoltam, éppen azért nem tudok dönteni...

– Két röntgen másodpercenként. Kiküldhetjük az automatákat...

– Jó. A Védőt pedig vigyük be az űrhajóba... minden eshetőségre.

Délután beborult az ég, és első ízben, amióta a bolygóra érkeztek, langyos eső kezdett szemerkezni. Az üvegfallal sötétebb lett, hallatszott, amint domborulatairól csepereg az esővíz. Az automaták buzgón dolgoztak, a pulzómotorokból kilövellt homoksugár sisteregve és sziszegve söpörte végig a földön heverő, nagy téglákat, üvegszilánkok repültek a levegőbe, a homok híg sárrá vegyült az esővízzel. A Fekete a rakodóját át radioaktív maradványokkal teli tartályokat szállított fel az űrhajóba, egy másik automata Geigermérővel megvizsgálta, hogy a tartályok fedele tökéletesen zár-e. Aztán a két gép a megtisztított téglákat a Mérnök által kijelölt helyre vitte. Ott a szikraesőt szóró hegesztőpisztolyok ívhőmérsékletével megolvastották és összeforrasztották a nagy építőköveket. Lassan alakulni kezdett az állványzat.

Hamarosan kiderült, hogy kevés az építőanyag. Egész napi munka után, sötétedéskor a Védő ismét előmászott az űrhajóból, és felállt a kilyuggatott fallal szemben. Pokoli látvány következett. Az eső most már úgy zuhogott, mintha dézsából öntenék. Szabálytalan, négyszögletes napok gyúltak ki vakító fénnel a sötétségben, az atomrobbanások dőreje összevegyült a lezuhanó és a földbe fúródó, izzó üvegtéglák tompa puffanásaival, sűrű füst- és gőzfelhők törtek a magasba, zubogva forrtak fel a tócsák, az eső gőzzé vált a levegőben, nem ért el a földig, a magasban rózsaszínű, zöld és sárga szivárványok miriádjaik ragyogtatták fel a robbanások villámai. A Védő feketén, mint egy széntömb, lassan hátrált a sűrű villámlásban, orrát kissé elfordította, felemelte tompa ormányát, s megint villámlás és mennydörgés reszketette meg a vidéket.

– Nem is árt ez! – ordította a Mérnök a Koordinátor fülébe. – Hátha megijednek a nagy lármától, és békén hagynak bennünket! Legalább két napra van még szükségünk.

Verítékben fürdő arca – a Védő tornyában olyan hőség volt, mint egy kemencében – higanyárlarcnak látszott.

Amikor az emberek lefeküdtek aludni, az automaták megint kimentek, és reggelig lármáztak: homokszivattyúk csókigyóit vonsozták, üvegtéglákkal csörömpöltek, a hegesztőpisztolyok vakító kék fényében felragyogott és sziporkázott az eső, a rakodóját újabb teli tartályokat nyelt el – a parabolikus szerkezet az űrhajó tatja alatt lassan növekedett, közben a rakodóautomata és a kotrógép a hajótest tövében beleásta magát a domboldalba.

Reggelre, mikor az emberek felkeltek, az üvegtéglák egy részét az automaták már felhasználták a tárna aládúcolására.

– Jó ötlet volt – mondta a Koordinátor. A kormányfülkében ültek, az asztalon műszaki rajzok tekercei heverték. – Ha egyszerűen elkezdénénk a dúcokat eltávolítani, a földem hirtelen beomolhatna az űrhajó súlya alatt, és a hajó nemcsak lezuhanna, hanem az automatákat is szétmorzsolná. Biztosan nem lenne idejük kiugrani a gödörből.

– Marad elég energiánk a repüléshez? – kérdezte a Kibernetikus. A nyitott ajtóban állt.

– Akár tíz repüléshez is. Szükség esetén a tartályokban levő radioaktív maradványokat is annihilálhatjuk, bár ez alighanem fölösleges lesz. Fűtőkábeleket vezetünk a tárnába, pontosan szabályozhatjuk a hőmérsékletet; amikor eléri ennek az üvegfélének az olvadáspontját, a dúcok lassan süllyedni kezdenek. Ha túl gyorsan engednének, bármikor befecskenedezhetünk a tárnába egy adag cseppfolyós levegőt. Így estére kiszabadítjuk a föld alól az űrhajót. Aztán függőleges helyzetbe emeljük...

– Az a következő fejezet – mondta a Mérnök. Reggel nyolcra eloszlottak a felhők, kisütött a nap. A hajótest óriási hengere, amely eddig mozdulatlanul állt ki a domboldalból, remegni kezdett. A Mérnök figyelte a mozgását, teodolittal mérte a tat lassú süllyedését. A hajó orrát már mélyen aláásták, a kiásott agyagföld helyét üvegoszlopok erdeje töltötte ki. A Mérnök jó messze állt az űrhajótól, majdnem az üvegfallnál, amely a belevágott ablaksorokkal holmi üvegből fűjt Colosseum romjára emlékeztetett.

A művelet ideje alatt sem emberek, sem duplák nem maradhattak az űrhajóban. A Mérnök egy ízben megpillantotta a Doktort, aki messziről közeledett, nagy ívben megkerülve a hajó tatját. De annyira lekötötte a műszerek ellenőrzése, hogy ez a kép el sem jutott a tudatáig. Az űrhajó súlyát már csak egy vékony földréteg meg a lágyuló dúcok rendszere tartotta. Tizenhét vastag drótkötél futott a tatfűvókáktól a legmasszívabb falmaradványokba beolvasztott kampókig. A Mérnök áldotta ezt a falat – nélküle legalább négyszer ennyi ideig tartott volna az űrhajó kiszabadítása és felállítása.

A homokban tekergő kábelek egész hálózata vezette az áramot a tárnába helyezett fűtőcsövekbe. A tárna jól látható nyílásából – kicsit lejjebb, mint ahol a hajótest a dombba fúródott – ritkás füst tódult ki. A sárgásszürke füstgomolyagok lomhán kavargtak az éjszakai esőtől még nedves föld fölött. Az űrhajó tatja apránként süllyedt. Amikor mozgása meggyorsult, a Mérnök megnyomott egy gombot a készüléken, ekkor a tárnában eltűnő négy gyűrűs vezeték egyikéből cseppfolyós levegő lövellt ki, tompa moraj hallatszott, a tárna nyílásából piszkosfehér felhők törtek elő.

Egyszerre csak, amikor megint az üvegducok lágyításának szakaszánál tartottak, az egész hajó-

test görcsösen megrándult, és mielőtt még a Mérnök megnyomhatta volna a gombot, a több mint száz méteres henger éles csikorgással dőlni kezdett, a tat ívet írt le, egy töredék másodperc alatt négy métert tett meg a levegőben, ugyanakkor a rakéta orra kiszakadt a dombból, homokot és márgát szórva a levegőbe – aztán a keramittal borított kolosszus nem mozdult többé. A földbe nyomta a kábeleket és fémkígyókat; az egyik meg is repedt, cseppfolyós levegő süvítő gejzírje tört fel belőle.

– Kiszabadult!!! – ordította a Mérnök. Csak néhány másodperc múlva ocsúdott fel. A Doktor állt mellette. – Mi van? – motyogta a Mérnök kissé kábán. Nem értette, mit mond a másik.

– Úgy látom; megyünk... hazafelé – szolt a Doktor. A Mérnök hallgatott. – Életben marad – mondta a Doktor.

– Kicsoda? Kiről beszélsz? Ja...

Csak most értette meg. Még egyszer a rakétára nézett, hogy megbizonyosodjék róla: valóban szabadon fekszik.

– No és? Velünk jön? – kérdezte, de már el is indult, sietett, hogy mielőbb megvizsgálhassa az orrpáncélt.

– Nem – felelte a Doktor. A Mérnök után indult, de néhány lépés után megállt, mintha meggondolta volna magát. A repedt csőből még mindig lövellt a cseppfolyós gáz szökőkútja, érezhetően hűvösebb lett tőle. Az űrhajó tetején apró alakok jelentek meg – az egyik eltűnt, kisvártatva a sistergő gázoszlop összezsugorodott, egy darabig még szórta a levegőt jegessé hűtő habot, aztán eltűnt. Furcsa volt ez a hirtelen csend. A Doktor körülnézett, mintha csodálkozna, hogyan került ide, aztán lassan elindult.

Az űrhajó függőlegesen állt – fehér volt, fehérebb a napsütötte felhőknél, és innen lentől úgy látták, hogy magasba nyúló csúcsa máris a felhőket hasítja. Háromnapi nehéz munka volt mögöttük. Már berakodtak. A domboldalon üresen magasodott a nagy, parabolikus lejtő, amelyet az üvegfal tégláiból forrasztottak – a falból, amellyel be akarták őket zárni. Nyolcvan méterrel a föld fölött, a nyitott csapóajtóban négy ember állt. Lefelé néztek. Odalent, a sárgásbarna, lapos földön két parányi alak látszott, az egyik kicsit világosabb a másiknál. Az emberek lenéztek, és látták, hogy a két kis alak mozdulatlanul áll, húsz-harminc méterre a gigászi oszlopokhoz hasonló, enyhén szélesedő fúvókáktól.

– Miért nem mennek már el? – türelmetlenkedett a Fizikus. – Nem tudunk elindulni!

– Nem mennek el – mondta a Doktor.

– Mit jelent ez? Nem akarják, hogy elrepüljünk?

A Doktor tudta, mit jelent ez, de hallgatott. A nap magasan állt. Nyugat felől tornyos felhők közeledtek. A nyitott ajtóból, mint egy pusztaság kellős közepén emelkedő, karcsú torony ablakából, látták a kéklő déli hegyek felhőkbe nyúló csúcsait, a nagy nyugati sivatagot, a napsütötte homokbuckák több száz kilométeren át húzódó sávjait és a keleti dombok lilás erdőtakaróját. Hatalmas térség terült el a kék ég és az éles fényű, delelő kis nap alatt. Az üvegfal csipkés maradványa körülvette a dombot, a rakéta árnyéka úgy vándorolt rajta, mint az óriások napórájának mutatója. Már majdnem elérte a két parányi alakot.

Keleten megdördült az ég – éles sivítás szelte át a levegőt, és a robbanás fekete füstgömbjében a napfénynél is vakítóbb láng villant fel.

– Nini! Ez valami új – mondta a Mérnök.

Újabb dördülés. A láthatatlan lövedék hangja egyre közeledett, a pokoli sivítás körülvette őket, mintha a lövedék a rakéta csúcsát súrolta volna. Vagy ötven méterre a hajótól felnyögött a föld, 290 s göröngyök felhője repült a magasba. Érezték, hogy a rakéta megingott.

– Legénység! – mondta a Koordinátor. – Mindenki a helyére!

– De ők... – horkant fel dühösen a Vegyész, és még egyszer lepillantott.

A csapóajtó bezárult.

A vezérlőteremben nem hallatszott a dübörgés – csak a hátrafelé néző képernyők mutatták, hogy a homokon tüzesokrok villannak fel. A két világos pont még mindig mozdulatlanul állt az űrhajó lábánál.

– Öveket bekapcsolni! – mondta a Koordinátor. – Készen vagytok?

– Készen – hangzott egyszerre mindenfelől a válasz.

– Tizenkét óra hét perc. Rajthoz. Indíts!

– Bekapcsolom a máglyát – mondta a Mérnök.

– Elérte a kritikusat – mondta a Fizikus.

– Cirkuláció rendben – mondta a Vegyész.

– Graviméter a tengelyen – mondta a Kibernetikus.

A Doktor, aki egyforma távolságban függött a homorú mennyezettől és a habszivacs burkolatú padlótól, a hátsó képernyőt nézte.

– Ott vannak? – kérdezte a Koordinátor, és mindenki ránézett. Ez a szöveg nem tartozott a rajt szertartásához.

– Ott – mondta a Doktor. Az űrhajó megremegett: az eddigieknél közelebbi léglökés érte.

– Rajt! – mondta hangosan a Koordinátor. A Mérnök mozdulatlan arccal beindította a hajtóművet. Semmi más nem hallatszott, csak a nagyon gyenge, távoli robbanások – mintha ez a hang egy másik világból érkezett volna, amelyhez semmi közük. Aztán felhangzott egy halk, lassan erősödő, átható sivítás – minden feloldódott és szétfolyt benne, s az emberek, kissé hintázó székekbe süllyedve, legyőzhetetlen erő hatását érezték.

– Tűzön állunk – mondta a Mérnök.

Ez azt jelentette, hogy a rakéta felemelkedett a földről, és csak annyi izzó gázt lövell ki, hogy saját súlyát megtartsa.

– Rendes szinergikus – mondta a Koordinátor.

– Ráállunk – közölte a Kibernetikus, és a nylonzsinórok megrándultak. A lökés csillapítók teljes erővel működtek.

– Oxigénmaszkot! – kiáltotta ösztönösen a Doktor, mintha most ébredt volna fel, és maga is szájához rántotta a rugalmas maszkot.

Tizenkét perc múlva kiléptek a légkörből. Változatlan sebességgel távolodtak a csillagos, fekete űrben, egyre táguló csigavonal mentén. A mutatók, jelzőlámpák, műszerórák hatszáznegyven apró fénye hangtalanul lüktetett a vezérlőteremben. Az emberek kioldották a biztonsági öveket, a földre dobták a csatokat és kampókat, a vezérlőtáblához mentek, szinte hitetlenül fektették rá a tenyerüket, vizsgálgatták, nem melegszenek-e valahol a vezetékek, nem hallani-e zárlatra utaló neszt, gyanakodva szimatoltak, égés, izzás szagát keresték a levegőben, sorra nézték a képernyőket, ellenőrizték az asztrodéziai számítógépek mutatóit – minden olyan volt, amilyennek lennie kell, a levegő tiszta, a hőmérséklet szabályos, a vezérlés úgy működött, mintha soha nem is vált volna roncsok halmazává.

A kormányfülkében a Mérnök és a Koordinátor a térképek fölé hajolt.

A csillagtérképek nagyobbak voltak az asztalnál, lelógtak, sokszor beszakadt a szélük. Régen mondogatták, hogy a kormányfülkében nagyobb asztalra van szükség, mert folyton rálépnek a térképekre. Az asztal még mindig ugyanaz volt.

– Láttad az Édent? – kérdezte a Mérnök.

A Koordinátor ránézett. Nem értette.

– Hogyhogy láttam-e?

– Most. Nézz oda.

A Koordinátor megfordult. A képernyőn, kioltva a közeli csillagok fényét, hatalmas opálcsepp ragyogott.

– Szép – mondta a Mérnök. – Azért tértünk le az utunkról, mert olyan szép volt. Át akartunk repülni fölötte.

– Igen – ismételte a Koordinátor –, csak át akartunk repülni fölötte...

– Csodálatos fénye van. Más bolygóké nem ilyen tiszta. A Föld egyszerűen kék. Nem vették le szemüket a képernyőről.

– Ott maradtak? – kérdezte halkán a Koordinátor.

– Igen. Így akarta.

– Azt gondolod?

– Biztos vagyok benne. Azt akarta, hogy inkább mi... és ne ők. Ez volt minden, amit tehettünk érte.

Egyikük sem szólalt meg. Az Éden távolodott.

– Milyen tisztán ragyog – mondta aztán a Koordinátor. – De... tudod mit? A valószínűség számításból az következik, hogy még szebbek is vannak.

Stanisław Lem 1921-ben született Lvovban, az akkori Lwówban. *A magas kastély* című önéletrajzi regényében – ez a cím Kafkára utal – írja le gyermekkorának városát, az Osztrák-Magyar Monarchia egykori Lembergjét, amelynek különös, szecessziós hangulata sajátos ízt vegyít Lem minden munkájának stílusába. Szülővárosában kezdte meg orvosi tanulmányait. A háború alatt két évig szerelőként dolgozott. 1946 óta Krakkóban él, a Jagelló Egyetemen avatták orvossá. Hosszabb ideig a *Zycie Literackie* című krakkói irodalmi hetilap munkatársa volt. Krakkói házában és Zakopanében, a lengyel Tátrában írja műveit, amelyeknek népszerűsége világszerte egyre növekszik.

1951-ben írta első tudományos-fantasztikus regényét, az *Asztronautákat*. Azóta összesen 28 könyve jelent meg, műveit több mint húsz nyelvre fordították le. Különösen népszerű a Szovjetunióban, Jugoszláviában, Japánban és Franciaországban. A *Solaris* legutóbb az Egyesült Államokban aratott nagy sikert.

Önéletrajzi regényén és *Az el nem veszett idő* (1955) című egyetlen mai tárgyú társadalmi regényén kívül Lem munkáit részint a tudományos-fantasztikus műfajba, részint a filozófia területére szokták sorolni, de regényeit és elbeszéléseit is évről évre fokozódó mértékben szövik át a filozófiai gondolatok. Az *Asztronauták* és folytatása, *A Magellán-felhő* (1955) még az ifjúsági irodalomnak számít, kalandos sci-fivel rokon, de az *Ion Tichy-történetekben* (1957) és az *Édenben* (1959) már teljes mértékben érvényesül Lem alapelve: a tudományos-fantasztikus műfaj arra hivatott, hogy a gondolkísérletek irodalma legyen, szépirodalmi módszerekkel modellezze azokat a társadalmi, filozófiai, futurológiai problémákat, amelyeket a tudományos-műszaki forradalom kora felvet. Három terjedelmes elméleti munkája közül a *Summa Technologiae* (1964) futurológiai kérdésekkel foglalkozik, *A véletlen filozófiája* (1968) újszerű, empirikus irodalom- és kultúraelméletet fejt ki, a *Fantasztikum és futurológia* (1970) pedig a nyugati tudományos-fantasztikus és futurológiai irodalom kritikai monográfiája. *Az Úr hangja* (1968) a szépirodalom és a filozófia területének teljes szintézisét tűzte ki céljául. *A tökéletes úrban* (1970) Lem nem létező könyvek recenzióiba sűríti gondolatait és műfaji ötleteit; legújabb könyve, az *Álmatlanság* (1971) pedig többek között a pszichikai hatású gyógyszerkészítmények terjedésének problémáját vetíti ki a jövőbe.

Lem rendkívüli gondolatgazdagságát és kísérletező kedvét magyarul már megjelent művei is mutatják – a kalandos *Asztronautáktól* a *Kiberiáda* voltaire-i filozófiai meséinek világáig.

Murányi Beatrix

UTÓPIA

Az irodalomtörténet szerint Platónnal kezdődött. Az egyetlen ókori utópia, amely teljes egészében fennmaradt, az ő könyve: *Az állam*.

„Jertek tehát – mondta ebben a könyvben beszélgetőtársainak Szókratész, a faunképű, Apolló-lelkű filozófus –, alapítsunk képzeletben, leges-legelőlről kezdve, egy államot; a létrehozó ok – minden valószínűség szerint – a mi szükségletünk lesz.”

Képzeletbeli állam, melyet az emberek azért találnak ki, mert szükségük van rá – jobb meghatározást az utópiáról aligha mondhatunk. Finomíthatjuk, részletezhetjük a meghatározást; megvizsgálhatjuk, hogy az embereknek miért lett szükségletük efféle állam; megnézhetjük, hogyan találják ki, a valóságnak és az álmoknak milyen elemeiből állítják össze; kutathatjuk, hova rajzolják térképét; hova helyezik az időben, de a platóni gondolat azért megőrzi érvényességét. Természetesen bírálhatjuk is. Kimutathatjuk, hogy az utópiák elvontak és történelmietlenek, racionalizmusuk egyszerre túlzó és lemondó, nélkülözi a társadalmi realizmust, légvárakat épít, és nem ad irányvonalat a cselekvéshez. Mosolyoghatunk a gyermekesnek látszó elképzeléseken, a bukott jóslatokon, az elvetélt kísérleteken. De az ilyesmit inkább – Engelsszel szólva – „átengedjük irodalmi szatócsoznak, hogy ünnepélyesen böngésszenek ezekben a ma már csak mulattató elképzelésekben, és bebizonyítsák a maguk józan gondolkodásmódjának fensőbbbbségét az ilyen *őrültségekkel* szemben. Ehelyett élvezzük inkább azokat a lángeszű gondolatcsírákat és gondolatokat, melyek a fantasztikus burok alól mindenütt kibújnak, és amelyeket ezek a vaksággal megvert nyárspolgárok meg sem látnak”.

Platónnal kezdődött tehát. Igaz ugyan, hogy korábbról is megmaradtak a boldogabb életbe vetett örök emberi remény, illetve a meglevő renddel harcban álló emberi elégedetlenség – s tegyük hozzá –, a korlátozott, cselekvésre képtelen elégedetlenség motívumai, de az utópiák első modelljeit mégis Platón alkotta, s nemcsak Az államban, hanem az atlantiszi birodalomról költött gyönyörű mesékben is.

Lehetséges természetesen az utópisztikus hagyományokat a mítoszokban és a vallásokban keresni – nyugati irodalomtörténészek ezt gyakran meg is tesszik –, de a mítoszokban vagy vallásokban megjelenő tökéletes birodalmak túlságosan messze, az emberi és a földi életen túlra esnek, s legtöbbször mit sem törődnek az evilági viszonyok megváltoztatásának kérdéseivel. Hogy a Paradicsomba jussunk,

ahhoz nem megváltoztatni, hanem megszilárdítani kell a "siralom völgyének" társadalmi rendjét. Márpedig az utópiák teremtetéseinek oka, az a szükséglet, amely létrehozza és képzeletben felépíti őket, éppen a változtatás szükséglete. Ha összehasonlítom a meglevőt az elképzelhetővel, és észreveszem különbségüket, akkor változtatni akarok.

A történelem során az utópiák tartalma mindig a változtatást hirdette, a jobb társadalmat, szebb életet áhította. A forma azonban mindig más és más, az álmodozók, az elme hajlékonyságát bizonyítva, az utópiák különböző típusait dolgozták ki. A bennük ábrázolt világok egyre távolabbra tolódtak a térben, először csak a Herkules oszlopain túlra, aztán Indiába, Zipanguba, Tirnanog-ba, Taprobanába, Eldoradóba, hogy végül az Andromeda-ködben vagy a Magellán-felhőben találjanak helyet. A hírhozók eleinte jámbor hajósok voltak, arany- és smaragdtengerek utasai, aztán barlangkutató geológusok, sarki felfedezők, hogy végül űrhajóskapitányokká alakuljanak. Átélték viharokat és hajótöréseket, harcoltak szörnyekkel és óriásokkal, de eljutottak az ismeretlen világba, túl a látóhatáron, álmélkodva körülnéztek a tökéletes birodalmakban, aztán visszatértek, hogy halkán elmeséljék a látottakat.

Sokáig mehetett ez így. De a XIX. század szinte egyetlen mozdulattal kirántotta az utópiák és az utópisták lába alól a talajt. Amikor a társadalom vizsgálata tudománnyá válik, amikor a közgazdaságtan, a történelem, a dialektika tudománya rámutat az események színes forgataga mögött meghúzódó szikár törvényekre, az álmok elvesztik jelentőségüket. A kémia elsöpörte a bölcsek kövének ábrándját, a matematika és a fizika az örökmozgót és a kör négyszögesítését, a csillagászat, a spektroszkópia és a teleszkóp elsöpörte az asztrológiát. A társadalmi mozgalmak gyakorlati útmutatást vártak, s a tudomány kidolgozta a tennivalók menetrendjét.

Aztán a XX. század következett. A világháborúk, a borzalmak lekaszálták a megmaradt vagy újra kisarjadt illúziókat. Az utópiák álmát az antiutópiák ébredése követte. Wellsnek Huxley válaszolt, Bellamynak Orwell, a technokratáknak Vonnegut, a "szóma" ifjú rajongóinak Anthony Burgess. Igaz ugyan, hogy tágabban értelmezve az antiutópia is utópia, de konfliktusokkal terhes, s azt bizonyítja, hogy az ember ellentmondásos lény marad a jövőben is, a harmónia megteremtése távolabbra tolódik az időben, és hogy nincsenek a történelemben könnyű és tiszta győzelmek, és hogy "az erőszak történelmi szerepéről" nehéz elfeledkeznünk. Az utópisztikus írók tudomásul vették a realizmust. Nem pesszimizmus ez, csupán a szivárványos illúziók feladása.

Ha a tudományos-fantasztikus irodalmat – az utópiáknak ezt a XX. századi örökösét – szemügyre vesszük, könnyen tetten érhetjük benne az illúziók és a realizmus állandó párharcát. Az "űroperettek" mindenható űrhajóskapitánya vagy tudósa lassan-lassan visszaszorul, már-már eltűnik a háttérben, és helyébe a jelen vagy jövő fantasztikus körülmények között élő kisembere vagy átlagembere lép. A fantasztikum a hétköznapiak részévé válik, a holdutazás, az "overkill", a robot, az android, a hipnopedagógia, a biológiai manipuláció, a tér és idő eltüntetése már nem szép vagy rossz álom, hanem gyakorlat.

Valójában az utópiák, gyakran a visszajukról megvalósult utópiák világába lépünk, ha már benne nem vagyunk.

Az utópiák fejlődésének rövid, vázlatos áttekintése után érdemes pillantást vetnünk arra, hogy ez a fejlődés hogyan tükröződik Stanisław Lem életművében. Megjelenik-e az utópia ontogenezise az író filogenezisében?

Lem első tudományos-fantasztikus regényei – az *Asztronauták* vagy a *Magellán-felhő* – jelentősen különböznek későbbi műveitől, például a *Visszatéréstől* vagy a *Solaristól*. Az első könyvek technikai és tudományos pátosza, izgalmas kalandorozata, utópisztikusan, tehát harmonikusan berendezett földi világa átadja a helyét a megismerés filozófiai problémáinak, a kaland az emberi lélekben játszódik, és nem a világűrben, vagy idegen naprendszerek bolygóin, a hit kétellyel vegyül, a helyenként ifjúsági, helyenként szórakoztató olvasmány igazi, "felnőtt" science-fictionné alakul.

A *Visszatérés* hőse nem leli helyét a megvalósult utópiában, a *Solaris* világokat átszelő és megismerő tudósa alig ismeri önnön lelkének törvényeit, meg kell küzdenie az önismeret és önbírálat keserves feladatával. Hol van ezekben a későbbi művekben az *Asztronauták* vagy a *Magellán-felhő* magabiztos és erős hősei? Lem felszámolta utópisztikus illúzióit, s tegyük hozzá rögtön, hogy ennek a folyamatnak eredménye javára szolgált az írónak és olvasónak egyaránt.

A művek két csoportja között az *Éden* című regény a híd. A magyar olvasó most tartja kezében, eredetileg 1959-ben jelent meg, közben csehül, németül, olaszul és oroszul is kiadták.

Az *Éden* különös regény. Formájában és tartalmában egyaránt keveréke utópiának és antiutópiának. Hősei hajótörést szenvednek egy ismeretlen bolygón, akár valami régi robinzonádban. Felderítik a környezetet, látják az értelem és az értelmes élőlények tevékenységének jeleit. Látják, de nem értik. Idegen, nem antropomorf világban járnak. Ez az idegenszerűség már a *Solaris* furcsa bolygójának képét vetíti előre. Harcba keverednek a bolygó uraival, s barátságot kötnek a feltehetően elnyomott lényekkel. A bolygó viszonyai ellentmondásosak, nem egyértelműek, így hát ellentmondásos a földiek kapcsolata is a helybeliekkel. Pedig ez a bolygó talán igazi utópia, talán a valódi Éden; tudományát, technikáját tekintve mindenképpen az. Végül a földiek morális vereséget szenvednek, vissza kell vonulniuk, az igazi kapcsolatteremtés és a kölcsönös megértés a jövő feladata marad. A regényben szereplő Mérnök és Koordinátor záróbeszélgetése megvilágítja Lem mondandóját.

Űrhajójuk ablakából nézik az elmaradó, csodálatosan szép, kék bolygót, és szomorúan megállapítják, hogy nem tehettek mást, ott kellett hagyniuk utópiát.

A legyőzhetetlen remény az utolsó mondatban mégis felcsillan.

– Milyen tisztán ragyog – mondta aztán a Koordinátor. – De... tudod mit? A valószínűség számításból az következik, hogy még szebbek is vannak.

Ez az előző korszakot lezáró és a későbbi művekre utaló befejezés bizonyítja – többek közt –, hogy Stanisław Lem nagy író, aki következetesen járja útját, és kiküzdi mondanivalójának tiszta harmóniáját.

Kuczka Péter

Stanislaw Lem utópiája - és egyben antiutópiája - modern robinzonád. Hősei hajótörést szenvednek egy idegen bolygón, felderítik a környezetet, különböző értelmes és kevésbé értelmes lények tevékenységét. Meglepő kísérőjelenségekre figyelnek föl: tömegsírok, az értelmes lényeken folytatott biológiai kísérletek selejtes egyedi, szabadjára engedett kibernetikai önszabályzó rendszerek... Amikor közvetlen érintkezésbe kerülnek az ellenséges "bennszülöttekkel", fokozatosan rájönnek hogy egy nagyon is különös, de a maga belső logikája szerint kegyetlenül ésszerű társadalmi berendezkedés nyomára bukkannak. Keserű, szkeptikus pamflet ez a regény a technikai civilizáció és a politikai manipuláció várható következményeiről, amelyek óhatatlanul bekövetkeznek, amennyiben...